

Jurij Andrejevič Galuško

Československo-68

Předmluva

*Temnou tichou srpnovou nocí
my hranici naši překročili.
Po otci našimi prošlých cestach
do Československa jsme vkročili.
Československo, Československo,
Byly to dny, na ktere nelze zapomenout*

Slova z písně složené vojáky Střední skupiny sovětských vojsk v roce 1968.

Od vstupu vojsk zemí Varšavské smlouvy do Československa přešlo již 45 let. Do současnosti není jednoznačné oficiální odpovědi na – zdálo by se – prostou otázku: Proč bylo nutné, aby vojska Varšavské smlouvy v roce 1968 vstoupila do Československa? Tím více, čím dále se tyto události propadají do historie, stále častěji je při této příležitosti slyšet názory, aby si národy Ruska posypaly hlavu popelem a kály se za své činy.

I stalo se, že jsem byl jedním z mnoha tisíc sovětských vojáků, kteří byli v těch nelehkých historických dobách, účastníky událostí let 1968 – 1969, které byly následně nazvány „Pražským jarem“. Mě nepříslušelo přijímat osudová či dělat briskní bojová rozhodnutí.

Od řadového posluchače Vojenského institutu cizích jazyků, plnicího skromnou funkci překladatele, se toho nežádalo. Nicméně, síla mnoha objektivních i subjektivních okolností mi přinesla možnost nejen vidět, ale i překládat vystoupení a rozhovory různých účastníků geopolitické hry, která se tehdy rozehrávala v Československu. Nesčetněkrát jsem se potkal s představiteli prakticky všech vrstev obyvatelstva této země. Velmi zajímavá byla i reakce různých politických činníků té doby na moje příjmení. Často ke mně na recepcích přistupovali a šeptali mi do ucha: „Vy jste - podle všeho – příbuzný Miroslava?“ Věc se měla tak, že jedním z hlavních organizátorů Pražského jara byl ministr kultury a informací Československa, Miroslav Galuška, který emigroval na západ. Takže nejen znalost českého jazyka mi usnadňovala proces kontaktování se jednak s místní „elitou“, a jednak i s nejširšími vrstvami československé společnosti.

Pokusil jsem se popsat události 45leté minulosti výlučně z pozice 19tiletého mladíka, pravda, již tenkrát s hrdostí cítícího na plecích – jak jsme tehdy pěli v písni našeho kurzu - „tíhu našich posluchačských nárameníků“. V ty vzdálené roky, v první etapě pobytu v Československu, jsem si ani pro sebe neuměl přesně zformulovat příčinu vstupu našich vojsk do této země. Skutečně mě znepokojovalo a uráželo pokřikování na mou adresu: „Okupant!“

Hm, jaký já jsem okupant! Cožpak jsem někoho zabil, poškodil, vzal někomu majetek, zabral jeho dům? Samo pomýšlení na to se mi zdálo divoké a já nepřestával opakovat československým občanům slova o tom, že my zde jen plníme svou internacionální povinnost při obraně výdobytků socialismu v jejich zemi.

Pomalou, postupně, jak jsem se seznamoval, v rámci služebních povinností, s materiály různých klubů (dnes se nazývají neziskovými organizacemi) existujícími v Československu pod kontrolou anglických a amerických rozvědek, jsem pochopil, s jakým reálným nebezpečím se v polovině dvacátého století střetlo Československo a jeho prostřednictvím i Sovětský svaz.

Šlo o tzv. „Klub – 231“, který ve svých řadách spojoval více než 40.000 lidí dříve trestaných za protistátní činnost (včetně špionáže a diverze). Klub „KAN“, sdružující bezpartijní aktivisty (organizaci tvůrčí a vědeckotechnické inteligence), buňky které existovaly po celé

zemi na vysokých školách, v masově informačních prostředcích, spouště výzkumných ústavů, ale i v jednotkách Československé lidové armády. Zajímavou strukturou byl klub PTP. V něm se sdružovali bývalí českoslovenští vojáci prodávající službu v trestných praporech (v různých letech bylo kolem 100.000 odsouzených za celou škálu vojenských trestných činů. Od banálních krádeží peněz u spolusloužících, machinací s armádním materiálem, rvaček v kasárnách až po špionáž ve službě cizích rozvědek, zranění nebo vražd vojáků nebo spolupracovníků bezpečnostních orgánů). To byla úderná síla Pražského jara. našli se ještě desítky tisíc dětí a vnuků těch, kdo zabíjeli naše lidi a bez špetky svědomí rabovali naši zem v době Občanské války, aktivně pomáhali hitlerovcům bojovat se Sovětskou armádou, vyráběli v ohromných množstvích zbraně a vojenskou techniku pro fašistický Wehrmacht. Pro tyto kategorie československých občanů pojem „výdobytky socialismu“, jak se ukázalo, neměl žádný reálný obsah. Všichni tito lidé naprosto jasně chápali, že Československu vstoupilo do socialistického společenství a Sovětský svaz je jednoduše povinen jim poskytnout šťastný život, „socialismus s lidskou tvář“. A oni, coby skuteční osvícení evropané budou přísně hodnotit toto úsilí „asiatů“ a až přijde čas, mají plné právo toto společenství po anglicku a bez rozloučení, opustit..

To je normální, ČSSR – svobodná evropská země, jejíž obyvatelstvo je jakoby odedávna nositelem výlučně pokrokových západních ideálů demokracie a všeobecných lidských hodnot.

Pouze s nastudováním ohromného množství dokumentů o historii, kultuře, specifikách ekonomického rozvoje Československa, o národnostně-psychologických vlastnostech jejího obyvatelstva, je možné pochopit, proč profesionální organizátoři revolucí v letech 1968 – 1969 vybrali právě tuto zemi pro realizaci dalekosáhlých plánů k jejímu vystoupení ze socialistického společenství, což by nezbytně vedlo k revizi výsledků 2. světové války a zničení „bezpečnostního pásu“, vytvořeného J.V. Stalinem podél západních hranic Sovětského Svazu. A také jen tehdy se stane pochopitelným motiv, který přiměl sovětské vedení ke vstupu vojsk do Československa..

Bohužel, ani já, ani drtivá část sovětských vojáků v 60-tých letech minulého století (stejně jako naši občané nyní) neměli ani ponětí

o skutečných příčinách vstupu vojsk do ČSSR. V tom byla největší chyba informační politiky SSSR, jejíž ničivé důsledky sklízíme ještě dnes. Neexistence plné a důvěryhodné informace vždy dává možnost manipulace veřejným míněním, což se také reálně stalo před našima očima, v Československu.

V současnosti máme stejný fenomén na Ukrajině. Až tehdy, když se tam nečekaně a nezastřené objevili fašisté, ideálem kterých se stali vůdci banditských nacistických uskupení Bandera a Šuchevič, si naši experti a historici vzpomněli, že jak se ukazuje, i Chatyň v Bělorusku spálili ukrajinští nacionalisté, v Babím Jaru v Kyjevě postříleli sovětské občany „specialisté“ z OUN (organizace ukrajinských nacionalistů), u kterých bojovalo – kupodivu – více než 300.000 Ukrajinců. Ano, i v čase První čečenské války mladí následovníci Bandery, aby vyprovokovali nenávisť čečenského obyvatelstva k rusům, v uniformách ruských ozbrojených sil podřezali ženy a děti v místech pobytu Čečenců a současně uřezali hlavy ruským vojákům. O těchto hrůzných věcech, bylo - proč asi – nepříjemné hovořit. Ve „slušné společnosti“ se to považovalo za znak špatného tónu, anžto se to mohlo dotknout něžného národního citění bratrského národa Ukrajiny (vyšetřující výbor Ruské federace až v březnu 2014 najednou nečekaně prozřel a zavedl kriminální vyšetřování proti ukrajinským občanům bojujícím ve skupině diverzních skupin UNA – UNSO na Severním Kavkaze. v letech 1994 – 1996).

Takže, aby se čtenářům alespoň něco z toho, proč sovětská vojska vstoupila 21.8.1968 do Československa, stalo pochopitelným, jsem popsal tyto události tak, jak jsem je viděl tehdy a jak se mi situace v Československu jeví dnes v pohledu prožitých let. Po prošlých nejen Pražského, ale i Arabského a nyní i Ruského jarech.

V roce 1968 proběhly události, které v mnohém určily osudy dnešního světa, ekonomického i politického uspořádání Evropy. Jde o to, že v té době v Československu proběhla první skutečná „barevná revoluce“ (i když se tak tenkrát nenazývala), cílem které bylo přehodnotit výsledky Druhé světové války, rozhodnutí Postupimské a Jaltské konference o položení poválečných hranic v Evropě a vytrhnout tuto zemi ze socialistického společenství.

Dříve byl podobný pokus uskutečněn v 23.10 – 9.11. 1956 v Maďarsku. To ovšem nebyla tak úplně „oranžová revoluce“ v její klasické variantě, ale pokusný čelní útok na Sovětský Svaz a Varšavskou smlouvu. Tehdy prostě zkoušeli pevnost vedoucí úlohy Sovětského Svazu a jeho ozbrojených sil. Kalkulovalo se s tím, že J. V. Stalin zemřel teprve nedávno v roce 1953, ano, ještě v únoru 1956 proběhl 20. sjezd KSSS, na kterém Nikita Alexejevič Chruščov započal proces „destabilizace“ SSSR. Tak v čase změny sovětského vedení a rychlé změny politických mezníků v SSSR se podaří kavaleristickým útokem obšťastnit Maďarsko svobodou a současně i změnit výsledky 2. světové války?

Generální tajemník ÚV KSSS Nikita Sergejevič Chruščov, kromě toho, že z pohledu boje se stalinismem buď posadil do vězení nebo propustil ze služby nejlepší kádry vojenské rozvědky, navíc zčistajasna rozhodl vyvést vojenský kontingent z rakouského příhraničí Maďarska, kde se nacházel v souladu s ustanoveními Postupimské a Jaltské konferencí. Zdálo by se, že situace plně nahrávala tehdejším „milovníkům demokracie“. Nic se ale nestalo.

V roce 1956 byla v ozbrojených silách SSSR značná část důstojnického sboru i dělesloužících účastníky Velké Vlastenecké Války. Jejich bohaté frontové zkušenosti, znalosti a unikátní bojové zkušenosti zjevně neušly organizátorům „maďarské revoluce“.

„Revolucionáři“, kteří se v roce 1950 šťastně vrátili domů ze sovětského zajetí (mezi kterými byli mnozí z 329.000 Maďarů, kteří bojovali v SSSR na straně hitlerovského Německa), mohli poměrně beztrestně střílet maďarské vojáky, spolupracovníky orgánů vnitřních záležitostí i státní bezpečnosti, podřezávat, věšet a zaživa upalovat členy Komunistické strany Maďarska, vedoucí představitele vlády všech úrovní i členy jejich rodin včetně novorozených dětí. Pouze spolupracovníků vnitřních věcí Maďarska bylo „povstalců“ zabito více než 800 lidí. V sídelní budově Komunistické strany Maďarska bylo postřeleno 27 lidí. Jejich fotografie, s tvářemi politými kyselinou zveřejnili v té době všechny světové tiskové agentury. Pro lepší a přesnější pochopení mnohých událostí těch dní – ano, i dní současných, je třeba se pozorně podívat na to, kdo – kromě Němců –

bojoval proti Rudé armádě (byl ubytován ve vojenských táborech pro válečné zajatce).

Nařízení zástupce ministra
vnitřních věcí SSSR a zástupce
náčelníka týlu Ozbrojených sil SSSR
No 246/46992

18.říjen 1946

Zástupcům velitelů vojsk okruhů pro materiální zabezpečení, náčelníkům centrálních základen Ministerstva ozbrojených sil (tak se v tu dobu jmenovalo Ministerstvo obrany SSSR), ministrům vnitra republik, náčelníkům UMVD krajů a oblastí, náčelníku štábu týlu Ministerstva ozbrojených sil SSSR.

O podmínkách předání válečných zajatců neněmecké národnosti, podléhajících osvobození a předání orgánům repatriace pro následující vrácení do vlasti.

Ve zvláštních pracovních praporech Ministerstva ozbrojených sil, speciálních nemocnicích a táborech Ministerstva zahraničí se zdržuje značné množství válečných zajatců neněmecké národnosti podléhajících osvobození a předání orgánům repatriace pro následující předání do vlasti.

Nařizují:

1. Vojenské zajatce zadržené ve zvláštních pracovních praporech Ministerstva ozbrojených sil rakouské, maďarské a rumunské národnosti v desetidenní lhůtě předat do nejbližších táborů Ministerstva vnitra SSSR pro válečné zajatce.
2. Vojenské zajatce Poláky, Čechoslováky, Jugoslávce, Francouze, Holanďany, Belgičany, Dány, Švýcary, Lucemburčany, Finy, Bulhary, Turky, Nory, Řeky, Švédy, Američany, Angličany, Brazilce, Kanadány, Portugalce, Chorvaty, Albánce,

Argentince, Syřany a ostatní národnosti a také Moldavany, řidy, Ukrajince, Lotyše, Estonce, cikány, rusy v patnáctidenní lhůtě odeslat ze zvláštních pracovních táborů Ministerstva ozbrojených sil, táborů Ministerstva vnitra a speciálních nemocnic do táborů Ministerstva vnitra:

Oděsský No 159 (město Oděssa)

Kyjevský No 62 (město Kyjev)

Temnikovský No 58 (Mordovská ASSR, stanice Pořma Moskevsko-Rjazanské řeleznice).

3. Odeslání do výře uvedených táborů podléhají všichni váleční zajatci výře uvedených národností bez výjimky, slouřící ve speciálních útvech SS, SA, SD a také důstojníci.
4. Odsun kontingentu do Oděsského, Kijevského a Temnikovského tábora provést osobními vlaky pod ochranou přepravce. Přepravovaným zabezpečit stravu na cestu.
5. Předávané vybavit podle sezóny vhodným oblečením a obuví.

Zástupce ministra vnitra SSSR
generálplukovník Černyšov

Zastupce náčelnika týlu Ozbrojených sil SSSR
generálplukovník Belokosov
(GARF, FOND 9401.Opis 2, věc 269, list 309)

Kdyř do bojových akcí vstoupila sovětská vojenská uskupení, dislokovaná v Mařarsku, „honnvédům svobody“ (jak se oni sami – neznámo proč - nazývali) nepomohly ani moudré rady anglických a amerických instruktorů, ani na tu dobu nejmodernější, jak si mysleli, výzbroj.

Převážná část „honnvédů“ byla fyzicky zničena. Někomu se podařilo dostat na území Rakouska a odtud do Spolkové republiky Německo, někdo upadl do zajetí a byl odsouzen. Vítězství však pro sovětské vojáky nebylo snadné. Za boje v Mařarsku v roce 1956 obdrželo 26 našich titul Hrdina Sovětského Svazu a z nich 14 posmrtně. Maršál G. K. řukov obdržel svou čtvrtou hvězdu Hrdiny Sovětského svazu právě v Mařarsku. Za 12 dní bojů utrpěla Sovětská Armáda značně

ztráty: 705 vojáků padlo, zničeno bylo 26 tanků, 3 samohybná děla, 10 obrněných transportérů, 4 reaktivní minomety „Kaťuša“, 38 nákladních automobilů, 9 protiletectvých děl, 9 122mm houfnic. Za likvidaci maďarského puče a udržení geopolitických pozic v Evropě zaplatil SSSR vysokou cenu. Tehdy ještě Sovětský Svaz, nacházející se v čele zemí socialistického společenství, obstál.

Nicméně nezlomné přání přehodnotit výsledky 2. světové války ve svůj prospěch, oslabit pozici SSSR ve východní Evropě, zůstalo. Speciální služby Velké Británie a USA zahájily masivní, nyní již dobře promyšlenou, strategicky prokalkulovanou ideologickou, informační a kádrovou přípravu Pražského jara roku 1968.

Vojenský institut cizích jazyků

V roce 1967, po ukončení školy jsem nastoupil na Vojenský institut cizích jazyků. To byla po všech stránkách unikátní vojenská vzdělávací instituce. V době mého nástupu byl institut teprve nedávno otevřen v Moskvě na Voločajevské ulici na historickém území bývalého Druhého moskevského kadetského učiliště postaveného za imperátorky Elizabety Petrovny a zvěčnělého v románu A. I. Kuprina „Kadeti“.

Do Velké Vlastenecké Války a během ní se v institutu připravovaly kvalifikované kádry agenturní a vojenské rozvědky, vojenští překladatelé (tedy také, v první řadě, kádry vojenské rozvědky. Vždyť v ozbrojených silách jakéhokoliv státu se cizí jazyky učí nikoli pro to, aby byly organizovány exkurze a turistické zájezdy za hranice), speciální propagandisté, velitelé partyzánských oddílů, velitelé rozvědně-diverzních skupin, radisté se znalostí cizích jazyků.

Nicméně v roce 1960 stál v čele SSSR N. S. Chruščev, který usoudil, že Sovětskému Svazu není více třeba ani vojenského letectva, ani VMF, a vojenská rozvědka – to je také vyložený anachronismus, přežitek minulosti. Podle jeho hlubokého přesvědčení jsou zemi třeba jen a pouze jaderné rakety a prostředky PVO (protivzdušné obrany). Vše ostatní bylo možné blahosklonně omezit. Vždyť on zmenšil i Sovětské Ozbrojené Síly na 1.200.000 osob. Pod zmenšování spadal

i Vojenský institut cizích jazyků Byly rozehnány cenné překladatelské kádry a materiálně technická základna byla také rychlým tempem likvidována. Velmi cenná knihovna, v které se nacházely unikátní vydání prakticky ve všech jazycích světa, byla úplně ztracena.

Je třeba se zmínit o tom, že překladatelé prvního VICJ, se naštěstí nemuseli překvalifikovávat na chovatele prasat, nebo dojiče krav, či soustružníky – nástrojaře, jako jiní frontoví důstojníci. Nikoli ze své vůle, opustivše Ozbrojené síly, rychle zaujali vedoucí postavení v mnoha civilních vysokých školách, výzkumných ústavech, redakcích novin a časopisů nebo v rozhlase a televizi jako vedoucí mezinárodní žurnalisté.

Nicméně, jen po čtyřech letech rozehnutí VICJ se nečekaně ukázalo, že Ozbrojené Síly, ano i celá země, nemohou plnohodnotně fungovat a rozvíjet se bez vojenské rozvědky. SSSR navíc v tu dobu aktivně vstupoval na světovou scénu a proto byli potřeba specialisté ovládající cizí jazyky a znající země Dálného Východu, Ázie, Afriky, Evropy a Latinské Ameriky.

Tehdy díkybohu vystřídal na pozici generálního tajemníka UV SSSR Chruščeva Leonid Iljič Brežněv a bylo přijato rozhodnutí obnovit VICJ. Práce začala. Nejprve je objevila fakulta Akademie Sovětské Armády a potom i plnohodnotná vysoká škola.

Málokdo v té době věděl něco konkrétního o VICJ. Aureola utajení, tajemství a mnohoznačnosti se stále vznášela nad tímto zařízením.

Já se o této vysoké škole dověděl absolutní náhodou, když jsem navštěvoval desátou třídu. Stalo se to při rozhovoru mého otce s jeho bývalým náčelníkem, generálmajorem Alexejem Petrovičem Gladkým.

Alexej Petrovič k nám přišel na návštěvu a velmi se zajímal o knihu M. Gusa „Duel v Kábulu“, kterou jsem tehdy právě četl. Věc se má tak,

že generál Gladkyj sloužil dlouhou dobu jako vojenský atašé sovětského velvyslanectví v Afghánistánu a posléze jako velení rozvědky Turkestánského vojenského okruhu, kde mu zástupce dělal můj otec, plukovník Andrej Michajlovič Galuško. Alexej Petrovič se mě začal vyptávat na knihu, na hlavního hrdinu poručici Janu Vitkevičovou, první ruskou agentku (atašé) v Kábulu. Ptal se na můj pohled na problémy, které tenkrát v tomto regionu řešilo Rusko a pak z čistajasna prohlásil, že musím nastoupit do Vojenského institutu cizích jazyků. Na mou odpověď, že o tomto institutu nic nevím, mě ujistil, že on vše dokonale popíše mému otci, a že tyto informace budou kompletní, protože on vede první (západní) fakultu.

Je třeba říci, že se moji rodiče k návrhu generála Gladkého postavili veskrze bez entusiasmů. To se ovšem nedá říci o mě. Příští den po vyučování jsem byl v Čeremušenském náborovém středisku města Moskvy, kde jsem se dověděl, že musím jít do druhého oddělení, kde probíhal nábor na vysoké školy.

КПП ВНИИЯ на Волочаевской улице Москвы

Když jsem se ocitl v druhém oddělení, kde jsem sdělil, že chci nastoupit do VICJ, podplukovník – náčelník oddělení – se velmi podivil, pozorně přečetl nějaké papíry a řekl mi, že taková vysoká škola

v rozkaze ministra obrany není. Není ovšem třeba ztrácet naději. V náborovém středisku jsou umístěnky do leteckého pilotního učiliště, tankového, vševojskového, dělostřeleckého učiliště, učiliště VMF (BMΦ) a také do učiliště železničních vošk, takže výběr je obrovský. Nicméně já trval na svém, že musím dostat umístěnku do VICJ.

Najednou zpoza sousedního stolu vstal občanský zaměstnanec vojenské správy, který doposud se zájmem naslouchal mému rozhovoru s podplukovníkem. Navždy jsem si zapamatoval tohoto člověka (celý život jsem měl štěstí na setkání s dobrými lidmi). Jeho příjmení bylo Laptěv. Najednou řekl, že takový institut skutečně existuje. Ano, zatím ještě není v rozkazu ministra obrany, protože byl založen teprve nedávno, proto je také informace o něm jen ve zvláštní tajné příloze.

S dovolením náčelníka mě Laptěv posadil k svému stolu a pověděl mi dosti žalostnou historii. Ukázalo se, že on v tomto institutu studoval před jeho zavřením. Po rozeznání institutu Laptěva propustili z řad Ozbrojených Sil a on pracuje jako občanský zaměstnanec u různých vojenských správ. Je velmi rád, že byl institut opět otevřen a s radostí mi pomůže dostat do něj umístěnku. Jde o to, že jeho bývalý spolužák pracuje na osobním oddělení BICJ a přes něj se pokusí dosáhnout toho, co potřebuji.

Přesně za dva dny jsem stál, strašně vzrušený a přešlapující z nohy na nohu, před Laptěvem, který z desek vytáhl vytouženou umístěnku na moje jméno. Jeho náčelník vzal dokument do ruky, pokrčil rameny a napsal na něj vyjádření „K lékařské komisi“, podepsal se a připojil datum. Od té chvíle byly všechny moje myšlenky jen na institut.

Dostavil jsem se na zkoušky. Ubytovali mě v kasárnách pro abiturienty. Zkoušky proběhly úspěšně, i když poměr přijatých byl divoký: 1 : 12. Na rozdíl od všech vysokých škol bylo po úspěšném vykonání přijímacích zkoušek nutno projít přes mandátní komisi v čele s náčelníkem institutu Hrdinou Sovětského Svazu generálplukovníkem A. M. Andreevem. I tuto hranici jsem úspěšně překonal Nakonec jsem vyslechl krátký závěr: „Druhá fakulta, arabský jazyk“. Spolu se skupinou nově přijatých jsem se vydal do výstrojního skladu. Tam jsme obdrželi polní uniformu a každému z nás zástupce náčelníka fakulty předal první studentské výložky.

Моя первая фотография в парадной форме слушателя ВНИИ
(для личного дела)

Studium bylo nelehké, ale velmi zajímavé. Profesorsko pedagogický sbor byl tehdy naprosto skvělý. Jeho základem byli kádroví vojenští rozvědčíci, kteří pracovali v zahraničí mnoho let. Vždy v době brigády zasvěcené oslavě 1. máje, jsem byl v pracovní skupině, která měla mýt okna na chodbě v některém patře nového učebního bloku. Odpovědným za poschodí určili plukovníka – přednášejícího řečtinu. Povedlo se nám ukončit práci o mnoho dříve a tak nám plukovník na znamení díky za dobrou práci řekl: „Máme čas, pracovali jste výborně. Můžeme si také trochu oddychnout. Ukážu vám, jak Řekové tančí skutečný tanec sirtaki“. S těmito slovy přinesl ze svého kabinetu malý magnetofon (takový jsem tenkrát viděl poprvé v životě), zapojil jej do sítě přímo na chodbě, svlékl si uniformu, stejnokrojovou rubašku s výložkami a tričko si uvázal kolem beder jakýmsi zvláštním způsobem. Z magnetofonu se ozvala okouzující melodie.

Profesor na minutu znehybněl a pak začal tančit. To ale nebyl jen tanec, bylo to kompletní představení, tanečník doslova žil v rytmu tance. Jak se později ukázalo, žil náš plukovník dlouhou dobu v Řecku, kde se zabýval tím, že bavil trpící manželky britských námořních důstojníků tím, že je učil tančit (těžko říci, kde se on sám tomuto umění naučil). Vděčné žákyně mu otvíraly volný vstup na základny NATO v Řecku a v rámci „družby“ se se sympatickým Řekem dělily o mnohá tajemství, která slyšely od svých manželů a jejich kolegů. Pozorujíc,

jak bývalý učitel tance profesionálně i umělecky ztvárňoval různé piruety a taneční kroky jsme bezděčně chápali, že se očarované anglické lady doslova stavěly do řady, aby mu mohly předat tajemství britského vojenského námořnictva. No a takových „unikátů“ bylo mezi našimi překladateli mnoho. Oni nejen dokonale znali svůj předmět, ale mohli dokonale do nejmenších podrobností hovořit o zemích, kam je zavál osud a vedení sovětské vojenské rozvědky. Mohli hovořit o mravech a obyčejích obyvatelstva těchto států, o jejich ozbrojených silách, v kterých někteří dokonce i sloužili. V této souvislosti nikdy nezapomenu na překladatele francouzštiny, podplukovníka L. A. Gavrilova. S ním se mi povedlo několikrát jít do služby (Gavrilov byl dozorčím institutu a já jeho pomocník. Mezi sebou mu posluchači říkali Čelentano. Fenotypem skutečně připomínal tohoto italského herce – urostlý, vždy disciplinovaný s pečlivě upravenými knírky na snědé tváři. Moc se mi líbilo, s jakou osobitou elegancí nosil důstojnickou uniformu, jak vážně odpovídal na pozdravy posluchačů, přesně zdvihající pravou ruku, v dokonale padnoucí kožené rukavici, ke štítku čepice. Jak on uměl vyprávět o Francii a zejména o Paříži! To bylo nádherná povídání.

Podplukovník Gavrilov, tak jak kontroloval jednotlivé služby, vstupoval i do služebních místností. Tam si sedával za stůl, posluchači z odpočívajících směn jej obstupovali a on začínal svá vyprávění. Věřte, že měl o čem vyprávět, vždyť dlouhá léta žil ve Francii, sloužil v armádě a potom pracoval ve vojenském závodě v Paříži. O hlavním městě Francie, jeho obyvatelích a hlavně – o Pařížankách – mohl vyprávět celé hodiny a my jej s ohromným zájmem poslouchali. Ještě dne se mi zdá, že bych mohl přesně přednést jeho intonaci, když říkal: „Ach, chlapci, jaké zázračné místo je Place Pigalle. Až budete v Paříži, určitě jej navštivte, nebudete litovat.“

Mnoho zajímavého vyprávěl posluchačům přednášející polského jazyka – podplukovník (v té době) L. G. Kaškurevič. Byl to štíhlý, obdivuhodně vychovaný a všestranně vzdělaný inteligent. Výborně znal nejen polštinu, ale i italštinu, protože dlouho pobýval v severních oblastech Itálie. Zde pracoval jako úspěšný polský obchodník, který včas opustil „polské socialistické peklo“.

Mnozí moji kolegové dodnes s vděčností vzpomínají na našeho přednášejícího taktiky – plukovníka Iončenka. Některé jeho, bleskově přečtené, lekce si – jak se to zdá jakkoli divné – pamatují dodnes. Jednou přišel plukovník Iončenko k naší skupině na samostudium taktiky. Na stolech jsme měli rozložené pracovní mapy velitele praporu, na kterých jsme kreslili prapor v obraně. Dlužno podotknout, že práce s mapou pro mě bylo prostě utrpením. Udělat rovnou čáru bez pravítka jsem prostě nedokázal (na rozdíl od mého otce, který měl skutečně výjimečný kaligrafický rukopis a který mohl jednoduše a velkým uměleckým vkusem upravit libovolnou pracovní mapu). Profesor přešel několikrát kolem mého stolu. Pracovali jsme tenkrát barevnými tužkami „Taktika“ (fixy ještě neexistovaly) modré, červené a černé barvy. Červeně se značila vlastní vojska, modře protivníková a černé byly popisky. Najednou se plukovník Iončenko obrátil ke mně a burácivě mi položil zvláštní otázku: „Soudruhu posluchači, kolik let jste sloužil v turecké armádě?“ Ujistil jsem ho, že to se mi prozatím nepovedlo, na což mi odpověděl: „Pamatujte si, že na takových maličkostech „hoř“ daleko zkušenější rozvědčíci. Jediná armáda na světě, kde se popisy na pracovních mapách dělají červenou barvou, je turecká armáda“. Pozorně jsem se zadíval na svou mapu znaven, zejména pro mě, složitou práci a zjistil jsem, že všechny popisky u vlastních i protivnickových vojsk jsem napsal červenou barvou! Od té doby jsem podobnou chybu nikdy neudělal. Co se týče plukovníka Iončenka, před tím, než se stal přednášejícím ve VICJ, dlouhou dobu sloužil v kanceláři vojenského atašé v Turecku a tureckou armádu výborně znal.

Rouška tajemství, která stále ležela nad školou, dále rozpalovala naši chlapeckou představivost. Co chvíli někdo kamsi odjížděl oblečený do civilu a za dva, tři měsíce se vracel, aniž by cokoliv řekl. Fotografovat se ve městě u fotografů jsme měli co nejpřísněji zakázáno, aby nikde nezůstaly negativy. Pokud byly potřeba fotografie na nějaké dokumenty, pak jediné ve školní laboratoři. Vždy, když nás náčelník kursu pouštěl na vycházku, nezapomněl připomenout, že se musíme vyhýbat fotografování společně s civilisty. Při nástupu do institutu každému z nás uložili pas do sejfů kádrového náčelníka. Nosili jsme sice uniformu, ale oficiálně jsme byli posluchači, což bylo přirozené

uvedeno i v našich vojenských dokumentech, což nám také přidávalo na sebevědomí.

Dlužno podotknout, že v té době vznikaly mezi posluchači a přednášejícími – nehledě na přísnou vojenskou disciplínu – pevné mezilidské vztahy. V té souvislosti mě napadá příhoda, kdy jsem stál na zastávce ve Voločajevské ulici a čekal na tramvaj č. 45, abych se dostal na zastávku metra Baumanská. vycházky jsme měli časově omezené a každá minuta zpoždění tramvaje mi na náladě nepřidávala. Vtom ze vrat institutu vyjela Volha našeho náčelníka.

Auto zabrzdilo u zastávky, náčelník otevřel dveře a generálplukovník Andrejev se zeptal: „Jedeš na metro?“. Řekl jsem, že ano a on mě pozval, abych si přisedl k němu dozadu. Když zjistil, že vlastně potřebuji na Leninský prospekt, k domu, kde bydleli naši, nakázal mě odvézt až tam. Takové detaily zůstávají v mysli opravdu na dlouho.

Studium šlo svým tempem a přišel čas, abych vyjel za prvním úkolem, po kterém jsem měl předstoupit před Radu institutu se zprávou o tom, co jsem dělal a jaké svízele jsem zakusil. To bylo proto, aby přednášející mohli korigovat své učební plány a nás to učilo sebeovládání.

Zpráva dopadla normálně. Pohotově jsem odpovídal na položené otázky a nic nenasvědčovalo žádným komplikacím. Náčelník institutu mi najednou laskavým tónem, položil otázku: „Soudruhu posluchači, vy jste Ukrajinec?“ Odpověděl jsem, že ano. „No výborně - pokračoval generálplukovník Andrejev ještě laskavějším tónem – jsem si jist, že vám rychle půjde český jazyk. Jde o to, že rychle stavíme skupinu českého jazyka. Doufám, že budete souhlasit do ní vstoupit?“

Начальник ВИИЯ
Герой Советского Союза генерал-полковник А. М. Андреев

To bylo jak blesk z čistého nebe. Začal jsem cosi mumlat o tom, že ačkoliv jsem Ukrajinec, nikdy jsem na Ukrajině nebyl (můj otec sloužil hlavně v Turkestánském vojenském okruhu). Proto ani neumím ukrajinsky a ani nikdo z rodiny ukrajinsky neumí. Tu generál Andrejev (mezi posluchači měl uctivou přezdívku „Děda“) vstal a hromovým hlasem se zeptal: „Soudruhu posluchači, to jste komsomolec? Cožpak nechcete splatit svůj internacionální dluh?“ Po takových hrozných slovech jakoby mě polila studená sprcha od hlavy po paty. Najednou jsem prohlédl. Jedním rázem jsem se postavil do pozoru a nahlas odpověděl: „To ne soudruhu generále, chci splatit svůj internacionální dluh!“ „Nuže, to je lepší.“ Přešel generálplukovník Andrejev zpět na svůj dobromyslný tembr. „Už včera jsem podepsal rozkaz o vašem převelení z druhé fakulty na první. Změňte kasárna. Přeji vám mnoho úspěchů v osvojování českého jazyka a poznávání zajímavé země – Československa.“

Hle jak náhle se mi změnilы profesionální zájmy. Jedním škrtem pera našeho všemi milovaného Dědy v rozkazu institutu byl na dlouhá léta dopředu dán vektor mé armádní služby.

Nejdříve jsem to silně prožíval. No posuďte sami. Arabština, kterou jsem dosud studoval, to je ohromné množství zemí Středního Východu, se kterými má země aktivně buduje spolupráci v ekonomické i vojensko – technické oblasti. Exotika, přímo Šeherezádiny pohádky. Co je

ve srovnání s tím Český jazyk z hlediska jeho použití? Československo, malá země ve východní Evropě. Země, kterou za jeden den přejedeš z jednoho konce na druhý.

S takovými trudnými myšlenkami jsem se vydal představit svému novému náčelníku fakulty generálmajorovi A.P. Gladkému. Generál Gladký byl člověk podivuhodného osudu. Z funkce náčelníka velení rozvědky pozemních vojsk na vrcholu své vojenské kariéry, spadl na „vrcholnou“ funkci náčelníka západní fakulty Vojenského institutu cizích jazyků. Ten, kdo žil v SSSR, si možná vzpomene na „případ Peňkovského.“ Důstojníka GRU Peňkovského, kterého naverbovala americká rozvědka, ale zrádce byl odhalen. Orgány vojenské kontrarozvědky začaly aktivně rozpracovávat možná spojení agenta Peňkovského. Všichni, kdo byli tím či oním způsobem spojeni s tímto pracovníkem, museli projít prověrkou. Všichni jeho spolužáci i spolupracovníci byli propuštěni z řad Ozbrojených Sil. Ne proto, že by jim již nebylo důvěřováno, ale z o mnoho pochopitelnějšího důvodu. Byli to lidé, které Peňkovský jako první „předal“ Američanům. To byl důvod, proč se již nemohli podílet na operativní práci. Do této vlny padl i Alexej Petrovič Gladký.

Руководство ВИИЯ (слева направо): генерал-майор Загребин Д. М.,
генерал-майор Пашковский А. А., полковник Ганичев Д. В.,
генерал-полковник Матвеев А. М.

Jednou, po jakémsi semináři pro důstojníky vojenské rozvědky, pozvali všechny účastníky semináře, aby se společně vyfotografovali. V první řadě seděli na židlích generálové, za nimi stáli plukovníci, pak podplukovníci a majoři. Tak se stalo, že za židli, na které seděl náš budoucí náčelník fakulty, stál právě plukovník Peňkovský. Nejen, že tam stál, ale naplno se oběma lokty opíral o opěradlo před ním stojící židle. Tuto fotografii našli kontrarozvědčící v domácím archivu zrádce. Zlořečená fotografie se stala příčinou převelení generála Gadkého ze štábu pozemních vojsk do našeho institutu. Generál si přitom vůbec nepamatoval, kdo že to stál za ním při onom fotografování. Nicméně shledával postup svého převelení naprosto správným. Účastnil se fotografování příslušníků rozvědky, které neměl – jako vyšší důstojník - vůbec připustit. Za to musel nést odpovědnost.

Alexej Petrovič vůbec nesdílel můj pesimismus. Pokládal to – právě naopak – za štěstí (úsměv štěstěny), protože v celém Sovětském svazu nebyli žádní odborníci na Československo a já, naučiv se český jazyk a všechny ostatní potřebné disciplíny, budu jedním z několika unikátních specialistů v zemi. Taková specializace je prostě neocenitelná a je třeba vyhnat z hlavy všechny hlouposti a studovat. Posílen tímto energickým požehnáním, odešel jsem ke své nové jazykové skupině rubat žulu vědy ve formě Českého jazyka. V této skupině bylo všeho všudy deset posluchačů. Takových jako já „Ukrajinců“. Mimochodem, jeden z tehdy existujících mýtů byl, že kdo umí ukrajinsky, naučí se rychle i česky. Nesmysl, z naší velkolepé desítky uměl jen jeden ukrajinsky (celý život prožil v Luhansku, třebaže tam vychodil ruskou školu).

Nicméně právě ten dostal nedostatečnou hned v prvním semestru a to nejen z českého, ale i z ruského jazyka, byl vyloučen a poslán domů protože v armádě již dosloužil. Doma dokončil jakýsi právní institut a nakonec vedl městskou prokuraturu. Je třeba říci, že v institutu panovalo jedno striktní pravidlo a to, že opakování zkoušek bylo přísně zakázáno. Našemu spolužáku povolili, po prvním neudělení zkoušky, opravu pouzenu na výjimku. Tož, velmi cenná byla naše skupina.

Строй слушателей факультета западных языков ВИИЯ

Studium češtiny začalo ve znamení toho, že jsme neměli ani učebnice, ani pomůcky, ani učební plány a co bylo obzvlášť bolestné, žádné vyučující. Zato ve všech rozpisech zaměstnání naše skupina figurovala jako „čtvrtá anglická“. Nic nenaděláš, prostě konspirace. Já to znal již z východní fakulty. Tam se sousední skupina nazývala „arabská“ a studoval se tam Ivrít. Takové bývaly metamorfózy v našem slavném institutu.

Každý den ráno nám nosili balík československých novin „Rudé právo“ a dávali jej katedru. My si brali každý po výtisku, točili novinami v rukách, se zájmem si prohlíželi obrázky a místo studia cizího jazyka zabíraly anekdoty. Za několik dní přinesli ze studijního oddělení několik Rusko – Českých a Česko – ruských slovníků a studium šlo zas o něco veseleji.

V SSSR se v té době český jazyk jednoduše nepřednášel. Výjimkou byly filologická fakulta MGU, kde se jednou za pět let otvírala česká skupina a jednou za pět let slovenská. Učila tam převážně děvčata, která se po ukončení kurzu vdala a pak již tento jazyk nepoužívala.

Proto byla s přednášejícími, kteří by mohli pracovat ve VICJ, napjatá situace. Ovšem, jak známo, kdo hledá, najde. Uvážíme-li, že se hledáním zabývaly orgány Ministerstva obrany, KGB i administrativní orgány UV KSSS, pak musely dojít ke kladnému výsledku.

Našli nám přednášejícího příjmením Choma, absolventa filologické fakulty Lvovského institutu. Tam se naučil německy a anglicky a po absolvování pracoval jako překladatel pro Inturist v Soči. Ačkoliv to nebyl diplomovaný specialista v požadované oblasti, národnostně to byl stoprocentní Čechoslovák z Mukačeva na západní Ukrajině. Maminku měl Češku a tatínka Slováka. Po odpovídajících prověrkách mu byla udělena hodnost nadporučíka. Současně jej dali na úroveň hodnosti plukovníka a přidělili mu nový třípokojový byt na Leningradském prospektu. Dá se říci, že jej Ministerstvo obrany „vyvážilo zlatem“ a my pochopili, že nás jako specialisty na Český jazyk, vlast skutečně potřebuje a vysoce si nás cení.

Začala tvrdá výuka, teď již bez hloupostí. Kromě jazyka jsme se učili i další předměty podle učebního plánu. Nehledě na naši unikátnost, nikdo nás nezbavil služeb, práce v kuchyni a dalších hospodářských prací.

Ačkoli byl Choma čistý civilista, ukázal se býti velmi dobrým a zodpovědným přednášejícím. Učil dle vojenské metody: „Neumíš – naučím, nechceš – donutím.“ Vyžadoval od nás přesnou znalost české gramatiky, fonetiky i lexikální znalost. Psal nám různá metodická cvičení a úlohy pro samostudium. Rád k nám chodil po vyučování a četl nám, pro náslech, česky svou oblíbenou knihu „Dobrodružství dobrého vojáka Švejka“. Při takových čteních býval u naší jazykové skupiny takový řehot, že k nám často přiběhl dozorčí fakulty, aby zjistil, zda je u nás vše v pořádku a nepotřebuje-li někdo rychlou lékařskou pomoc.

Československou literaturu jsme nicméně poznávali nejen prostřednictvím přednášejícího. Měli jsme také předmět „Literatura země studijního jazyka“. Kurs vedla mladá filoložka, která stejný kurs vedla na filologické fakultě MGU. Obhájila z tohoto předmětu doktorskou disertační práci a navíc byla přímo zamilovaná do české literatury. Kurs obvykle trval celý rok, ale nám jej zkrátily na jeden semestr. Hodiny probíhaly velmi zajímavě. Nejen, že jsme pozorně

naslouchali, ale stále jsme pokládali spousty otázek, čímž jsme dojíмали naši učitelku.

Jak známo, všechno krásné musí skončit. Přišlo letní zkouškové období. Na jedné z posledních hodin jsme s hrůzou zjistili, že naše mladá učitelka již sestavila zkouškové otázky a předala je ke schválení náčelníku ruského jazyka a literatury. Nám zanechala (výhradně díky našim vzájemným přátelským vztahům) seznam autorů (prozaiků, básníků, novinářů a literárních kritiků), kterých díla jsou zahrnuta ve zkouškových otázkách. Po jejím odchodu jsme na katedře našli čtyři strany strojem psaného textu s příjmeními a jmény autorů děl, která jsme si měli osvojit za jeden semestr. Přečíst geniální díla všech v seznamu uvedených vážených československých autorů – a tím spíše je do hloubky nastudovat – nebylo prostě možné. Vzhledem k těmto okolnostem jsme provedli „tajnou porad“ (tajný mozkový útok. Dnes by se řeklo hezky česky „brainstorming“), výsledkem které bylo rozpracovat a použít svůj vlastní systém složení této velmi obtížné zkoušky. Dle mého názoru bylo možné takový „systém“ realizovat pouze v podmínkách vojenské vysoké školy, kde byli všichni účastníci dění spojeni nejen železnou vojenskou disciplinou, ale i jakýmsi bratrstvím, kdy naprosto důvěřovali jeden druhému a všichni byli zaměřeni na stejný cíl – na vítězství.

O přestávce mezi po sobě jdoucími hodinami dostal jeden z nás za úkol odvést učitelku na cigaretu až na druhý konec dlouhé chodby a tam ji co nejdéle zdržet. Jeden náš kolega měl udivující schopnost, svými srdceryvnými příběhy o své nevěrné dívce, přimět k slzám jakoukoliv ženu.

Zbytek skupiny se pak dopustil ošklivého činu. Otevřeli jsme kabelku oblíbené učitelky, vyndali odtud výtisk zkušebních lístků, každý jsme (pro jistotu dvakrát) ofotili a přesně stejně vrátili zpět. Po vyučování jsme v laboratoři vyvolali film a fotografie. Zkušební lístky jsme tedy měli. Dále dostal každý z nás úkol vypracovat odpovědi na čtyři otázky. Odpovědi musely být úplné, ale musejí se vejít na jeden list A4. Napsat je je třeba čitelně a ve dvou exemplářích. V knihovně institutu do té doby ještě neviděli tak horečnatou poptávku po pracích klasiků české literatury. Současně s tím se jeden z nás rychle seznámil s dívčinou ze studijního oddělení a sehnal přes ni formální

papíry s razítkem studijního oddělení, které se používají pro studenty při zkouškách. Při zkouškách i zápočtech se totiž pro koncepty příprav používaly jen takové orazítkované papíry, které se pak odevzdávaly na studijní oddělení.

Nastal den zkoušky. Čtvrtá jazyková skupina v nažehlených uniformách a do zrcadlového lesku naleštěných holínkách se seřadila kolem svého auditoria. Při příchodu přednášející v doprovodu náčelníka katedry ruského jazyka a literatury (přeci jen šlo o první zkoušku z československé literatury na naší škole) a zástupce učební skupiny, seržant Sláva Čajnikov zvučným hlasem zavelel „Pozor!“ a perfektním pořadovým krokem (ne nadarmo odsloužil dva roky v rotě ochrany) přistoupil ke zkoušejícímu. Znejistěná takovým slavnostním přivítáním sebou při povelu „Pozor!“ nervozně trhne a hladí prsty řemínek kabelky. Přijímá hlášení našeho seržanta o tom, že čtvrtá jazyková skupina je v plném počtu připravena ke zkoušce z české literatury.

První psychologický nátlak na zkoušejícího úspěšně skončil. To ale není vše. Vcházejí do auditoria, všichni přítomní překvapením ztuhli. Z velkého magnetofonu, který jsme při samostudiu používali k osvojení si těžké české výslovnosti, se začaly linout melodie českých a slovenských národních písní. Nad katedrou visel portrét zakladatele českého romantismu 19. století Karla Hynka Máchy v krásném zlatém rámu (přefotili jsme jej z pěkného českého alba), nejoblíbenějšího českého autora naší nejoblíbenější učitelky.

Katedra byla úplně zastavěna vázami s živými květy v národních barvách Československa). Jako třešnička na dortu tohoto uměleckého obrazu, na stole v řadě minerálních vod, skleniček a popelníčkem, ležela krabička Marlboro se zapalovačem stejné značky. Toto „bohatství“ jsem dostal od svých bývalých kolegů z východní fakulty, kteří se vrátili z mise do Sýrie.

Hosté na sebe mnohoznačně pohlédli a významně pokyvovali hlavami. Zástupce učební skupiny rozložil na stole zkušební lístky, na dva stoly pro přezkušované položil štůsek konceptních orazítkovaných papírů pro přezkušované studenty a mlčky se vzdálil. Zároveň jeden z nás fotografoval pod portrétem K. H. Machy zkoušejícího, náčelníka katedry, náčelníka kurzu, kteří se také přišli podívat na toto zkouškové show.

Zatímco všichni byli zaujati fotografováním, jeden z nás nepozorovaně položil pod paklík konceptních papírů svůj štůsek s vypracovanými otázkami. Náš papír se odstínem malinko lišil od oficiálního, takže je bylo možné, při pozorném pohledu, rozlišit. Náčelník katedry nám popřál dobré známky a plný dojmů z takové přípravy zkoušky, odešel do svého kabinetu. Zkouška začala.

Dva posluchači postupně vešli do auditoria, vybrali si zkuškové lístky, ujistili examinátora, že otázky jsou jim jasné a posadili se k přípravě na zkoušku. V tom vešel do místnosti náš skupinový fotograf a začal fotit, jakoby pro naši nástěnku, průběh zkoušky. Examinátorka si hned jako správná žena upravila účes a zaujala pózu „zhloubaná do čtení vědeckého traktátu“, takže neměla čas dívat se na připravující se studenty. Oni, neplýtvajíc časem, podle čísla otázky, odpočítali svůj připravený koncept, vytáhli jej a začali se učit své odpovědi na otázky.

Po určeném čase projevil první zkoušený přání odpovídat. Po jeho odpovědi vstoupil další a začal se připravovat k odpovědi. Nu a tak jsme všichni dobře a ne bez nadšení odpověděli na otázky ze zkuškových lístků, zpaměti citovali úryvky z nesmrtelných děl klasiků československé literatury, dělali rozbory s odkazy na různé literární kritiky.

Po ukončení zkoušky jsme všichni nastoupili v auditoriu kolem katedry. Naše učitelka vstala a s rozehvělým hlasem řekla: „Už více než patnáct let přednáším tento předmět, ale nikdy v životě jsem ještě neviděla, aby se studenti tak výborně připravili ke zkoušce a prokázali tak hluboké znalosti. Jsem si jista, že mě teď na katedře budou tvrdě kritizovat. Přesto nikomu nemodu dát „dobře“, všichni musíte dostat „výborně“. Moje svědomí je ale čisté – takové odpovědi jsem ještě nikdy neslyšela“. S těmi slovy, utíraje si kapesníčkem slzy dojetí, odešla potvrdit známky k náčelníkovi katedry. Když se vrátil a rozdala nám indexy s hodnocením „Výborně“, všichni jsme ji vyprovodili k bráně institutu, kam jsme již dříve zavolali taxi.

Slavnostně jsme ji v slzách a s portrétem K. H. Máchy, který si něžně tiskla k hrudi, usadili do Volhy a do náruče jsme jí dali ohromnou kytici květů.

Navrátivše se do auditoria, slavnostně jsme jeden druhému slíbili, že nikdy, nikde a žádných okolností nikomu neřekneme, jak jsme

skládali zkoušku z československé literatury. Vždyť když by tato milá, nadšená dáma někdy zjistila pravdu, navždy by ztratila víru v lidi. Od těch dob již uteklo čtyřicet pět let a většina z účastníků těchto událostí již, bohužel, není mezi námi a proto jsem se rozhodl porušit slib mlčení.

Za několik let po těchto událostech, naši mladší spolužáci, kteří již absolvovali tento předmět v plném rozsahu a ne ve zkráceném, jako my, s nadšením hovořili o své zkušenosti pochopení moudrosti československé literatury.

Na zkoušce všichni stěží dostali „za tři“ a examinátorka jim řekla: „Před vámi tu byla skupina obdivuhodných studentů. Všem na MGU (*civilní jazykový institut, kde přednášela*) říkám, jakým vynikajícím studentům jsem měla to štěstí přednášet. A vy se to ani pořádně naučit nemůžete jako moji studenti na filosofické fakultě.“ Nám nezbývalo nic jiného než mnohoznačně kývat hlavami a pronášet obecné fráze o tom, že bylo třeba se hodně učit a ne se válet a pak, že by udělali tuto zkoušku bez problémů jako my.

Zkouškové období skončilo. Všichni učitelé i studenti odjeli na dovolené. Jen naši skupinu nikam nepustili. Celé dny jsme bloumali po institutu a přemýšleli, čím se zabavit a proč nás nepustili na dovolenou. Nakonec nás na dovolenou pustili, ale měli jsme přísný příkaz trávit ji jen v Moskvě a blízkém okolí. Navíc jsme museli udat přesnou adresu, kde budeme dovolenou trávit.

Чешская языковая группа после успешной сдачи летней сессии

Já jsem jel za rodiči, kteří zrovna byli na dovolené v pensionu Ministerstva obrany SSSR nedaleko od Moskvy. Ráno 20. srpna 1968 jsem se bezstarostně povaloval na pláži, díval se do nebe a se zájmem pozoroval intenzivní provoz transportních letadel. Můj otec se také zahleděl na nebe a vyslovil domněnku, že na Čkalovském letišti probíhá nějaké velké cvičení.

Zničeho nic se z plážového amplionu, odkud se maximálně ozývala nějaká veselá hudba, hlasitě ozvalo: „Posлуhač ... necht' se okamžitě dostaví k náčelníkovi pensionu!“ Vyskočil jsem jako opařený a jak jsem byl jen v plavkách, běžel jsem do administrativní budovy. Za mnou, oblékaje se za běhu, pospíchali moji rodiče.

V kanceláři náčelníka pensionu na mě čekal zástupce personálního oddělení institutu, který mě požádal o můj vojenský průkaz. Zaběhl jsem pro něj na pokoj, maminka mi zabalila do ručníku holení, mýdlo a kartáček na zuby a s tímto majetečkem jsem vyběhl na ulici. Na sobě jsem měl texasky a košili „kovbojku“. Na ulici na mě u gaziku čekal major z personálního. Dal jsem mu svůj průkaz a proti podpisu jsem dostal svůj pas. Major mi a rodičům řekl, že má rotkaz dopravit mě na Čkalovské letiště, nic víc že neví. Rozloučil jsem se s rodiči a odjel na letiště, kde se postupně sešla celá naše jazyková skupina.

Pak nás odvedli do jídelny, kde jsme se dosyta najedli. Tehdy jsme všichni opravdu zpozorněli. Když velení začíná hýčkat překladatele, pak to znamená jen jedno – děje se něco vážného a situace začíná být vážná.

Potom přijel náčelník učební skupiny, každému z nás dal jeden česko-ruský a jeden rusko-český slovník, sdělil nám, že nás posílají do Československa a že velení institutu věří, že se se ctí zhostíme všech úkolů, které nás čekají. Na rozloučenou nás poprosil, abychom se pečlivě starali o slovníky, protože v institutu jich je opravdu málo a tak za ně ručíme hlavou.

Na závěr oběda se objevil, jakoby přímo z přehlídky na Rudém náměstí, chrabří plukovník s pořadovým držením těla a v na míru ušité uniformě. Z výše své gardové postavy se rozhlédl po jídelně a jistým krokem vyrazil k našemu stolu. Zeptal se nás, zda jsme posluchači VICZ a když jsme kladně odpověděli, přisedl si k našemu stolu.

Ukázalo se, že je to spolupracovník Desátého hlavního velení (mezinárodního vojenského kontingentu) GŠ Ozbrojených sil SSSR.

Pak nám plukovník tlumeným hlasem sdělil, že vše, co nám nyní sdělí, musí zůstat přísně jen mezi námi. Žádná jiná živá duše se nic z toho nesmí dovědět.

UV KSSS, sovětská vláda a velení vojsk Varšavské smlouvy přijaly bezprecedentní rozhodnutí o vstupu vojsk do spřáteleného Československa s cílem nedopustit kontrarevoluční převrat a prolítí krve tak, jak k tomu došlo v roce 1956 v Maďarsku. Velení Ministerstva obrany SSSR vkládá v nás jako v překladatele, budoucí důstojníky a specialisty pro Československo, velké naděje v tom, že poskytneme jednotkám, které vstoupí do Československa, přímou překladatelskou a konzultační podporu a pomoc. Dále nás instruoval o tom, že pokud (a bez toho se neobejdeme) budeme muset vstoupit do kontaktu s obyvatelstvem, orgány moci nebo vojáky Československé armády, musíme mít na paměti, že jsme představiteli slavné Rudé armády. Podle nás pak budou posuzovat nejen naše Ozbrojené síly, ale i celý Sovětský svaz. Proto je třeba se uvážlivě vyjadřovat, nedělat nic, co by jakýmkoliv způsobem hanobilo stejnokroj sovětského vojáka a nenechat se žádným způsobem vyprovokovat. Velení MO SSSR si je vědomo, že nemáme dostatečné znalosti ani zkušenosti, ale že jiní specialisté na Československo jednoduše nejsou. Velení VICJ nás doporučilo jako odvážné, iniciativní, schopné brát na sebe zodpovědnost posluchače, kteří znají základy českého jazyka a jako vynikající komsomolce. Proto všichni věří, že se vyrovnáme s úkoly, které před námi stojí. „Kromě toho“ řekl plukovník, „jste všichni synové účastníků Velké vlastenecké války a oni svůj vojenský dluh vůči Vlasti plně splatili. Teď přišla řada na vás a to nesmíte zapomínat.“

Dále plukovník řekl, že vstup sovětských vojsk do Československa bude uskutečněn během několika dní (možná i hodin) z území Maďarska, NDR, Polska a – samozřejmě – SSSR z oblasti Ivano – Frankovska. Činnost našich vojsk budou podporovat vojska Maďarska, Polska a NDR. Do míst dislokací našich vojsk určených ke vstupu do Československa se podle rozhodnutí Ministerstva obrany SSSR odeberou: do Maďarska dva posluchači, do NDR jeden posluchač, do Polska jeden posluchač a do Ivano – Frankovska čtyři posluchači.

Doprava se uskuteční vojenskými dopravními letadly čkalovské brigády vojenského transportního letectva. Na místě přistání nás budou čekat zodpovědní důstojníci. Protože plukovník nikoho z nás nezná, bude každému určeno místo dislokace tím nejprostším způsobem - losováním.

Z kapsy vyndal blok a tužku. Na vytržené lístky napsal jména zemí, kam poletí letadla, stočil lístky do ruliček a ty hodil do své krásně vyšívané (určitě v tehdy jediné „generálské“ dílně na Frunzeho nábřeží) čepice. Postupně přišel ke každému z nás a vždy potřepal svou nádhernou čepicí a my tahali své roličky. Takovým nejdemokratičtějšíм způsobem jsem se dostal do NDR. Když byly urovnány všechny formality, přišel zástupce letecké brigády a dokladoval připravenost letadel. Posadili nás do autobusu a rozvezli nás po stojánkách. Vystoupil jsem po schůdkách do letadla a uviděl všeho všudy tři důstojníky – polní myslivce (asi Specnaz) s jejich zavazadly. Tak ve čtyřech, v úplném tichu, jsme doletěli na jedno z sovětských vojenských letišť na jihu NDR, kde na mě čekal člen štábu Skupiny sovětských vojsk v Německu, plukovník Mišustin.

Pravděpodobně jsem, ve svých „texaskách“, se dvěma slovníky a smotaným ručníkem zabaleným do novin, nevypadal bůhvíjak chabře. Mišustina to ovšem nikterak nepřekvapilo. Nasedli jsme do jeho Volhy a vyrazili, jak se potom ukázalo, na štáb tankového sboru. Po cestě mi plukovník řekl, že on dokončil VICJ v době války a studoval němčinu a češtinu. Češtinu že však nikdy nepoužíval (nebudeme-li brát v úvahu několik měsíců jeho působení v zajateckých táborech pod Oděsou v roce 1946) a úplně ji zapomněl. Šlo o to, že mnoho sudeťáků, kteří padli do sovětského zajetí, zapomnělo svůj árijský jazyk a vydávalo se za Čechy – tedy bratry slovanů – z oblasti Sudet, kteří byli násilně odvedeni do německého Wehrmachtu. Ke konci války se takových zajatců nasbíralo čtyřicet tisíc a nikdo přesně nevěděl, kolik z nich bylo Čechů a kolik sudeťáků. Mezi zajatci se dále nacházelo kolem patnácti tisíc Slováků, vřdyť přeci Slovensko bojovalo na straně fašistického Německa. Tito lidé byli z různých oblastí shromáždění ve speciálních táborech pod Oděsou. Plukovníkova jazyková praxe se tedy omezovala pouze na komunikaci se zajatci. Nyní však, když bude mít tak obrovskou jazykovou výpomoc (Mišustin

skutečně myslel jmenovitě mě), je si jist, že všechny úkoly zdárně vyřešíme. Poctivě jsem přiznal, že vědomostí mám trochu málo a pracovní zkušenosti žádné, ale že udělám vše, co bude v mých silách.

Mišustina taková zjištění nijak nepotěšila, ale byl to skutečný VICJakovec a nikdy neklesal na duchu. Bylo jisté, že tak či tak jiného pomocníka nedostane a proto je nutno vystačit s tím co má. Ve štábu mě představili veliteli sboru, náčelníkovi politického oddělení, náčelníkovi štábu a náčelníkovi rozvědky. Všichni tito generálové a vysocí důstojníci s velkým údivem hleděli na chlapečka v lehkomyšlném občanském oděvu, který byl podle názoru Ministerstva obrany SSSR skutečným „specialistou na Československo.“

Abychom nemlátili prázdnou slámu, Mišustin najednou po představování prohlásil, že musíme splnit odpovědný úkol a uvedl mě do své kanceláře. Tam prohlásil, že musíme udělat nic méně a nic více, než vydat noviny v češtině jakoby jménem československých patriotů, kteří jsou znepokojeni antisocialistickou a antisovětskou hysterií rozvinuvší se v Československu a obracejí se ke svým sovětským bratrům se žádostí o pomoc. Tyto noviny byly – v oficiální terminologii – zastírací a měly se nazývat „Zprávy“. Můj nový dočasný šéf už připravil řadu materiálů, které napsal sám, nebo převzal z novin „Pravda“. Byla to ohromná tlustá složka, kterou Mišustin držel ve svém sejfu jako nejtajnější dokument. Zůstávalo udělat maličkost, přeložit toto dílo do češtiny a času byly tři hodiny.

Rozložil jsem si na stůl své bohatství a pustil se do práce. Ta šla opravdu velmi pomalu. Každé slovo jsem musel hledat ve slovníku. Když mi, po několika letech, přišel do ruky obtah těchto novin, opravdu jsem se hluboce zastyděl za svou práci. Bylo tam ohromné množství elementárních chyb, stylistických, zeměpisných, lexikálních, interpunkčních, gramatických i logických. Nicméně mě utěšovala skutečnost, že ty první exempláře těchto novin čechoslováci nemohli číst.

Pracoval jsem jak otec Karlo. Kolem mě byl hrozný rumraj. Pořád chodil plukovník Mišustin a opakoval: „Synku, prosímtě, pospěš si!“ Abych se nezdržoval chozením na večeri, přinesl mi můj šéf sám z důstojnické jídelny několik talířů s jídlem. Ze skříně vytáhl láhev

arménského koňaku a nalil nám oběma po padesáti gramech „Aby práce šla rychleji.“

V konečném výsledku jsem svou hromskou práci dokončil. Unavený jako zvíře. Praštil jsem sebou na gauč v Mišutinově kanceláři a okamžitě jsem usnul. Plukovník se vydal do redakce místních posádkových novin, aby nechal vytisknout náš společný výtvar.

Spát mi ovšem nebylo dáno. Ukázalo se, že v typografii novin byl jen jeden typograf, který stěží napůl mohl sázet text v latině. Jedním slovem, bylo mu třeba pomoci, jinak všechno poplete. Musel jsem opustit pohodlný kožený gauč a jít do typografie, kde jsem poprvé v životě uviděl starý linotypový švýcarský tiskařský stroj, který se neznámo jakou cestou dostal až k sovětskému tankovému sboru. Myslím, že na něm kdesi v Curychu tiskli první revolucionáři své proklamace.

Opět hromská práce. Tavila se a bublala zde liteřina – typografická slitina. Z ní se odlívala potřebná písmena, která se skládala do slov. Ty bylo třeba ve správném pořadí umístit na stránku. Pach roztavené liteřiny byl prostě nepopsatelný. Hlavní problém byl ale v tom, že písmo mašiny – veterána, bylo čistě latinkou. Chyběla písmena, která má čistě jen čeština. Mišustin vyřešil problém prostě: „Kašli na to, tiskni tam podobná písmena. Neprožívej to, jiný stroj teď nenajdeme a noviny vyjít musí“. A já tiskl. Dodělal jsem i tuto práci.

Nadešel 21. srpen 1968. Lehl jsem si přímo pod lis na nějaké stohy tiskovin, pod hlavu jsem si dal batoh svého dočasného kolegy spolutiskaře a pokusil jsem se znovu usnout. Nebylo mi to dopřáno. Do tiskárny vtrhl jako vichřice nějaký důstojník s divokým křikem: „Kde je představitel z Moskvy? Okamžitě jej volá velitel sboru!“ (Pod představitelem Moskvy si podle všeho představoval mě).

Vylekaní vojáci – typografové důstojníci ukázali na lis, pod kterým jsem se chystal odpočívat. Beze všeho respektu mě zburcovali a vedli mě k obrněnému transportéru velitele sboru. Tam se už shromáždili štábní důstojníci k intenzivní instruktáži. Všichni s ohromným zájmem a údivem hleděli na div přírody v lehké košili a s rukama umazanýma od tiskařské černi. Důstojníci i generálové věděli, že tento chlapeček je představitel Ministerstva obrany a specialista na Československo v jedné osobě. Tehdy se mi

zdálo, že mě mají za tajného agenta – nelegála, pracujícího v Československu. Velitel sboru sdělil, že jeho jednotky mají za úkol dokončit přesun k hranicím Československa a potom pokračovat přes Rudné hory a dál na Jablonec a Liberec a potom na Prahu. Můj úkol byl jet v čele kolony v obrněném transportéru náčelníka rozvědky, za námi měl jet Gazík se záložní radiostanicí a ochranou. Bezprostředně za naší kolonou měli jet motostřelci armády NDR..

VSTUP VOJSK DO ČESKOSLOVENSKA

Tak pro mě začalo bezprostřední poznávání pozoruhodně zajímavé země - Československa.

Dokud jsme byli na území NDR, nic zajímavého se nedělo. Jakmile jsme ale vstoupili na hranici československého území, hned jsme zjistili, že tam nikdo není, všechny ukazatele směru byly sejmuty a zeptat se nebylo koho.

Первые шаги по чехословацкой земле

Jeli jsme dál Rudými horami. Cesta tam je nejedna a zmýlit se není tak těžké tím spíše, že všechny směrové ukazatele, jména měst a vesnic i jména ulic někdo předvídavě odstranil.

Museli jsme zastavit. Vylezl jsem z transportéru a šel jsem vyzpovídat obyvatelstvo. Nebylo ale koho zpovídat. Všichni místní zalezli do domů a vcházet do domů jsme měli přísně zakázáno. Chodil jsem po ulicích městečka a hledal někoho, kdo by mi mohl ukázat cestu.

Самодельная листовка чехословацких граждан,
не согласных с курсом интеллигенции

Najednou na mě někdo tiše zavolal: „Hej, soudrug, tova-rišč!“ Otočil jsem se. Za stromem stál starší čech a ukazoval mi rukama, abych šel k němu. Nedalo se dělat nic, než na jeho oslovení zareagovat. Muž stál tak, aby jej nebylo ze sousedních domů vidět. Hroznou česko – ruskou hatmatilkou mi vysvětlil, že je starý komunista a chtěl by nám pomoci. Objasnil jsem mu, že nejvíc potřebujeme zjistit nejkratší cestu do Prahy a on souhlasil, že nás povede. Pospíšil jsem si ke svému transportéru, abych sdělil náčelníku rozvědky, že jsem našel slibného průvodce, který je ochoten vést nás na Prahu. Popojeli jsme autem až ke stromu, za kterým muž stál a pomohli mu do kabiny. Další postup již probíhal rychleji. Vznikl ale další problém, techniku bylo třeba doplnit. Palivo jsme měli sebou, ale vodu jsme museli doplňovat z místních zdrojů. Brát ovšem jednoduše nebylo kde. Zde nám pomohli bratři ve zbrani – Němci. Všimli si, že se snížilo tempo postupu a poslali auto, aby zjistili,

co se děje. Major z armády NDR, který perfektně hovořil rusky, protože absolvoval týlovou akademii v Leningradu, přijel k nám a zeptal se, co se stalo. Když zjistil, že potřebujeme vodu, usmál se a prohlásil, že to se dá vyřešit. Během několika minut k němu přijel nákladník, z kterého svižně vyskákala asi dvě družstva německých vojáků.

Nesmíme zapomínat, že armáda NDR měla stejné uniformy jako hitlerovská vojska – stejný střih a stejný myší odstín. Jen neměli nášivky se svastikou. Německým vojákům zdůrazňovali, že sice mají staré pruské uniformy, ale naplněné novým – socialistickým – obsahem. Uvědomme si, že jak šli němci v rojnici dolů ulicí s vyhrnutými rukávy, rozepnutými blůzami a automaty v ponosu, u Čechů automaticky zapracovala historická paměť. Němci veleli hlasitě, výlučně německy a všichni jim rozuměli, malí i velcí.

Nejdřív otevřeli zavřenou benzinovou pumpu. V ní objevili tři spící Čechy. Stačilo několik kopanců do zadku, aby vzbudili zabrzděné bratry slovanů. Ti vše rychle pochopili. Sehnali hadice a pustili vodu. My jsme přistavili auta a doplňovali je vodou. Nicméně Němci ještě neskončili. Chodili po městečku a něco křičeli do megafonů. Z domů začali vybíhat muži, ženy i starší děti s vědry v rukou. Ke každé místní pumpě major postavil jednoho svobodníka, který hrozivým křikem řadil místní obyvatele do řetězu. Na konci řetězu stál ještě jeden německý voják. Podle rozkazu svobodníka si lidé v řetězu začali předávat kbelíky s vodou až na konec, kde další německý voják určoval, kam je třeba vodu lít. Tam pak najížděla naše vozidla pro doplnění. Když jsme odjeli, zůstali lidé disciplinovaně, bez sebemenšího vzrušení, seřazení v řetězech a čekali, až k doplnění přijede německá motostřelecká kolona.

Uvědomme si, že je velmi smutné, že mnohé historické problémy vzájemných vztahů mezi zeměmi bývalého socialistického společenství, se v rámci „politické nutnosti a politické korektnosti“, zamlčovaly nebo – hůře – překrucovaly. Ano a i nyní o nich zdaleka není známo vše a vůbec ne všem. To je samozřejmě nesprávné, protože taková situace vytváří ideální prostředí pro falšování a falzifikátory.

Jednou jsem s vojenským atašé zemí socialistického společenství navštívil památník „Chatyň“ v Bělorusku. Pamatuji se, že mě jeden čas velmi udivilo, když jsem se dověděl, že vesnici spolu s obyvateli spálili

nikoliv Němci (jak jsme se učili), ale vojáci policejního praporu SS – Ukrajinci pod velením hauptmana Romana Šuchevice, bývalého důstojníka polské armády, který následně posmrtně obdržel od prezidenta „úrodné Ukrajiny“ Juščenka titul „Hrdina Ukrajiny“. O tom mi řekl vojenský atašé velvyslanectví NDR v Moskvě.

Tak jsem se po oficiální exkurzi vydal za vedoucím památníku a zeptal jsem se ho na to.

Dlouho se ošival, snažil se něco říkat o tom, že každý, kdo nosil německou uniformu, byl němec nebo německý přísluhovač. Proto že národnost žhářů nemá žádný význam. Nicméně potom, jako velké tajemství, přiznal, že téměř 150 obyvatel dědiny zaživa upálili nebo zastřelili jmenovitě ukrajinci v čele s bývalým polským důstojníkem. Na exkurzích ale mají o tom přísně zakázáno mluvit.

V době vstupu vojsk do Československa se takové, nám neznámé, momenty vzájemných vztahů Čechoslováků s jejich sousedy v „evropském domě“, projevovaly velmi zřetelně.

Například, na území bývalého říšského protektorátu Čechy a Morava, který byl vytvořen Hitlerem místo bývalé Československé Republiky (Slovensko se odtrhlo a stalo se samostatným fašistickým státem bojujícím proti SSSR), historicky žilo velké množství etnických Němců. V bývalém předválečném Československu jich bylo více než Slováků. Měli své školy, fakulty na univerzitách, divadla, noviny, rozhlasové stanice, jejich představitelé pracovali v kancelářích ministrů i v parlamentu. Za druhé světové války žili Češi a Němci na území protektorátu v míru (o životě Čechů v době války se zmíním později). Do německé armády byli v době války povoláváni jen Němci, Češi povoláváni nebyli (nicméně z toho Češi neměli – můžete mi věřit – žádný komplex méněcennosti).

V roce 1945 byla pod úderu Sovětské armády, jak z území Slovenska, tak z území protektorátu Čechy a Morava, v krvavých bitvách, vybita fašistická vojska. V úporných bojích za Československo padlo 144 tisíc našich vojáků, důstojníků a generálů.

Češi se najednou cítili býti „vítěznou národností“. Prezident Edvard Beneš, který se 2. srpna 1945 vrátil z emigrace v Londýně, podepsal dekret o zbavení občanství všech občanů německé národnosti. Tím Němce zbavili nejen občanství, ale i veškerého vlastnictví. Nebyla

jim povolena překladatelská činnost, politická činnost, nesměli provozovat medicínskou a lékárenskou činnost, pracovat ve státních nebo obecních úřadech, provozovat žurnalistickou činnost nebo církevní služby. Všichni Němci se museli do jednoho registrovat na nejbližší policejní stanici. Měli zakázáno chodit ven po 19-té hodině, všichni až do nemluvnat museli nosit nášivky na zádech s písmenem „N“, Němcům bylo zakázáno používat veřejnou dopravu, navštěvovat restaurace, kina a jiná veřejná místa, chodit po chodnících a mluvit německy na ulici. V některých místech městské správy dále vyžadovali, aby nehledě na pohlaví a výšku, měli vyholenou polovinu hlavy (tak byli k poznání již z dálky). Měli povoleno chodit nakupovat pouze v přesně stanovený čas a pokud v tuto dobu do obchodu vstoupil Čech, museli všichni Němci odejít a čekat na ulici, dokud Čech neodešel. V roce 1946 se dočasný dekret prezidenta Beneše stal zákonem. V ten moment začaly masové deportace Němců z Československa.

Se zájmem jsem četl hlášení sovětských vojenských velitelů různých německých osad na hranicích s Československem z let 1945 – 1946. Důstojníci psali, že byli svědky toho, že z Československa bylo deportováno několik desítek až stovek Němců týdně, kteří byli úplně nazí. (V demokratických československých sdělovacích prostředcích tenkrát psali: : ...přišli jste k nám s holými zadnicemi, tak také tak odejdete...“ Na československé straně hranice mnoho nahých Němců a Němek zapřahali do povozů a řehtající se omladina se pak vozila směrem k německé hranici.

Velitelé důrazně požadovali, aby byl cestou diplomatických jednání vyvinut tlak na československé vedení. Podobné nehoráznosti, urážející lidskou důstojnost, bylo nutno neprodleně zarazit. Dále bylo potřeba otevřít otázku o dodávkách občanského oblečení, protože velitelství byla nucena nahé lidi oblékat do trofejního oblečení fašistické armády zajištěné na skládkách wehrmachtu, nebo byli oblékáni do pytlů tak, že se do pytle udělala díra pro hlavu a pro ruce.

Zásobování jídlem i ubytování těchto Němců z Československa zabezpečovala také sovětská vojska cestou vojenských velitelství.

Z území Československa bylo v roce 1946 deportováno více než tři miliony Němců. Podle oficiálních odhadů československé strany bylo během deportací zabito, umučeno nebo zemřelo přirozenou smrtí

více než třicet tisíc Němců. Podle alternativních sudet'áckých propočtů to bylo kolem čtvrt milionu lidí. Z násilnění, duševní choroby a zmrzačení do této statistiky samozřejmě zahrnuta nejsou.

Mezi vojáky armády NDR, která vstoupila 21. srpna 1968 do Československa, byli samozřejmě i vojáci a důstojníci, jejichž příbuzní zažili hrůzy československé deportace v roce 1946. Proto se chovali dost tvrdě. Nejpřekvapující bylo, že češi tuto tvrdost přijímali, jako že se to rozumí samo sebou. Nikdo se nerozčiloval, nikdo se nepokoušel protestovat, nikdo se ani slovem nepostavil německým vojákům. Nikdy jsem na žádném mítinku nebo demonstraci (a že jsem jich za dobu služby navštívil skutečně mnoho) někdo křičel: „Němci, ven ze země!“ Takových provolání nebylo ani v československých sdělovacích prostředcích.

Nyní se můžeme vrátit k vyprávění o pohybu naší kolony. Náš československý průvodce pracoval až do důchodu jako řidič meziměstského autobusu a znal tedy severočeský region jak své boty i bez ukazatelů. Když jsme pak rádiem dostali rozkaz okamžitě změnit směr postupu na Ústí nad Labem, úspěšně nás vedl od Turnova po silnicích druhé třídy mimo větší města. Na kraji Ústí nad Labem na nás již čekal pracovník sovětského velvyslanectví, který měl naši kolonu vést dál podle situace. Osádka našeho transportéru se srdečně rozloučila se starým komunistou a nehledě na jeho protesty jsme mu do ruky vtiskli vojenský batoh s konzervami a lahvinkou vodky. Já u sebe nic, čím bych se mohl tomuto dobrému člověku odvděčit, u sebe neměl a při mých prvních krocích po Československu to pro mě byl učiněný anděl strážný. Proto jsem z ruky sundal „Komandirskie“ hodinky, které jsem dostal od rodičů u příležitosti mého přijetí na institut a na památku naší společné cesty, jsem mu je daroval.

Polní kuchyně v té době dodělávaly snídaní. Z území NDR jsme vyrazili brzy ráno za úsvitu, kolem třetí hodiny ranní. Stačil jsem sníst pár obložených chlebíčků s máslem a klobásou a přišel nový rozkaz od náčelníka rozvědky. Má pro mě přijet auto s letci a pojedu s nimi. Po skončení úkolu mě letci zase vrátí tankistům. Tváří tvář takové zvěsti jsem si rychle přidal pohankovou kaši s lanšmítem, abych se vydatněji najedl.

Piloti přijeli, nacpali mě do úplně plného gazíku a vyrazi jsme mě neznámo kam. Po cestě se k nám přidala ještě dvě auta. Po cestě mi vysvětlili podstatu akce. Ukázalo se, že mám čest ocitnout se v sestavě operační skupiny důstojníků velení a týlu leteckého stíhacího pluku, který je již ve vzduchu a blíží se k letišti „Boží Dar“ u Milovic. Úkol operační skupiny je zabezpečit přistání a rozmístění stíhačů na letišti. Českoslovenští stíhači na letišti nejsou, protože odletěli na bojové střelby na polygon v SSSR.

Pracovat se musí rychle, rozhodně a odvážně. Stíhačům dochází palivo. Nepochopil jsem – pravda – okamžitě, jaká bude moje role při plnění tohoto úkolu, ale na otázky nebylo kdy. Rychle jsme přijížděli k bráně letiště. Podplukovník – velitel vozu – na mě křikl: „Rychle, otvírej vrata!“ Já ovšem nemohl tak rychle vylézt z auta, protože jsem vlastně seděl na kolenou dvou dalších důstojníků na zadním sedadle. Proto z auta nejdřív vyskočili tito dva s automaty a pak já. Za bránou stál ze všeho úplně zpitomělý, rozespálý voják Československé armády. Intuitivně jsem pochopil, co je třeba udělat, nabral jsem vzduch do plic a zařval: „Otvírej vrata!“ Chlapec v mžiku vykonal rozkaz a ztuhl na místě s rukama nad hlavou. Dva důstojníci s automaty a můj divoký řev na něj evidentně autoritativně zapůsobili. Skrčil jsem se zase na kolena obou letců s automaty a odjeli jsme na velitelské stanoviště. Nehledě na obrovskou rychlost, které mohly dosáhnout naše gazíky, na velitelském stanovišti už o našem příjezdu věděli a byli na nás připraveni. Plechové dveře byly pevně zavřené. Přes obrovská okna jsem viděl, jak jeden z československých důstojníků chodí po místnosti a dělá na nás neslušná gesta. Pak ho to přestalo bavit a vyvěsil z okna vlajku NSR. Tím chtěl dát najevo, že je velitelské stanoviště územím NSR, a náš pokus mírovým způsobem proniknout do místnosti, bude kvalifikován jako napadení jednoho z pilířů NATO. „Pokud chcete rozpoutat třetí světovou válku, prosím, jak je libo.“ - jakoby nám říkal tento podivín.

Pobíhal jsem kolem budovy a úplně bezvýsledně se snažil zahájit rozhovory. Náš spojař, který seděl ve třetím autě, najednou sdělil, že zachytil provoz na mezinárodním kanálu. Ukázalo se, že náčelník letiště „Boží dar“ (v československé armádě byla i takováto funkce) jakýsi podplukovník volá letce NATO, hlavně piloty NSR. Je připraven

přijmout je na svém letišti, všechny prostředky spojení, navigační prostředky i letecké technické zabezpečení je funkční ve standardním režimu. Je třeba si pospíšet, jinak letiště obsadí Rusové. Podplukovník sliboval udržet letiště pár hodin a nenechat Rusy obsadit letiště až do přiletu letadel NATO. To opakoval do éteru bez přestávek neustále.

V této vypjaté atmosféře nejrozhodněji zareagoval jeden nadporučík, který křikl: „Odjed'te s auty a sami si lehněte!“ Když se tak stalo, vytáhl ruční granát a hodil jej proti plechovým dveřím velitelského stanoviště. Takovým radikálním způsobem rozpečetil místnost. Ještě než se usadil prach a kusy dveří a zárubní dopadly na zem, vpadl chrabrý nadporučík v doprovodu dalších dvou důstojníků za hromového řevu na stanoviště. Když jsem po výbuchu pomalu zvedl hlavu, v uších mi šumělo a před očima se mi vše pohybovalo jako ve zpomaleném filmu.

Najednou se pod úderem kancelářské židle s rachotem na kousky rozletělo jedno z obrovských oken. Za židlí vyskočil - a přímo na pečlivě upravený květinový záhon – dopadl československý kapitán – milovník vlajky NSR. Později se ukázalo, že to byl specialista z praporu radiotechnického zabezpečení. V čase prostém velkých přestávek vyletěl ze stejného okna po hlavě, téměř jako vlašovička, i podplukovník, náčelník letiště, a přistál na stejném – již ne tak krásně upraveném – záhonku. Oba udatní obránci letiště „Boží Dar“ vstali a opírají se jeden o druhého a kulhaje oba na obě nohy, vydali se kvapem směrem od nešťastného velitelského stanoviště.

Naše operativní skupina nezapomínala držet dobyté pozice. Československý náčelník letiště se nemýlil jen v jednom, všechny letištní systémy skutečně pracovaly správně. Důstojníci bojového velení se rychle chopili své práce, navázali spojení s našimi letadly a současně specialisté leteckého zabezpečení projeli VPD, pojízďecí dráhy a stojánky pro letadla. Vše bylo v ukázkovém pořádku. - Letiště bylo připraveno k přijetí bojových letadel. Po asi 15 – 20 minutách šly naše MIG-21 jeden za druhým na přistání.

Celý pluk se rozmístil na letišti a současně již do posádky vjížděly kolony týlového zabezpečení (cisterny, radiolokátory, auta a municie, srovnavače atd.) Vše proběhlo velmi synchronizovaně, což svědčilo o přesném plánování a dobré organizaci operace.

Dva kilometry od letiště zároveň probíhalo zablokování posádky Milovice, kde byla v té době dislokována Československá tanková výcviková divize. O tom mi vyprávěl otec mého spolužáka a kamaráda z VICJ Saši Kolesnikova generál A. M. Kolesnikov, v té době první zástupce velitele Sovětské skupiny vojsk. Ten dostal za úkol 21. srpna 1968 v Milovicích vzít pod ochranu park bojových strojů, sklady s výzbrojí a municí a vybudovat spojovací uzel Maršála Sovětského Svazu Jakubovského, hlavního velitele Spojených ozbrojených sil států Varšavské smlouvy. Skupina generála Kolesnikova přijela z Polska. Posádka byla blokována silami tankového a motostřeleckého pluku. Potom odjel Anton Michailovič Kolesnikov na poradu k veliteli tankové divize. Bylo toho mnoho, co si musel vyslechnout od velitele, náčelníka politického oddělení a náčelníka štábu československého spojení. Generál jasně oznámil (celý velitelský sbor divize studoval na sovětských vysokých vojenských školách a neměl tedy žádný problém s porozuměním) že prosí své československé kolegy, aby vyvedly své jednotky z posádky do budov československého velení v kasárnách jednoho z blízkých výcvikových center. Lépe by bylo to provést rychle, bez nežádoucích excesů a krveprolití. Českoslovenští vojáci se seřadili a ve tvarech opustili posádku. Pravda, předtím se pokusili přerušit dodávku vody a kanalizaci, ale jejich pokusy byly překaženy našimi důstojníky.

Z vyprávění otce mého kamaráda jsem se dověděl jednu zajímavou podrobnost obsazení Milovic. V jednom z boxů, kde stály tanky, naši důstojníci objevili více než 20 bojových strojů s bílými pásy, které již někdo namaloval na horní pancíř. Šlo o to, že obrněná technika armád zemí Varšavské smlouvy byla komplet sovětská a tedy nebylo možné odlišit naše tanky třeba od polských nebo československých. Proto byly naše tanky těsně před vstupem do Československa takto označeny pro vizuální orientaci „vlastní – cizí“. Generál Kolesnikov tedy přivedl československého důstojníka do parku bojové techniky a ukázal mu tyto označené tanky, které někdo jednoznačně plánoval použít pro diverzní cíle, což by nezbytně vedlo k velkému krveprolití. Zde velitel československé divize pochopil, že její vzetí pod ochranu ze strany našich vojsk, bylo vynucenou nutností.

Hovoříme-li o letišti, pak jsem se v dalších letech ještě několikrát dostal na centrální letiště skupiny sovětských vojsk „Boží Dar“ v Milovicích a se zájmem jsem hleděl na vchod a Velitelské stanoviště. Nové cihlové zdivo vchodu a nové dveře velitelského stanoviště ostře kontrastovaly se starým okolím a vždy mi to připomnělo „bojovou epizodu“, která se za mé nezaviněné přítomnosti, přihodila v dávném roce 1968.

Má dobrodružství 21. srpna 1968 ale útokem na velitelské stanoviště neskončila. Přišel rozkaz vrátit mě živého a zdravého tankistům. Rozloučil jsem se s letci a odebral se do kasáren, kam pro mě mělo přijet auto a kamsi mě odvézt.

V letištních kasárnách teď už bydleli jen délesloužící a vojáci naší roty ochrany praporu leteckého zabezpečení. Čechoslováci tu už žádní nebyli. V té době mě dost udivilo, že za takové napjaté situace někdo stále sledoval a řídil každý můj pohyb. To svědčilo jen o jednom a to, že překladatelé měli v Československu cenu zlata a proto bylo jejich použití plánováno a uskutečňováno z nejvyšších stupňů velení.

Nu, což. Přijel pro mě známý obrněný transportér náčelníka rozvědky tankového sboru. Nastoupil jsem a vydali jsme se na cestu. Trasa vedla k hranici s NSR. Teď už ve všech obydlených místech a hlavních křižovatkách stáli ruští, polští nebo němečtí regulovčíci. Českoslovenští občané s údivem hleděli na regulovčíky i na nás. No, měli se čemu divit.

Posuďte sami. 20. srpna jako vždy pokojně usnuli. Nikde ani potuchy po nějakých vojskách (kromě československých, a ty také téměř nebylo vidět). Po probuzení najednou viděli kolem svých domů vojáky v neznámých uniformách. Nikdo nechápal co se stalo a nikdo nevěděl, jak by se měl v dané situaci zachovat. Většina lidí se však, pro každý případ, rozhodla až do vyjasnění situace zůstat doma.

Nicméně už ve druhé polovině dne četli rozhlasová a televizní komentátoři unylými, záhrobními hlasy, vyjádření Československé vlády o tom, že na území Československa bez varování a souhlasu vstoupila vojska států Varšavské smlouvy. Všem občanům důrazně doporučovali zachovat úplný klid a pořádek. Vojákům Československé lidové armády stejně jako příslušníkům Veřejné bezpečnosti, byl vydán rozkaz neklást žádný odpor. Vláda slibovala obyvatelstvu, že všechny

otázky vyřeší na nejvyšší vládní úrovni a doufala, že jak rychle vojska VS přišla, tak rychle také Československo opustí.

My jsme toto sdělení slyšeli v rozhlase z radiopřijímače v obrněném transportéru náčelníka rozvědky. Stručně jsem jej přeložil právě přítomným důstojníkům. Náčelník rozvědky předal tuto informaci veliteli sboru. Ten nám poděkoval za operativní práci a potvrdil nutnost splnění zadaného úkolu.

Úkol to byl nikoliv jednoduchý. Ukázalo se, že na území Československa už vstoupila vojska 1. a 3. mechanizované divize armády USA. Bojové střetnutí našich vojsk a vojsk USA ve středu Evropy hrozilo těžkým vojenským konfliktem, nedejbože vznikem další světové války. Museli jsme udělat vše pro to, abychom vyprovodili americké hosty hezky bez excesů zpět na území NSR. Dva tankové pluky se již vydaly naproti amíkům. Museli jsme dohnat naše tanky, zahájit rozhovory s američany a po dobrém je vrátit na jejich zabydlené základny v NSR.

Uvědomme si, že v dávném květnu roku 1945 došla americká vojska až do města Karlsbad, které se potom začalo nazývat Karlovými Vary. A hle, 21. srpna 1968 jakoby americké velení chtělo o těchto osudových událostech natočit historický film.

Američani jeli naprosto klidně, bez jakéhokoliv zabezpečení. Čeho by se také měli obávat? Armáda, pohraniční vojska, orgány veřejné i státní bezpečnosti i vojenské kontrarozvědky byly v té době již tak pošpiněny veřejnými sdělovacími prostředky, že příslušníci těchto struktur začali sami sebe pokládat za zločince – „krvavé žoldáky komuny“. Často ani nepřišli do služby. Báli se o svůj život i o život svých rodin. Za takové situace pak Amíci mohli snadno a bez problémů dojít nejen do Karlových Varů, ale klidně až do Prahy, což také koneckonců měli za úkol. Najednou se nečekaně na jejich cestě objevili sovětští tankisté. Pro americké vojáky to bylo velmi neradostné překvapení.

Vstup vojsk zemí Varšavské smlouvy do Československa byl naplánován a proveden ministrem obrany SSSR, Maršálem Sovětského Svazu A. A. Grečkem tak mistrovsky, že o něm nevěděli nejen v Československu, ale ani v žádné z rozvědek zemí NATO (podobné utajení bylo zabezpečeno v době průniku našich výsadkářů k letišti

Příština v Kosovu a v době připojení Krymu k Rusku). Proto překvapení američanů nebralo konce. Když zjistili, že sovětské tankové jednotky provedly učebnicový obchvat protivníka a bez možnosti jeho rozvinutí do bojové formace se ocitli před ústími hlavní ruských tanků, přešla je veškerá chuť k odporu. Tehdy přišla řada na nás a mohlo začít vyjednávání.

Dojeli jsme k americké koloně a velmi zdvořile se představili americkému důstojníkovi a poprosili jsme ho, aby o nás zpravil svého velícího důstojníka. Rozhovory začaly tak, že náš náčelník rozvědky ukázal americkému generálovi letecké snímky, které názorně demonstrovaly, že se americké kolony, bohužel (pro amíky), nacházejí „v kotli“ (v obklíčení - pozn. Překl.). Následně jsme „kolegům“ ukázali místo na mapě, kde se právě nacházejí, tzn., že jsou již více než 5 km na území socialistického Československa.

Amíci nás začali horlivě přesvědčovat, jak si byli naprosto jistí, že jsou stále na území NSR a že by je ani nenapadlo narušit státní hranici. Podle jejich slov se to stalo úplnou náhodou, protože německá a česká městečka a vísky jsou si přeci tak podobné, že? My se tvářili, že americkým pohádkářům zcela důvěřujeme.

Amíci rádiem nahlásili svému velení, kde se nacházejí a že jsou po celém československém území rozmístěny posádky vojsk zemí Varšavské smlouvy. Podle všeho dostali rozkaz ustoupit. My jsme se líbezně vydali je vyprovodit a naše kolony dojely, paralelně s americkými, až ke státní hranici. Jednoduše řečeno jsme je prostě vytlačili z území Československa. Potom byl jeden z našich pluků rozvinut podél hranice a s druhým jsme se v čele s náčelníkem rozvědky vydali k malému městečku Mimoň ke katastru, na kterém se nacházel prázdnou zející polygon Československé lidové armády. Tam jsme rozmístili náš slavný tankový sbor.

Za zmínku stojí, že se Sovětská vojska v Československu rozmísťovala na polygonech, v lesích, podél cest, ve stanech. Zato naši spojenci se chovali úplně jinak.

Němci a Poláci bydleli pouze ve městech. První, co vždy udělali, bylo, že „osvobodili“ od hostů, hlavní městský hotel. Tam ubytovávali své důstojníky a tam byl také umístěn štáb jednotky. Potom zrekrúvovali základní nebo střední školu a tam ubytovali mužstvo. Z oken vyházel

lavice, globusy, stoly i učebnice. Kolem pak zaparkovali techniku. Službu vojsk organizovali Němci a Poláci také úplně jinak, než my.

U nás chodily hlídky, stejně jako v Sovětském svazu, vždy po třech – jeden důstojník nebo dělesloužící a s ním dva vojáci ozbrojení automaty a útočnými noži označení páskou „HLÍDKA“ na rukávech. My jsme měli tehdy tvrdý, ale nepochopitelný příkaz, zakazující použití střelných zbraní proti československým občanům nebo vojákům. Střílet bylo možné jen tehdy, pokud bylo nutno se bránit. Bylo tedy nutno počkat, až protivník vystřelí a teprve pak využít jeho chyby a opěťovat palbu – tedy pokud jsi měl zbraň. Všechno střelivo bylo na evidovaných účtech. Proto bývaly případy, kdy na naše hlídky byla večer vedena palba ze střech domů, ale dopadnout útočníky nebylo možné.

Poláci se chovali úplně jinak. Přivedli do Československa ochranné divize. Ty měly své kynologické jednotky s opravdu obrovskými psy. Na hlídky Poláci posílali ne tři lidi jako my, ale 9 – 11 osob se psem. Pes běžel vpředu na volno nebo na dlouhém vodítku a pokud se hafan zastavil nebo začal nervovat nebo štěkat, začali Poláci bez varování okamžitě střílet do oken okolních domů. Proto, pokud Češi viděli na ulici Polskou hlídku, život na ulici ustával. Nikdo nechtěl chytit kulku od nervozního Poláka.

Jednou jsem v Nymburce pozoroval zajímavou scénu: na hlavní náměstí vyšla polská hlídka se psem a namířila si to přímo k největší restauraci, prosklené stavbě, do které bylo vidět ze všech stran. Chrabří polští žoldněři se psem vešli dovnitř a všem Čechům přikázali opustit restauraci. Sedli si ke stolům a poručili si pivo, psovi číšník také něco donesl v misce. Češi se shlukli kolem a pozorně přes sklo pozorovali, jak polští vojáci v čele se svým poručíkem, pomalu pijí pivo, kouří, vyměňují si zážitky a poslouchají hudbu, kterou, jen jim, hrál místní orchestr. Takto si oddychnuvše, Poláci vstali, vzali psa na vodítko a pokračovali v plnění své odpovědné hlídkové služby.

Češi se rozhodli vrátit do hospody až po tom, co se Polská hlídka dostatečně vzdálila. Nikdo nekřičel nadávky a prokletí na adresu „polských okupantů“, nehrozil jejich směrem pěstí. Všichni vnímali konání polských vojáků jako úplně normální. To proto, že věděli, že pokud ceknou, dostanou v lepším případě pažbou přes hlavu a v horším schytají rovnou kulku.

Poláci byli zajímaví hoši. Dalo se u nich sehnat, co bylo libo včetně střeliva, které jsme my měli přísně evidované a oni brali všechno. Největší zájem ale měli o naše smetanové máslo.

Dostávali jsme – kdovíproč – sem tam, plný ešus tohoto másla na člověka, třeba k snídani. Co s tím, nikdo nevěděl. Uchovat jsme jej neměli kde. Ledničky ani mrazničky jsme neměli. Zde přišli bratři v zbrani – Poláci. Brali ho od nás a neměli jsme potuchy, kam jej posílají dál. Výměnou bylo možné dostat americké cigarety (polské výroby), polskou vodku, hrací karty s dívkami, štůsku kapesníků, vyskakovací nože, lampičky, zapalovače a další drobnosti.

Poláci nemohli Čechy vystát jednoduše „na genetické úrovni“ a vůbec se nesnažili tuto nenávisť skrývat. Proč, to jsem se zeptal u jednoho polského oficíra. Tento politruk – absolvoval v SSSR ve Lvově vyšší politické učiliště – mi řekl, že kdyby nás nebylo, mlátili by Čechy jako žito. V naší přítomnosti se toho neodváží, ale moc by chtěli.

S údivem jsem zjistil, že Poláci nemohou Čechům odpustit, že Československo bylo v roce 1938 obsazeno hitlerovci bez jediného výstřelu i když se jeho armáda, zbraněmi i úrovní lidského faktoru, mohla německé rovnat. Kromě toho byla, v předválečném Polsku a Československu, smlouva o společné obraně. V souladu s touto dohodou francouzští vojenští inženýři vybudovali podél západní polské a československé státní hranice analogii francouzské Maginotovy linie (*jen první těžké sruby z roku 1936 byly tzv. „francouzského typu“, další opevnění již budovali čechoslováci sami ; v listopadu roku 1936, bylo rozhodnuto budovat opevnění i na severu republiky na hranici s Polskem a na jihu – s Rakouskem pozn. překl.*) (Francii nezachránila, protože ji Němci jednoduše obešli z Belgie a nazvali ji Siegfriedovou linií).

Nějak se mi jednou podařilo navštívit a skutečně se rukama dotknout toho, co zbylo ze Siegfriedovy linie. V jedné ze starých betonových kasemat jsme k stávajícímu elektrickému rozvodu připojili tankový akumulátor a systém dodávky elektrické energie normálně zafungoval. Zapnuly se elektrické podavače munice, otevřely se střílny. Kdyby tam stála děla s municí, mohla by vést palbu. Byl to jedním slovem div fortifikačního umění čtyřicátých let dvacátého století. Pravda, jak se

ukázalo, nikomu neužitečný div. Z těchto mohutných, drahých opevnění nepadl ze strany Československa, ani jeden výstřel.

Výsledkem, ve verzi polského politruka, bylo, že Němci v roce 1939 zaútočili na Polsko ne ze západu, kde byla soustředěna hlavní opevnění a rozvinuli vojska z jižního směru – z území Československa, kde nešťastní Poláci vlastně nic neměli. Proto Němci vlastně Polsko rozdrtili za dva týdny.

Jde o to, že politrukovi ani ve škole, ani ve vojenském politickém učilišti kvůli nesprávně chápané politické korektnosti, nikdo nikdy neřekl, že před druhou světovou válkou existovala mimo jiné dohoda s Československem o vzájemné pomoci. Rudá armáda mohla přijít Československu na pomoc jen v tom případě, že by jejím jednotkám Poláci umožnili průchod přes své území. To Poláci příkře odmítli a navíc prohlásili, že pokud na pomoc Československu budou vypravena bojová nebo vojenská transportní letadla, Poláci je nemilosrdně sestřelí. Kromě toho půl roku před napadením Polska, jeho ministr zahraničních věcí Bek navštěvoval Hitlera a pokoušel se nabízet mu nabízet společné vojenské akce proti SSSR. Za to chtěl od Hitlera, aby dal Polsku Ukrajinu, Bělorusko, Litvu a Lotyšsko. Hitlera takové návrhy nezaujaly. Rozhodl se vyřešit polskou otázku jednou pro vždy a nespolutracovat s Poláky jako se spojenci (již tehdy byli nespolehliví a takoví i zůstali). Ano i ozbrojené síly Polska byly zkoncentrovány ne na západních hranicích, ale na východě – proti SSSR. Když potom fašisté, s požehnáním Velké Británie, Francie a Itálie, okupovali v roce 1938, Polsko nelenilo a ukouslo si také pořádný kus z této země v podobě Těšínské oblasti.

Druhý den po Mnichovské zradě vstoupili Poláci se dvěma divizemi a jednou pohraniční brigádou do českého města Těšína a jeho okolí a oficiálně vyhlásili, že od tohoto okamžiku je Těšínské Slezsko nedílnou součástí Polska. Obyvatelstvo Těšínské oblasti okamžitě ztratilo českou národnost. Všichni byli najednou prohlášeni Poláky. Mluvit česky bylo přísně zakázáno a to pod trestem těžkého žaláře. Ten samý trest čekal i toho, kdo se vzmužil a prohlásil se za Čecha. Taková zajímavá národní politika byla praktikována Poláky na československém území v roce 1938.

Bezprostředně před obsazením Československa, polský velvyslanec v Německu – pan Lipský – ubezpečoval Hitlera o vroucím přání polské vlády, úplně zlikvidovat Československo jako nezávislý stát. Polská vláda pokládala „Československo za umělý útvar, nespojený se skutečnými potřebami a zdravým právem národů Střední Evropy.“ To říkalo Polsko o zemi, se kterou mělo dohodu o neútočení a dohodu o vzájemné pomoci v případě napadení ze strany třetí strany. Polsko tedy nebylo čistou a mravně průzračnou zemí. Proto, známe-li historické fakta, neměli polští vojáci a důstojníci žádný zvláštní důvod Čechy nenávidět. V historické retrospektivě se ani ono ani jejich rodiče od svých jižních sousedů nijak zvlášť nelišili. Tyto temné nepříjemné historické skutečnosti o vzájemných vztazích Polska a Československa ovšem polští vojáci neznali a ani většina našich vojáků o nich neměla ani tušení.

Když jsme přijeli do Mimoně, všichni čile probírali události, které se našim vojákům přihodily v Praze. Ze sestavy jedné z našich tankových divizí vstoupil do hlavního města samostatný průzkumný tankový prapor a motostřelecký pluk. Tyto jednotky měly za úkol chránit sovětské velvyslanectví, konsulát a zastoupení Aeroflotu (my jsme měli vystřídat výsadkáře, kteří brzyráno obsadili centrální letiště Ruzyně a chránili jeho objekty). Když kolony jely přes Václavské náměstí (tam bylo tenkrát zastoupení Aeroflotu), začal ze střechy Národního muzea, které se nachází hned za sochou sv. Václava, pálit kulomet. Mířil na vojáky na pancířích tanků a na lehká transportní vozidla, na korbách kterých byli vojáci. Důsledkem tohoto kulometného přepadu bylo několik mrtvých a raněných sovětských vojáků.

Nikdo nevěděl, co v takovém případě dělat. Odpovědnost přijal svým okamžitým rozhodnutím major – velitel protiletcecké baterie, která byla v koloně motostřeleckého pluku. Dal povel k zaujetí palebné pozice jedné Šilce – samohybnému protiletceckému zařízení – k horizontální palbě. Sám zaujal místo střelce a vypálil sérii salv ze všech čtyř 23mm hlavních, kterými kulometčička i kulomet rozmetl na kusy. Své samozřejmě dostalo i muzeum, několik děr „ozdobilo“ jeho levou horní část, místo, kde bylo kulometné hnízdo.

Asi za rok jsem zavítal na Václavské náměstí a zjistil jsem, že tyto díry dosud nikdo neopravil. Po náměstí chodily početné exkurze a tak

jsem se k jedné přidal a poslouchal, jak mladá učitelka s patosem povídá svým žákům o tom, že když byli v Československu fašističtí okupanté, tak se ruka těchto lidských bestii neodvážila poskvřnit československou národní svátost, hrdost země a skutečnou perlu evropské civilizace, Československé národní muzeum. A hle, přišli ruští barbaři z dalekých hlubin Ázie a první, co udělali bylo, že ho rozstříleli z děl. Samozřejmě, že neřekla nic o tom, že ze střechy perly evropské civilizace, zahájil jakýsi psychopatický provokatér kulometný přepad, v jehož důsledku zahynulo několik lidí a poškození muzea bylo tedy důsledkem vynucené obranné palby.

Navíc se mi – nevím proč – vnucuje nedbytná myšlenka, že kdyby v době německé okupace někoho napadlo vystřelit na kolonu Wehrmachtu, byla by se země srovnána nejen perla evropské civilizace, ale i polovina Prahy včetně jejích obyvatel, jemných citelů a věrných ochránců evropských hodnot.

Po tom, co jsem si vyslechl tento vyjímečně poučný historický výklad pro školáky, nezbylo mi nic jiného, než jít na oblastní výbor KSČ. Zástupce pro ideologii tam dělal můj dobrý známý, bývalý podplukovník SNB. Řekl jsem mu o této příhodě, poradil, jak operativně opravit díry na budově Národního muzea a že by bylo třeba sem tam dobré, aby poslal své spolupracovníky do této oblasti turistického centra hlavního města a zajímat se, kdo a co vypráví o krásách Zlaté Prahy.

A co myslíte? Kola byla uvedena do oběhu s ohromující rychlostí. Už nazítří jsem se spolu s tímto druhým tajemníkem OV KSČ procházel po Václaváku (tak obyvatelé Prahy zkráceně nazývají centrální náměstí svého hlavního města). Všechny zásahy po projektilích byly profesionálně opraveny a přesně nabarveny. Barva byla zvolena tak přesně, že opravy byla ze strany náměstí prakticky nerozeznatelná.

Za měsíc mi už sdělili, že pracovníci ideologického oddělení pražského OV KSČ odhalili ty průvodce, kteří tak emocionálně vyprávěli dětem i dospělým o „zvěrstvách sovětské soldatesky“. S nimi a s jejich vedoucími byly provedeny profylaktické besedy. Nikdy potom jsem na Václaváku takové strašlivé historky již neslyšel.

Obecně bych chtěl říci, že 21.8.1968 jsem žádné zvláštní masové vystoupení nebo demonstraci „rozhořčených“ občanů Československa neviděl. Vstup vojsk byl uskutečněn tak nenadále a čistě a přesně, že všechny „protestní akce“, které byly zaměřeny zvláště proti státním a stranickým orgánům, proti armádě, justičním a soudním orgánům, byly zaraženy. Kromě toho musíme vzít v úvahu, že ve všech kolonách vojsk vstupujících na území ČSSR byly zaraženy prostředky REB (radioelektronického boje), které napříč celým územím rušily rozhlasové a televizní signály, kromě několika federálních kanálů. Tzn., že nebylo možné přijímat povely a instrukce k akcím, čemuž „opozičníci“ už přivykli. Tím byla narušena struktura velení různým strukturám „opozice“. Povely ovšem chyběly i z toho důvodu, že „kurátoři československého protestního hnutí“ zatuhli na svých místech na britském a americkém velvyslanectví v Praze.

Nikdo z nich nevěděl, co dělat dál, nikdo nedával povely. Všichni ztichli v utajení a čekali, co přinesou příští okamžiky. Udeří znenadání NATO na SSSR a státy Varšavské smlouvy, které překazily tak dobře započaté Pražské jaro? Pravda, sami čechoslováci se nijak nehrnuli do boje s vojsky států Varšavské smlouvy, i když po celé Praze byly vybudovány impozantní sklady se zbraněmi, střelivem a minovacími prostředky. Jen v suterénech Ministerstva zemědělství v Praze byl skupinou našich výsadkářů odhalen sklad se samopaly a kulomety, ruční protitankové granátomety, ohromné množství munice a protipěchotních i protitankových min. Nikdo, kromě našich výsadkářů si ale pro tento majetek nepřišel. Pro místní obyvatelstvo bylo nejcharakterističtější chození na mítinky, vykřikování nahněvaných hesel. Nejjudatnějším činem bylo vyhodit zápalnou lahev z davu nebo v noci vystřelit sovětským vojákům do zad.

Země již byla připravena přijmout „všelidské hodnoty“ ačkoliv lidí – hlavně na venkově – se na to nikdo neptal. Vedení Československa v čele s právě zvoleným generálním tajemníkem ÚV KSČ Alexandrem Dubčekem, už vyhlásilo tezi o nutnosti vybudování „socialismu s lidskou tvářící“. Před tím proběhly kruté kádrové čistky v ozbrojených silách, strukturách MZV a Sboru národní bezpečnosti. Byly vyhozeny stovky důstojníků a generálů, hlavně absolventů sovětských škol a lidí bojujících proti německým fašistům na straně Rudé armády.

Prezident republiky a zároveň generální tajemník ÚV KSČ byl donucen odejít ze všech funkcí. Prezidentem se stal válečný hrdina, armádní generál Ludvík Svoboda. Jeho pravomoci ale byly ořezány na otázky reprezentace na mezinárodní scéně a možnosti zasedat v různých komisích a výborech. Komunistickou stranu vedl Alexandr Dubček.

Všechny sdělovací prostředky se nacházely v lepkavých rukách „bojovníků za vše dobré proti všemu špatnému“. Vzpomínám si, jak se – o mnoho později, někdy v sedmdesátých letech – vrátil do Československa kapitán Sboru národní bezpečnosti Pavel Minařík, který pracoval jako nelegál sedm let v československé redakci rádia Svobodná Evropa.

Mezi ohromným množstvím dokumentů o činnosti a kádrovém obsazení této mocné organizace, přivezl Pavel Minařík i složku s označením „Přísně tajné“ - úkoly rádia „Svobodná Evropa“, kde se psalo: „...hlavní směry činnosti „Svobodné Evropy“, zdůrazňující zvláštní zájmy intelektuálů, dosáhnout jejich odtržení od marxismu – leninismu a vychýlit základy budování socialismu. V těchto podmínkách budou mít opozičně nastavené elementy možnost upevnit svou autoritu a zpochybnit kompetenci vysokých stranických a státních orgánů. Tento proces povede k tomu, že orgány politické a státní moci budou odtrženy od reálné řídicí moci. Moc se bude fakticky soustřeďovat v nových centrech, kde se bude soustřeďovat opozice. Ta musí převzít kontrolu nad takovými skupinami jako jsou spisovatelé, umělci, herci, žurnalisté, věřící, technická inteligence atd. Výsledkem bude, že nová elita získá důvěru mas a vyvolá negaci existujících orgánů státní a stranické moci.“

Mimochodem, když se kapitán Minařík vrátil do Československa, byl vyznamenán „Zlatou hvězdou“ (Hvězdou hrdiny Československé socialistické republiky). Psaly o něm všechny noviny v zemi, poskytoval ohromné množství rozhovorů československým i zahraničním novinářům, pěly se o něm písně a psaly celé poemy. Nicméně po „sametové revoluci“ byl Minařík souzen za to, že poškodil NSR, kde byl hlavní stan rádia Svobodná Evropa, zničil jeden z jejích vysílačů pro Československo. Tí také – podle názoru soudců – poškodil vlastnictví cizího státu. Za to, byl v nové svobodné zemi – Česku,

uvržen do vězení. Vláda nyní již „demokratického“ Československa, nevěda, jak by odměnila „Svobodnou Evropu“ za vše dobré, co udělala v Československu a jak by jí vykompenzovala škodu způsobenou Minaříkem, dala rádiu do pronájmu budovu bývalého Federálního shromáždění ČSSR na 90 let za tři koruny české ročně. Každý turista si může mezi Hlavním nádražím a Národním muzeem prohlédnout tuto ohromnou budovu ze skla a betonu postavenou podle našeho Kremelského Sjezdového paláce.

Československá inteligence uvedla v život instrukce západních kurátorů, ve větších městech vyšla do ulic, odhalila „krvavé komuny“ v armádě, bezpečnostních orgánech a prokuratuře. Děti pracovníků různých silových struktur bylo ve školách pohrdáno, což vedlo až k tomu, že se tyto děti zříkaly, prostřednictvím veřejných informačních prostředků, svých rodičů, „pošpiněných pronásledováním jinak smýšlejících a stalinskými metodami práce“. Na tomto základě ženy opouštěly muže a muži ženy. Na práci v podnicích a zemědělských družstvech už nebylo kdy. Každý den šly nekonečnou řadou shromáždění a rokování jakýchsi iniciativ a vyhlášení veřejných sdělovacích prostředků, potom se psaly mnohastránkové rezoluce, které se opět vysílaly ve veřejných sdělovacích prostředcích a do vlády. Objevila se hromada spisovatelů rezolucí, kteří se předháněli v očerňování země a její historie a úspěchů.

Tvůrčí svazy jeden za druhým vyjadřovaly své odmítnutí principů socialistického realizmu, potřebu svobody sebevyjádření (jako by jim ji někdo bral) a nezbytnost propagandy volné lásky. Profesní svazy, studentské a mládežnické organizace hovořily o tom, že se „mládež dusí nesvobodou“, což znamená odmítnout brannou povinnost a otevřít všechny hranice, aby se mladá generace Československa mohla učít v nejlepších školách Evropy a Ameriky (naivně si mysleli, že je tam netrpělivě očekávají).

Vědecká veřejnost, hlavně významní ekonomové, najednou zázrakem prozřeli, plivli na své disertační práce, které postavili na ekonomických úspěších socialistického hospodaření a stali se zuřivými liberály hrozně potřebujícími okamžitý přechod k soukromému vlastnictví všech výrobních prostředků (třebaže

v Československé socialistické republice úspěšně působily drobné soukromé podniky a družstva).

Stát jasně klouzal k ekonomickému, politickému i duchovnímu kolapsu. Zdálo se, že už už započnou „nenásilné revoluční události“, směřující k vystoupení země z Varšavské smlouvy a socialistického společenství.

Советский танк на Вацлавской площади

A najednou – úplný obrat. Do země vjela vojska Varšavské smlouvy. Jaképak „nenásilné události“ s vojáky, kteří opravdu neměli náladu na vtipkování. To nebyli vojáci Československé lidové armády, kteří se v poslední době báli vystrčit v uniformě nos z kasáren a úplně zapomněli, co to je bojový výcvik a k čemu že to vlastně jsou ozbrojené síly země. Ani NATO nijak nespěchalo přijít na pomoc všem, kdo v Československu „prahnou po svobodě a demokracii“. Nikdo, z neznámého důvodu – nebombardoval sovětská města atomovými bombami a tankové klíny vojsk NATO neútočily na nesmírné prostory Sovětského svazu na znamení protestu proti vstupu vojsk Varšavské smlouvy do Československa. Ani superkrutí „rangers“ made in USA, schopní zničit v okamžiku celou divizi a o kterých se stále povídalo na plátnech československých kin a v místní televizi, se nijak netrápili s pomocí československým „bojovníkům za svobodu“. Jedním slovem,

nebylo vše tak, jak by mělo být a s čím počítali mnozí „zastánci svobody“ v Československu.

Stav transu, do kterého upadli kurátoři „bojovníků za svobodu“ postupně vyprchával. Již 23. srpna 1968 začal tisk letáků s pozváním na mítinky a vyprávěcích o „strašných zvěrstvech sovětské soldatesky“.

Ve sdělovacích prostředcích se objevila povídání očitých svědků o masovém znásilňování ubohých žen, školou povinných děvčat, stařenek v nemocnicích. Hovořilo se o krádežích, zapalování obchodů, synagog a dětských školek, o márnících plných těl zabitých, umučených a roztrhaných nevinných Čechoslováků.

Od úst k ústům se nesly srdcervoucí zprávy o tom, jak „chrabří obyvatelé města C.“ ač pod hrozbou bídné smrti vzdorovali „ruské soldatesce“ - nedali jim pitnou vodu, a jejich „ohromná zmužilost a vznešené opovržení“ jednoduše uvrhlo „asiatské okupanty“ v roztřesený úžas a „donutilo“ je odejít z města žíznivé. Na hlavním televizním kanálu mluvili o obdivuhodném činu jakési sedmdesátileté důchodkyně, která po tom, co uviděla ve své ulici „okupanty“, vzala do ruky lopatu a odvážně s křikem „Okupanti!“ vyrazila proti nim. Překvapení vojáci z ulice odešli. Všichni sousedé byli naprosto ohromeni a do hloubi duše zasaženi neuvěřitelnou odvahou stařenky, která nedovolila bezuzdné „soldatesce“ vyloupit svůj dům.

Нападение на советские танки, получившие команду не открывать огонь

Útok na sovětské tanky, které měly rozkaz „Nestřílet!“

Všechny tyto události, samosebou, zasévaly jedovaté sémě. Všem v zemi, od mimina po starce, bylo známo, že rusové mají rozkaz nestřílet. Proto bylo možné dělat si co bylo libo. Začaly úplné bakchanálie.

Pod naše tanky, jedoucí z NDR do Československa přes Rudé hory se vrhaly místní ženy s dětmi. Zvláště nebezpečné to bylo ve sjezdech, kdy bylo skutečně těžké mnohatunový stroj zastavit. Zpoza keřů nečekaně vyskakovaly ženy, tisknoucí k sobě malé děti a skákaly přímo pod pásy. Současně vše snímali fotografové a filmaři místních i zahraničních masových sdělovacích prostředků. Místa pro akce tedy vybírali specialisté, kteří opravdu rozuměli tomu, co dělají.

Na co asi myslely mladé maminky s dětmi? To je pro mě dodnes záhadou. Všechny se, za každou cenu chtěly dostat do televize a to za jakoukoliv cenu. Některým mechanikům – řidičům se nepodařilo úplně zastavit a měli na výběr: buď sjet ze srázu, nebo ženu rozdrtit. Sjeli do propasti v obrněnci s celou svou posádkou. Kdo si teď vzpomene na tyto mladé sovětské chlapce, důstojníky, dělesloužící a řadové vojáky, kteří v kritických podmínkách učinili pro sebe tragické, ale jediné možné rozhodnutí, protože tak byli vychováni. Odpočívejte v pokoji.

Jejich rodiče obdrželi oficiální oznámení se standartní formulací: „Váš syn zahynul při plnění služebních povinností“. Nikde nebylo dokonce ani napsáno, kde se to stalo, ani za jakých okolností. Rodiče věděli, že jejich děti sloužily ve Skupině sovětských vojsk v Německu a zemřely při výcviku. Tak pravili ti, kteří měli za úkol doprovázet „náklad-200“ v hermeticky uzavřených zinkových rakvích do rodné země.

Nikdo nebyl tenkrát sovětskou vládou vyznamenán za vstup sovětských vojsk do Československa. Nebylo hrdinů ani mezi vojáky, ani mezi důstojníky, generály nebo maršály. Ačkoliv byl jeden jediný člověk, který se za tuto operaci dočkal vyznamenání od sovětské vlády. Pracovník ideologického oddělení ÚV KSSS Aleksandr Nikolaevič Jakovlev, budoucí „architekt sovětské přestavby“.

Ukázalo se, že tento politik, sedící na sovětském velvyslanectví v Praze, řídil vstup vojsk jménem a na příkaz ÚV KSSS. Za to byl vyznamenán bojovým Řádem rudé hvězdy.

V době běsnění přestavby prohlásil, že na vstup vojsk do Československa je třeba pohlížet jako na okupaci nezávislé země.

Александр Николаевич Яковлев (Alexandr Nikolajevič Jakovlev)

Alexandr Nikolajevič Jakovlev se nicméně – nehledě na své prohlášení – bojového vyznamenání, které reálně obdržel za hrdinské činy těchto tankistů a desítek dalších našich hrdinů a také zvláštních korespondentů APN - Агентство Политических Новостей (Agentury politických zpráv) Karla Nepomnjaščevo a Alexandra Zvarikina, kteří zahynuli 24. srpna 1968 při sestřelení vrtulníku při letu do Prahy, nevzdal. Alexandr Nikolaevič Jakovlev zvláště odporným způsobem prodal světlou památku padlých chlapců a navíc ji ze všech sil špinil a devalvoval jejich zásluhy.

Нападение на советских солдат

Napadení sovětských vojáků

Pokud se tankistům povedlo tank v klesání zabrzdit, rozehrálo se před kamerami skutečné show. Bylo tu vše: teatrální tragické lámání rukama, potoky hořkých slz a křik „nešťastných matek“: „Okupanti, vraťte se domů!“. Posádky tanků vylézaly na pancíř a pokoušely se vysvětlovat, že oni nejsou okupanti, že jsou sovětsští vojáci a nikoho okupovat nechťejí. Křik ale neutichal. Tehdy si sovětsští vojáci i důstojníci prostě sedli, zapálili si cigarety a mlčky čekali, až cirkus ustane. Přestat musel v každém případě. Vždyť žurnalisté museli spěchat do redakcí a dělat reportáže (internet ani současné komunikační prostředky tehdy ještě nebyly).

Jakmile novináři začali balit svoje fidlátka „zoufalé matky“ rychle popadly děti a šly domů. Koncert skončil. Cesta byla volná a tanky pokračovaly v cestě.

Kromě „skákání pod tanky“, kreativní českoslovenští občané pod vedením kurátorů z velvyslanectví USA a VB začali používat i zápalné lahve s Molotovovým koktejlem. „Dobří lidé“ je naučili, jak lahve házet na motorové úseky obrněných transportérů a tanků z minimální vzdálenosti. Věděli, že jim za to nic nehrozí. Disciplinovaní sovětsští vojáci nikdy nebudou střílet na civilisty, a už vůbec ne do davu. Záběry pro novináře však to budou nádherné.

Od těch dob uteklo mnoho času a já už byl v civilu, když jsem se dostal na služební cestu do Kanady, kde mě náhoda svedla dohromady

s jedním místním milionářem – ředitelem stavební společnosti. Kanad'an (pro jednoduchost mu budu říkat Ondřej) se mi kostrbatou ruštinou snažil sdělit, že je Slovák, ale rusky trochu umí, protože měl ruštinu kdysi ve škole. Dost se divil, když jsem mu řekl, že můžeme klidně mluvit česky nebo slovensky, aby se nemusel zbytečně namáhat. Když Ondřej zjistil, že jsem byl v roce 1968 a 1969 v Československu, emoce nebraly konce.

Řekl mi, že kdybychom tenkrát nevstoupili do Československa, nikdy by nedosáhl takových úspěchů, jakých dosáhl v Kanadě, kde se stal majitelem a hlavou stavební firmy, která se zabývala výrobou a montáží „sendvičových domů“. Sám vymyslel technologii jejich výroby a montáže a firma stavěla tyto domy po celé Kanadě, na severu Japonska a na Aljašce v USA. Ondřej chtěl dostat zakázky i na obrovském ruském trhu.

Začal vyprávět vše o tom, jak se mu po střední škole v nevelkém slovenském městečku poštěstilo dostat na stavební fakultu univerzity Karlovy v Praze. Učení mu šlo velmi těžce: „Vy tomu nerozumíte, já jsem Slovák a ne Čech“. Snažil se ze všech sil. Už v maturitním ročníku mu jeden z profesorů začal věnovat zvláštní pozornost a začal ho přihlašovat na setkání mladých intelektuálů, což slovenskému studentovi velmi lichotilo. Zvláště proto, že se tato setkání konala nejen v Praze a okolí, ale i v Rakousku, kam je vozil jeden známý učitel spolu s jedním „dobrým člověkem“ z anglického velvyslanectví (zde také Ondřej začal navštěvovat bezplatné zdokonalovací kurzy angličtiny).

Mladý Slovák se postupně změnil na skutečného specialistu v organizování masových vystupení, mítinků a manifestací. Jeho úzká specializace byla nicméně jiná. Uměl organizovat činnost skupiny bojovníků k prolomení policejního obklíčení a kordónů. Do detailu studoval metodiku činnosti sil československé Veřejné bezpečnosti při operacích proti masovým nepokojům a jejich technické možnosti, byl schopen naplánovat a realizovat své protioperace, uměl se vyhnout osobnímu sledování atd. Mnohému zajímavému se budoucí stavař naučil na různých kurzech, nicméně univerzitu neukončil se špatnými výsledky.

Známý učitel mu opět pomohl a zařídil mu místo na ministerstvu stavebnictví. Ondřejovi se tenkrát zdálo, že je to pro něj významná

událost. Na ministerstvo se nemohli dostat ani mnozí Češi a on – mladý slovenský specialista – se zcela nečekaně stal pracovníkem takového orgánu v Praze. Znamý učitel pokračoval pravda v jeho přihlašování na různé kurzy a semináře, ale nyní již jako instruktora.

Manifestací a mítinků bylo v zemi nepočítaně, ale „práce v jeho specializaci“ nebyla. Veřejná bezpečnost žádné akce proti manifestujícím neprováděla. Najednou ale do země vstoupila vojska zemí Varšavské smlouvy a situace se rychle změnila.

„Dobrý známý“ pozval Ondřeje a učitele na kávu do malé kavárničky, kde dostali úkol: „je nezbytné zaútočit na tanky a jinou obrněnou techniku zápalnými lahvemi s Molotovovým koktejlem“ v okamžiku, kdy budou projíždět přes Václavské náměstí. Bylo domluveno datum i hodina akce a místo předání zápalných lahví. V tu dobu se na náměstí budou náhodou nacházet i zástupci všech světových masmedií.

Prakticky musel Ondřej sehnat své „nejlepší“ žáky, provést instrukáž, rozdělit „metače“ na jím vybraná místa a dát povel „Pal!“ Mladý pracovník Ministerstva stavebnictví to vše také udělal. Podle jeho slov, buď proto, že „koktejly“ byly nekvalitní, nebo proto, že se „metači“ netrefili (měli přípravu na jiné práce), z deseti zápalných lahví zafungovala jen jedna a zapálila obrněný transportér. Druhá skupina „aktivistů“, která měla posádce zabránit v uhašení stroje, vůbec nechytila.

Ve výsledku vojáci vyskočili z transportéru a oheň rychle uhasili. Nikomu se nic nestalo, ale tato epizoda se okamžitě dostala do televize (další akce, nyní už „dobrého kamaráda“ z anglického, velvyslanectví, který řídil masmédia) a tam byla v hlavním plánu záběru zřetelně zachycena tvář Ondřeje, jak křičel „Pal!“ a sám hodil jednu láhev se zápalnou směsí.

Po shlédnutí televizních novin, zavolal ze Slovenska Ondřejovi strašně rozčilený otec (byl tenkrát jakýmsi stranickým funkcionářem středního ranku v Liptovském Mikuláši) a s obavami se ho zeptal: „Ondro! Ježíš-Maria! Snad si nezapálil ruský transportér?“ Po kladné odpovědi prorocky pronesl: „Synku, teď tě začne hledat mocná KGB. Okamžitě musíš utéci ze země, jinak je s tebou konec“.

Podle slov mého nového známého, po tomto strašném otcově proroctví, sklopil hlavu a odebral se na britské velvyslanectví, kde vyhledal „dobrého kamaráda“ a poprosil ho, aby mu rychle pomohl opustit zemi.

Nejdřív ho diplomatickým vozem vyslanectví odvezli do Rakouska, kde mu vystavili dokumenty na jiné jméno a pak jej dopravili do Kanady, kde žije velká slovenská komunita. Zde se již plně vzdal politické činnosti. „Dobří lidé“ mu v začátcích pomohli otevřít vlastní byznys. K tomu měl i nějaká vlastní úspory z účasti na událostech „demokratického hnutí“. Dále již bez cizí pomoci budoval stavební firmu. Zkonstruoval tyto „sendviče“ a metody stavby teplých domů v tvrdých severských klimatických podmínkách. „Takže, bez vstupu vojsk Varšavské smlouvy do Československa by Ondřej byl, v lepším případě, středním úředníkem na Ministerstvu v Praze a nosil by lejstra z jedné kanceláře do druhé. Takhle se ale stal velkým podnikatelem v Kanadě.“

Tuhle zvláštní historii mi můj nový známý povídal úplně klidně jen proto, že za prvé, „hrozná KGB“, kterého se jak čert kříže, bál tatínek tohoto hrdiny, už neexistovalo. Za druhé, neexistoval ani samotný SSSR, který by mu mohl způsobit nějaké potíže. Za třetí, promlčecí lhůta za tyto činy, dávno uplynula a hlavně – jak Ondřej zvláště zdůraznil – v Rusku nastalo za Jelcina takové „demokratické běsnění“, o jakém si nešťastní „českoslovenští intelektuálové“, mohli jen nechat zdát.

Povídání kanadského známého pro mě bylo skutečně zajímavé. Za prvé: mnozí si mylně myslí, že se projekt „nenásilných událostí“ zrodil v bývalé Jugoslávii, kde se prostřednictvím maďarského žida Sóroše najednou objevila organizace „Odpor“.

Specialisté „Odporu“, připravovaní na různých kursech a srazech, organizovali na shromážděních a demonstracích potyčky s policií a když se letectvo NATO připravovalo k bombardování Srbska, stavěli radiomajáky, aby mohli piloti NATO z hraničních výšek přesněji a bezpečněji bombardovat v Bělehradě mosty přes Dunaj, budovy federálních ministerstev, průmyslové závody, telefonní ústředny a budovy Jugoslávské národní armády.

Přesně takové organizace začaly vznikat, jak mávnutím kouzelné hůlky, na Ukrajině („Doba“), v Gruzii („Chmura“), Bělorusku („Zubr“) a u nás v Rusku – trošku později - „bělostužkaři“ z Bažinného náměstí v Moskvě. Znakem „Odporu“ je sevřená pěst. Byl navržen tak, aby jej bylo možné velmi jednoduše pomocí spreje, nastříkat na veřejných místech a byl dobře rozpoznatelný.

Název organizace dával najevo, že se jedná o mladé, odhodlané, pokrokové a „kreativní“ lidi. Cílem organizace bylo svržení tyranie, despotismu a nastolení „plné demokracie“. Pro dosažení tohoto „blahobytu“ se používá jediná – svou efektivitu už prokázavší – technologie, umožňující měnit stávající režimy a ničit státy bez jediného výstřelu.

Výsledkem této technologie jsou lídři země, proti které byla použita (tzn. pokud speciální služby včas nepřerušily konání „technologů“), démonizování uvnitř i vně země – na mezinárodní aréně, ztrácení kontrolu nad systémy státního řízení. Poté nastupuje politický, ekonomický a často i vojenský kolaps.

Ty samé znaky „Odporu“ jsme viděli u „žádajících svobodu“ v Tunisu, Egyptě i Libii, tj. u všech zemí, kterými prošlo Arabské jaro. Co se stalo s těmito zeměmi, je dobře známo a jaká a pro koho se tam zabydlela ultraslámská demokracie, také není žádné tajemství.

Přeci jen Arabskému jaru očividně předcházelo Pražské jaro, i když tam ještě nebylo znaku Odporu, přesto se činy bojovníků za „vše dobré proti všemu špatnému“ ve středu Evropy v roce 1968 – 1969 a v severní Africe v letech 2010 – 2011 proti stávajícímu státnímu zřízení, podobají jako vejce vejci. Kurátoři Arabského jara, ano i všelijakých jiných „revolucí“ v zemích kolem Ruska i v Rusku samém, jen jednoduše udělali jakés-takés závěry ze svých chyb v Praze. Smysl a matrice „revolucionářů“ byly ovšem jak přes kopírák.

Za druhé: povídání slovenského kanadčana byl pro mě zajímavé i z čistě osobního hlediska. Jde o to, že 26. srpna jsem spolu s rotou průzkumného proaporu tankové divize přijel do Prahy na lehkém plovoucím tanku PT-76, abychom vystřídali naše výsadkáře chránící budovu Federálního shromáždění Československa.

Výsadkářům bylo zpočátku trochu lehčeji než nám (se mi tenkrát zdálo). Jejich modré barety způsobovaly, že si Čechoslováci mysleli,

že jde o vojska OSN, která přijela, aby chránila demokracii a proto se proti nim nedopouštěli žádných zvláštních excesů. Děvčata je navíc často podarovala úsměvem a květy, chlapi považovali za svou povinnost hostit OSNáky pivem a slivovicí. Pravda, potom zjistili co a jak a pochopili, že to jsou také sovětská vojska se všemi – pro výsadkáře – důsledky.

Ten den byl, při přiblížení na přistání, palbou z těžkého kulometu, sestřelen neznámými pachateli vojenský transportní letoun An-12 z tulského leteckého dopravního pluku se zásobami potravin pro tulské výsadkáře. Celé posádka letadla (velitel, druhý pilot, navigátor, palubní inženýr, technik i střelec-radista) zahynuli. Výsadkáři proto žádné radostné emoce, k davu kolem Federálního shromáždění (asi 200 osob), nepociťovali. Pokud se někdo náhodou pokusil vylézt na jejich bojové vozidlo, setkal se s tvrdým odporem a obratem letěl na dlažbu. Po několik takových pokusech vylézt na vozidla se již další neopakovaly. Když jsme přijeli my, viděli jsme podivný obrázek: mlčící dav obklopující mlčící výsadkáře, jejichž pohledy nebyly vůbec přátelské.

Vystřídali jsme se, stiskli ruku majorovi od výsadkářů a ten se svou kolonou opustil Prahu. Místo výsadkových bojových vozidel se postavily naše PT-76 a místo výsadkářů v modrých baretech se před davem objevili tankisté a vojáci motostřeleckého pluku tankové divize v obyčejných armádních přílbách.

Zde je třeba říci, proč skutečně jsme spolu s výsadkáři sloužili téměř v centru Prahy.

Věc se má tak, že příslušníci VB (Veřejné bezpečnosti), kteří do 21. srpna 1968 chránili vládní budovy, prostě přestali chodit do služby a „revolucionáři“ by je tady mohli snadno obsadit, vyhlásit své mocenské orgány a ohlásit to do světa. Potom by bylo mnohem složitější vykuřovat je z obsazených busov, než nyní jim v tom zabránit.

Dav tvořili školáci a studenti. Samozřejmě se přidali i korespondenti různých masových informačních prostředků se svým vybavením. Jakmile se žurnalisté objevili, z davu se ozvaly výkřiky: „Okupanti, ven z Československa!!!“ Studenti a školáci již věděli, že proti sobě nemají výsadkáře, ale jen tankisty a motostřelce. Proto vztekale doráželi na tanky a zkoušeli na ně vylézt.

Najednou přinesl kdosi anglicky psané transparenty: „Invaders go home!!!“, aby anglofonní auditorium nemuselo příliš zatěžovat mozky a tento cirkus lehce pochopilo. Nejpokrokovější demonstranti vykřikovali toto heslo na povel a do taktu.

Radost zahraničních korespondentů nebrala konce. S nadšením točili, jak studenti vykřikují hesla, mávají pěstičkami, lezou na bojová vozidla a naši vojáci ty kluky a holky za nohy tahají dolů.

Vylezl jsem na pancíř tanku a pokusil jsem se domluvit mladému dorostu československé demokracie, ale v hluku, který tam panoval, mě nikdo nemohl slyšet. Mládež se strašně moc chtěla dostat na záběry cizích filmařů a tak se snažila ze všech sil.

Tu se objevilo několik skupin silných mladých mužů pod 30. Hned bylo vidět, že jde o připravené stejně oblečené bojovníky. Všichni měli tmavé košile a kalhoty a přes obličej šátky. Byli rozděleni na skupiny po deseti až patnácti mužích. Mnozí měli v rukou malé československé, americké, anglické a jiné vlaječky na dlouhých žerdích. Kdosi dal povel školákům a ti se rozestoupili. Nově příšedší bojovníci přiběhli z různých směrů směrem k nám. Kopespodnenti ještě více rozcvakali foťáky a začali točit jako o život. Útočníky už nezajímala budova Federálního shromáždění. Cílem útoku jsme byli my a naše PT-76. Když se přiblížili k tankům, vzali své praporky do rukou a druhou stranou, často opatřenou kovovým koncem, se snažili zasadit úder do hlavy nebo do hrudi někomu z našich vojáků. Jiní na vojáky na pancířích házeli kameny, které měli připravené v brašnách. Dělali všechno proto, aby vyprovokovali naši palbu do davu. Myslím si, že to samé si přáli i žurnalisté.

Když se útočníkům podařilo někoho shodit z pancíře, nastupovali jiní „specialisté“, kteří jej měli obstoupit, strhnout mu přilbu, vzít zbraň a uzavřít jej nohama. My jsme museli raněné dostat ze země zpět na tanky a přitom se vyhýbat kamenům a ranám žerděmi vlaječek. Bakchanálie trvala 5 – 7 minut, dokud velitel tankové roty nedal povel motostřelcům zaujmout pozice za tanky. Potom zavelel rozvinul stroje v řad čelem od útočníků a rádiem přikázal řidičům startovat na místě. Stroje sebou škusby a strašně zařvaly, výfukové plyny silou udeřily na útočníky i žurnalisty, kteří stáli čelem k našim strojům. Tento, v žádné příručce nepopsaný manévr, všechny manifestanty úplně

vyděsil a zmátl. Couvli a pak v běhu porážejíce a mačkajíce řady vše pozorně sledujících studentů a žáčků.

Tanky pak opět zaujaly pozice čelem k náměstí a opět hrozivě pomalu hlavními kanonů a s nimi spřaženými kulomety hrozivě pomalu vyhledávaly cíl.

Маневры советских танков перед демонстрантами

To se už rozběhli všichni, kdo mohli. Koho dav smetl, ten se v hrozné panice snažil odplazit po kolenou. Hlavně se rychle dostat co nejdál od těch strašných, výfukové plyny funících, monster. V ten okamžik na krajní (směrem na Hlavní nádraží) tank někdo hodil dvě zápalné lahve. Jedna padla na věž a druhá do motorového úseku.

Na útok okamžitě zareagovali naši motostřelci. Skočili na stroj za běhu svlékajíc blůzy, jeden poručík měl v batohu i pláštěnku, a těmi začali hasit. Pak se přidali dva tankisté ze sousedního stroje a tank byl společným úsilím zachráněn. Na korbě se objevilo jen několik puchýřů na barvě. Zároveň se k nám přidali motostřelci na BVP (bojovém vozidle pěchoty) z Václavského náměstí. Demonstranti zmizeli jak pára nad hrncem.

Je dost dobře možné, že můj kanadský známý nebo někdo z jeho žáčků, kteří prodělali přípravu organizovanou americkými a anglickými specialisty v rakouských táborech podle programů „nenásilných akcí“, se také tehdy účastnili útoků na naše tanky u Federálního shromáždění. Každému, co jeho jest!

O několik dnů později jsem jel s jedním důstojníkem průzkumného oddílu přes město Děčín. Mnozí lidé tam z oken vyvěšovali černé vlajky na znamení smutku spojeného se vstupem armád států Varšavské smlouvy na území Československa. Vláda vydala prohlášení k občanům, kde bylo doporučeno se takového jednání zdržet, ale ilegální letáčky a rádia naopak vyzývaly občany Československa právě k takovým akcím a lidé sem tam smuteční fábrory vyvěšovali.

Jak jsme postupovali v takovém případě my? Já jsem bral do ruky výstřížek z novin, přistoupil jsem k oknu domu a česky jsem volal: „Pane, sundejte prosím černý prapor, zde je stanovisko vaší vlády zakazující vyvěšovat takové prapory!“

Z okna vyhlédl muž, pohrozil mi pěstí, plivl směrem ke mně a okno zase zavřel. Tím naše kontakty skončily. V Děčíně jsme viděli, jak v podobné situaci postupoval německý regulovčík. My jsme zastavili trochu dál, abychom mohli pozorovat tuto památnou scénu. Tak říkajíc, převzít cennou zkušenost bojových druhů.

Když regulovčík uviděl, že na sousedním domě někdo vyvěsil černý prapor, zastavil první projíždějící škodovku a něco řekl řidiči. Ten odmítavě zakroutil hlavou. Německý voják mlčky odstoupil pár kroků od škodovky a vystřelil krátkou dávku na zadní kola auta. Řidič i jeho spolucestující vyskočili z auta a utíkali k domu s vyvěšeným praporem. Zajímavé bylo, že se pak obrátili čelem k regulovčíkovi a začali rvát látku na kusy a přitom se mile usmívali. Vší silou demonstrovali obrovské úsilí a snahu, až se mi zdálo, že by si před tím vojákem NDR, klidně kousky hadrů nacpali do úst a bez mrknutí oka a bez zapití, je snědli. Tak moc se ukázali býti snaživými.

Po tomto nezapomenutelném divadle jsme na sebe s důstojníkem pohlédli a dali povel řidiči jet dál. Když jsme dojeli k regulovčíkovi, pokynem nás požádal, abychom zastavili a přikázal dvěma Čechům odstranit vozidlo z cesty, protože nám bránilo v jízdě.

Oba se, s milými úsměvy na tvářích, chytili zadku zraněného auta a radostně jakoby si nikdy nepřáli dělat nic jiného, ho odtlačili a uvolnili cestu. Když jsme projížděli kolem této trojice, německý voják se postavil do pozoru tak, jak to umí jen Němci již od dob Fridricha Velkého, a pozdravil nás. Když to viděli Čechoslováci, postavili se

do pozoru také a současně sejmuli čepice a stále se líbezně usmívajíce, se hluboce uklonili.

Možná to znamená, že skutečný německý „Ordnung“ a hluboká sebeúcta kterou dávní předci tohoto regulovčíka podle všeho v důsledku dlouhých a úporných tréninků, vštípili Čechům, může být až na genetické úrovni.

Za celou dobu pobytu v Československu jsem ani jednou neslyšel hysterické volání: „Němci, (Maďaři, Poláci, Bulhaři – bratříčci také vstoupili s malým zpožděním na území Československa a byli na Slovensku, kde honili každého, kdo chtěl trestat kohokoliv, kdo byl zapleten jen do rozlepování obálek), jděte domů!“ Takových „vřelých“ slov se dostávalo jen sovětským vojákům a důstojníkům, kteří – podle mého expertního názoru – byli, ve srovnání se svými bratry v zbrani, skutečnými anděli sestoupivšími z nebes na hříšnou československou zem.

Ve vzájemných vztazích našich vojáků s Českoslováky se naplno projevila očividná nepřipravenost našich politických orgánů (nejen vojenských, ale i stranických obecně) na vstup vojsk: nikdo nám neříkal co a jak je třeba Českoslovákům vysvětlovat a jak s nimi o vstupu vojsk hovořit, jaké používat argumenty při vedení sporů o nevyhnutelnosti naší přítomnosti v Československu, jediné doporučení, které jsme obdrželi bylo – nenechávat se vyprovokovat, chovat se zdrženlivě, přísně dodržovat vojenskou disciplínu, místní obyvatelstvo neurážet a poskytovat mu veškerou možnou pomoc.

To ale bylo málo. Proto dělal každý co uměl. Podle svých hereckých schopností, kouzla osobnosti a všeobecné erudice. Ani z našeho velvyslanectví v Praze, kde v té době v potu tváře pracovala skupina pracovníků ÚV KSSS, nepřicházely žádné pokyny ani příkazy. Nikoho z nich nenapadlo pustit mezi vojska alespoň nějaké „ukázky“ možných situací a proč také, vždyť v každodenním styku s obyvatelstvem byli naši vojáci a důstojníci a ne členové diplomatického sboru. Nicméně právě na charakteru těchto kontaktů závisela všeobecná politická situace v zemi.

V té době nás zachraňoval nevyčerpatelný optimismus, dobrosrdečnost našich vojáků i důstojníků, kteří i v takové složité

situaci vždy našli způsob, jak si najít k lidem cestu. (Svoloč mezi tyto lidi nepočítám, ti dostali svých třicet stříbrných a hotovo).

Někdy v listopadu 1968 začaly z Československa postupně odjíždět německé, maďarské, bulharské a nakonec polské kontingenty. Připravovala se mezivládní dohoda o „dočasném pobytu sovětských vojsk v Československu“ a vytvoření skupiny sovětských vojsk. Také mnohé naše jednotky úplně nebo částečně opustily území Československa a vrátily se do míst stálé dislokace v kaliningradské oblasti, Maďarsku, Polsku, NDR a západních regionech SSSR. Přišel i rozkaz k návratu pro naši jazykovou skupinu. Bylo třeba se vrátit a pokračovat v přerušném studiu.

Do Československa jsme se v plném počtu vrátili přesně za rok 21. srpna 1969, kdy v zemi opět plně ožili realizátoři „Pražského jara“, aby je uskutečnili v další a silnější „revoluční“ vlně. Tehdy přijalo vedení Ministerstva obrany SSSR rozhodnutí, že námi v rámci našich skromných možností, posílí Střední skupinu vojsk.

KUŘE NENÍ SLEPICÍ MILOVICE NEJSOU ZAHRANIČÍ

Tehdy jsme do Československa již jeli vlakem. Bylo zavedeno přímé železniční spojení s posádkami Střední skupiny vojsk v Československu a jejím „hlavním městem“ - Milovicemi. Vlak jel z Moskvy na Kyjev, Lvov, dál na Žmerinku a příhraniční město Čop.

V Čope byly u vagónů vyměněny nápravy, protože evropská železnice má užší rozchod kolejí. Než byla tato výměna provedena, museli pasažéři projít celní a pasovou kontrolou a pak mohli opět zaujmout svá místa ve vagonech.

My jsme cestovali v studentské uniformě a samozřejmě jsme nikomu nepovídali, že jsem posluchači VICJ. Všichni nás měli za nezkušené studenty Moskevského vyššího vševojskového velitelského učiliště, které kdovíproč poslali na stáž ke Střední skupině vojsk. Důstojníci ze sousedních kupé nám vyprávěli o všech úskalích a nuancích služby, pokud budeme přiděleni pod jejich velení u motostřeleckých nebo tankových jednotek. Nikoho ani nenapadlo, že před sebou mají zkušené

vojáky, kteří už v Československu byli a něco o něm tedy ví a to nejen z doslechu.

Bez zvláštních událostí jsme dojeli do Čopu. Zde se ukázalo, že jacísi nadmíru aktivní českoslovenští občané pojali za své pravidlo ostřelovat milovický vlak ze střelné zbraně. Velení proto rozhodlo, že s každým vlakem pojedou 15 – 20 ozbrojených vojáků s jedním důstojníkem a jedním dělesloužícím z čopského vojenského velitelství. Tato ozbrojená ochrana bude rovnoměrně rozmístěna po vlaku a v případě pokusu o útok na vlak bude, podle geniálního zámyslu velení, klást zuřivý odpor.

Problém se ukázal býti v tom, že vojenské velitelství v Čopu bylo natolik malé, že v každodenním režimu vyčlenit takové množství lidí, nebylo prostě fyzicky možné. V lepším případě uvolnili na cestu 7 – 9 lidí s automaty v čele s jedním důstojníkem ozbrojeným pistolí a instrukcí, co dělat v případě napadení vlaku.

Tato mocná ochrana se musela z Milovic do Čopu vrátit navazujícím zpátečním vlakem, den si odpočinout a doprovázet další vlak. Cestující museli den čekat v Čopu, než bude mít místní velitelství lidi pro další doprovod z Čopu do Milovic a zpět, takový byl tehdy ne úplně domyšlený grafikon pohybu železničních doprovodů.

O těchto propletencích nám řekl dozorčí velitelství v Čopu dělesloužící staršina, který měl ostatně radost z toho, že se jej moskevští hosté na něco vyptávají a o něco se zajímají, protože jemu – bědoval – je tu samotnému opravdu smutno.

Když jsme zjistili složitost situace, dali jsme si kufry na velitelství a vydali jsme se na prohlídku pozoruhodností pohraničního městečka Čop. Český i Slovenský má toto slovo význam „ventil“ a skutečně: je to takový ventil. Jdeš na jednu stranu a vejdeš do Československa. Odbočíš a jseš v Maďarsku.

Žádné zvláštní pozoruhodnosti jsme ve městě neobjevili. Snad krom štábu pohraničnicků, několika obchodů, náměstí, Domu kultury, restaurace a dvou biobrafů. Brouzdaje se prašnými ulicemi, vydali jsme se za město – do přírody. Naštěstí to nebylo daleko, jen asi deset minut.

Naše skupina došla téměř ke státní hranici, kde bylo hlídané pásmo s hraničními sloupy se znakem SSSR. Kolem jednoho z nich jsme se rozložili. Svlékli jsme se do trenek a opalovali se, hráli karty nebo jen

dřímali na sluníčku. Tu se k nám vydala směna pohraničnicků. Prošli kolem nás a se zájmem hleděli na divné týpky, kterých studentské uniformy ležely složené na trávě.

Podle všeho dali pohraničníci o naší přítomnosti vědět svému velení. Za několik minut k nám přijel gazík z kterého vystoupili dva nadporučíci v polní uniformě a vydali se přímo k nám.

Musím poznamenat, že v institutu existovalo sice nepsané, ale zato železné pravidlo: studenti zdravili důstojníky až od majora výše. Proto, když jsme uviděli dva nadporučíky, dál jsme si spokojeně hověli na sluníčku. Důstojníci se k nám rozpačitě přiblížili a jeden z nich pozdravil a poprosil nás, abychom předložili dokumenty.

Dostali jsme vojenské lístky a velitelské umístěnky, podle kterých jsme měli být zařazeni k velení Střední skupiny vojsk v Milovicích. Pohraničník se velmi podivil, když si přečetl jméno naší vysoké školy. Předal dokumenty svému kolegovi k podrobnějšímu přezkoumání a sám se vydal ke gazíku, odkud se spojil se svým velením, aby o nás podal hlášení. Potom, co obdržel nějaká vysvětlení, předal nám nadporučík naše doklady, popřál šťastnou službu u CSV (Střední skupiny vojsk) a poprosil, abychom byli velmi pozorní, protože se nacházíme v bezprostřední blízkosti státní hranice.

Přírozeně, že jsme pohraničníky ujistili, že v blízkosti hranice zcela určitě budeme maximálně pozorní, ostražití a bdělí a popřáli jim dobrou službu. Hlídka odjela a my zůstali nevěda do čeho píchnout, abychom nějak zabili čas.

Na maďarské straně hranice se páslo stádo krav a stejné stádo se páslo i na československé straně a kolem nás bystře tekla pohraniční řeka Tisa. Čas se pomalu vlekl. Vtom někdo z našich, vrátivších se k maďarským kravám, zakřičel: „Vorenko!“ Krávy družně odpověděly dlouhým zabučením, až se maďarský pasák zvedl zpod keře, kde do té doby pokojně spal, něco zakřičel a zapráskal dlouhým bičem, volaje své svěřence k pořádku.

V našem ročníku byl zajímavý posluchač Michal Vorenko – syn vojenského ataše maďarského velvyslanectví v Moskvě. Michalova maminka byla ruska a otec, samozřejmě, maďar. Michal dostal speciální povolení našeho ministra obrany ke studiu na VICJ, kde se

tento unikát učil anglicky. Byl to dobrý kluk, ale strašně nedbalý, líný a rád pil (prostě maďar, s tím se nedalo nic dělat).

Michal – my mu říkali Míša – měl každou chvíli problémy ať už se svévolným opuštěním školy, nebo s akolholem, ale – ke cti mu budiž to, že nikdy neprozradil své spoluviníky. Věděl, že to, co jemu jako cizincovi projde, jim by již neprošlo a byli by potrestáni v plném rozsahu.

Zde u maďarské hranice, ať už krávy s velkýma smutnýma očima, nebo nehybné horko a všeobjímající klid, či všechno dohromady, vyvolalo vzpomínku na našeho kamaráda. Ten mohl ostatně být někde nedaleko na druhé straně hranice, kde seděl někde v maďarské restauraci, protože odjel z Moskvy někam do Maďarska na dovolenou.

Po návratu na velitelství nás čekala omračující novina. Ukázalo se, že nás bude třeba někde ve městě ubytovat na noc. Jediný hotel byl nabitý k prasknutí. Všechny lavičky kolem hotelu a na hlavní třídě byly také obsazeny pasažéry našeho vlaku. Návrh, že bychom se mohli vyspat aspoň na pryčnách v posádkové věznici, také neprošel, protože byla plná zlobivých narušitelů vojenské disciplíny. Službukonající staršina nám ale řekl, ať neklesáme na duchu, že jeho teta pracuje v místním hotelu jako provozní a že nám jistě nějaký nocleh sežene. Ať jen klidně vyrazíme do hotelu, on že jí mezitím zavolá a tato – podle jeho názoru – vyjímečně vynalézavá a chytrá žena, určitě najde řešení i v této, zdánlivě, neřešitelné situaci. Nedalo se tedy dělat nic jiného, než se jít seznámit s pozoruhodnou tchýní staršiny z velitelství.

Provozní jediného hotelu v Čope už moskevské hosty čekala. Každému připravila po starém spartakiádním lehátku. Některé uložila přímo na odpočívadlech schodiště a některé umístila na pokoje, kde byla trocha místa. Mě odvedla na konec dlouhé, špatně osvětlené, chodby. Po cestě mi vyprávěla, že v komfortním pokoji se všemi vymoženostmi žije poručík – pohraničnick se svou ženou, který ještě nedostal přidělené stálé ubytování. Pokoj prý mají velký a tak je tam pro mě, na jedno přenocování, místa dost.

Jako zkušený bytový zloděj otevřela provozní vlastním klíčem dveře a potichu na špičkách jsme se vplížili do pokoje. Mezi vchodovými dveřmi a pokojem, kde spal poručík se ženou, byla krátká chodba, z které se dalo dostat na toaletu a do sprchy. V této chodbě jsem měl nocovat.

Opatrně, abych nedělal rámus, jsem rozložil lehátko, rozloučil jsem se pěti rubly s vynalézavou staršínovou tchýní, sundal jsem holínky, natáhl jsem se na lehátko a usnul jsem. Nad ránem mě vzbudil divoký nářek. V otevřených dveřích pokoje stála v noční košili pohraničnickova žena. S ústy dokořán vydávala tak strašné neartikulované zvuky, že jistě vzbudila nejen slavné město Čop, ale i blízká města v sousedním Maďarsku a Československu. Během minutky se za jejími zády objevil i její vylekaný, nicnechápající manžel v trenkách.

Nemohl jsem dělat nic jiného, než rychle obout boty a složit lehátko. V tuto dramatickou chvíli vstoupila do dveří zadýchaná provozní, kterou také podle všeho zvedl z postele strašný povyk vylekané mladé ženy. Jedním pohybem ruky naznačila, abych rychle opustil místnost a sama, pevně chytíc ženu kolem pasu, postrčila ji do pokoje, zatímco jí cosi laskavě povídala.

Mumlaje omluvy jsem se rychle vytratil z pokoje a s lehátkem v náručí jsem seběhl po schodech do prvního podlaží, kde se už scházeli všichni mí kolegové, také vzbuzení děsivým křikem.

Odjeli jsme na nádraží, abychom zjistili další osud našeho neblahého vlaku. Ukázalo se, že čas odjezdu milovické soupravy je již pevně stanoven a za dvě hodiny že budeme pokračovat v našem přerušném putování do štábu Střední skupiny vojsk. V nádražním bufetu jsme posnídali ne úplně čerstvou kotletku s pohankou, zapili jsme ji řídkým čajem a na cestu jsme si vzali výborné koláčky s mákem a rozinkami. Na velitelství jsme si vzali kufry a postavili se do fronty na celní a pasové odbavení v celním prostoru čopského nádraží.

Prošli jsme celními a pasovými formalitami a sedli na svá místa do kupé, která jsme obsadili již na Kyjevském nádraží v Moskvě. Vlak sebou mírně trhnul a vydal se směrem k první československé pohraniční stanici, Černé nad Tisou.

Nádraží v Černé nad Tisou nás přivítalo bujnými tlupami místních cikánů, které od nástupiště marně odháněli příslušníci Veřejné bezpečnosti i celníci. Rómové se pokoušeli okny vagónů prodávat všelijaké drobnosti a lahvové pivo, zastávka se protáhla na dvě hodiny.

Šlo o to, že do každého vagónu vešli celníci, kteří vybrali celní deklarace a zajímali se, zda nevezeme něco nezákonného. Když obrželi zápornou odpověď, dali na deklarace razítko. V tomto okamžiku

to začalo být nejzajímavější. V každém kupé totiž považovali za svou povinnost nalít celníkům sklenku vodky a napít se na rozvoj a upevnění stálého československo-sovětského přátelství. Jeden celník měl přibližně tři kupé a proto mohl, celkem normálně a ve stavu jen mírně povzneseném, sestoupit z vagónu na perón. Mnohem hůře bylo ale československému pohraničnickovi. Ten byl, nešťastník, sám na celý vlak. Začínal vzadu a pokračoval k prvnímu vagónu. Nuže, co se tedy dělo?

K našemu kupé přiklopýtal v doprovodu dvou našich důstojníků, kteří jej pevně drželi v podpaží, hloupě se usmívající československý kapitán (péesák – tak říkali čechoslováci svým strážcům hranic, kteří nosili hlavu psa jako svůj znak). Abychom dodrželi tradici tak jsme také nalili sklenku a napili se na upevnění bratrství ve zbrani. On nám s důvěrou předal své razítko, my si orazítkovali pasy a něžně jsme jej předali do následujícího kupé, kde se proces přesně zopakoval. Ze zvědavosti jsem se vyklonil z okna, abych viděl, jak tohoto nešťastníka vynesli na rukách z vlaku a předali ho jeho kolegům celníkům.

Je třeba podotknout, že československé úřady přijaly brzy správné, plně opodstatněné a moudré řešení. Značně rozšířili stav pohraničnicků na hranici Čierna nad Tisou tak, že každou soupravu pak obsluhovalo pět až šest pohraničnicků. Mám za to, že toto řešení zachránilo zdraví a prodloužilo život mnoha pohraničnickům. Tím spíš, že nejen museli odbavovat každodenní vlak z Moskvy do Milovic, ale i vlak v opačném směru, což byla u těchto bezděčných obětí upevňování československo-sovětských vztahů, skutečně kolosální zátěž na játra.

Vlak projel přes Olomouc, kde vystoupilo mnoho našich spolecestujících. Zde byl dislokován tankový sbor a cesta mnohých důstojníků a dělesloužících k jednotkám podřízeným tomuto sboru, začínala právě zde. My jsme se projeli dál, až do hlavního města Střední skupiny vojsk – Milovic.

Na milovickém nádraží čekaly na všechny nově příjeví autobusy. Jedním z nich jsme se i my dostali až do štábu Střední skupiny vojsk. Tam jsme se postavili do fronty k personalistům, kterým jsme současně odevzdali naše velitelské umístěnky. Ostatně nemuseli jsme čekat dlouho. Dveře jedné z kanceláří se rázně otevřely a objevil se neznámý

podplukovník, který si nově příchozí změřil pevným pohledem, popošel k nám a přikázal, ať jdeme za ním. Přivedl skupinu do prostorné kanceláře, kde na nás již čekal plukovník se vševojskovými emblémy na blůze. Podplukovník položil na stůl naše velitelské umístěnky a požádal o povolení odejít.

Po jeho odchodu vstal z poza stolu nevysoký podsaditý plukovník. Automaticky jsme se postavili do řady. Pozorně si nás prohlížejíc, se plukovník představil: „Jsem plukovník Šarajev, náčelník oddělení zplnomocněnce vlády SSSR pro věci dočasného pobytu sovětských vojsk v Československu.“ řekl vyrovnaným hlasem. „Kdo z vás by chtěl pracovat v mém oddělení, prosím udělejte krok vpřed.“ Pravda, předem vás upozorňuji, že služba zde je vážná a velmi odpovědná. Pracujeme na úrovni vlád SSSR a ČSSR. Kdo zde bude sloužit jako tlumočnick, musí přesně rozumět, protože pomoci mu, či vyměnit jej nebude odkud. Všichni ostatní posluchači budou rozděleni do služby speciální propagandy Politického řízení Střední skupiny vojsk. Toto rozhodnutí velení nepodléhá posuzování.“

Všichni jsme strnuli překvapením. Nikdo nepředpokládal, že nás chce velení umístit hlavně do speciální propagandy. Mlčení se trochu protahovalo.

Plukovník Šarajev se významně podíval na hodinky. Najednou, dodnes nevím co, nějaká neznámá síla mě postrčila a já udělal krok vpřed, kterého jsem potom nikdy nelitoval.

Plukovník přišel ke mně, poprvé za celou dobu se doširoka usmál a řekl: „Chlapík, mám rád rozhodné a odvážné. Vezmi si kufr a pojď se mnou.“ Vyvedl mě z budovy personalistů, přešli jsme ohromné nádvoří a došli k hlavní budově štábu, kde mi u dozorčího vypsali propustku. Aby to proběhlo co nejrychleji, vzal si plukovník můj vojenský lístek a propustku vypsál sám. Do té doby moje dokumenty neviděl.

Около Представительства советского военного командования в Праге. 1969 г.

Když se vrátil, velmi pozorně se na mě zahleděl, otevřel můj vojenský lístek a z nějakého důvodu jej několikrát prolistoval. „Poslechni, není tvůj táta náhodou Andrej Michajlovič? Nesloužil on v Taškentu?“ Odpověděl jsem, že ano. Šarajev se rozesmál, třepnul mě po hlavě a řekl: “To je ale náhoda! Vždyť jsme s tvým tátou kdysi společně sloužili a teď budu sloužit i s tebou.“ Potom se ukázalo, že když byl můj otec zástupcem náčelníka velení rozvědky Turkestánského vojenského okruhu pro letectvo, byl Šarajev zástupcem pro operativní rozvědku.

Naše oddělení zabíralo pět kanceláří v prvním podlaží štábní budovy. Tři z nich byly propojené mezi sebou dveřmi. Ve dvou oddělených kancelářích seděly dvě písařky a dva důstojníci-šifrantí, ke kterým měl výhradní právo chodit jen zplnomocněnec vlády SSSR pro věci dočasného pobytu sovětských vojsk v Československu nebo, v jeho nepřítomnosti, plukovník Šarajev. Kancelář zplnomocněnce vlády pro věci dočasného pobytu sovětských vojsk v Československu se nacházela na druhém podlaží. Byl jsem představen každému pracovníkovi oddělení kromě šifrantů, kteří stále seděli ve své kanceláři se speciální technikou.

Nutno podotknout, že oddělení bylo založeno teprve nedávno a teprve uběhla ustanovovací doba. Do jeho kompetence spadalo řešení celého komplexu úkolů spojených s bojovou přípravou a zabezpečením

života vojenského kontingentu Střední skupiny vojsk, upevněním vztahů s obyvateli ČSSR a ozbrojenými silami ČSSR. Oddělení byla podřízena dvě zastoupení sovětského velení v Praze a v Bratislavě a také vojenská velitelství ve všech krajských a okresních městech země. Proto bylo nutno učít stálý stav zastoupení a velitelství, který se skládal z důstojníků, dělesloužících a vojáků obyčejných pravidelných vojenských útvarů, základům vojenské diplomatické služby. Objasňovat mu dost složité služební povinnosti, metody řešení vznikajících problémů, pomáhat jim plánovat jejich práci, provádět kontrolu činnosti těchto mimořádně specifických vojenských jednotek a pravidelně jim poskytovat pomoc. Aby činnost v této oblasti byla co nejefektivnější, musel jsem se seznámit s ohromným množstvím zkušeností z práce vojenských velitelství v Německu v letech 1945 – 1946. kvůli tomu jsem musel položit obrovské množství otázek Podolskému vojenskému archivu, přečíst velké množství hlášení vojenských velitelů, různých zpráv a výsledných shrnujících dokumentů všemožných komisí, které z různých stran zkoumaly činnost sovětských vojenských velitelství v poválečném Německu. Důležitou oblastí fungování oddělení byla práce v oblasti plánování společných cvičení Československé lidové armády a Střední skupiny vojsk. Zde je nutno mít na paměti, že v Československu v té době existoval na první pohled dost divný pohled na roli skutečných ozbrojených sil. Vedení státu mělo za to, že nepotřebuje mít silnou armádu. Kolem je přeci Sovětský svaz, který, když se něco semele, svými mocnými ozbrojenými silami určitě, jako štítem, zakryje „maličké Československo“. Pak tedy není vůbec nutné vyzbrojovat se moderními zbraněmi, utrácet velké prostředky na vybudování a udržování ve stálé bojové pohotovosti nezbytné vojenské infrastruktury (opevněných velitelských stanovišť, spojovacích uzlů, polygonů, tankodromů atd.), organizaci drahých vojenských cvičení, bojových střelb atd. Podle představ vedení Československa, byla armáda potřeba pouze jako atribut státnosti stejně jako vlajka, nebo státní hymna. Ať je tedy nějaká ta armáda, která jednou za čas vyrazí na přehlídku.

Nu a když k moci v zemi přišli politici, pro které byly světlem na konci tunelu „všelidské hodnoty“, začali prohlašovat, že Československo vlastně žádné nepřátele nemá a národy

Československa jsou historicky měkké a mimořádně mírumilovné. Z toho důvodu tedy, že skutečné ozbrojené síly nepotřebují. Je třeba je rozpustit a ustanovit pouze rotu čestné stráže, která bude důstojně vítat hlavy států při jejich návštěvách.

Samozřejmě, že byli i politici a vojáci v zemi, kteří vystupovali proti takové příživnické pozici vedení státu. Ti byli ovšem prostě jednoduše „odejiti“ ze všech významnějších pozic.

Jedním z nich byl i bývalý náčelník československého Generálního štábu, hrdina 2. světové války, bývalý velitel tankového pluku v Prvním armádním československém sboru založeném v SSSR a bojující po boku jednotek Rudé armády, generál-poručík Otakar Rytíř.

To byl skutečný voják, rytíř charakterem i přesvědčením. Na frontě prošel nelehkou cestu od velitele tankové čety v hodnosti podporučíka až po generála, při níž prošel mnoha boji, byl těžce raněn i hořel v tanku.

Tedy tohoto - ze služby uvolněného - generála, který rozhodně nebyl oblíbencem předešlého vedení země, se podařilo ustanovit na funkci zplnomocněnce vlády ČSSR ve věcech dočasného pobytu sovětských vojsk v Československu, ten byl naším protějškem při všech rozhovorech, při řešení různých operačních otázek, které neustále vznikaly v jednotkách a svazcích Střední skupiny vojsk.

Generál Rytíř, jako profesionální voják, přesně chápal význam Československa a jeho ozbrojených sil ve společném systému Varšavské smlouvy. V případě vzniku mimořádných událostí (války) bylo území Československa předpolím, na kterém měla vojska (v daném případě Československa a Střední skupiny vojsk) soustředěným odporem zdržet první, nejsilnější nápor sil protivníka a dát tím možnost hlavní úderné síle, Ozbrojeným silám SSSR – provést mobilizaci, seskupit se a provést drtivý odvetný úder proti agresorovi.

Kvůli tomu bylo třeba přezbrojit Československou armádu na novou bojovou techniku, provádět společné manévry s vojsky CSV, uskutečňovat akce ve vzájemné součinnosti štábů součástí a svazů, provádět společné bojové střelby, rozpracovat varianty rozvinutí vojsk, připravit ženíjní plán budoucí scény bojových akcí, organizovat společnou bojovou součinnost československých Vojenských vzdušných sil a protiletectvé obrany se silami CSV.

Objemem i důležitostí to byla ohromná práce. U generála Rytíře jsme ovšem vždy našli plné porozumění ve strategicky důležitých problémech a a skálopevné přání udělat Československou armádu důstojným partnerem Ozbrojených sil SSSR a ne jen balastem a příživníkem. Zvláště proto generála nijak zvlášť nemilovala „liberální partička“ v osobách mnohých žurnalistů i politiků Pražského jara, která se všemi silami pokoušela očernit a zesměšnit jeho práci.

Já osobně musím konstatovat, že všechna setkání s generálem ve mně zanechala jen velmi dobré vzpomínky. Bylo velmi zajímavé a příjemné s ním pracovat, protože to byl – v tom nejlepší smyslu – vojenský inteligent, který uměl přesně a bez emocí formulovat své myšlenky a názory a argumetačně hájit vlastní pozici při těch nejsložitějších rozhovorech. Generál Rytíř uměl naslouchat a hlavně slyšet partnera. Pokud byly argumenty protivníka při rozhovorech neprůstřelné, nepokládal za ostudu změnit názor a souhlasit s protivníkovým názorem. To byla skutečně velmi zřídka viděná vlastnost u lidí na této úrovni. Jsem přesvědčen, že to byl důsledek nejen jeho dobrým vzděláním, ale i tím, že prošel drsnou školou války a navzdory tomu se z něj nestal cynik a zatvrdlý člověk.

Naopak se v něm rozvinula schopnost filosofického přijímání skutečnosti a naučila komplexně posuzovat situaci a okamžitě přijímat potřebná řešení.

Zajímavou oblastí v činnosti našeho oddělení byla spolupráce s různými československými společenskými organizacemi. V Československu existovalo úsloví: „Co čech to předseda“, osobně jsem se předsvědčil, že absolutně pravdivé.

V zemi existovalo ohromné množství různých společenských organizací. Počínaje mládeží (Socialistický svaz mládeže, studentské spolky, svazy absolventů nejruznějších vyšších a středních učilišť atd.) a konče všelijakými kluby milovníků koček exotických ras nebo kaktusů. Všechny tyto organizace měly přesnou organizační strukturu obdobnou jako byla struktura Komunistické strany Československa. V každé organizaci existoval centrální (federální) orgán, následovaly krajské a okresní struktury, městské a uliční (uličky – jak říkali Čechoslováci) organizace. Lidé se s ohromným entuziazmem účastnili činnosti těchto organizací. Pokud byl kdosi v jedné organizaci řadovým

členem, pak v jiné byl určitě členem vedení a ve třetí byl členem nějaké komise – např. kontrolní komise pro hospodaření nebo komise pro tvorbu zápisů ze zasedání. Ve všech těchto organizacích se pak s potěšením zúčastňoval schůzí, různých rad a nejrůznějších akcí. Všechny organizace a politické strany byly sjednoceny v Národní frontě. Po vzniku Střední skupiny vojsk byla založena další veřejná organizace – Svaz Československo – sovětského přátelství, který, samo sebou, měl všechny stanovené struktury řízení. Ústřední výbor, oblastní, okresní i městské výbory. Řídicí aparát spolu s technickým i obslužným personálem organizace byl skutečně obrovský. Tzn., že se profesionální organizací přátelství se SSSR v zemi zabývaly desítky tisíc lidí (a spolu s členy jejich rodin jich bylo ještě mnohem víc). Od druhé poloviny roku 1969 do SČSP vstupovali nejen jednotlivci, ale i celé pracovní kolektivy (jak by se řeklo dnes: „ve společenském životě země se objevil takový trend“).

Слушатель Галушко и два представителя Союза чехословацко-советской дружбы

V rámci SČSP se navazovaly partnerské vztahy s městy i oblastmi SSSR i ČSSR (organizovaly se „vlaky přátelství“ do měst Sovětského svazu nebo ze Sovětského svazu do Československa, umělecké výstavy, výměny tvůrčích kolektivů), mezi různými vojenskými jednotkami CSV, různými okresy ČSSR a různými československými pracovními kolektivy. Všechny tyto akce, které se týkaly začleňování vojáků CSV,

se musely organizovat přes vojenská velitelství, která je zase musela konzultovat s naším oddělením.

Встреча с чехословацкой молодежью — активистами Союза чехословацко-советской дружбы — в зале ресторана «Люцерн» в Праге. Октябрь 1969 г.

Odhadem by při takovém vytížení oddílu zplnomocněné vlády SSSR pro věci dočasného pobytu sovětských vojsk v Československu, byli potřeba tak tři až čtyři tlumočníci. Podle v Moskvě potvrzeného státního nařízení jsme ale měli na tabulkách jen jednoho.

Když jsem k oddělení nastoupil já, byl tam samotný desátník prezenční služby, který měl plnit úlohu překladatele českého jazyka. Byl ze Zakarpatské Ukrajiny. Tátu měl Maďara a mamku z půlky Rumunku a z půlky Slovenku. Kluk ukončil sedmiletku ve vesnické maďarské škole, ale zjistil, že rozumí i Čechům a Slovákům (na hovorové úrovni), nicméně vyjádřit své pochopení rusky mu dávalo hodně práce. Do odvodu pracoval v dílně svého kolchozu, kde opravovali traktory (u nás to byly STSky – tedy Strojní a traktorové stanice). Po tom, co se dostal k Střední skupině vojsk, pracoval jako zámečnický v četě oprav automobilního praporu štábu CSV, kde ho objevili místní umělci – kádrováci, kteří bryskně vyrobili z autozámečnicka s maďarskými kořeny tlumočníka českého jazyka.

Skutečně, překladatelem opravdu nebyl. Ústní překlad z češtiny do ruštiny a naopak, podle svého zařazení, provádět nemohl, protože rusky uměl špatně. Písemný překlad z češtiny do ruštiny prováděl svérázným způsobem: vzal se dokument k překladu, za stůl se posadilo několik důstojníků oddělení a seržant, dívaje se do textu, se jim snažil vysvětlit, oč v textu asi tak jde. Důstojníci se na základě jeho překladu pokoušeli smysluplně napsat na papír, oč asi v dokumentu jde. To byl velmi mučivý proces pro překladatele i přítomné důstojníky. Krom toho v žádném případě negarantoval správnost překladu. Nebylo tedy divu, že můj příjezd k oddělení měl na všechny velmi povzbudivý vliv. Důstojníci pochopili, že už nebudou muset „skládat“ překlady a zámečník – překladatel se s radostí vrátil ke své opravárenské čtě obšťastněný vysokou hodnotou desátníka, do které byl povýšen za tříměsíční údernickou práci.

Zvláštní je, že podobné problémy existovaly nejen v našem oddělení, ale také na Velvyslanectví SSSR v Praze. Tam také nikdo neuměl česky ani slovensky. To mě vždycky vrtalo hlavou. V МГММО (Moskevský státní institut mezinárodních vztahů) – líhni našich diplomatických kádrů – se tyto jazyky tehdy nevyučovaly, nicméně lidé pobývali v dané zemi 5 – 7 let a nikoho nikdy nenapadlo naučit se místní jazyk

Podle mě měl tento fenomén několik příčin. Zprv, množina čechoslováků, s kterými museli diplomaté pracovat (ministři, pracovníci vysoké úrovně Ministerstva zahraničí) v té či oné míře uměli rusky, protože se rusky povinně učili ve školách všech stupňů. S ostatními občany se pracovníci našeho velvyslanectví nepouštěli. Zadruhé, pobyt v Československu pokládali za – svého druhu – nedorozumění, jakousi přestupní stanici před „skutečnou“ prací ve Vídni, Paříži, Londýně nebo Washingtonu. Proto neměli pracovníci velvyslanectví žádnou motivaci, aby se sami učili česky nebo slovensky a to se také ukázalo jednou z příčin toho, co se stalo v roce 1968. Pro vedení naší země byly události roku 1968, v pravém slova smyslu, nečekané. To proto, že informací o politické situaci v zemi bylo poskrovnu a často byly nespolehlivé. Na velvyslanectví nikdo nespravoal místní masově informační prostředky, dopisy jednotlivých, prosovětsky orientovaných občanů, o nebezpečných směrech v politice vedení země, nikdo nečetl. O politických procesech v zemi se dělaly

závěry pouze z „expertních hodnocení“ místních členů vlády, vedoucích oddělení Ministerstva zahraničí a ředitelů velkých podniků, které v systému RVHP (Rady vzájemné hospodářské pomoci) byly závislé na dodávkách vybavení a surovin ze SSSR. Všichni tito důstojní občané, zvedající čile číše na rautech, diplomatických obědech a večeřích, panáky na rozvoj československo – sovětského přátelství, nic důležitého, skutečně, neoznámili. Vláda Sovětského svazu nakonec dostala zprávy o tendencích ke změnám vnitropolitické situace v Československu ze zdrojů v jiných zemích, z Prahy nikoliv

Když se na našem velvyslanectví dověděli, že se v oddělení zplnomocněné vlády SSSR ve věcech dočasného pobytu sovětských vojsk v Československu objevil oficiální tlumočník, začali se obracet k vedení oddělení s prosbou o moje vyslání do Prahy kvůli překladu dokumentů, které se kupily bez pohybu na stolech místních procovníků. Druhou metodou jejich práce bylo přeposílání těchto dokumentů nám „podle příslušnosti“.

Переводчик не имеет права расслабляться даже за столом

Konkrétně s jedním takovým dokumentem byla spojena moje první významná a odpovědná práce v oddělení. Druhý den mého pobytu v Milovicích k nám přišel ohromný balík s materiály o smrti jugoslávského velvyslance a jeho řidiče 24.8.1968. Šlo o to, že vztahy mezi Sovětským svazem a Jugoslávií v té době nebyly vůbec bez

mráčku. Proto také Jugoslávské velvyslanectví vystoupilo s důraznou kritikou vstupu vojsk Varšavské smlouvy do Československa

Vzhledem k okolnostem se jugoslávský vyslanec v Praze 24.8.1968 rozhodl provést „rozvědnou operaci“ ke zjištění pohybu okolo sovětské vojenské techniky na území Československa. Na „operaci“ vzal sebou i svou ženu. Brzy ráno vyrazili z Prahy v mercedesu velvyslanectví. Zaujali pozorovací pozici na jedné silnici a čekali, až se objeví naše kolony. Za volantem byla velvyslancova žena. On - samotná hlava jugoslávské diplomatické mise (myslím, že mohu směle říci, že i spolupracovník jugoslávské rozvědky) s fotoaparáty a kamerami i jeho řidič se vysunuli z okének a začali natáčet a fotit projíždějící cisterny s leteckým palivem

Podle verze jugoslávské strany i vyšetřovatele oddělení Veřejné bezpečnosti, který vedl vyšetřování, jedna z cisteren nečekaně vyjela do protisměru a doslova smetla jugoslávský diplomatický mercedes. Vyslanec i jeho řidič zahynuli na místě a vyslancova manželka byla odvezena do nemocnice s řadou zlomenin a jiných zranění. Mercedes srážku také nepřežil a opravy se nedočkal.

Tato smutná historie, přeložená do češtiny, srbochorvatštiny a svázaná v několika tlustých šanonech poslaných nejprve z oddělení vyšetřování dopravních nehod velení veřejné bezpečnosti města Prahy a pak i z jednoho z pražských soudů na sovětské velvyslanectví v Praze z důvodu vyřešení materiální a morální škody vzniklé jugoslávské straně a trestním stíhání sovětských občanů vinných v tomto tragickém případě. Tyto dokumenty poklidně proležely na velvyslanectví několik měsíců, dokud tam někoho nenapadlo poslat je - „podle příslušnosti“ - k nám. Nu a tak se ocitly na mém stole.

Pracnost spočívala v tom, že hlavní masa dokumentů byla v srbochorvatštině, kterou jsem já, samozřejmě, neznal. Na našem velvyslanectví mi v této souvislosti řekli (projeviv nevšední lingvistickou znalost), že čeština a srbochorvatština patří mezi severoslovanské jazyky a že když mohu překládat z češtiny, mohu překládat i ze srbochorvatštiny. Zajel jsem si tedy do Prahy pro srbochorvatsko-český slovník a spolehnuv se na podobnost jazyků a nový slovník, pustil jsem se do díla.

Začal jsem materiály vyšetřovatele Veřejné bezpečnosti. Šlo nejen o textové dokumenty (informace, protokoly výslechů svědků, výslech a vysvětlení sovětského vojáka, který řídil cisternu, výsledky různých expertiz a také údaje o povětrnostních podmínkách v čase a místě nehody, údaje z jugoslávského velvyslanectví o technickém stavu mercedesu atd.), ale i spoustu různých grafů, fotografií a tabulek. Začal jsem se tím vším prohrabovat.

První, co mě udeřilo do očí bylo to, že překlad výsledku našeho vojenského řidiče z ruštiny do češtiny, byl – mírně řečeno – nepřesný. Rusky bylo v jeho písemném vysvětlení řečeno jedno a totéž bylo i v jeho zaprotokolovaném výslechu. Naproti v překladu vše vyznělo přesně opačně. To mě přimělo k ostražitosti a celá věc mě začala opravdu zajímat. Na oddělení jsme měli jednoho velmi zajímavého majora – autáře. Jmenoval se Charčevko a byl to bělorus, který celý život sloužil v Ivano – Frankovke (západ Ukrajiny. Na jihu sousedí s Rumunskem). Jak on sám říkal, byl 120kg živé váhy a dva metry výšky. Jeho hlavní úloha v oddělení spočívala v tom že dělal rozборы dopravních nehod, ve kterých se nějak účastnili naši vojáci. Svou práci znal výborně a proto jsem se k němu obrátil se svými pochybnostmi ve věci nehody našeho řidiče

Major Charčevka se pozorně zahleděl do textu české varianty vysvětlení sovětského vojína (do ruštiny jsem ji pro něj přeložil já), která byla vytvořena na oddělení Veřejné bezpečnosti, a prohlédl si fotografii zničeného mercedesu i těl jugoslávských „fotografů“. Potom vynesl jednoznačný verdikt o činnosti vyšetřovatele.

Nemohu zde doslova a v plném rozsahu citovat majora Charčevka, protože pro vyjádření svých názorů, nepoužil všeobecně přijatelné výrazy. Nicméně, můžete mi věřit, že to byla velmi expresivní slova. Smysl majorovy řeči se dal shrnout v tom, že podle jeho znaleckého názoru vyšetřovatel znehodnotil obraz nehody. Navíc, i bez dalších expertiz, bylo specialistovi okamžitě jasné, že ohromná cisterna, která navíc sjížděla ze svahu v koloně dalších vozidel by, ani kdyby o to řidič velmi usiloval, nemohla narazit do pravé strany mercedesu, který – ve verzi vyšetřovatele - stál levým bokem k jedoucí koloně v protisměru, na druhé straně silnice. To plně zapadalo do prohlášení řidiče cisterny.

Voják psal, že mercedes kolonu předjížděl a jel paralelně s jeho vozem prakticky po dělicí čáře. V klesání najednou prudce zahrnul vpravo a z předního i zadního okna na pravé straně se vysunuli lidé a začali fotografovat vojákovu auto i ostatní vozy v koloně. Řidič cisterny začal troubit, aby řidiče mercedesu varoval, ale ten nereagoval a pokračoval v nebezpečném přiblížení (to potvrdil jednak dělesloužící četař - velitel vozu a jednak i svědkové - češi, kteří zvukové signály slyšeli) ve vysoké rychlosti. V té chvíli mercedes najednou prudce vybočil vpravo, řidič cisterny se ještě stejným manévrem pokusil vyhnout kolizi, ale mercedes vjel pravým bokem pod levé zadní kolo cisterny.

V české variantě překladu bylo vše jinak. Řidič cisterny si, již z vrcholu stoupání, všiml mercedesu stojícího dole v zatáčce na druhé straně cesty se zapnutými ukazateli změny směru jízdy ve výstražném režimu. Protože takové auto ještě nikdy neviděl, vybočil doleva a chtěl projet s cisternou těsně kolem mercedesu. Nezvládl však řízení a levým kolem cisterny udeřil do levého boku mercedesu. Řidič velmi lituje toho, co se stalo a plně přiznává svou vinu na nehodě.

Sdělil jsem plukovníkovi Šaraevovi svůj názor, řekl jsem mu o nesrovnalostech v překladu do češtiny vysvětlení našeho vojáka i o názoru majora Charčevka na celou věc. Náčelník oddělení rozhodl, abychom s majorem Charčevkou zajeli do Prahy, vyhledali příslušného vyšetřovatele VB a vnesli jasno do otázek, které nás zajímaly.

Zavolał jsem do oddělení zplnomocněnce vlády ČSSR pro věci dočasněho pobytu sovětských vojsk v Československu a požádal, aby nám pomohli a vyslali svého pracovníka - dopravního specialistu - kvůli rozhovorům s vyšetřovatelem. V Praze jsme zajeli k Československým kolegům, naložili jejich specialistu na dopravní nehody a vydali se hledat vyšetřovatele. Českoslovenští kolegové již dali o naší návštěvě vědět podplukovníkovi – náčelníkovi městského oddělení vyšetřování automobilových nehod VB , který nás už očekával ve vchodu do úřadu.

Vysvětlil jsem česky československému plukovníkovi podstatu našeho příjezdu, ukázal jsem mu materiály vyšetřování, které provedl jeho podřízený a poprosil ho, aby se s celou záležitostí pečlivě seznámil

a posléze nám umožnil promluvil si - v jeho přítomnosti - s vyšetřovatelem.

Podplukovník na mě se zájmem pohlédl (kadetskou uniformu ještě nikdy neviděl a ještě k tomu na něj mluví česky), řekl sekretáře, aby nám přinesla kafe a zahloubal se do výtvaru svého podřízeného. Po přečtení si zavolal nadporučíka, který na oddělení uměl nejlépe rusky a řekl mu, ať přeloží zápis vysvětlení našeho řidiče do češtiny.

Nadporučík kamsi odběhl, během chvilky se vrátil s rusko-českým slovníkem a vrhnul se do práce. My jsme zatím pili kávu a nezávazně hovořili o počasí a o neutěšené situaci na pražských ulicích a tak. Potom, co nadporučík skončil svou práci, vzal ji podplukovník do ruky a srovnal ji s prací vyšetřovatele. Oba texty se od sebe lišily jako nebe a země. Rozhovor to byl tvrdý a těžký

Vyšetřovatel byl nakonec nucen přiznat, že sám se skupinou kriminalistů přenesl vše, co zůstalo od mercedesu vyslanectví až po mrtvoly vyslance a jeho řidiče, ze strany silnice, po které se pohybovala naše kolona na druhou stranu a tam vše rozložili podél obrubníku. Potom dal příkaz kriminalistům zajistit místo nehody.

Šlo o to, že mu zavolala velmi dobrá známá (měl s ní blízké vztahy), která pracovala na jugoslávském velvyslanectví a poprosila ho, aby vše narařičil tak, aby za nehodu mohla jen sovětská strana a ne jugoslávský vyslanec. On udělal vše, co bylo v jeho silách. Materiál zpracoval a bez toho, aby jej předložil svému náčelníkovi ke schválení, jej poslal k soudu, kde pracoval jeho otec. Tatínek také trochu pomohl a soudkyně vynesla spravedlivý rozsudek. No a to je celá historie o nehodě jugoslávského vyslance.

V konečném důsledku byl z řad VB propuštěn vyšetřovatel i celá skupina kriminalistů. Otec vyšetřovatele i spravedlivá soudkyně také přišli o teplá místa. Bylo zahájeno nové vyšetřování a soudce vynesl osvobozující rozsudek. Naše strana tak nemusela platit jugoslávské straně žádné kompenzace a náš řidič, který byl mezitím propuštěn do zálohy a oficiálně se nacházel ve vyšetřování, byl plně osvobozen a rozsudek mu do místa bydliště oficiálně doručilo naše velvyslanectví.

Tenkrát, když jsem se zabýval překladem materiálů v té věci, jsem se naučil mnoho nového a zajímavého. Například: cenu mercedesu v dolarech. Nebo, že nešťastná vdova po vyslanci (která mimochodem

onu dopravní nehodu zavinila a přitom ani neměla řidičák, když její muž křičel, aby jela blíž k ruskému autu v na poslední chvíli – místo, aby se vyhnula – vjela přímo pod kola cisterny po špunty naplněné palivem) chtěla po Sovětském svazu za to, že jí po operaci na hrudi zůstala jizva, více peněz, než za smrt svého milovaného muže. Lidé z našeho vyslanectví mi při této příležitosti sdělili, že to je v Evropě velmi populární právníká praxe. Ženská hrud', která ztratí „tovární vzhled“ je fenomenálně drahá věc.

Kromě toho jsem získal velmi užitečné známé na městském oddělení vyšetřování dopravních nehod VB, s kterými jsem pak po celou dobu své služby v Československu udržoval dobré přátelské i pracovní vztahy. Nu a konečně i v našem oddělení se na mě začali dívat nejen jako na překladatele, ale jako na plnoprávního člena, schopného efektivní operativní práce.

Zato se zplnomocněncem vlády SSSR pro věci dočasného pobytu sovětských vojsk v Československu u mě vnikly dost zvláštní vztahy, i když nutno podotknout, že vlastně ani nijak nevznikaly.

Funkci zplnomocněnce zastával generál – poručík D. Litovcev. V Milovicích se neobjevoval často a když už přijel, trávil všechnen čas v kanceláři velitele CSV generála Majorova, kde, podle všeho řešili nějaké důležité strategické úkoly. Generál Litovcev upřednostňoval být buď v Praze u vojenského atašé, nebo v Moskvě. Každodenní černou práci obecně neměl rád a myslím si, že nerozuměl tomu, k čemu je potřeba nějaká vojenská diplomacie, když existuje řád Ozbrojených sil SSSR a ten musí dodržovat vojáci všech armád Varšavské smlouvy i občané těchto států. Proto všechnu práci s čistým svědomím přenechával svému zástupci, pracantovi plukovníkovi Šarajevovi.

Svého hlavního milovického šéfa jsem ještě neviděl, i když jsem v Milovicích pracoval již přes měsíc, ale vždycky, když jsem se vrátil z nějakého úkolu, písarka mi potichu tajemně sdělila: „Juro, dávej si pozor, Litovcev je u sebe v kanceláři. Vešel jsem k sobě a sedl si za stůl. V kanceláři nebylo slyšet žádný normální ruch, všichni seděli jako myšky.

Šlo o to, že každý z nás měl na stole malý reproduktor a mikrofon byl na stole v kanceláři Litovceva, přes tyto reproduktory komunikoval se svým týmem. Před několika dny jsem dodělal jeden svazek různých

dopisů občanů Československa zplnomocněnci a předal práci sekretářce. Měl jsem za to, že ona je předá Šarajevovi a ten je rozdělí mezi důstojníky oddělení nebo podle určení mezi zastupitelské úřady nebo velitelství – jako obyčejně. Tenhle balík dopisů se ale dostal na generálův stůl, kterému se, naprosto nečekaně, zachtělo popracovat si s dokumenty.

Zničeho nic se ze všech reproduktorů v našich kancelářích ozval divoký křik, který přecházel do hromady nadávek. Všichni strnuli, až nakonec z reproduktorů zazněla artikulovaná řeč: „Jaký p.....c přeložil tohle svinstvo, kdo mi dal tohle h...o na stůl?“ Důstojníci se po sobě v hrůze podívali a plukovník Šarajev těžce vzdychl a potichu řekl: „Juro, jdi k němu a vysvětli mu to.“

Vstal jsem, upravil jsem si blůzu a utáhl opasek a vydal jsem se do druhého podlaží.

Kolegové mě vyprovázeli, jako bych šel na popravu. Když jsem dostal povolení ke vstupu, došel jsem pořadovým krokem ke stolu, za kterým seděl strašný náčelník, předpisově jsem se zahlásil a sdělil jsem mu, že to já překládal dopisy československých soudruhů.

„Aha, tak to ty jsi přeložil tohle h...o!“ opět zařval generál, chytil celý stoh dopisů do ruky a vši silou jej po mě hodil. Začal jsem sbírat dopisy z podlahy, snažíc se je rychle proběhnout očima a zjistit, co tak pobouřilo mého náčelníka. „Nebo jsem tam někam napsal cosi protisovětského?“, běžely mi hlavou šílené myšlenky. Nic hrozného jsem ale v dopisech neshledával. „Už jsi pochopil, cos to provedl?“, řekl Litovcev už o poznání klidněji. Záporně jsem potřásl hlavou a rychle jej ujistil, že ničemu nerozumím. Generál vyskočil zpoza stolu a divoce rozhazujíc oběma rukama, přistoupil ke mně a zakřičel: „Komu jsou dopisy adresovány?“ „Generál-poručkoví D.I. Litovcevi.“, rychle jsem odpověděl. „Pozorně se na mě podívej, jsem snad nějaký generál-poručík? Ne, já jsem generál-poručík tankových vojsk. Pamatuj si to. Já jsem tankista.“

Jednalo se o to, že v té době v Sovětských ozbrojených silách byli generálové (motostřelci) a byli generálové podle druhů vojsk, například: generál-major dělostřelectva, generál-poručík letectva atd. Litovcev byl tankista a hrozně jej rozlítilo, že tento důležitý fakt jeho životopisu se neodrazil v adresaci dopisu.

Pokusil jsem se vysvětlit, že v řádu Československé lidové armády neexistuje dělení podle druhů vojsk a proto píše tak, jak je zvykem u nich a já překladatel nemám právo psát do překladu své výmysly. Musím překládat to, co je napsáno v originálu. Litovcev opět vzkypěl jak tulský samovar: „Kašlat ne jejich z.....ý řád! Ať píše, jak je nařízeno u nás, aby se nakonec dostali k opravdovému řádu. Jdi a všechno předělej. Za hodinu mi budeš hlásit splnění úkolu!“

Odešel jsem k písarce a dal jsem jí všechny mé překlady, aby je přepsala a v adrese uvedla „generál-poručiku tankových vojsk“. Sám jsem si sedl za stroj s českou abecedou a na každý dopis dopsal: „generál-poručiku tankových vojsk“. Vyrobiv takový podivný český novotvar, zavola jsem kolegům z Oddělení zplnomocněnce vlády ČSSR pro dočasný pobyt sovětských vojsk v Československu a vylíčil jim mou ohromnou prosbu, aby psali adresu přesně tak a ne jinak, protože to je naléhavé přání generála Litovceva.

Kolegové se velmi podivili, protože do teď to nikdy nepsali a vše bylo vždy v pořádku. Vysvětlovat jim, že vzal Litovcev poprvé za mnoho měsíců do rukou svou poštu, aby zjistil, co mu píše českoslovenští bratři v zbrani a že až do teď všechnu jejich poštu vyřizoval plukovník Šarajev, který na takové detaily, které navíc neměly nic společného se smyslem dopisů, nebral zřetel, jsem jim skutečně nemohl. Všichni mě ale upřímně ubezpečovali, že od teď budou psát adresy tak, jak jsem jim řekl a budou používat – pro ně novou – vojenskou hodnost.

Přesně za hodinu jsem přišel ke generálovi Litovcevovi a předal jsem mu štos přepsaných dopisů. Generál si pozorně přečetl adresy na všech dopisech a pak si řekl o originály. Tam bylo také, černé na bílém, napsáno „tankového vojska“. Šéf se usmál a rozkvetl jako májová růže, když jsem mu česky řekl, jak zní jeho vysoká hodnost a už celkem přátelským tonem pronesl: „Tak vidíš, a ty jsi říkal, že oni takovou hodnost nemají. Všechno mají. Je třeba to tvrdě a vytrvale vyžadovat. Tak a ne jinak. Když na ně pořádně zatlačíš, najdou všechno, co je třeba. Nauč se to a s čechy jednej jen takto. Jdi a dej dokumenty Šarajevovi, ať je zpracuje. Já to už číst nemohu, musím odjet. Řekneš Šarajevovi, že kdyby něco, budu na velvyslanectví. Ať mě vyhledá přes službu na jejich dozorčího. Dnes se tam koná zajímavý turnaj

v kulečnicku mezi námi a bulhary. Bude to velmi zajímavé. Šarajevovi řekni, ať mě s hloupostmi nevyrušuje.“

S těmi slovy náš šéf odjel na velvyslanectví do Prahy, dívat se, jak jeho nejlepší specialisté koulí biliár. Prostě nemohl dlouho sedět za stolem. Podle všeho mu to asi zakázali doktoři.

Seběhl jsem na naše oddělení a sdělil všem radostnou zvěst o tom, že Litovcev odjel a nikdo neví, kdy se zase příště rozhodne navštívit své pracoviště a popracovat s dokumenty. Na oddělení zase zavládla normální pracovní atmosféra.

Příště jsem generála Litovcevova viděl zase při velmi zajímavé příležitosti. Přišel od velitele CSV a nečekaně sdělil, že jede navštívit československou tankovou divizi dislokovanou nedaleko Prahy. Divizi velel plukovník Jaroslav Hašek, jmenovec autora geniálního díla „Putování dobrého vojáka Švejka“ Plukovník Šarajev mu doporučil, vzít si sebou tlumočnicka, na což šéf odpověděl, že je tankista a umí se vyznat v tom, co mu budou říkat. A jemu jsou povinni rozumět rusky a když mu rozumět nebudou, ať se zlobí jen sami na sebe. S těmi slovy sedl do své černé Volhy a jel se podívat na své milované tanky.

Všichni jsme si vydechli. Nicméně za hodinku, půldruhé vletěl Litovcev jako víchř na oddělení rozzuřený jako tygr. Nejdřív nemohl vůbec hovořit a jen vydával nějakési neartikulované zvuky. Postupně se jeho řeč stávala více méně srozumitelnou:

Představte si, ty s...ě na mě, sovětského generál-poručíka tankových vojsk, křičeli „ПОЗОП!“ (rusky „HANBA“). „Všechny je rozdrtím na prach!“ A vskutku, rozhodl se k tomu na místě samém zde a ihned. Vrhнул se do supertajné místnosti našich šifrantů, kde strávil asi 20 minut.

Když vyšel ven utíraje si tvář mokrou potem a červenou rozčilením, už pokojně řekl svému týmu, jak strašně ho urazili českoslovenští tankisté pod velením plukovníka Haška.

Ukázalo se, že náš generál odjel k československé posádce, kde jej přivítal dozorčí štábu divize. Ten jej doprovodil na nádvoří, kde byla divize nastoupena. Nic nenasvědčovalo pohromě. „Najednou ten ..... Hašek zařval z plných plic: „ПОЗОП!“ Představte si to, na mě – sovětského generála - позоп. Ortočil jsem se, vrátil se do vozu a odjel od divize. No nic, teď jsme posal do Moskvy na vládu šifrovaný

telegram. Ať tam vědí, v jakých strašných podmínkách tu musím pracovat, ať se v Moskvě trochu pohnou a vyžadují od československé vlády zavedení pořádku a, samozřejmě, přiměřeného chování plukovníka Haška urážejícího sovětského generál-poručíka tankových vojsk.“

My jsme stáli a nevěděli, co si máme myslet o důvodu strašné mimořádné události, ke které došlo s Litovcem. Plukovník Hašek k nám byl údajně vždy loajální a nikdy se nedopustil žádných výpadů vůči sovětským vojákům a tím méně vůči generálovi – tankistovi. Bylo o čem přemýšlet.

V tom mě napadla myšlenka prostá jako pomeranč. „Soudruhu generále, řekl jste, že Hašek stál v pozoru?“

„No, ano, - darebák! Urazil mě přímo před tvarem důstojníků a vojáků československé tankové divize!“

„Soudruhu generále, mám dojem, že k žádné urážce nedošlo.“ Tato moje slova všechny kolem uvrhla do naprosté hrůzy. Generál popadl ze stolu křišťálový popelník a už už to vypadalo, že ho po mě hodí, ale já jsem hned začal vykládat svou verzi události:

„Jde o to, že v souladu s československým řádem (a v tomto případě je shodný s naším) se při přiblížení důstojníka vyšší hodnosti k tvaru, se velí „СМИРНО!“ (SMIRNO = rusky POZOR!), což se česky řekne „ПОЗОР!“ (POZOR!) s přízvukem na první slabice. Takže plukovník Hašek jen jednoduše zavelel „POZOR!“ a to velmi nahlas, podle předpisu a jak se na profesionálního tankistu sluší. Žádná urážka v tom nebyla.“

Litovec klesl vysílením na první stoličku. Potom vyskočil jako bodnutý včelou a opět se vrhnul do místnosti šifrantů. Když vyšel, řekl nám, že stornoval předchozí telegram, který dal pokyn považovat za neplatný a nepředkládat jej sovětské vládě. Pak se na mě pozorně zahleděl a zeptal se: „A ty jsi proč neřekl, co znamená „ПОЗОР!“ česky. No nic, příště mě budeš muset trochu přiučit češtinu.“

Nicméně žádné příště se nikdy nekonalo. Myšlenka zabývat se cizím jazykem jak rychle do hlavy mého impulsního náčelníka přišla, tak rychle a šťastně ji opustila. Pravda, druhý den jsem si musel pro československé kolegy vymýšlet všelijaké nevěrohodné historky o tom, jak generál Litovcec strašně lituje toho, že si nemohl

prohlédnout tankovou divizi, že byl nenadále vyzván k přímému spojení s Moskvou a proto, že náhle opustil československou posádku a ani se neseznámil s personálem divize. Československé velení bylo šokováno podivným chováním a absolutně, z jejich pohledu, nepochopitelným jednáním zplnomocněnce vlády SSSR pro dočasný pobyt sovětských vojsk v Československu.

Za rok společné práce jsem svého nepolapitelného náčelníka viděl jednou v prezídiu nějaké patosné akce a jednou na tankodromu. Podle toho mi také uvízl v paměti.

Za mnoho let, to už jsem sloužil v Moskvě, přešel – už generál-plukovník- Litovcev z funkce velitele Severokavkazského vojenského okruhu (vojska tento vojenský okruh druhého sledu v sovětských dobách nazývala „rekreačně-šašlikový“, kvůli vysoké koncentraci rekreačních center, sanatorií a turistických center) na funkci náčelníka Hlavního velení vojenských vzdělávacích zařízení.

Nic směšnějšího si snad ani nelze představit. Jeden můj známý, který sloužil na tomto velení mi tenkrát zavolal a, protože znal moje nadšení pro ruskou vojenskou historii, zašeptal do telefonu: „Juro, jestli chceš, rychle k nám přijed’. Litovcev dneska prohlížel archiv knihovny služebních dokumentů a nařídil vše, co se vztahuje k carskému období, okamžitě spálit. Řekl: „ Nač tu budeme ochraňovat kdejakou carskou veteš, nemáme místo ani na současné dokumenty. A tohle všechno ještě dnes spálit!“

Muselo dát práci něco takového vymyslet! Tento unikátní archiv založil Petr I., úspěšně přežil všechny revoluce, Občanskou i Velkou vlasteneckou válku, ale příchod generála Litovceva už nepřežil.

Když jsem tam přijel, pálení „dědictví proklaté carské minulosti“ už končilo. Povedlo se mi z posledního pytle, který už z jedné strany hořel, zachránit několik exemplářů časopisů moskevského Alexandrovského vojenského učiliště „Alexandrovec“ za rok 1910 a jeden exemplář časopisu Taškentské důstojnické školy východních jazyků, také z roku 1910. Všechno ostatní shořelo na prach v kotli místní kotelny. Předpokládejme, že po takové pohromě, podle názoru náčelníka Hlavního velení vojenských vzdělávacích zařízení, se učebně-vzdělávací proces v akademiích a vojenských učilištích prudce zlepšil a dosáhl nebyvalých výšin.

Ale to bylo o mnoho později. Zatím se vrátíme do Milovic. Jak už jsem psal, všichni moji kolegové z jazykové skupiny byli rozdělení do struktury speciální propagandy. Do oddílu speciální propagandy politického vedení CSV pod velením, mě od vydání novin v Německu, plukovníka Mišustina, byli zařazeni: Míša Medveděv, Sláva Čajnikov, Igor Něnašev a Saša Černigovskij. Do politického oddílu 15. milovické tankové divize poslali Igora Nebolsina. Tolja Afanasjev odjel k politickému oddílu tankového sboru v Olomouci, Volod'a Vasiljev k politickému oddílu motostřelecké divize v Mladé Boleslavi a Sláva Poleščuk k politickému oddílu motostřelecké divize ve Vysokém Mýtě.

Возле барака «Шанхай»

Poprosil jsem, zda by mě nebytovali společně s kamarády z politických oddílů. Nás pět posluchačů umístili v jedné místnosti přízemního baráku, kde bydleli hudebníci souboru CSV. Této skupině soustředěných jednopodlažních baráků, v kterých bylo v létě hrozně vedro a v zimě zima se v Milovicích říkalo „Šanghaj“.

Dále byly baráky pro příslušníky Sovětské armády a také důstojníky a dělesloužící pluku spojení s podřízenými jednotkami a pluku vládního spojení. Existovala tu neměnná tradice: nějací vtipálci každou noc s obdivuhodnou vytrvalostí sundali transparent ze štábu pluku spojení s oblíbeným heslem všech spojařů „**Za spojení bez chyb!**“ (v ruštině

má stejný slovo pro „chybu“ stejný význam jako pro „svatbu“) a bez ohledu na hlídky a důmyslné léčky příslušníků velitelské roty, jej vždy převésili na barák, kde bydlely ženy.

Ráno přišel dozorcí pluku spolu s pomocníky k ženskému baráčku, sundali transparent a rychle, než začal ranní nástup pluku, jej pověsil na původní místo. V „Šanghaji“ jsem prožil rok a musím říct, že se tyto rituální události opakovaly s pravidelností chronometru.

Nás nechali, k naší spokojenosti chodit do důstojnické jídelny, i když jsme na to neměli průkazky. Ty nám prostě nevydali. Když jsem nastoupil do VICJ, dostával jsem měsíčně až 70 rublů, stravoval jsem se podle kadetské normy v jídelně institutu a – samozřejmě – nám patřila i uniforma. 70 rublů byly v té době velmi přijatelné peníze, když uvážíme, že začínající lékař po šesti letech univerzity měl měsíčně 90 rublů. Někoho na Ministerstvu obrany však napadlo, že posluchače VICJ je, ohledně finančního zabezpečení, možné srovnat s kadety ostatních vojenských vzdělávacích zařízení a dávat jim 20 rublů a trošku jim zvednout stravovací normu. Zatímco se řešila tato otázka, odjeli jsme do Československa bez jakýchkoliv finančních dokumentů. Proto naše velení v CSV přijalo na svou odpovědnost jediné správné rozhodnutí. Hladoví jsme opravdu pracovat nemohli a tak jsme tedy jedli v důstojnické jídelně. Peníze v korunách jsme ovšem ještě dlouho nedostávali vůbec žádné.

To znamenalo, že jsme byli úplně závislí na naší jídelnu. Když jsem tedy někam jel, třeba do Prahy, kde jsme také často pracovali a mnohdy tam byli i přes noc (vedle oddělení zplnomocněnce vlády ČSSR) zůstával jsem automaticky hladový, protože v československé Armě jsem si nic koupit nemohl. Když jsem jezdil s našimi důstojníky, tak ti se o mě postarali i když mi to bylo nepříjemné. Horší bylo, když jsem musel jezdit do Prahy, na různé polygony nebo na velitelství s cizími důstojníky, kteří často „neviděli“, že nemám peníze. Pak jsem já i řidič prostě zůstávali o hladu.

Pro mě to ovšem byla výborná škola. Když jsem se později stal důstojníkem a někam jsem musel jet autem, byli moji řidiči vždy najedeni, protože jsem opravdu nechtěl, aby si o mě mysleli to, co jsem si často myslel já o svých průvodcích v Československu 1969. Posádka Milovice v té době poskytovala celkem zajímavý obraz. Byli tam jen

vojáci, rodinní příslušníci tam ještě nebyli. Nebylo je jednoduše kde ubytovat a chyběla i občanská infrastruktura jako školy, školky, nemocnice, obchody atd.

Než se v Milovicích usídlilo velitelství CSV spolu s tankovou divizí, tam byla československá tanková divize (posléze přemístěná na Moravu). Českoslovenští důstojníci tam nikdy nežili s rodinami a proto tam také nebylo vybudované žádné bydlení. Čechoslováci o Milovicích nikdy nemluvili jinak, než jako o „té díře“ a to šlo o posádku 39 km od hlavního města. Ti, kdo tu sloužili, dostávali ke mzdě speciální příplatek za „vzdálenost a divokost“.

Pravdou ale je, že v tomto městečku byly v minulosti dislokovány vojenské útvary. Za dob Rakouska – Uherska zde byl umístěn jezdecký pluk a kousek – asi dva kilometry – od něj v místě zvaném Boží Dar i dělostřelecký pluk. Samo jméno „Boží Dar“ je těsně spojeno právě s tímto plukem.

Jde o to, že velitel tohoto dělostřeleckého pluku kdysi vyvedl svůj útvar na bojové střelby na polygon (za nás tam již bylo vybudované letiště). Možná nebyl zcela střízlivý, možná to mělo jinou vážnou příčinu, ale velitel tak zajímavě zadal svému oddílu údaje pro střelbu, že první salvou smetl z povrchu země celou polovinu „Božího Daru“, kde byli ubytováni sami dělostřelci. Polovina, kde žili civilisté, však zůstala naprosto nedotčená. Od těch dob se městečku začalo říkat Boží Dar oficiálně. Bohabojní obyvatelé tohoto městečka byli přesvědčeni, že jen a jen díky Pánu Bohu nedal velitel dělostřelců povel k druhé salvě a zbývající část městečka včetně všech jeho obyvatel nebyla také zničena.

V dobách buržoazní Československé republiky zde sídlili tankisté, spojaři a ženisté. Když se potom tato země šťastně stala „Protektorátem Čechy a Morava“, bylo v Milovicích vybudováno ohromné výcvikové centrum s mnoha kasárnami, štábními a výcvikovými sbory, tankodromy, polygony, výcvikovými oblastmi a střelnicemi, kde se usilovně připravovali tankisté pro Rommelův Afrikakorps.

Dostali jsme se tedy na historické místo, které si pamatovalo mnohé a mnohých. Naše velení také vneslo svůj vklad k tomu, aby si je Milovice na dlouho zapamatovaly.

Tak například, aniž by bylo v posádce postaveno cokoliv potřebného k životu lidí, byl jako první odhalen památník vůdci světového proletariátu V.I. Leninovi. U této sochy nejvíc, jak naše vojáky, tak i Čechoslováky, udivovalo Iljičovo gesto. Figura dělající dlouhý krok byla nachýlena kupředu, šosy oděvu byly rozevlátý ve větru. Nejdůležitější ale bylo, že dopředu natažená ruka vůdce světového proletariátu ukazovala přímo na dveře místního českého hostince „U Farkaše“ a text na monumentu hlásal: „Správnou cestou kráčíte, soudruzi!“ Když jsem potkával a provázel československé soudruhy, kteří navštěvovali naše oddělení, nedalo se vyhnout otázkám, proč postavili památník právě tak a ne jinak a nebylo snadné se z nich vykrotit.

Učiv se mentalitě místních lidí, odpovídal jsem v tom smyslu, že: „Však víte, služba zde pro nás tu není jednoduchá, rodiny tu nemáme a samozřejmě je u lidí nutné udržovat dobrou náladu, aby se vojáci také zasmáli. Když se podíváte na památník, máte dobrou náladu, není-liž pravda? Cíl monumentu je tedy splněn na sto procent.“ Občané chápavě kývali hlavou a chápalí originápní řešení složitého psychologického problému.

Jeden místní uznávaný psycholog z pražské vojenské-politické akademie, který se dověděl o mém výkladu umístění památníku, dokonce přijel do Milovic a několik dní za sebou pozorně sledoval důstojníky procházející vesele navečer kolem sochy směrem, který jim byl Leninem naznačen. Napsal o tom dokonce vědecký článek do Obrany lidu. Tam vše přesně popsal, rozebral a vysvětlil z pozice vojenské psychologie. Jak decentně a gramotně vyřešilo velitelství CSV zlepšení nálady u svých vojáků. Vědec slíbil, vzhledem na výhradně kladnou zkušenost CSV, na této platformě rozpracovat celý program analogických kroků pro Československou lidovou armádu.

Pokud bylo podivné umístění sochy V.I. Lenina jakž takž možno vysvětlit, pak spoustu dalších věcí u velení CSV žádnou psychologií vysvětlit skutečně nešlo, bylo to zkrátka nad mé síly.

Existovala zde jedna skutečně podivná situace. Od KPP (КПП – Контрольно-пропускной пункт / Kontrolní vstupní bod) do objektu posádku ke KPP štábu CSV vedla rovná asi jeden kilometr dlouhá cesta. Jezdit po této cestě měl právo jen velitel CSV generál Majorov

ve své „čajce“. U všech křižovatek nepřetržitě hlídkovala Vojenská automobilní inspekce, která je střežila jako oko v hlavě. Nepouštěli nikoho bez ohledu na hodnost nebo funkci. Po této cestě se bylo možno pohybovat jen ve tvaru.

Důstojníci říkali, mezi sebou, této cestě „zlatý kilometr“. Ani nevěděli, jakou mají pravdu. Každé tři měsíce jsem překládal z češtiny fakturu jedné pražské silniční firmy, která (výhradně v noci, když velitel spal) pokrývala tuto cestu novým živičným povrchem. Když k nám přijížděli Čechoslováci, zvláště pak ti, co znali rozmístění budov, museli jsme jim složitě vysvětlovat, nebo rychle převádět hovor na jiné téma, proč nejezdíme k velení přímo po této silnici, ale děláme šestikilometrový okruh po hrbolaté lesní cestě.

Když jsme jeli po posádce s československými důstojníky a viděli, jak po „zlatém kilometru“ jede „čajka“ velitele a vojáci, kteří se v ten neblahý čas nacházeli ve tvaru na cestě, si hrají na zajíce a skáčou do příkopu, kde čekali, až projede jediné auto, které zde smělo jezdit, dotazů vznikalo nemálo. Můžete mi věřit, že vysvětlovat, proč se vojáci tak bojí svého velitele, bylo velmi těžké.

S tímhle „zlatým kilometrem“ je spojena i jedna nepříjemná historie, která se stala našemu kamarádovi z ročníku Sašovi Černigovskému.

Oddíl speciální propagandy každý den vydával zprávu o všeobecně – politické situaci v zemi. K tomu sloužily materiály vydávané místními masovými informačními prostředky. Pro noviny a časopisy musel každý den v šest hodin ráno chodit dozorčí oddělení. Dozorčí Černigovský koupil v kiosku potřebný tisk, svázal je do dvou velkých balíků a nesl je na štáb. Byla zima a takhle zrána ještě tma. Saša šel proto ne po zasněženém a špatně osvětleném chodníku, ale po uklizeném a dobře osvětleném „zlatém kilometru“. Když už přicházel ke vstupnímu vchodu do objektu velení Střední skupiny vojsk, najednou jej vysokou rychlostí minula „čajka“ velitele. Na vstupu Černigovského zastavil dozorčí a se špatně skrývanou hrůzou v hlase mu řekl, že mu velitel nařídil doložit, kdo šel po cestě a nepozdravil ho v autě. Černigovský klidně řekl své jméno i služební zařazení a odnesl oba balíky k sobě na oddělení. V době, kdy stoupal po schodech, byl k veliteli již pozván velitel politického oddělení, náčelník oddělení speciální propagandy, prokurátor skupiny vojsk a velitel štábu. Po čile

ranní „besedě“ s velitelem informoval náčelník oddělení Mišustin dva v pozoru stojící posluchače o Černigovského zločinu. Za projev neúcty k veliteli tento požaduje postavit posluchače Černigovského před tribunál a „napařit mu 2 – 3 roky v trestném praporu.“ Vojenskému prokurátorovi i ostatním přítomným se nicméně podařilo rozhněvaného velitele přesvědčit, že takové jednání nenese žádné znaky trestného činu a proto nemá smysl směřovat věc před vojenský tribunál a zcela postačí drzého posluchače VICJ, který nepozdravil auto samotného velitele poslat na deset dní do basy. Velitel ale rozhodl tento trest zpřísnit a posluchače navíc degradovat. No a na tom se i dohodli.

Hned po tom, co opustili kancelář velitele, sešli se všichni u náčelníka politického oddělení a začali debatovat o tom, co budou dělat. Jednalo se o to, že zastoupit Černigovského na deset dní prostě nebylo kým. Větší část tlumočnicků byla teď na společných cvičeních s Čechoslováky. Na oddělení zbyly pouze dva a každodenní zprávu o všeobecně politické situaci v zemi, kterou velitel vždy pozorně četl, by tedy neměl kdo zpracovat. K tomu všemu ještě stál před veliteli prakticky neřešitelný právní problém „jakým způsobem degradovat posluchače, když je hodností vojín? Leda tak na kolchozníka.“

Nakonec se velitelé rozhodli uchýlit k vojenské lsti: Mišustin, jako přímý nadřízený Černigovského musel oficiálně doložit veliteli, že „posluchač Černigovský byl degradován a materiály o jeho degradaci byly odeslány do VICJ.“ Velitel štábu musel doložit, že „degradovaný posluchač vykonává trest v posádkové věznicí.“ No a sám Černigovský se musel prostě ztratit, být tišší než voda a nižší než tráva a nikdy víc už nepřijít na oči veliteli.

Nuže, taková strašná událost se stala na tomto „zlatém kilometru“. Událost, která mohla znamenat cestu našeho kamaráda do trestného praporu a ne do rozvědných jednotek v Afghanistanu, kde byl vážně raněn, potom na Kamčatku a do Leningradského vojenského okruhu. Kdyby jej velitelé nezachránili před „spravedlivým hněvem“ velitele Střední skupiny vojsk, skončila by vojenská kariéra Saši Černigovského někde v trestném praporu pod Vinicí.

Možná byl generál Alexandr Majorov geniální stratég a moudrý vojevůdce. Nebylo na mě, abych ho tenkrát soudil a ani dnes si to netroufám. Tehdy se mi ale jevil jako dost divný člověk. Jen si to

představte, do posádky si ještě nikdo z důstojníků ani generálů nemohl přivést své rodiny a ve velitelově vile již bydlela jeho manželka i dcera. V Milovicích ještě ovšem nebyla škola a proto jeho dcerku vozil černou „Volhou“ každý den do školy velvyslanectví v Praze řidič – délesloužící spolu s majorem – opatrovníkem. Major trávil čas do skončení vyučování hledáním partnera ve hře v biliard. Ve štábu skupiny vojsk byl pouze jeden (od všech ostatních oddělený) vchod a jedno schodiště, kudy mohl chodit pouze jeden člověk – velitel. Tyto objekty byly samozřejmě kruhově chráněny samostatnými posty.

V zimě se do okolí štábu denně vozil čistý sníh, který byl ukládán v rovných řadách podél všech cestiček. Podle velitele praporu zabezpečení nemohl velitel trpět špinavý sníh. Proto vyjížděli důstojníci praporu na pravidelnou rekognoskaci do okolí Milovic a každý den ve čtyři hodiny ráno vyrážely nákladní „Uraly“ a autobusy s vojáky, aby naložili a rozvezli čistý sníh.

A což teprve takový nápad, v zimě otrhávat ze stromů listí. Jednou ráno jsem šel na štáb a užasl jsem tváří v tvář podivnému obrazu. Na všech stromech viseli, jako opičáci na palmách, vojáci a klacky sráželi listí z větví. Velitel čtyři zabezpečení mi ochotně vysvětlil, že si velitel všiml, že je už únor a na stromech je pořád listí. Nepořádek, nepořádek! Nuže vojáci, hybaj pomáhat přírodě a sundat listí! To se má na stromech objevit na jaře a teď tam už nemá co dělat.

U štábu byla, jak by se řeklo dnes, elitní jídelna. Této instituci se říkalo „Jídelna vojenské rady“. Tam papkali výlučně generálové, členové Vojenské rady Střední skupiny vojsk. Nicméně v této „elitní“ instituci měl velitel svůj oddělený vchod a samostatný sál, kde obědval výhradně v hrdém osamocení. S touto jídelnou je spojena tragická epizoda, která se týkala důstojníka z našeho oddělení.

Na oddělení sloužili dva právníci, major a podplukovník. Jednou v zimě nastoupil major do služby dozorčího štábu skupiny vojsk. Vojáci pečlivě rozhazovali písek po cestičkách pečlivě očištěných od sněhu vedoucích kolem štábu. Po vydatném obědu se příjemně uvolněný velitel vyšel na verandu svého soukromého vchodu, když (ó hrůza) uklouzl a padl rovnou na zadek. Začal takový hrozný řev, že to vypadalo, že vojska NATO zahájila dělostřelecký úder na Milovice.

Uklouznout mohl kdokoli, jen ne velitel. U verandy se okamžitě uskutečnila rychlá „rozborka“. Ze sousedního vchodu přibíhali, v panice zahazující přibory, splašení členové Vojenské rady. Dozorčí štábu byl okamžitě předvolán na pohovor. Velitel mu mnoha expresivními slovy vysvětlil, co si myslí o mamlasu – právníkovi. Náš major byl okamžitě degradován za to, že osobně neproověřil všechny stupínky schodiště, po kterém mohl sestoupit velitel a v důsledku takové donebevolající nedbalosti si velitel natloukl zadek.

Veliteli ovšem takový trest přišel jako nedostatečný. Na pomoc mu přišel náčelník kádrového oddělení, který si vzpomněl, že na milého majora u něj leží návrh na povýšení do hodnosti podplukovníka. „Žádné hodnosti tomuto právníkovi nepřiznávat dokud já budu velitelem skupiny vojsk.“ Řečeno – uděláno. Hodnost podplukovníka byla majorovi přiznána až za dva roky, když hrozný velitel odešel na nové místo. Druhý dozorčí, náš druhý právník, už nikomu nevěřil a vždy vlastnoručně sypal písek pod podešve svého nadřízeného, svými podrážkami pečlivě kontrolující přítomnost ledu na každém kousku cesty.

Každý den po obědě konal velitel intenzivní procházky kolem štábního nástupiště (evidentně se bál přibrat na váze). Důstojníci proto říkali tomuto prostoru „Alexandrplatz“. Moje kancelář měla okna právě na „Alexanderplatz“. Velmi zajímavé a poučné bylo pozorovat, jak zajímavý a hlavně efektivní systém práce na štábu vymysleli, aby velitele po obědě příliš nerušili v jeho rychlé sportovní chůzi.

Kolem prostranství rostly mohutné staré stromy. Za jedním z nich stál velitelův příkazník. Generál, který potřeboval podpis na svůj dokument, přiběhl k tomuto důstojníkovi a vrazil mu do ruky desky. Potom pozorně zjistil obsah dokumentu a poznamenal na něj stupeň důležitosti. Shledal-li dokument hodný pohledu velitelova, napsal cosi na papírek a poslal prosebníka za velitelovým pobočníkem. Až tento specialista vyšší třídy mohl vyhodnotit tempo pohybu svého šéfa kolem nádvoří. Jakmile velitel dosáhl stanoveného bodu sportovního pochodu, pleskl pobočník žadatele o autogram do zad a ten rychle vyrazil k zachycení velitele. V okamžiku, kdy ho doběhl, srovnal s ním krok a velitel, který ani na chvilku nesnížil tempo chůze (aby držel dechovou frekvenci), obdržel otevřený dokument, na který už příkazník cosi

poznámek a pero. Velitel se podepsal a připsal číslo. Uspokojený žadatel, do té doby poskakující v paralelním kurzu, se čile odpojil do strany a další generál již čekal ve frontě pod stromem s příkazníkem. Takový kolotoč se na Alexanderplatz-u točil denně.

V čase promenády se velitelé snažili zbytečně nechodit na oči velícímu, a nevycházet z budovy na ulici. My v oddělení zplnomocněného velení jsme dělali všechno pro to, aby k nám v tu dobu nejezdili Čechoslováci, kteří by se jistě velmi divili progresivní metodice práce zavedené nejvyšším stupněm velení Střední skupiny vojsk.

Dle mého názoru byly takové novoty zavedené velitelem pro jeho okolí nebezpečné. Všichni se jej snažili ve všem kopírovat a to postupně v praporech i plucích, kde velitelé dříve obědvali v jídelnách za svým stolem (to byla tradice již z dob carské armády), tam se začaly objevovat zvláštní jídelny v řeckém stylu, speciálně pro velitele. Dokonce i v našich velitelstvích se najednou začaly projevovat podobné tendence.

Jednou mě, například, poslali na prověrku jednoho nevelkého velitelství, kde nový velitel bombardoval naše oddělení žádostmi o přidělení mimořádných prostředků pro opravu místností. Náčelník oddělení mně požádal, abych objasnil příčinu takového stavebního zápalu u nově jmenovaného velitele. Ukázalo se, že kapitán, který prošel v Milovicích přípravou, které výstupem byla tvorba rezerv pro střídání velitelských funkcí, když dostal umístěnku se rozhodl, že předešlý velitel konal službu špatně. Všechno mužstvo velitelství tvořili tři důstojníci (včetně velitele), tři dělesloužící a deset vojáků základní služby. Za starého velitele se všichni stravovali společně v jedné jídelně. Funkci kuchaře zastával jeden z dělesloužících, který pro všechny vařil. Nový velitel se, když uviděl milovické zvyky, rozhodl všechno změnit.

V první řadě si vybuďoval silami mužstva vlastní vchod na velitelství. Druhým bodem stavebního programu bylo postavit pro něj vlastní oddělenou jídelnu, aby mohl papkat daleko od svých spolusloužících. Všechny prostředky přidělené velitelství pro opravu a stavbu místností, úspěšně utratil za zvláštní vchod s verandou obehnanou sloupřadím ve stylu šlechtických dvorů 19. století. Na mou

prostou otázkou, k čemu mu to je, se kapitán upřímně podivil takové naivitě a odpověděl, že to vše dělá s jediným cílem – aby si ho Češi vážili (to, že se jeho vojáci neměli kde umýt a vyprat si oblečení, ho nezajímalo). Po mé návštěvě tohoto velitelství rozhodl náčelník oddělení, že se s kapitánem rozloučí a ten, že se vrátí zpět k pluku, od kterého k nám přišel. Jeho místo zaujal jiný důstojník, který chápal, že nejdříve se musí postarat o své podřízené a ne o sebe.

Já jsem se, vyjma vyjímečné překlady filmů pro jeho a jeho rodinu, s velitelem osobně stýkat nemusel. Ve velitelově vile byl malý domácí kinosál, kde se pro tuto rodinu promítaly filmy. Promítaly se sovětské i československé filmy. V případě československých filmů překládali pro velitele a jeho rodinu moji kolegové z politického velení. Jen, když jsem nebyl na žádném výjezdu a šlo do tuhého, hodili tuto práci i na mě.

Film obvykle překládali dva tlumočníci. V sále stál stůl, za kterým večeřel velitel s členy své rodiny. Za nimi, na dvou židličkách seděli dva tlumočníci. Film se promítal přímo v době večeře a po ukončení seance, k nám potichu přistoupil velitelův příkazník a šeptem nám udělil „Rozchod!“. My jsme se mlčky zvedli a odešli. Jednou jsem se příkazníkovi zmínil, že by bylo vhodné dávat překladatelům alespoň po sklenici vody, protože při dvouhodinových ústních překladech rychle vysychá v ústech. Podplukovník se jal řešit tento složitý problém a skutečně jej vyřešil. Na dalším promítání již nebyly pro překladatele připraveny jen dvě židle, ale stály tam židle tři. Na třetí byly dva staré otlučené vojenské hrnky, plné vody.

Do překladů filmů jsem se ovšem nezapojoval jen v zájmu velitele. Různí důstojníci získávali přes své osobní kanály informace o tom, že se v milovickém kině bude hrát film, který se nikdy a za žádných okolností nedostane do distribuce v SSSR. Takovou „jahůdku“ bylo ovšem každopádně třeba shlédnout s překladatelem přičemž jindy to bylo prezentováno jako služební nutnost. Například za mým náčelníkem oddělení přišli důstojníci z velení rozvědky a sdělili mu, že podle jejich údajů bude tento film pro ně služebně zajímavý, protože tam budou ukázána města NSR, kde jsou dislokována vojska USA. Náčelník oddělení Šaraev, jako původem rozvědkář, nemohl na takovou prosbu rozvědkářů nereagovat. Poinformovav se, zda mám večer volno,

poslal mě přeložit film zvědavým důstojníkům rozvědky. Takových filmů byla spousta, ale zapamatoval jsem si jen dva. Jeden pojednával o hroznou historii německé dívky – studentky z malého patriarchálního německého městečka (kde pohodlně bydleli američtí vojáci).

Ve škole v Mnichově byla tato dívka bílá vrána. Nikdo se s ní nechtěl kontaktovat, kamarádit a vůbec se jakkoli stýkat. Tento ostrakismus jejích kolegů měl skutečně vážnou příčinu – dívka, ke vší smůle, byla panna. K tomu, aby tuto složitou situaci napravila, se uchýlovala k všelijakým lstím a chytračením. Jakmile se její partneři dověděli o jejím „strašném defektu“, všichni rychle couvli. Nakonec děvčici nezbylo, než situaci vyřešit tak, že do němoty opila jakéhosi mladého umělce. Ráno, zanechav ho v posteli chrápajícího, spokojena sama se sebou se hrdinka filmu vrací za bouřlivých ovací a pozdravů kolegů na univerzitu a stává se plnoprávným členem studentského kolektivu.

Shlédnuvše tento film, prohlásili rozvědčíci tak, jako kdysi veliký Stanislavský: „Nevěřím!“ Podle jejich expertního názoru, kdyby chtěla řešit svůj problém, mohla ve městě snadno najít nějakého trpícího negra – vojáka, který by ji raz – dva problému výborně zbavil.

Druhý film nesl výjimečně intrikánský název „Helga“ a podle informace jednoho „specialisty“, kterému ji dal jakýsi známý Čech, byl film „erotický“ a i u zkušeného československého publika vyvolal nadšení. Dva důstojníci na mě vyškemrali překlad tohoto mistrovského díla. V kině jsem se usadil mezi dvěma šťastlivci a dal se do díla. Třeba dodat, že sál milovického kina byl zaplněn k prasknutí. Film začal.

Byl to příběh mladé těhotné ženy, kterou – když přišel její čas – odvezli родit na specializovanou kliniku. Dále pak jen pokračovaly strašné noční můry a hrůza. Němečtí filmaři ukazovali celý film porody se všemi fyziologickými detaily. Překládat nebylo co.

První, kdo začali po jednom opouštět hlediště, byli nervoznější Čechoslováci. Za chvíli se ale lidé ze sálu začali valit proudem. K nim jsme přidali i my. Po krátkém oddychu na čerstvém vzduchu se důstojníci, kteří mě vytáhli do kina, rozhodli, že po takovém zážitku je nutno do krajnosti rozhozenou nervovou soustavu přivést do normálního stavu a odebrali jsme se tedy do restaurace. Tam jsme si

dali po páru panáků, dobře jsme je zajedli a spokojeně se odebrali do kasáren.

Příčinou návštěv takových představení bylo jejich přesvědčení, že rozumějí česky a na tom základě, že se jim daří dostat od Čechů exkluzivní informace. Hlavně si to mysleli důstojníci a délesloužící, kteří sloužili delší dobu v Polsku a Podkarpátí. Opravdu si mysleli, že když si u vrchního v hospůdce jsou schopni objednat sto gramů slivovice a pivo, je to důkazem jejich vysokých lingvistických schopností. Jeden takový „specialista“ mě naprosto vážně přesvědčoval, že česky výborně rozumí. „Koukám v televizi na všechny jejich špionážní filmy“ – povídal, a mě se hned rozsvítilo, kdo že to je špión. „A všechny je překládám všem lidem na ubytovně.“

Abych více nemusel poslouchat takové hlouposti, zapnul jsem televizi a tam šly nějaké debaty vyvolané jakýmsi iniciativami poslanců Federálního shromáždění ČSSR. Novopečenému tlumočnickovi byl zadán úkol synchronně tlumočit jejich proslovy. Protože toho samozřejmě nebyl schopen, měl alespoň v hrubých rysech popsat, o čem že to poslanci vedou spor. Ani to ovšem nemohl dokázat, protože v rychlém emocionálním projevu profesionálních řečníků ničemu nerozuměl. Tehdy „specialista“ prohlásil, že tito poslanci jsou Slováci a proto, že jim nerozumí. Dal jsem mu tedy k nahlédnutí seznamy řečníků, s jejich národností. Všichni byli čistokrevní Češi. Až pak uznal, že nerozumí ničemu ani česky ani v českém jazyce.

Bývaly případy, kdy se Čechoslováci zle vysmívali našim vojákům, kteří si byli jistí znalostí Českého jazyka. Jednou za mnou přišel pomocník náčelníka politického velení Střední skupiny vojsk pro práci z mládeží – mladý podplukovník. Začal mi s ohromným nadšením líčit, jak se mu povedlo očarovat čechoslováky na jakési akci v Československých aerolinkách.

Povídal mi to z jediného důvodu a to proto, že chtěl, abych zmínil jeho jméno v pravidelném měsíčním hlášení pro vládní aparát do Moskvy. Jako něžné svědectví nehynoucí lásky k němu nám hlavní komsomolec ukázal krásný lístek se symbolikou Československých aerolinek. Podle jeho slov mu po jednom z přípitků na přátelství věnovali zpáteční letenku první třídy do libovolné destinace, kam létají Československé aerolinie.

Pozorně jsem si tu zázračnou letenku prohlédl. Lístek to byl skutečně krásný s vyobrazením reaktivního dopravního letadla stoupajícího do jasného modrého nebe s kondenzačním pásem za ocasem. Na tomto lístku byl propisovačkou rukou napsán text, který mě dostal do rozpaků. Špatně čitelným, kostrbatým rukopisem (z kterého bylo jasné, že jej nepsal střízlivý člověk) zde bylo napsáno: „Do prdele a zpátky.“ S upřímným zájmem jsem si chtěl u podplukovníka upřesnit, proč si myslí, že je ta krásná pohlednice letenka. „Přesně jsem pochopil, co mi povídal jeden z ředitelů Aerolinek. Více než deset let jsem sloužil na západní Ukrajině, takže západoslovanským jazykům dobře rozumím a pochopit, co napsal, nedá moc práce.“ - zněla jeho odpověď. Když jsem mu nahlas přečetl a do obecné ruštiny přeložil text na jeho „letence“, hlavní komsomolec Střední skupiny sovětských vojsk najednou zbledl, pak zrudl a nakonec málem omdlel u mého pracovního stolu. Více už nechtěl, abych uvedl jeho jméno v pravidelném měsíčním hlášení do Moskvy. Jediným jeho přáním bylo, abych nikdy nikomu neřekl o tom, co se mu přihodilo. Podplukovník totiž okamžitě iniciativně vyzvonil celému politickému vedení všechno o své „šťastné letence a osobně o tom referoval náčelníkovi politického vedení Střední skupiny vojsk jako o svém obdivuhodném úspěchu v upevňování nerozborného sovětsko – československého přátelství.

Nejen znalost českého jazyka, ale i nějak ty znalosti české literatury mi mnohokrát byly velmi užitečné. Mohl jsem se spolehnout, že když jsem při jakémkoli jednání zacitoval nějakou pasáž z „Putování dobrého vojáka Švejka“, byly všechny problémy, včetně těch nejdůležitějších, řešeny bez odkladu a k mé spokojenosti. Jednou se mi dokonce podařilo vyhrát na veliteli 10. letecké armády v Hradci Králové bedýnku arménského koňaku.

Přijel jsem tenkrát ke štábu 10. letecké armády s dokumenty v češtině a ruštině k chystanému společnému cvičení, které bylo třeba předběžně schválit. Rozhovor se vedl s jedním z československých důstojníků oddělení bojové přípravy, který uměl rusky. Studoval vojenskou akademii v Moninu. Najednou do kanceláře nečekaně vešel náčelník štábu, podle všeho v ne moc dobrém rozmaru. Mě tehdy ještě neznal. Československý důstojník podal svému nadřízenému hlášení, že v dané chvíli sesouhlasuje dokumenty k nadcházejícímu společnému

cvičení se sovětským představitelem oddělení zplnomocněného vládou SSSR pro věci dočasného pobytu sovětských vojsk v Československu. Na to československý generál potměšile poznamenal: „Zajímavé je, že my jsme se učili ruštinu na základní škole, na atřední a mnozí i na akademii. Puškinovy verše jsme se museli učit nazpaměť a sovětnikdo se nikdy česky neučil a vsadím se, že ani jeden z nich nemůže zarecitovat básničku žádného našeho básníka.“ Podplukovník věděl, že já jsem překladatel a samozřejmě umím něco říci česky. Aby svého šéfa vyprovokoval, navrhl sázku o bedýnku arménského koňaku, že tento student český jazyk zná. Generál sázku přijal a se zájmem na mě pohlédl a česky se mě zeptal: „Rozuměl jste, o čem jsme tu hovořili?“ Česky jsem mu odpověděl, že ano ale navíc jsem mu řekl, že ne všemu jsem rozuměl, ale přesto, že se sázky rád zúčastním. Potom, ale že v sázce budou už dvě bedýnky koňaku – samosebou, pokud nebude soudruh generál proti. Ten neměl jak se sázce vyhnout a tak – i když už bez entuziasmu – souhlasil. Přirozeně již pochopil, že jazyk znám a ještě je třeba, abych se blýskl znalostmi české literatury.

Zapátral jsem v paměti a vzpomněl si na něco z toho, co nám přednášela naše zanícená lektorka československé literatury. Vzpomněl jsem si na jednoho z českých dekadentních básníků – Františka Gelnera, který vydal před první světovou válkou sbírku básní „Po nás potopa“. Několik básní z této sbírky, která na mě tenkrát zapůsobila velmi depresivně, jsem si naštěstí ještě pamatoval a s patosem jsem je odrecitoval překvapeným československým vojákům (ani podplukovník netušil nic o mých hlubokých znalostech československé literatury). Nakonec jsem jim ještě povyprávěl o tomto básníkovi, o jeho – většinou – zhýralém životě a tragické smrti v řadách rakousko-uherské armády v době první světové války kdesi na polích Haliče za známé ruské Brusilovovy ofenzivy.

Po mém obsáhlém výstupu na téma českoslovenké literatury náčelník štábu mlčky vstal a odešel do kantýny, odkud dva vojíni přivlekli dvě bedýnky arménského koňaku, které jsme s podplukovníkem poctivě vyhráli. Samozřejmě, že jsme generála pozvali ke stolu, kde jsme koňak poctivě ochutnali.

Od těch dob jsme si s náčelníkem štábu 10. letecké armády výborně rozuměli a nikdy mezi námi nedocházelo k nedorozuměním, třenicím či nesouhlasným názorům. Všechny otázky jsme vždy řešili operativně a k oboustranné spokojenosti.

Zde se hodí povědět něco o tom, jak se v Československé lidové armádě stavěli k pití v pracovní době. Pro nás – například – bylo dost divné vidět, že se lihové nápoje normálně prodávaly v ARMĚ jak důstojníkům, tak vojákům. Navíc, pivo dostávali vojáci úplně normálně, jako součást stravovací normy a to po jedné lahvi k snídani, obědu a k večeři. Pokud byli ve službě, pak dostávali lahve dvě ke každému jídlu (zajisté kvůli tomu, aby se jim kompenzovaly útrapy a těžkosti vojenské služby). Fakt je, že v Československu se vyráběla, podle obsahu alkoholu, různá piva. Například v oblasti Karlových varů se vyrábělo pivo „Karel IV“, bylo světlé i tmavé a mělo 18°. Když si mladý vyvíjející se organismus mladého vojáka dal dvě lahvičky, tak ji měl jak z praku. V této souvislosti se mi vybavuje jedna historka.

Jednou jsme s plukovníkem Šarajevem vyrazili na dělostřeleckou střelnici v oblasti Karlových Varů, kde byl československý dělostřelecký pluk, abychom dohodli společné střelby s jedním z dělostřeleckých pluků Střední skupiny vojsk.

Přijeli jsme ke štábu pluku kolem 15:20 a dlužno říci, že v tom čase existoval v Československé lidové armádě takový divný zvyk. Pracovní doba byla pro vojáky, poddůstojníky i důstojníky od 8:00 do 15:00. Po třetí hodině odpoledne naskákali všichni, kdo neměli službu na motorky, mopedy, do aut a jeli spokojeně domů s pocitem dobře vykonané práce. Velitel pluku, aby se neodchýlil od zavedeného pořádku, ve tři hodiny po obědě, aniž by se obtěžoval s čekáním na nás, odjel domů.

Šarajev zůstal v autě a já se vydal na štáb vyjasnit situaci. U vchodu mě nikdo nezastavil, aby zjistil, co jsem zač a co vlastně pohledávám na štábu dělostřeleckého pluku, dislokovaného nedaleko u hranic s NSR. Místo dozorčího pluku bylo prázdné a kolem stolku jeho pomocníka bylo také liduprázdno, zato podle zdi byly vyskládané do řady lahve Karla IV a kdesi na konci chodby byla slyšet kytara a hlasy. Šel jsem tedy za zvukem a v jedné z kanceláří jsem uviděl skutečně malebný obraz.

Kolem stolu seděla veselá společnost, skládající se z dozorčího nadporučíka (v ČLA byly znakem dozorčího dva zlaté náboje visící na červených šňůrách na levé straně saka. Pomocník měl podobné označení, jen náboje byly stříbrné.) oduševněle cosi hrajícího na kytaru, dvou pomocníků, pozorně mu naslouchajících a tří děvčat pohodlně sedících mezi dobrými dělostřelci. Stůl byl úplně plný lahví Karla IV. Jak se potom ukázalo, všichni, kdo nezůstali na večeři, přenechali svůj pivní příděl službě.

Třebaže večer teprve začal, všichni již byli veselí. Můj příchod v sovětské kadetské uniformě vyvolal – mírně řečeno – údiv. Když jsem se dozorčího důstojníka česky zeptal, kde je velitel pluku, jedno z děvčat vykřiklo: „Zrádce!“ V hlavince bojové družky dělostřelců se po několika Karlech IV. podle všeho vyvinula geniální myšlenka, že jsem Čech v sovětské vojenské uniformě. Dozorčí pomalu odložil kytaru a pokusil se vstát. Napoprvé se mu to sice nepodařilo, ale druhý pokus už byl úspěšný, když se opřel o své věrné pomocníky. Ještě dvakrát jsem mu musel zopakovat otázku, než pochopil, co se ho ptám. Potom s vypětím všech sil víceméně artikulovaně sdělil, že velitel odjel domů a uložil mu, aby mu zavolal, kdyby přijeli sovětsí důstojníci. Ujistil jsem ho, že sovětsí důstojníci přijeli a je tedy na čase veliteli zavolat a pozvat ho do služby. Nadporučík se pokusil dojít do místnosti dozorčího, ale nemohl. Jen mi řekl, že na jeho stolku leží papírek, na kterém je telefonní číslo hledaného velitele, takže mu vlastně klidně mohu všechno vysvětlit sám.

Zavolal jsem tedy veliteli pluku, i když jsem měl velké obavy, aby nebyl ve stejném stavu jako jeho dozorčí. Po dvaceti minutách ale velitel pluku přijel svým autem před štáb. My s Šarajevem jsme vyslechli jeho povídání, že musel odjet navštívit nemocnou ženu. Ujistili jsme ho, že se nechystáme ho dlouho zdržovat a bránit mu v ošetřování nemocné manželky, ale že musíme zpracovat jisté dokumenty ohledně společných střelb a bez velitele pluku, na jehož střelnici budou tyto střelby probíhat, mnohé otázky vyřešit nelze.

Všechny dokumenty jsme zpracovali, co bylo třeba, jsme zakreslili do map (svých i jeho), dostali jsme jeho podpisy, kde byly potřeba, ujistili jsme se, že pochopil vše přesně tak, jak to zamýšleli organizátoři střelb. Po přátelském rozloučení nás šel velitel vyprovodit k autu.

V místnosti dozorčího pluku nebyl ani dozorčí ani jeho pomocníci. Zeptal jsem se, co se stane, bude-li nečekaně vyhlášen poplach, kdo předá signál dál, když dozorčí ani pomocníci nejsou na stanovišti?

Velitel pluku mě uklidnil, že nečekané popluchy nikdy neměli a nikdy nejspíš mít nebudou. Krom toho, i kdyby byl dozorčí nadporučík ve stavu signál přijmout, neměl by ho – kromě velitele pluku -komu předat. Všichni důstojníci žijí buď v Karlových Varech, v Chebu nebo v Teplicích a zbytek mužstva oddychuje neznámo kde po těžké vojenské službě při obraně socialistické vlasti. Proto mají všechny popluchy plánované, které dopředu všichni znají, aby si mohli zkoordinovat osobní plány s plány bojové přípravy. Co se týče náhlého útoku na útvar, vše bylo dopředu důkladně a do detailu připraveno. Z automobilové techniky byly vyndány akumulátory, dělostřelecké zbraně byly rozebrány a umístění jednotlivých uzlů houfnic zná jen pár lidí od pluku. Podle názoru velitele tedy nemělo jednoduše smysl na jeho pluk útočit. To tedy byl podivný systém bojové pohotovosti vojenského útvaru umístěného bezprostředně u hranic s nepřítelem. Proto také velitele pluku nijak zvlášť netrápilo chování dozorčího útvaru a jeho pomocníků. Hlavní bylo, že neutekli do Německa, a tak bylo, ohledně dozorčí služby, vlastně všechno v nejlepším pořádku.

Když na to přišla řeč, českoslovenští důstojníci i generálové mi říkali, že „Rusové pijí tolik vodky, kolik bychom my nikdy nevypili. Češi pijí tolik vodky (a ukazovali na náprstek) a tolik piva (ukazovali na hrnek).“ Fakt ovšem je, že na všech návštěvách a setkáních se českoslovenští hosté vždy opili tak, že jsme je museli nakládat do autobusů a rozvážet je až domů.

Co se týče systému bojové pohotovosti Československé lidové armády, po několika společných cvičeních zplnomocněnec vlády ČSSR pro věci dočasného pobytu sovětských vojsk v Československu, generál Rytíř, ve vládě nanesl velmi tvrdě otázku vytvoření skupin bojového rozdělení u každého útvaru a určení jednotek zvýšené bojové pohotovosti – v první řadě v Západním vojenském okruhu. Pak se Československá lidová armáda začala stávat z atrapy skutečnou armádou.

Už jsem hovořil o tom, že se naše oddělení zabývalo nejen organizací společných cvičení, ale i likvidací škod, vzniklých v jejich

důsledku. Jedním z našich úkolů byla organizace pohybu vojenských kolon na cvičeních, zajištění neměnnosti tras pohybu a zjištění takových narušení, pokud k nim došlo.

Po všech cvičeních se tvořily společné komise pro likvidaci škod, které určovaly škody způsobené národním hospodářství nebo konkrétním občanům jak našimi jednotkami, tak jednotkami československými. Zpravidla, pokud si – například - procházející jednotka zkrátila cestu a místo po silnici nebo polní cestě jela přes pole oseté bramborami, řepou nebo jetelem, pak velitel této jednotky poslal, po dohodě s předsedou JZD, své lidi a nákladní auta do družstva na výpomoc, aby škodu kompenzoval. Když se při průjezdu techniky poškodil most, pak inženýrská služba jednotky svými silami postavila most nový. Když poškodila kolona v zatáčce dům, do druhého dne postavili dům nový a moderní. I to se stávalo. Čechoslováci postupovali obdobně, jen pomalinku a bez potřebné kvality. To vedlo k tomu, že pokud nějaké škody způsobila Československá lidová armáda, obracela se na nás s žádostí o pomoc, protože než by se její vojáci dostali k zemědělcům, aby jim pomohli, přišly by deště. Se zemědělskými pracemi se nedalo otálet a tak jsme pomáhali, jak se dalo. Těchto „likvidačních“ komisí jsem se účastnil poměrně často. Buď osobně, nebo jsem překládal potřebné dokumenty. Jedna z těchto událostí mi utkvěla v paměti nejvíc ze všech. Než se však pustím do vyprávění, musím se zmínit o hlavní postavě tohoto příběhu, majorovi Charčevkovi. Už jsem o tomto důstojníkovi mluvil. Byl to specialista pro automobilové transporty a řešení dopravních nehod. Teď své povídání o něm ještě doplním.

Major byl skutečně odborník na svém místě. Kromě toho, že mohl operativně a hlavně objektivně analyzovat sebesložitější dopravní nehody, uměl tak zpracovat dopravní nehodu, že poškozený československý občan po setkání s ním odjížděl domů šťastný a spokojený. Bohužel měl toho na práci skutečně mnoho. Viníci byli Čechoslováci i naši řidiči. Charčevka vždy recitoval svou radu československým řidičům: „Když vyjíždíš na hlavní, koukni vlevo, koukni vpravo, nejede-li sovětský Ural!“

Tenhle náš spolupracovník měl ohromné množství kamarádů a známých u všech opravárenských praporech Střední skupiny vojsk.

Přesně věděl, kde slouží nejlepší klempíři, kde motoráři a autoelektrikáři, kde mají nejlepší autolakýrnické vybavení atd. Navíc byl skvělý řemeslník. Uměl opravit libovolnou techniku.

Jednou jsme byli na návštěvě v mladoboleslavské automobilce. Generální ředitel Zdeněk Zapadlo zorganizoval na naši počest recepci. V průběhu recepcie k němu přistoupil hlavní inženýr a něco mu naléhavě šeptal do ucha. Všichni zpozorněli a zadívali se na všemocného hospodáře Škodovky. Ten svého náměstka vyslechl, vstal a řekl. „Omlouvám se váženým hostům, ale máme zde mimořádnou událost. Už víc než hodinu stojí hlavní linka závodu a naši specialisté zatím nemohou najít závadu. Hodina prostoje znamená mnohamilionové ztráty pro naše hospodářství. Už jsme volali na Ministerstvo dopravy v Praze a měli by nám poslat specialisty. Pokračujte prosím v zábavě, já vás musím opustit a jít do provozu. V takovém případě musím být na místě se svými spolupracovníky. Pokusíme se linku znovu rozjet.“

Na to zareagoval Charčevka, vstal a povídá mi: „Juro, překládej! Možná bych se vám na tu linku mohl podívat, třeba ji pomohu spustit.“ Doprovodil jsem tedy s majorem generálního ředitele k lince. Kolem pobíhali opraváři, technici, inženýři a vystrašeně kulili oči do schemat. Dělníci seděli spokojeně v odpočívárnách, spokojeně pokuřovali a čekali, až je zavolají zpět do práce. Já jsem s hrůzou čekal, že budu muset rychle překládat složitá schemata majorovi. Nic takového ale nenastalo. Náš major se podíval do místnosti hlavního rozvaděče, požádal o nějaké nářadí a poprosil, aby nikdo dvacet minut nic nezapínal ani nevypínal. Já jsem jeho prosbu přeložil a generální ředitel nařídil svým jménem a Charčevka se vydal k hlavnímu rozvaděči, pak do nějaké další místnosti, cosí tam pokroutil a popřepínal. Potom požádal hlavního inženýra, aby zapnul linku. Srdce se mi zastavilo a játra škytla. Nic špatného ale nenastalo. K všeobecnému údivu se linka dala do pohybu. Od tohoto historického okamžiku obdržel major Charčevka od generálního ředitele neomezený nevratný kredit pro všechny podniky Škoda.

Stačilo, abych zavolal náměstkovi generálního ředitele pro zásobování a sdělil mu, že major Charčevka by potřeboval poslat ten a ten agregát, toho a toho roku výroby do škodovky a to do zítřka.

Následovala otázka, zda ho chci do Milovic nebo někam jinam. S pomocí těchto náhradních dílů, barev, elektrovybavení obdržných tímto způsobem ze Škodovky jsme opravili ohromné množství československých automobilů, z různých příčin poškozených při dopravních nehodách s našimi automobily. Major Charčevka mi potom vyprávěl, že podobnou linku již jednou spravoval. Nebylo to sice v automobilce, ale ve fabrice na uzenyiny v Ivano-Frankovsku, nicméně znal princip takových mechanismů.

S tímto excelentním autařem jsem se tedy odebral pracovat k likvidační komisi po následujícím společném cvičení jednotek CSV a ČSLA. Výjimečnost této práce proti desítkám podobných byla v tom, že v tomto případě udávala československá strana výši škody způsobenou národním hospodářství v průběhu společného cvičení ve výši 2.000.000,-Kčs a to ještě před začátkem práce komise. Šlo o to, že shořel nevelký lesík a všechna přilehlá pole byla v průběhu hašení požáru zničena nákladními automobily a požárními vozidly. Podle plánu cvičení vedly kolem tohoto lesíku trasy přesunů sovětských vojenských kolon a kromě toho byly u ohořelých kmenů nalezeny balíčky sovětských cigaret „Верховина“, které naši vojáci fasovali s každodenní stravní dávkou. Na základě těchto faktů byly udělány dalekosáhlé rozbory o vině našich vojáků a následně měla Centrální skupina vojsk zaplatit škodu 2.000.000,-Kčs.

Místo toho, aby bylo důkladně a v klidu provedeno vyšetřování tohoto případu (podle informací místního oddělení VB rozbila, v době cvičení nebo těsně po něm, v tomto lese svůj tábor cikánská tlupa a ti vždy rádi měnili se sovětskými vojáky všelijaké harampádí za cigarety), nařídil velitel CSV podle vyjádření generále Litovceva: „Neplatit ani korunu! Udělejte to jak chcete, ale můj rozkaz musí být splněn!“ Podle logiky věci by tento složitý rozkaz měl vyřešit někdo z našich právníků. Ti se tomu ovšem úspěšně vyhnuli, jeden onemocněl a druhému se také něco nečekaného přihodilo. Jedním slovem, generál Litovcev odeslal z oddělení majora Charčevku, který se teprve před pár dny vrátil z dovolené a o detailech tohoto zpropadeného cvičení neměl ani páru. Dostav jasné stanovisko k práci, Charčevka přišel za mnou a oznámil mi, že ráno v 9:00 odjždíme pracovat k likvidační komisi a že mám připravit standardní protokol o činnosti práce komise,

v kterém bude uvedena jedna jediná hluboká myšlenka a to, že československá strana bere na sebe všechny škody společných cvičení. Sedl jsem tedy za stroj a napsal jeden protokol česky a jeden rusky, každý ve dvou vyhotoveních a zakončený tím, že československá strana bere všechny škody na sebe.

Ráno jsem přišel k ubytovně důstojníků a se zájmem jsem pozoroval, jak major Charčevka nakládá do gazíku, jednu za druhou, tři veliké padákové tašky. Za těch časů platilo železné pravidlo, že důstojník, který se vrátil z dovolené, vystrojil pro spolusloužící hostinu. Náš autář přivezl z Ivano-Frankovska ohromné množství všelijakých dobrot a ty chtěl, bez mrknutí oka, obětovat ke splnění zadaného úkolu.

Na domluveném místě jsme potkali československý gazík s podplukovníkem ČSLA z oddělení zplnomocněnce vlády ČSSR pro věci dočasného pobytu sovětských vojsk v Československu.

Práce začala. Jezdili jsme po polích, potkávali se s představiteli místních vládních orgánů, předsedy družstev, jedním slovem, jako obyčejně. Kolem oběda jsme zastavili u jakéhosi jezera a můj vedoucí dal povel: „odpočíváme. Je čas oběda. Jdi a pozvi k obědu československého podplukovníka.“ Došel jsem k autu čechoslováků a předal podplukovníkovi pozvání k našemu stolu. Podplukovník právě vytáhl z tašky malinkou termosku s kávou a krabici s chlebičky, do které mu jeho zapomnětlivá žena dala tři chlebičky se sýrem.

Podplukovník se nejprve snažil pozvání odmítnout s tím, že nás nechce obtěžovat, ale ujistil jsem ho, že když spolu pracujeme, musíme spolu i obědvat. Že to je naše ruská tradice a tradice je nutné dodržovat. Teprve potom se podplukovník zvedl a vydal se směrem, kde major Charčevka rozprostřel dvě důstojnické pláštěnky, na kterých ležely talíře s různými nakrájenými salámy, uzené, zauzené i vařené klobásy, konzervované králičí maso a vepřové a kachní paštiky atd. Kolem se červenaly cibulky, nakládané okurky a mnoho dalších dobrot. Ve středu improvizovaného výletního stolu se tyčily tři lahvinky vodky. Charčevka nejdřív vyndal velikou čínskou termosku s čajem, na několik ohromných krajců chleba naskládal ze všech svých dobrot a poslal mě s tím za oběma našimi řidiči.

Když jsem se vrátil, byl již oběd v plném proudu. Po několika sklenkách vodky a takové hostině, byl tlumočnick oběma důstojníkům

bratrských armád k ničemu. Rozuměli si bezvadně. Nakonec Charčevka zavelel: „Juro, vytáhni protokol! Je třeba uzavřít práci komise.“

Všechny čtyři exempláře protokolu byly bez řečí podepsány oběma členy společné komise a překladačem. Jeden ruský a jeden český výtisk jsem zasunul do připravené složky a vložil jsem jej do brašny československého podplukovníka, který už nebyl ve stavu dojít k autu. Spolu s oběma řidiči jsme jej usadili do auta, aby mohl vyrazit do Prahy. My jsme svinuli improvizovaný ubrus a rozjeli se zpět do Milovic s pocitem dobře vykonané práce. Ráno jsme pak podali hlášení o splněném úkolu a předali podepsané protokoly. Šťastný generál Litochcev uháněl s radostnou zvěstí za velitelem.

Kolem 13:00 mi zazvonil telefon a náš známý československý podplukovník se mě s pletoucím se jazykem ptal, jak že to vlastně skočila práce komise. Sdělil jsem mu, že vše proběhlo na nejvyšší úrovni a práci jsme zakončili podepsáním protokolu, který má v brašně v červených deskách. Naše výtisky, že už obdržel velitel CSV a byly odeslány na vládu do Moskvy. Podplukovník si povzdechl a postěžoval si na zdraví – strašně ho bolela hlava.

Od Litovceva se vrátil Šarajev a bodře mi sdělil, že mi rozhodnutím velitele náleží deset dní opuštění posádky za vynikající splnění úkolu a předal mi vycházkovou knížku.

Balení netrvalo dlouho. Zavolał jsem na velitelské stanoviště letecké divize v Božim daru, jestli není místo v letadle do Moskvy. Vzhledem k mým mimořádným vztahům s velením letecké divize, mi poskytli místo v poštovním letadle, které startovalo za 40 minut. Rychle jsem se rozloučil s kolegy, skočil do gazíku a pospíchal na letiště.

Přesně za deset dní jsem se vrátil do Milovic. Na důstojnickém pokoji byl jen major Charčevka. Ten se mému návratu zaradoval a prohlásil, že se jde obědvat. Pro přípravu oběda si opatřil opravdu znamenitou pánev. Tak obrovskou pánev jsem nikdy předtím ani potom neviděl. V tomto nádobí pak dělal na sádle omeletu z dvacet vajec s cibulkou a rajskými jablíčky. K tomu přidal různé klobásky, domácí lančmít a solené okurčičky. Já k tomu přidal vodu „Посољскую“, kterou jsem dovezl z hlavního města.

Když jsme obědvali, řekl mi, že se mi opravdu povedlo, když jsem tak rychle odletěl do Moskvy. Za pár dní po mém odletu proběhla

na oddělení stranická schůze, kde byl rozebírán případ komunisty Charčevky a na které byl hlavním oponentem a žalobcem sekretář stranické organizace oddělení – právník – podplukovník, který se nedávno, po slavném cvičení, úspěšně vyhnul členství v likvidační komisi. Vystoupil s plamennou řečí o tom, že komunista Charčevka při práci s kolegou z bratrského oddělení zplnomocněnce vlády ČSSR pro věci dočasného pobytu sovětských vojsk v Československu použil „hrubé, sovětskému člověku cizí, metody a hnusné způsoby.“ Ukazuje se, mínil právník a sekretář stranické organizace v jedné osobě, že náš major – autář musel vysvětlit československému podplukovníkovi, který po našem posezení mazal rovnou do nemocnice, že les prostě zapálil někdo jiný než sověští vojáci. Kromě toho, měl komunista Charčevka při své práci v komisi zhoubný vliv na budoucího sovětského důstojníka – překladatele (to jako myslel mě).

Schůze byla zakončena udělením pokárání majorovi Charčevkovi. Ten po skončení schůze na schodech ubytovny náhodou zlehka plácnul podplukovníka – právníka po zádech a ten skončil v kotrmelech pod schody. Pak ještě náhodou nakopl jeho blůzu tak, že vyletěla z okna na odpočívadle. Suma sumárum, za jednu a totéž věc, v důsledku které nemuselo naše hospodářství platit 2.000.000,-Kčs, dostal major Charčevka pokárání a já deset dní dovolené. Takové věci se tedy také v té době děly v Milovicích.

Charčevka ale nepatřil k lidem, kteří klesají na mysl. Měl rád život a miloval recesi a vtípy všeho druhu, přičemž se na něj pro to nikdy nikdo nezlobil. Jednou například koupil jeden z našich důstojníků před svým odjezdem na dovolenou lahvinku Napoleona. Chtěl koňáček dovézt domů a dát ochutnat rodině, sousedům i známým. Lahev měla zajímavou zátku s bustou francouzského imperátora. Zašel jsem takhle na pokoj, kde bydleli naši důstojníci a zastihl tam majora Charčevku při zvláštní činnosti. Před sebou měl lahev Napoleona a vedle prázdnou lahev od šťávy a hrnek s čajem. Major měl v ruce velkou injekční stříkačku, kterou právě proklál imperátorovu bustu a pomalu odčerpával koňak z lahve. Když jej všechen dostal ven, putoval na jeho místo stejnou cestou čaj. Lahev s koňakem byla uklizena do zadního rohu skříňky a ta s čajem a na noční stolek odjíždějícího důstojníka. Ten se po měsíci vrátil a vyprávěl zajímavou historku.

Odpočíval u rodičů v nevelkém městečku na Volze, kde se u příležitosti jeho příjezdu z Československa shromáždili u slavnostní tabule všichni příbuzní, sousedé a známí. Host z Evropy ukázal všem zvláštní lahev se zátkou ve tvaru busty Napoleona. Nikdo, samozřejmě, takovou ještě neviděl. Hostům byla přednesena krátká lekce o tomto vzácném a drahém produktu. Důstojník opatrně, aby nerozlil ani kapku, nalil drahocenný francouzský nápoj do sklenek všech přítomných a vyzval je k degustaci. Všichni ochutnali a mlčeli. Nikdo nechtěl vypadat jako jako neznalý pitomec ale žádné pochvalné hlasy k vznešenému pití se neozývaly. Hosté po sobě rozpačitě pokukovali a podezřívavě mlčeli. Tehdy ochutnal i on a hned mu bylo vše jasné. Ochutnávali studený čaj, barvou připomínající koňak. Všichni se srdečně zasmáli zvláštnímu přípitku nápojem, který kdovíproč Francouzi, a vůbec všichni, kdo nic nevědí o destilátech, tak obdivují a bodře přešli na obvyklý a, v těchto končinách, prověřený nápoj – samohonku z cukru.

Když povídání skončilo, Charčevko mlčky vstal, sáhl do skříně, vyndal lahev od kompotu a všem nalil. Když se s radostí napili, Charčevko otevřel kufr a vyndal ještě dvě lahve toho samého koňaku. „Večer, povídám...“ – dal všem jasně na vědomí svůj plán. Nikoho ani nenapadlo, majora kritizovat či se na něj hněvat.

Jindy si zase Charčevka zažertoval s důstojníkem, který se chystal domů na svatbu. Ten své nastávající nakoupil plný kufr tehdy nedostatkového spodního prádla. V té době bylo Československo jedinou socialistickou zemí, kde byl povolen prodej pornografie. Vzhledem k těmto okolnostem se Charčevka rozhodl také dát dárek nevěstě. Koupil balíček obrázků s děvčaty a na každý napsal věnování: „Marcela Sergejovi“, „Milovanému Seržovi od Vlasty“, „Věčně tvá Milena“ a tak podobně. Úhledně je rozmístit v ženichově kufru mezi balíčky s dámským prádlem. Nic netušící důstojník odjel na svatbu a za nějaký čas od něj přišel do Milovic telegram: „Až se vrátím, zabiju Charčevku!“ Jakmile jsme se dověděli, co se stalo, chvátili jsme se Charčevky zeptat, co svou recesí sledoval. Klidně nám sdělil, že se nic strašného nestalo a – jak říká národní moudrost, láska nehněvaná není milovaná. Po usmíření se budou milovat ještě víc a příhodu si zapamatují na celý život. Zajímavé je, že když se novomanžel vrátil

do posádky, přesně potvrdil Charčevkova slova. Nejdřív prý byla bouřka, která vypukla, když nevěsta obdržela kufr s dárkem.

Pak se ale postupně všechno uklidnilo. Důvtipný kapitán – novomanžel si rychle dal dohromady, že jde o fórek kolegy a útoky novomanželky odrazil jediným argumentem a to tím, že všechna věnování byla napsána bezchybnou ruštinou. To nemohla žádná Češka (a obrázků bylo kolem dvaceti) nikdy dokázat. Argument se ukázal být přesvědčivým i když – po svatbě musel novomanžel všechny obrázky rozdat svatebním hostům na památku.

„DEVÁTÁ VLNA“ REVOLUCE V ČESKOSLOVENSKU

Mějme na paměti, že všechny popisované události probíhaly na pozadí „revolučního kvasu“ určitých vrstev obyvatelstva Československa. Ano, byly stávky, shromáždění, ve městech a vesnicích byla vylepována velká množství letáků s antisovětským obsahem. Organizovaly se pochody po ulicích s hesly: „Lenine, vzbud' se! Brežněv se zbláznil!“ Novináři hromadných sdělovacích prostředků a herci neustávali ve výzvách k boji s okupanty. Mládež také zapalovala revoluční nadšení, kde mohla. Například na zelené loučce poblíž bratislavské univerzity bylo, před objektivy fotoaparátů a kamer mnoha a mnoha novinářů, uspořádáno představení téměř stejné jako u našich pussi riot v biologickém muzeu v Moskvě. Za smíchu, souhlasného pokřikování a povzbuzování okolního davu studentů v Bratislavě hromadně kopulovalo deset párů studentů. To všechno pod heslem: „Potřebujeme vojáky pro boj s okupanty.“

To vše se dělo, ale nic reálného tito „revoluciáři“ dosáhnout nemohli. Ztratili tempo. Krom toho mnozí významní organizátoři Pražského jara utekli ze země a zabývali se tím, aby na různých kanálech rozhlasu a televize z „překrásné dálky“ zvěstovali o těžkém údělu jejich rodného a milovaného Československa a útlaku který zakouší svobodmilovné národy této země. Mladé pokolení „revolucionářů“ ale ještě nedokázali připravit a správně „vykrmit“.

Velkou roli v procesu zadržování „revoluce“ hrály v ČSSR nově zrozené bezpečnostní složky. Orgány státní a veřejné bezpečnosti,

prokuratura a soudy. Příslušníci těchto státních struktur na nikoho nezapomínali. Dobře si pamatovali, jak je a jejich rodiny pomlouvali a ponižovali, jak je vyhazovali ze služby s cejchem „stalinisty“ nebo „kolaboranta“. Nejdůležitější příčina malé efektivity „revolucionářů“ ale tkvěla v přítomnosti útvarů a jednotek SSV. Nešlo o bojový potenciál nebo údernou sílu našeho vojenského seskupení, ale o to, že Čechoslováci viděli v každodenním životě před sebou sovětské důstojníky i vojáky jako normální lidi. Viděli, že to nejsou monstra, jak se jim snažily tvrdit hlasy západu, ale srdeční, dobrosrdeční a otevření lidé se všemi klady i nedostatky. Tyto osobní zkušenosti a dojmy převyšovaly všechny argumenty, které se v té době na Čechoslováky hrnuly.

Nicméně vláda SSSR a Ministerstva obrany SSSR velmi bolestně nesly jakékoli projevy antisovětismu v Československu. Vzpomínám si, jak jsem v té době poprvé uviděl našeho ministra obrany maršála Sovětského svazu Andreje Antonoviče Grečka, který přiletěl do Československa, aby se setkal se svým československým protějškem, armádním generálem Martinem Dzúrem.

Náčelník našeho oddělení byl pověřen doprovodem ministra obrany. Na cestu vzal jako tlumočníka i mě. V první černé Volze jel Šarajev a dva muži ochranky vyzbrojení osobními pistolemi a automaty, které měli – pro každý případ – položeny u nohou. Já jsem seděl mezi nimi. Za námi jela velitelská Čajka s maršálem Grečkem a kolonu uzavírala druhá Volha s ochrankou. Všechny vozy byly v radiovém spojení a stálé spojení bylo udržováno i s velitelstvím Střední skupiny vojsk.

Byl obyčejný všední den a my jsme v klidu dorazili do Prahy. Ministr obrany se absolutně vzdal československého doprovodu řka, že se příslušníci Střední skupiny vojsk s tímto úkolem vypořádají sami. Kolona vjela do Prahy. Na ulicích, k mé radosti, moc lidí nebylo. Jednotliví chodci se sem tam s údivem podívali na Čajku, protože takové auto nebylo na ulicích Prahy k vidění každý den. Kolem Národního domu jsme zahнули doprava, přešli jsme most Jana Švermy (nyní Štefáníkův), projeli jsme Letenským tunelem a ocitli se na druhém břehu Vltavy a už jsme se blížili k Leninovu náměstí, kterému pražáci familiárně říkali, kvůli jeho tvaru, „kulaťák“, kde sídlilo ministerstvo obrany ČSSR. Zde na nás čekalo nepřijemné

překvapení, celé náměstí bylo zaplněno řvoucí a gestikulující mládeží. Museli jsme náměstí přejet po diagonále, abychom se dostali ke vchodu do ministerstva. Auta se pohybovala minimální rychlostí, aby se dostala skrz dav. Naše auto doslova celé poplivali. Řidič tak tak stačil zapnout stěrače.

Plukovník Šarajev držel v jedné ruce zbraň a v druhé mikrofon a stále se otáčel na sedadle zleva doprava a kontroloval maršálovo auto snaže se zjistit, zda není ministrův život v ohrožení. Ministr, z výše své impozantní postavy, nevzrušeně pozoroval běsnící dav mládežníků, kteří přesně věděli, kdo se v autě nachází. Mlčky a zachmuřen seděl v autě, na které si plivnout nikdo nedovolil. Šarajev nevěděl, co má dělat. Stačilo by bývalo dát rozkaz k palbě a ochranka by jej okamžitě splnila. To by bez pochyb vedlo ke kolosálním obětem, přičemž nejvíc by jich způsobil dav sám. Na to, aby na chování demonstrantů nereagoval ovšem Šarajev také neměl právo. Jedním slovem, můj náčelník oddělení po téhle cestě úplně zešedivěl a to rozhodně nebyl žádný zelenáč. Měl za sebou Velkou vlasteneckou válku, sloužil v řadách vojenské rozvědky od vojína po majora, zajímal nepřátelské „jazyky“, vyhazoval do vzduchu hitlerovské transporty a vyhazoval do vzduchu sklady hořlavin a munice. Když bylo po všem, svěřil se mi, že takový tlak, jako při cestě s ministrem obrany ještě nezažil.

Nakonec se nám šťastně podařilo dostat do brány Ministerstva obrany ČSSR. Tam nás očekával Ministr národní obrany, armádní generál Martin Dzúr, který se hned vrhl otevřít dveře Čajky.

Začal rychle hovořit o tom, že strašně lituje toho, co se děje na náměstí před ministerstvem. Jen taktak jsem stačil vyskočit z auta a doběhnout k nim, abych začal omluvy překládat. Andrej Antonovič Grečko ale zničeho nic zahřímá: „Přerušete překlad! Co, Martine, už jsi zapomněl rusky? Zapomněl jsi, jak jsi studoval na naší týlové a dopravní akademii v Leningradě?“ Na to se Dzúr postavil do pozoru a směle rusky, s mírným přízvukem, odpověděl: „V žádném případě soudruhu ministře obrany, rusky si pamatuji. Račte se mnou do mé kanceláře.“

Dveře do budovy byly otevřené a Grečko vešel. Nevěděl jsem, jestli mám jít za nimi, nebo zůstat, kde jsem. Dzúr přešel do ruštiny a tlumočnick by tedy stejně byl k ničemu. Mé pochybnosti rozptýlil sám

ministr. Jednou rukou ukazoval cestu maršálu Grečkovi a druhou mě chytil za rukáv a táhl mě za sebou. Možná si nebyl tak úplně jist svými znalostmi velikého a mohutného ruského jazyka.

Ve své kanceláři se ministr Dzúr ještě jednou pokusil vyjádřit hlubokou omluvu za dění na náměstí, ale došla mu slovní zásoba a tak plynule přešel do češtiny. Vstoupil jsem tedy do žalostného monologu československého ministra. Veliká okna ministerské kanceláře vedla přímo na „kulaták“, kde stále ještě běsnila mládež. Dzúr nás okamžitě ujistil, že do deseti minut bude klid.

Generál Dzúr nabídl maršálu Grečkovi místo za stolem, čelem k oknu a sám se odebral k malému sekretáři v rohu místnosti. Ke stolu přinesl lahev bez etikety a řekl nám, že to je domácí slivovice, kterou pálí u něj doma na Moravě jeho příbuzní. Jak je u Čechů zvykem, na stole nebylo nic rozumného k zakousnutí – nehledě na několik hrstí nějakých solených oříšků. Dzúr všem – včetně mě – nalil a pronesl přípitek na příjezd drahého hosta do Prahy, který jsem přeložil. Během mého překladu oba vyprázdnili sklenky. Já se k té své nedostal. Grečko si vzal oříšek, koukl na mě a podezřívavě se zeptal: „Proč nepiješ? Jsi nemocný?“ Zašeptal jsem mu, že jsem úplně zdravý, ale že ještě musím pracovat. Na to se náš ministr obrany srdečně zasmál a řekl: „A ty si myslíš, že já jsem přijel odpočívat? Jen se napij, kadete!“

Za přátelského smíchu obou generálů jsem vypil sklenku moravské slivovice – národního to nápoje moravského a českého národa. Dobře, že jsem stačil zadržet dech, pak jsem ale polkl a jako bych si do hrdla vrazil dřevěný kolík. Rodina generála Dzúra, aby si uctila svého vysoce postaveného příbuzného, mu totiž posílala sedmdesátiprocentní slivovici. Byl to nezvyk, věřte mi, že destilát na mě opravdu udělal dojem. Nakonec ale tato malá epizoda s mou absorpcí sklenky slivovice, poněkud rozředila napjatou situaci. Skutečně jsem vypadal dost směšně. Generál si naštěstí vzpomněl na dobu svých studií v sovětské týlové a dopravní akademii a rychle dal na stůl něco k zakousnutí. Na stole se objevilo několik druhů nakrájených klobás, nějaké maso, sýrové chlebičky a čerstvé i konzervované ovoce. Grečko i Dzúr se usmáli a poradili mi, abych rychle něco snědl. V tom jsem jim opravdu rád vyhověl.

Potom nás ministr obrany Martin Dzúr pozval k oknu, pokochat se akcemi pražské policie při čištění náměstí od demonstrantů. Pohled to byl nezapomenutelný.

Jako římská patriciové jsme hleděli na boj gladiátorů v aréně. Zhora jsme viděli, jak všechny okolní ulice uzavřely obrněné transportéry VB a za nimi stály autobusy bezpečnosti. Všichni příslušníci Veřejné bezpečnosti byli plně vystrojeni se štíty, přilbami a obušky. Nejvíce mě ale zaujaly dvě auta s vodními děly, která se objevila najednou na dvou různých místech náměstí. Taková zařízení jsem ještě nikdy neviděl. V SSSR jsme je prostě asi neměli. Na první pohled připomínaly obrněný transportér, z kterého mluvil Lenin v roce 1917 na Finském nádraží v Petrohradě. Jen z něj místo kulometů trčely dvě trysky vodních děl. Mezi auty bylo rádiové spojení a mohla proto pracovat synchronizovaně. Proud vody směřovaly výlučně na nohy davu a demonstranti tedy padali na asfalt. (Později mi bylo vysvětleno, že proud vody je tak silný, že by při zasažení hlavy mohl způsobit velmi vážné zranění.) Když se lidé zvedali na nohy, opět je porazil druhý proud vody a museli se tedy odsunout z dosahu vodního proudu. Obsluhy vodních děl si počínaly vysoce profesionálně. Rozděly dav na sektory a na uvolněné místo na náměstí pak nastupovali vystrojení příslušníci bezpečnosti.

První řada „obuškářů“ pracovala aktivně s obuškami i štíty. Porážela demonstranty na asfalt, kde je přebírali jejich kolegové z druhé řady a předávali je dál do týlu, kde již stály připravené autobusy a oddíl VB pokračoval dál. Tento svérázný dopravník pracoval přesně, jak dobře promazaný stroj. Náměstí bylo skutečně – během deseti minut prázdné a dokonce i čistě umyté. Transportéry s unavenými příslušníky bezpečnosti i s umytými a potlučenými demonstranty se rychle rozjely po odděleních VB a my si dali ještě jednu slivovičku na úspěšné ukončení profesionálně provedené policejní operace pražské Veřejné bezpečnosti a projednání naplánovaného úkolu dne, tedy setkání dvou ministrů obrany – SSSR a ČSSR.

Další akce „revolucionářů“, která mi utkvěla v paměti, byl „samozápal“ studenta filosofické fakulty Karlovy univerzity Jana Palacha v polovině ledna 1969. Dnes je to hrdina, jehož jménem je nazváno jedno z náměstí v Praze a na Václavském náměstí se přímo

u sochy svatého Václava fotografují tisíce turistů u pamětní desky se jmény Jana Palacha a Jana Zajíce. Průvodci oduševněle povídají o tom, že tito mladí lidé položili své životy za světlé ideály svobody v boji s tyranii. O Janovi Zajícovi něco řeknu později. Nyní několik slov o Janovi Palachovi.

V den, kdy k „samozápalu“ Jana Palacha došlo, jsem pracoval v Praze v kanceláři zplnomocněnce vlády ČSSR pro věci dočasného pobytu sovětských vojsk v Československu. Z ničeho nic přišel jakýsi důstojník STB (analogie sovětského KGB) a sdělil nám, že se na Václavském náměstí něco chystá. Šlo o to, že se v restauraci v prvním patře hotelu Krym shromažďuje značné množství zahraničních, především západních, novinářů s filmovou a fotografickou technikou. To byl první a nejměrohodnější ukazatel toho, že „kontra“ něco chystá.

Několik důstojníků, včetně mě, se rozhodlo sebrat a jít se podívat na show. Šli jsme tam pěšky a v civilu. Tenkrát po Václavském náměstí ještě jezdily tramvaje, jejichž trasy vedly Národního muzea dolů po náměstí, pak ulicí Na Příkopěch k Prašné bráně a pokračovaly dál.

Došli jsme téměř do poloviny Václaváku. Národa tam mnoho nebylo a nic nenasvědčovalo bouřlivým demonstracím a manifestacím, když v tom z restaurace hotelu „Krym“ začali vyskakovat filmaři a fotografové se svou technikou a začali cosi filmovat a fotit přímo proti restauraci. Přidali jsme do kroku, ale jakmile jsme popoběhli, uviděli jsme strašnou scénu. Přímo na kolejích se za divokého řevu svíjel člověk v hořícím oděvu. Novináři kolem ně pobíhali a vášnivě ho natáčeli ze všech úhlů. Vedle stála tramvaj, která přijela zpoza Národního muzea a jejíž řidič vyběhl a strhnuv ze sebe služební kabát, začal jím hasit plameny na hořícím člověku. Ze všech stran se začali sbíhat lidé. Objevili se i příslušníci VB, kteří začali hned hasit spolu s řidičem tramvaje. Během pár minut přijela i sanitka a požárníci. Ohořelého člověka odvezli, novináři dali krytky na objektivy a rozešli se. Příslušníci VB začali vyslýchat svědky, v první řadě řidiče tramvaje a jeho pasažéry. My jsme se vrátili do kanceláře.

Za několik hodin se ukázalo, že mladý člověk, který se takovým podivným způsobem rozhodl skoncovat se životem, je student Jan Palach. Lékaři bojovali o jeho život. Popáleniny měl strašné, ale přesto

přišel k sobě a rozmlouval s rodiči i vyšetřovateli, ale to bylo až po několika dnech. Zato už v den, kdy k tomu došlo, všechny zahraniční „hlasy“ halasily o tom, co se stalo. Co je ale skutečně zajímavé, je to, že nebyla náhoda, že se Jan Palach rozhodl skončit se životem přímo pod okny hotelu a náhoda nebyla ani to, že se tam přesně v ten moment sešli novináři, ani to, že před tím, než se zapálil zahodil aktovku, kterou okamžitě nato sebrali novináři a v aktovce byla celá sbírka prací v epistolárním stylu, tj. ve formě dopisů: Vládě ČSSR, Federálnímu shromáždění ČSSR, šéfredaktorům všech hlavních československých novin a hlavně „všem nezávislým zahraničním novinářům“, kteří měli přinést světové veřejnosti předsmrtné myšlenky pražského studenta.

„Nezávislí“ novináři samozřejmě dlouho nečekali a už za pár hodin po události vyprávěli o tom, čeho byli „náhodnými“ svědky na Václavském náměstí a také převyprávěli studentovy dopisy na rozloučenou. Dopisů bylo mnoho, ale jejich smysl jeden: svobodnýmilovné národy Československa byly na své cestě k ideálům západní demokracie zastaveny hordami okupantských asiátů. Na závěr byly výzvy k boji s okupanty, ke stávkám a diverzím. Letáky s Palachovými dopisy najednou zaplavily Prahu i další města země. Tiskly se na stránkách oficiálních i „svobodných a nezávislých“ novin.

V momentě samozapálení Palacha- také náhodou – byla na hranicích ČSSR a NSR a Rakouska soustředěna skupina speciálních sil armády USA, přesunutá ze základny Fort Bragg a schopná podle plánů CIA, řídit činnost 75.000 povstalců. Na základnách Bad Tölz v NSR a Sazburgu v Rakousku došlo k aktivaci několika tisíc agentů, kteří jako turisté a vědečtí pracovníci, zajímající se o historii středověké Moravy, přijeli do země a jen čekali na signál k započetí aktivní činnosti.

Ozbrojené síly NSR za svými kamarády z NATO nijak nezaostávaly. Zde stojí za zmínku činnost tzv. „andernachského praporu psychologické války“ na základně kterého byly ještě v roce 1968 organizovány a aktivně fungovaly „kurzy zdokonalování českého jazyka“. Těmito kurzy prošly stovky nejen specialistů psychologické války ale i výsadkářů z učiliště v Altenstadt - Schongau.

Výběr pro tyto „kurzy“ byl také velmi speciální. Byli to hlavně potomci sudetských Němců, kteří více či méně uměli česky nebo

slovensky a kterých příbuzní někdy měli na území Československa nějakou tu nemovitost. Andernachský prapor byl tedy před akcí „Palach“ také připraven na hranici Bavorska a Československa.

Po tom, co se Jan Palach zapálil, začaly v éteru úplné bakchanálie. Posluchači těchto kurzů „zdokolnalování se v českém jazyce“, v krátké době doslova zahltili éter různými výzvami, projevy, rezolucemi pocházejícími jakoby od československých občanů, pracovních kolektivů, vědeckých ústavů, občanských organizací, skupin, profesionálních svazů a také od jednotek Československé lidové armády, jednotek Veřejné bezpečnosti atd. Tyto informační produkty byly rozhlasovými a televizními centry v Bonnu vydávány za převzatá vysílání ilegálních vysílaček na území Československa ukazující na povstalecké hnutí v Československu.

Tato speciální operace zahrnovala dva vzájemně související úkoly. Měla podněcovat Čechy a Slováky k aktivnímu odporu a rozšíření občanské války na území státu a současně na Západě rozšiřovat mýtus o rozsahu národního odporu občanů Československa. Já i mnoho mých kolegů jsme v té době strávili mnoho dnů a nocí u vysílaček při zapisování a operativních překladech vši té špíny rodící se v zanícených hlavách neúnavných potomků sudetských Němců.

A co v té době dělal hrdina Jan Palach? Prodělal léčení (pravda nakonec neúspěšné, protože popáleniny byly příliš rozsáhlé) a, jak už jsem řekl, stýkal se s rodiči a vyšetřovateli. Dnes si již nikdo nepamatuje, jak jeho rodiče povídali novinářům (to bylo také publikováno), že jejich syn velmi lituje toho, co udělal a prosí, aby to nikdo v žádném případě nenásledoval jeho příkladem.

Jan Palach totiž vstoupil do ilegální mládežnické skupiny, která si říkala „Pochodeň“. Členové této organizace se scházeli v konspirativních bytech, debatovali o „ponižujícím postavení Československa“, vzájemně si předčítali referáty na toto aktuální téma a slavnostně si slibovali „bojovat za osvobození vlasti“. Organizátorem těchto setkání byl spolupracovník britského velvyslanectví v Praze, který je také seznámil se svým kolegou. Ten jim předvedl jakési dvě stejné lahvičky se záhadnou kapalinou.

Z jedné lahvičky nalil „diplomat“ obsah na svůj kabát, který před tím rozprostřel na podlaze pokoje. Potom na kabát hodil hořící zápalku

a ten vzplál jasným efektním plamenem, ale oheň zase rychle sám od sebe zhasl. Všichni s překvapením viděli, že kabát je téměř nepoškozen. Ohořela jen vrchní vrstva tkaniny. Smysl demonstrace byl v tom, ukázat mladým lidem, že podivná kapalina – produkt inovativní chemické technologie CIA – je schopná hořet a neublížit. To znamená, že je bezpečná pro toho, kdo by ji mohl použít. Podle slov angličana – jen taková kapalina se používá v Hollywoodu při filmování scén s hořícími lidmi. Před touto „ukázkou“ probíhal hovor o tom, že je nutné probudit československý národ a vyvést jej z „letargického snění“. Z toho důvodu, že je třeba provést jasný, hrdinský čin, který by národy Československa povzbudil k dalším činům. Jako příklad hrdinské obětavosti uvedl anglický diplomat mučednickou smrt Jana Husa, po jehož upálení, na hranici katolické inkvizice, vypuklo v Čechách celonárodní povstání a začaly husitské války. Husité byli pravda poraženi, ale husitská církev žila dál jako církev českých bratří.

Angličan studenty ujišťoval, že dnes (ve 20. století) nemá smysl nikoho upalovat, ale vytvořit dobrý obraz pro místní i zahraniční novináře, je třeba. Technicky to není nic složitého. Úplně stačí uskutečnit v daný čas na daném místě falešné samoupálení a další je již technická záležitost. Československé národy se probudí a jako jeden muž se vrhnou do boje za svobodu a demokracii. Pak už Západ pomůže. Pro začátek všichni, kdo se zúčastní na této akci, mohou odjet do kterékoli západní země dle svého výběru a pokud budou v Československu trvat revoluční akce, mohou tam zadarmo žít a studovat na nejlepších univerzitách. Potom, až zde ideály demokracie a svobody triumfálně zvítězí, mohou se vrátit jako diplomovaní specialisté a začít pracovat pro blaho milovaného Československa a svého národa. Takové – nepříliš chytré – schéma akce bylo předloženo mladým lidem anglickým „diplomatem“.

Přání být prvním buditelem projevil Jan Palach. Byla mu předána druhá lahev se zázračnou kapalinou a aktovka s dopisy novinám a mocenským orgánům, které on jen podepsal. Nakonec obdržel přesné instrukce o místě a době provedení akce.

Palach udělal vše tak, jak bylo dohodnuto v konspirativním bytě. Pak se stalo, co se stalo: oděv se na studentovi vzňal doopravdy, o hollywoodský efekt tedy nešlo. „Diplomat“ mu dal, ať už schválně

nebo udělal chybu, skutečnou hořlavinu, kterou na sebe Jan Palach disciplinovaně vyřil a zapálil ji přímo pod okny restaurace „Krym“, kde bylo shromážděných několik desítek senzacechtivých novinářů.

Pravda, po tom, co se stalo, již bylo pro „anglického diplomata“ dost složité přesvědčit další „buditele“, aby následovali příkladu svého nešťastného druhu. Vhod tedy přišly staré dobré zastrašovací metody. Jednu dívku ze skupiny „Pochodeň“ zastrašoval tím, že pokud nebude plnit jeho příkazy, předá orgánům Státní bezpečnosti její kompromitující fotografie a pak, že jí v lepším případě, pošlou na Sibiř a její rodiče do uranových dolů. Rodina a kamarádi, že se pak budou stydět, že ji vůbec znali. Nepomohly ani slzy, ani modlitby, ani slova o tom, aby si vzpomněl, jak ho milovala. Angličan byl neoblomný – nic osobního, jen business. Nakonec se dívce povedlo na bývalém milenci vyžadovat alespoň jeden ústupek. Nemusela se upálit. Měla se jen otrávit plynem v kuchyni a nechat po sobě nutné množství dopisů, které samozřejmě hned podepsala.

Diplomat odešel a dal povel ke shromáždění novinářů u dívčina domu, která měla ukončit svůj život sebevraždou na protest proti hanobení její milované vlasti a proto, aby podnítila svůj národ k boji. Novináři přijeli a čekali, až se v daném okně objeví bílé prostěradlo (signál, že byl puštěn plyn), přijedou záchranky a zdravotníci vynesou z průjezdu dívčino mrtvé tělo. Oni pak budou moci, na určeném místě, najít protestní dopisy.

Očekávání novinářů se však nenaplnila. Členka mládežnické podzemní organizace „Pochodeň“, místo aby otevřela plynový kohout a strčila hlavu do trouby, zavolala do práce mamince a vše jí po pravdě pověděla. Maminka dceru duchapřítomně uklidnila jak jen mohla a spěchala na místní oddělení Veřejné bezpečnosti. Místo záchranky k průjezdu přijela černá „Tatra-603“, do které uplakanou dívku, přímo před očima rozladěných novinářů, naložilo několik mladíků v civilu a odvezli ji na městské oddělení státní bezpečnosti. Dívka, která se tedy nestala „buditelkou“, tam pak, v přítomnosti svých rodičů, kajícně vypověděla vše o ilegální organizaci, o všech jejích členech, o tom kdo je kdy zverboval a co jim nasliboval, o verších a referátech, které psali namísto toho, aby se připravovali na univerzitní semináře a cvičení. Řekla, co věděla a řekla to i o Janovi Palachovi i o svých

„neformálních setkáních“ s „diplomatem“, které on – jak se ukázalo – usilovně fotografoval. Celá tato srdcervoucí historie se dostala do novin. Pravda, po „sametové revoluci“ se snažili na ni zapomenout, jako na zlý sen a pomocí PR technologií zakotvit do paměti národa výlučně světlý obraz „nehynoucího bojovníka proti tyranii“ Jana Palacha.

Co se týče druhého studenta, kterého příjmení zdobí pamětní desku na Václavském náměstí, jeho osud byl ještě tragičtější, než osud Jana Palacha.

Jan Zajíc, jak se říká, „nepatřil do, nebyl členem, nespolupracoval“. Byl to tichý student jedné z těch méně významných vysokých škol. Nikdo ho neverboval, nikdo mu hory dolů nesliboval. Kromě toho byl ve studenské komunitě známý jako dost samotářský. Neměl kamarády, na studentské večírky nechodil, děvčata ho nezajímala a on je také ne. Soudě podle deníků, které po sobě zanechal, byl to člověk zahleděný sám do sebe, jistý si tím, že je nedoceněný a nepochopený. Zkrátka, celý svět je hromada nedouků když už v něm dávno naěkdo neodhalil skutečného génia (pokud by si ho včas všimli psychiatři, nic tak hrozného by se mu určitě nestalo).

Zajíc si myslel, že mu nikdo nerozumí – a on tolik chtěl být nejlepší ze všech. Však běda! Ve studiu nevynikal, což ve svých denících vysvětloval tupostí pedagogů, vůdčí osobností v kolektivu také nebyl, protože byl od přírody uzavřený a fenotypem také nebyl zrovna filmový hrdina. Do toho vstoupila příhoda s Janem Palachem. Všechny noviny v zemi i v zahraničí psaly jen o něm. Jeho spolužáci i spolužačky o něm hovořili s nadšením jako o mladém studentském hrdinovi. „to je skutečná sláva, to je skutečné štěstí!“ - rozhodl se Jan Zajíc a začal se připravovat k zopakování Palachova činu.

Pro začátek také napsal hromadu dopisů. Část jich poslal do různých novin a část jich vzal sebou. Jestli ale Palachovi psali dopisy specialisté ve svém oboru, pak v tomto případě šlo jen o lidovou tvořivost. Nový „buditel“ svými slovy zopakoval to, co bylo řečeno v dopisech Jana Palacha, nicméně dodal vše, co si myslel nejen o „okupaci a strádáních vlasti“, ale i o tom, co byli zač jeho pedagogové i spolužáci. Proto také jeho dopisy v novinách moc populární nebyly. Pokud by je otiskli

bez příkras, škrťů a změn, poznal by každý student medicíny, který složil zkoušku ze soudní psychiatrie „za lidovku“, kdo tyto perly napsal.

Už si přesně nepamatuji, kdy přesně přijel Jan Zajíc autobusem do Prahy, ale mám dojem, že to bylo asi měsíc po samozápalu Jana Palacha. Hned u autobusového nádraží si osmnáctiletý hrdina koupil u benzinové pumpy láhev benzínu. Pak s kufrem a púllitrovkou benzínu vyrazil pěšky směrem k Václavskému náměstí. Tam zašel do průjezdu, polil se benzínem a škrtl zápalkou. Na ulici už ale vyběhnout nestačil. Padl v plamenech mrtev před průjezdem domu.

Tento student o svých záměrech nikomu dopředu neřikal, nikdo ho nepřipravoval a samozřejmě se na náměstí „náhodou“ neukázali žádní novináři. Kolemjdoucí se, když uviděli hořícího člověka, rozutekli na všechny strany. Kufř, který měl chlapec v ruce, také shořel. Když z kriminalistické svodky vešlo ve známost, že jakýsi student Jan Zajíc skončil svůj život samozápalem, si někteří vzpomněli, že podobné příjmení figurovalo pod nějakými podivnými dopisy a tak vše nakonec nějak zapadlo na své místo.

Novináři zase začali psát o dalším hrdinovi, který obětoval svůj život za svobodu své vlasti, ale už to bylo jaksi nepřírozené, bez zápalu a entuziasmu, jakého se dostalo Janu Palachovi. Jsem přesvědčen, že „případ Zajíc“ nebyl dostatečně profinancován a proto se i výsledek jaksi méně blýskal. Nicméně svou minutu slávy student Jan Zajíc dostal a jeho jméno se dostalo hned vedle jména Jana Palacha na pamětní desku ve středu Prahy – na historickém Václavském náměstí.

Veškeré úsilí „buditelů“, všechny možné vysokonákladové akce namířené k rozněcování povstání československých národů proti „okupantům“ se ukázalo býti k ničemu. Snažení západních specialistů na barevné revoluce (pravda, tehdy je ještě tak nenazývali, ale to na věci nic nemění) v roce 1969 vyšlo vniveč.

Stojí za zmínku, že experti z Anglie už měli negativní zkušenost s podněcováním československých národů k povstání. V roce 1942 byl protektorát „Böhmen und Mähren“ jediným teritoriem ve východní Evropě, kde nebyl žádný seriózní odpor proti fašistické německé okupaci. Už v té době se, daleko do budoucna vidoucí, angličané, nikoli bez příčiny, starali o to, že se v této zemi mohou objevit sovětská vojska a proti těm bude třeba postavit nějakou vnitřní sílu (jako byla

v Polsku Armija Krajova). Taková síla tady prostě nebyla. Vznikl tedy plán provedení atentátu na říšského protektora Reinharda Heydricha. Akce byla naplánována Řízením speciálních operací anglické rozvědky a Českou exilovou vládou v Anglii v čele s Edvardem Benešem. Cílem akce Antropoid (jak se atentát na Heydricha jmenoval), bylo vyprovokovat obrovské kárné operace Němců, které zase měly – podle mínění organizátorů operace - u Čechů a Moravanů vést k započetí boje širokých vrstev obyvatelstva proti německým okupantům. Z Anglie byli pod Prahu vysláni parašutisté bývalé Československé armády, kterým se povedlo přes Polsko utéci do Londýna. Tato skupina měla splnit úkol - zabít říšského protektora Reinharda Heydricha.

Výsadkáři úspěšně přistáli nedaleko od Milovic a na kolech dojeli do Prahy. Tam 27. května 1942 zaujali pozice v Libni, kudy jezdil Heydrich každý den ze svého sídla v Panenských Břežanech do své kanceláře na Hradčanech a zpět. Byl si svou bezpečností tak jist, že jezdil úplně bez ochrany v otevřeném autě s řidičem. Když se automobil přiblížil, jeden z vojáků mu vstoupil do jízdni dráhy a pokusil se vystřelit ze Stengunu - samopalu britské výroby. Zbraň se ale zasekla (před akcí jej nikdo neprověřil, protože výsadkáři bezmezně věřili v britskou techniku). Heydrich stačil dát povel řidiči, aby zrychlil a rychle ujel. Sám tasil služební pistoli, ale než stačil vystřelit, druhý výsadkář aniž by se vůbec pokoušel použít svůj samopal, hodil na odjíždějící automobil ruční granát. Hod také nebyl úplně úspěšný. Granát explodoval vedle pravého zadního kola.

V důsledku výbuchu měl Heydrich zlomené žebro a zraněnou slezinu. To mu ovšem nebránilo vyskočit z auta a zahájit palbu z pistole na prchající atentátníky, kteří při útěku zahodili automaty. Zraněného dopravili do nemocnice, kde ho operovali. Operace sice byla úspěšná, ale Heydrich zemřel v prvních dnech června na sepsi. Na smuteční shromáždění u příležitosti úmrtí říšského protektora se v Praze shromáždilo několik set tisíc Čechů ve smutku, kteří upřímně truchlili a strašně proklínali zrádce národa – diverzanty, kteří podle zabili nevinného Reinharda Heydricha.

Parašutisté, místo toho, aby se rozdělili, po jednom opustili Prahu a usadili se někde na venkově, moc nepřemýšleli a schovali se v pravoslavném chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Resselově ulici v Praze.

Tam seděli, na kdovíco čekali a povídali si s farníky a to až do 22. června 1942.

Němci usilovně hledali diverzanty po celé Praze. Výsledkem razíř bylo zatčeno a zabito více než 1300 lidí, většinou komunistů a židů. Byly zničeny obce Lidice a Ležáky. Když fašisté vypsalí velkou odměnu tomu, kdo jim dá jakoukoli informaci o diverzantech, oznámil jakýsi občan Prahy, že v chrámu Cyrila a Metoděje viděl bývalé československé vojáky, kteří měli seskočit z anglického letadla. Po krátkém boji parašutisté padli, všichni kněží České pravoslavné církve byli zastřeleni v čele s Pražským episkopem a činnost církve byla, na celém území protektorátu, zakázána.

Jen velmi těžko si lze představit, že by britští specialisté při přípravě takové akce, jakou byla likvidace Heydricha, zapomněli promyslet a připravit ústupovou cestu diverzantů. Vždyť, to je abeceda činnosti rozvědně-diverzních skupin. Nicméně, stalo se. Tato diverze však nic, kromě smrti českých občanů, nepřinesla a k žádnému smysluplnému výsledku nevedla. O něco později byli zastřeleni téměř všichni duchovní zakázané České pravoslavné církve – v podstatě ruští emigranti a jejich potomci. Český národ nepovstal k aktivnímu odporu proti německým okupantům. Nechtělo se mu, se zbraní v ruce, bojovat za svobodu své vlasti. Češi nepotřebovali zažívat takové trápení, navíc spojené s nebezpečím ztráty toho nejdražšího – vlastního života.

Zde nemohu nezpomenout, v Sovětském svazu slavnou, knihu o československém novináři, členovi ÚV KSČ, Juliovi Fučíkovi, Reportáž psaná na oprátce, kterou vydala jeho žena (také členka KSČ) Gusta Fučíková. Je to kniha zajímavá a Fučíkova slova, kterými se obrací z fašistického vězení k potomkům, byla krásná a proniklá skutečným humanismem: „Lidé, měl jsem vás rád, bděte!“. Stejně tak jeho slova, o smyslu života a odpovědnosti každého člověka za zachování míru, nemohou neuchvátit žádného, zdravě myslícího, člověka. Mě nejvíc zaujal okamžik uvěznění celého ilegálního Ústředního výboru Komunistické strany Československa, který Julius Fučík také popsal.

Členové ÚV KSČ padli do zajetí při jednom z německých zátahů po atentátu na Heydricha. Jeden z nich dal německým fašistům informaci o tom, kde se členové ÚV KSČ setkávají. Scházeli se

pravidelně, každou sobotu, v bytě jednoho z nich na skromných, rodinných setkáních. Tam probrali stranické záležitosti, poseděli u kávy, zatančili si, poslouchali hudbu a zahráli si karty. Na jedno takové setkání do bytu vtrhli esesáci i čeští policisté, všechny zatkli a chtěli je odvést. Vtom z bytu vyběhl Julius Fučík, kterého si v bytě jednoduše nevšimli, protože byl v momentě razie zrovna na záchodě, kam se Němce nenapadlo podívat. Čestný Fučík prostě sám sebe vydal Němcům do rukou. Nemohl jednoduše zůstat na svobodě, když všechny jeho kamarády zavřeli do vězení.

V ilegálním ÚV KSČ, měl Fučík na starosti stranickou tiskárnu. V období německé okupace byly v nelegálních edicích vydávány eseje a povídky o významných českých klasikách české literatury – Janu Nerudovi, Boženě Němcové atd. Mám dojem, že takové materiály z nelegální stranické tiskárny, nemohly Němcům způsobit mnoho škody. Proto se těmito věcmi, do té doby, ani moc nezabývali. Když byl však spáchán atentát na Heydricha, bylo nutno někoho za cosi exemplárně a rychle potrestat. Při čtení umělecky hodnotných esejí, vycházejících nelegálně zpod pera Julia Fučíka se obyvatelstvo Bohemie a Moravy kdovíproč nemuselo, po celou válku, trápit na barikádách (o příčinách tohoto fenoménu ještě pohovořím).

Pražské povstání nicméně proběhlo, ale až 9. května 1945, kdy už pod drtivými údery Rudé armády padl Berlín a Německo kapitulovalo. Kdo se někdy podíval do Prahy, mohl vidět na domech v centru města (a nejen v centru) pamětní desky se jmény českých policistů a studentů, padlých 9. května 1945, „povstávších“ proti fašistickým vojskům, prochájejícím přes jejich město na západ, aby se mohla vzdát američanům. Jakmile však Němci začali po povstalcích střílet, zaplnil se éter výzvami: „Praha povstala!, Praha potřebuje pomoc!, Prosíme o pomoc!, Vojáci Rudé armády, zachraňte Prahu!“

A hle, vojska třetí a čtvrté tankové armády generálů Leljušenka a Rybalka, se urychleně začala přesouvat od Varšavy a Berlína na pomoc „povstání“. Naši tankisté a pěšáci pak museli, přímo z chodu, zahájit bez přípravy a přeskupení, pro ně nevýhodné, boje ve městě. Zde pokládám za nutné ještě jednou připomenout, že na území ČSSR je pohřbeno více než 140 000 vojáků Rudé armády. Kolik vojáků bylo

zraněno, zmrzačeno, nebo zemřelo po transportu domů, se dnes již říci nedá.

Za dobu svého pobytu v Československu jsem musel překládat velké množství dopisů Čechoslováků, které byly adresovány sovětské vládě, nebo přímo generálnímu tajemníkovi Ústředního výboru Komunistické strany sovětského svazu Leodinu Iljiči Brežněvovi. Ujišťuji vás, že mnohé z těchto dopisů mě, mírně řečeno, udivily.

Jeden starší Čech prosil Brežněva, aby ho okamžitě vyznamenal bojovým řádem, nebo v krajním případě alespoň medailí, protože on vystupuje před mládeží jako účastník českého odboje a bez bojového vyznamenání se při tom cítí tak nějak nesvůj.

To bylo tak. Psal se rok 1944 a, pod tlakem Rudé armády, Němci ustupovali. Zároveň hnali vězně z koncentračních táborů na západ. V československé historii se těmto pochodům říkalo „pochody smrti“. To proto, že na nich umíralo velké množství vězňů, hlavně pak sovětských zajatců. Jednotlivým zajatcům se z těchto transportů podařilo uprchnout. Němečtí fašisté proto vyhlásili, že kdo jim poskytne pomoc, bude zastřelen s celou svou rodinou a ti, kdo uprchlíky vydají, budou odměněni penězi, potravinami, dobytkem i různým domácím a hospodářským inventářem atd.

Autor dopisu v té době pracoval jako lesník a spolu se svou ženou žil uprostřed nějakého lesa. Jednou v noci ho žena probudila, když uslyšela zaklepání na okno. Počasí bylo hrozné, bouřka a silný déšť. Lesník popadl flintu, jeho žena petrolejku a, klepající se strachy, vydali se manželé otevřít dveře. Na prahu stál úplně promoklý člověk, na první pohled rus, kterému se podařilo uprchnout z „pochodu smrti“. Oblečené měl jen nějaké zkrvavené cáry a byl bos. Uprchlík jen ukazoval prstem na ústa a opakoval: „Chléb, chléb, partizáni.“ Měl hlad a chtěl k partizánům.

Lesník - „hrdina“ – psal: „Chápete, že jsem u sebe nechat nemohl, protože kdyby ho u mě našli fašistické zrůdy, zastřelili by mě i mou ženu. Proto jsem mu uřízl půlku chleba a ukázal mu směr přes dvě bažiny a další les, kde se, prý, koncentrovali uprchlí vojenští zajatci Rudé armády.“ Od té doby toho člověka nikdy neviděl a neví, zda nešťastný, zraněný a promrzlý voják v noci někam došel ani zda mu vůbec rozuměl, kam má jít. Hlavní ale je, že lesník vojáka nevydal

Němcům i když by to klidně mohl udělat a dostat za to prebendy a spoustu peněz. Místo toho se s ním rozdělil o chleba. Nyní se tedy, na základě tohoto epochálního faktu, považuje za aktivního účastníka „pasivního odboje“ a energicky se o vzpomínky na své povstání dělí s mládeží.

Nevím, co tomu Čechovi odpověděli z Moskvy, ale já jsem musel podobných dopisů s prosbami od podobných „účastníků odboje“, z titulu mé funkce, přeložit opravdu mnoho.

Aby bylo možno správně pochopit proč v roce 1969 jinak dobře připravená po technické i kádrové stránce, na sto procent profinancovaná z Velké Británie a USA revoluce nakonec vyšuměla do prázdna, chce to se pozorněji podívat na některé politické a ekonomické aspekty vzniku tohoto státu a také – samozřejmě – na národně psychologické vlastnosti obyvatelstva země.

Začít můžeme na konci První světové války. Do té doby nebylo na tomto území žádné národní státnosti ani u Čechů, ani u Slováků. Knížectví Velké Moravy ve středověku se samozřejmě nepočítá. Po prohrané bitvě na Bílé hoře v roce 1620 přešel tento národní stát se vším svým obyvatelstvem do rukou Rakouských Habsburků. Češi, jako etnos, vždy byli pod Němci nebo Rakušany a Slováci pod Rakušany a Maďary. Zkušenosti z budování státu, hájení státních zájmů, ochrany státních hranic prostě nikdy neměli ani jedni ani druhí.

Dnes už si jen málokdo vzpomene, za co ve skutečnosti bojovalo Rusko za První světové války. Jaké geopolitické cíle sledovalo, když na sebe bralo hlavní tíhu vedení bojových akcí v brutálních bojích současně s armádami Německa, Rakouska-Uherska a Turecka. A hle, tyto cíle byly nakonec Antantou osočeny. V první řadě to bylo zabezpečení volného přístupu ke Středozemnímu moři, takže předání Bosporu a Dardanel, včetně Konstantinopole, Rusku. Za druhé šlo o rozšíření teritoria impéria přijetím do něj zemí se slovanským obyvatelstvem, tedy Poláky, Slováky a Čechy. Za třetí to bylo uznání Balkánu (také osídleného Slovany) za zónu ekonomických, politických a vojenských zájmů Ruska. Tedy zde jde i o přání získat volný přístup do Jaderského moře.

V srpnu 1916, když se velení ruské armády ujal car Michal II., byla na rusko – rakousko – uherské frontě provedena Brusilovova ofenziva,

kteřá vlastně nastolila otázku ukončení Rakousko-Uherského válčení. Ruská vojska obsadila Východní Halič a Bukovinu a do ruského zajetí padlo více než milion rakousko - uherských vojáků, což dávalo Rusku možnost dále úspěšně rozvíjet útok na Vídeň a Budapešť.

Současně s tím vstoupila do svého posledního stadia příprava k jedinečné, co se rozsahu i doby týče, výsadkové operaci Černomořské flotily Ruska. Drtivý úder měl být proveden počátkem roku 1917 na Konstantinopol a pevnosti kryjící Bospor a Dardanely (v květnu 1917 byla dokonce plánována přehlídka v Konstantinopoli, pro kterou měli mít vojáci speciální pokrývky hlavy zvané v době občanské války „buděnovky“). Na kavkazské frontě bylo plánováno několik velkých pomocných operací, které měly donutit turecké velení stáhnout svá vojska z konstantinopolského směru a stáhnout je na Kavkaz. Při přípravných operacích v roce 1916 porazila ruská vojska, pod velením generála Jugeniče, Turky na hlavu a obsadila Erzurum a Trabzon. Osvobodila od Turků část Iráku a Iránu. Přední setnina jednoho z pluků Kubánského kozáckého vojska dokonce vešla do Basry- přístavu na břehu Perského zálivu, což u vyvolalo, u našich britských spojenců, hrůzný třas.

Všechny tato grandiózní plány však zůstaly nevyplněné a to kvůli řadě revolucí (revoluce – hlavně ta v říjnu roku 1917 - vlastně sloužily k tomu, aby tyto plány nebyly realizovány). Dokonce již v předvečer připojení teritorií osídlených Čechy a Slovákky k Ruskému impériu, vedli jejich političtí lídři aktivní rozhovory s carskou vládou.

Výsledkem těchto rozhovorů bylo, v první etapě, založení československých oddílů tvořených „ruskými Čechy“, tedy potomky českých rodin ve Volyni a potom vojenskými zajatci z Rakousko – Uherské armády, kteří se po celých rotách, praporech i plucích za doprovodu vojenských kapel, vzdávali Rudé armádě, když už se jim nechtělo umírat za rakouského císaře pána. Tito vojáci pak spolu s ruskými vojsky bojovali na německé frontě. Československé oddíly se aktivně formovaly, kompletovaly a cvičily na Ukrajině v oblasti Vasilkova. Následně se z těchto vojenských jednotek zkompletoval Československý legion, který měl tu „čest“ zahájit občanskou válku v Rusku. O tom ale později.

Nyní si prosím dobře zapamatujme jednu myšlenku: Češi i Slováci, bodře zpívajíc slova pochodu „Hej, Slované!“ se už už viděli ve společnosti ruského impéria pod patronátem ruského cara. To se nicméně týkalo jen těch, které můžeme nazvat „řadovými Čechy a Slováky“. Mezi jejich elitou byli pravda lidé, kteří zastávali podobné názory, ale běda, rakousko – uherská kontrarozvědná služba takové lidi jednoduše „začistila“. Mnozí z nich měli dokonce status poslance parlamentu ve Vídni a přesto je vojenský tribunál poslal na šibenici.

Druhá část politické elity projevila opravdu dar vševědoucnosti a těsně před začátkem války odjela do Francie. Bylo jich sice málo, ale to nic. Především tato skupina českých politiků v čele s T.G. Masarykem a E. Benešem organizovala v Paříži Československou národní radu, kterou ihned uznaly USA, Francie i Anglie jako orgán státní moci na vymezeném území v té době ještě existujícího impéria Rakouska-Uherska. Podobné operetní mocenské orgány v té době Francie, Anglie a USA uznávaly i v Tunisu, Libii, Syrii, začínajíc tam revoluci Arabského jara. Tito politici se jasně orientovali jen na USA, Anglii a Francii. Buď tedy měli dar předvídavosti, nebo jednoduše věděli, že Rusko se, jako státní útvar, v blízké době ztratí z politické mapy světa.

Třetím členem tohoto kalného „orgánu moci“ byl Slovák Milan Rastislav Štefánik. Krom toho, že to byl jediný Slovák v Československé národní radě, byl také francouzským generálem vyznamenaným řádem Čestné legie.

Profesí byl astronom, který úspěšně pracoval v pařížské observatoři. Napsal množství vědeckých prací ve svém oboru. Zničeho nic byl francouzskou vládou odvelen do Ekvádoru, aby tam kdovíproč organizoval telegrafní spojení. Francouzská vláda se tak dojemně zajímala o postavení telegrafní sítě v této jihoamerické krajině, že jej – cizího státního příslušníka, v té době nekonečně vzdáleného od vojenské služby – po návratu vyznamenala Řádem čestné legie. nejvyšším francouzským státním vyznamenáním. Potom Štefánik přijal francouzské občanství a – jak píše československé encyklopedie – pracoval v řadě diplomatických a rozvědných misí v severní Africe a Oceánii. V roce 1914 byl povýšen do první důstojnické hodnosti

a už v roce 1916, když se poznal s T. G. Masarykem a E. Benešem, se nečekaně stal generálem ozbrojených sil Francie.

Závratnou kariéru udělal tento slovenský astronom. Pražská petřínská observatoř dnes s hrdostí nese jeho jméno. V době povstání Československých legií na Ruské Transsibiřské magistrále udělal M. R. Štefánik, muž se skvělým osudem a temným životopisem, skutečně maximum pro to, aby byly prolity potoky ruské krve a aby pak bylo možné efektivně realizovat loupež ruských cenností silami legionu. O tom ještě pohovoříme. Na závěr povídání o jednom z otců – zakladatelů Československa pár slov o jeho skonu. Jeho kolegové z Československé národní rady totiž tohoto slovensko-francouzského generála moc nemilovali. Za prvé: on byl Slovák a oni Češi. Za druhé: měl přímé kontakty na lídry Antanty a proto si drze dovoloval často, v principiálních otázkách řízení nové vlády, radě odporovat. Začali ho podezřívat i ze slovenského nacionalismu, třebaže si jen myslel, že by Československo mělo být slovanskou monarchií pod ochranou republikánské Francie. Proto, když byl založen stát Československo, potřeba Štefánika najednou odpadla. Svou životní pouť zakončil dost divným a snad i záhadným způsobem. V roce 1919 na území státu žádné bojové akce neprobíhaly. Letadlo se Štefánikem, který byl v té době oficiální hlavou Československých ozbrojených sil, letělo z Itálie přímo do Bratislavy a při přiblížení na přistání zahájila na svůj letoun, nečekaně palbu protiletadlová baterie.

Generál Štefánik byl pochován se všemi vojenskými poctami, dojmavými řečmi a hořkými slzami členů Československé národní rady. Stal se (posmrtně) národním hrdinou. Podobný osud čekal zanedlouho i polského „premiéra v exilu“ generála -Sikorského. Anglický letoun tohoto politika se nečekaně zřítíl do Středozemního moře nedaleko Gibraltaru, odkud odstartoval. Přežil jen jeden člen letové osádky (národností Čech), který nakonec nebyl schopen objasnit, proč si několik minut před katastrofou oblékl záchrannou vestu, kterou předtím nikdy v životě nepoužil.

28. října 1918 přerušila Rakousko-Uherská vojska bojové akce a oficiálně složila zbraně. V ten samý den, Československá národní rada mající pod svým vlivem reálnou ozbrojenou sílu ve formě Československých legií na Rusi, vyhlásila samostatné Československo.

Masaryk i Beneš rychle přijeli z USA do Prahy a prohlásili se prezidentem země a ministrem zahraničí. Z Paříže přiletěl vojenským letadlem třetí „neohebný“ revolucionář – Štefánik, který obsadil na Pražském hradě několik kanceláří a dostal funkci ministra obrany. K doplnění obrazu událostí stojí za to, podívat se blíže na osobu prvního prezidenta Československa Tomáše G. Masaryka a osob v jeho blízkosti.

Doktor filosofie Tomáš Masaryk („masar“ znamená v dialektu „řezník“) se narodil na Moravě, studoval v Brně, Praze a v Lipsku. Napsal množství filosofických, sociologických a historických vědeckých prací. Některé byly přeloženy a vydány i v Rusku. Na studiích v Lipsku se seznámil s Charlottou Garrigue, blízkou příbuznou Charlese Richarda Cranea, jednoho z nejbohatších amerických průmyslníků (financoval volební kampaň budoucího prezidenta USA a jednoho ze zakladatelů FED Woodrowa Wilsona) kterou si později vzal za ženu. Tomáš Masaryk byl originální osobností. Tak moc miloval svou ženu i její americké příbuzenstvo, že po svatbě přijal její příjmení a používal je spolu s tím svým.

V roce 1903 Charles Crane pozval Masaryka do USA, číst jeho filosofické přednášky (je možné předpokládat, že po jeho krásných a obdivuhodně objevujících přednáškách většina obyvatelstva USA před spaním četla oblíbený filosofický traktát „Sebevražda jako sociální jev“, který vyšel z pera „řezníka“ Masaryka). Možná, že ne tak úplně náhodou, přesně v tu samou dobu na pozvání toho samého Cranea, četl své přednášky z ruské historie soukromý docent Pavel Miljukov, který se po návratu do Ruska stal otcem zakladatelem kadetské skupiny, poslancem Státní dumy a ministrem zahraničí v prozatímní Kerenského vládě. Tyto události mě svou orientací a posloupností velmi připomínají čtení přednášek v USA i Británii všech našich velmi dobře placených lektorů z SSSR i Ruské federace Gorbačeva. Ševarnadze, Jelcina, Gajdara, Čubajse a ještě několika desítek dalších „význačných“ reformátorů, kteří vnesli svůj vklad do rozkladu SSSR a oslabení RF.

Samozřejmě, Charles Crane nebyl filantrop, jen velmi pečlivě studoval Rusko, kde jeho otec založil filiálku své elektrotechnické společnosti „Westinghouse“ na výrobu elektrických lampiček, kabelů a elektrických vodičů. Za První světové války Crane, který měl

za sebou mocnou lobby ve Státní dumě (ne nadarmo zval lektory, přišel čas „odepsat“ utracené prostředky a ještě „něco navařit“), dostal mnohamilionovou zakázku na výrobu ruských pušek systému Mosina ve svých závodech v USA. V závodech, které nikdy předtím zbraně nevyrobily. Byly to závody na výrobu elektrických lampiček. Pracovaly podle ruských výkresů a šablon bez jakékoli kvalifikace a zkušeností pracovali dělníci i inženýři začali nýtovat naše „tříčárky“ (*Čárka byla staroruská délková míra a rovnala se 2,54 mm (čili 1/10 imperiálního palce). Tři čárky tedy znamenaly 7,62 mm. Pozn překl.)* Kromě toho, že lhůty uskutečnění zakázky, která byla podivnou shodou okolností kompletně zaplácena dopředu (a navíc byly podnikavému amerikanovi dány kredity na nové vybavení jeho závodů a nákup potřebných materiálů a vybavení), se ustavičně prodlužovaly (v roce 1917 bylo dodáno jen 12% z celé zakázky uzavřené v roce 1915). Zbraně, které se horko těžko dostávaly do Ruska, se nedaly použít. Neodpovídaly technickým specifikacím a byly vyrobeny z těch nejhorších druhů oceli, což způsobovalo jejich vyřazení ze služby po prvních pěti výstřelech. (V současnosti se americký koncern Westinghouse zabývá výrobou energobloků pro jaderné elektrárny a kontroluje více než 50% komerčních energobloků na světě. Nehledě na velké množství havárií v atomových elektrárnách vyrobených tímto koncernem a používajících jaderné palivo produkované Westinghousem, např. na Fukušimě v Japonsku, v Temelíně v Čechách, na Jihoukrajinské atomové elektrárně na Ukrajině, se koncern aktivně pokouší ze světového trhu jaderné energetiky „vytěsnit“ ruský „POCATOM“).

Charles Crane se vydal spolu s Trockým do Ruska, kde planul požár revoluce. Pokud Lenin pospíchal v zaplombovaných vagoněch ze Švýcarska do Petrohradu, pak druhý „genius revoluce“ spolu se třemi stovkami „revolucionářů“ (mnozí z nich jen velmi špatně hovořili rusky, zato najednou jako stádo, vstoupili do strany bolševiků) přijel do Petrohradu z USA na parníku Kristianiafjord.

Zde je třeba říci, že před odplutím tohoto „legendárního“ parníku do Ruska, dal prezident USA W. Wilson, osobně, Trockému americký pas, jako garanci bezpečí. Jen tak, pro každý případ. Lenin s Trockým „dělali“ revoluci a podnikavý pan Crane měl jejich činnost na starosti na americkém velvyslanectví v Petrohradu a později v Moskvě.

Co je obzvlášť zajímavé, jeho závod Westinghouse v Rusku fungoval stejně před revolucí i po revoluci a přinášel svému majiteli zisky až do roku 1930, tj. do roku, kdy byl Trocký vyhoštěn z Ruska a podnik, stejně jako mnohé další, byl dle rozhodnutí Stalina, znárodněn.

Crayne opustil naši zemi již před rokem 1930 a zdaleka ne s prázdnýma rukama. Zcela nečekaně se stal celosvětově jedním z nejznámějších sběratelů ruských ikon, obrazů, klenotů, drahokamů, historických zbraní a kolekcí nábytku ze sídel imperátorů. Ani na zahraničněpolitické scéně nemarnil čas a objevil se jako představitel USA hned na Versailleské konferenci, kde si „vítězové“ dělili pozůstalost poražených – Německa, Rakouska – Uherska, Bulharska a Turecka.

Nu a zde se postaral o svého příbuzného, T. G. Masaryka, který se v ten čas spolu s E. Benešem, také objevil v Paříži. Pražští politici zde rozvinuli bouřlivou iniciativu, přivádějíce všechny kolem, svými smělymi a třeslutě kreativními návrhy, v údiv.

Bez sebemenších rozpaků požadovali od Berlína i Vídně vyplacení reparací jako „zemí, která byla vystavena německé agresi“. Českoslovenští představitelé dále vyzdvihli drzou myšlenku o připojení k Československu nejen zemí s česko-německým, česko-polským, slonesko-maďarským, slovensko-polským obyvatelstvem, ale i všech Lužických zemí, kde Čechy ani Slováký jaktěživ nikdo neviděl. Šlo o německá území osídlená Slovany – Lužickými Srby – tedy území Saska a Braniborska. Nicméně představitelé Antanty se nechystali tvořit velkoslovanskou republiku v srdci Evropy a proto tato myšlenka, ani nápad s reparacemi, na konferenci neprošly. Všechny ostatní nápady Prahy byly však podpořeny představiteli USA a realizovány.

Podle rozhodnutí vítězů vytvořená Československá republika do sebe zahrnula, kromě teritorií, kde žili Češi, Moravané a Slováci, i oblast Sudet osídlenou hlavně Němci a Těšínské Slezsko, kde bylo 120 000 Poláků a 80 000 Čechů. Aby si v Praze moc nestěžovali na to, co jim přiznali na reparacích dobří vítězové, dostalo se jim ještě – jako přídavku – oblasti osídlené Rusíny, po mnoho století patřící k Maďarsku – tedy k Rakousko-Uhersku. Tato oblast se pak v Československu začala nazývat Podkarpatská Rus.

Takovým způsobem se mladá republika, narozená z úlomků Rakouska-Uherska, zcela nečekaně stala mnohonárodnostní a multikonfesní zemi. Jejími občany se automaticky stali: Češi (43%) - protestanti různých směrů (čeští bratři, kalvinisté, evangelíci, baptisté) a katolíci; Slováci (13%) - katolíci; Němci (27%) - protestanti i katolíci; Maďaři (8%) - katolíci; Poláci (3%) - katolíci; Rusíni (3%) - pravoslavní; Židé (3%) - judaisté. Cikáni se nepočítali, jako by ani v republice nebyli. V době Versailleské konference se Masaryk s Benešem na všechny strany holedbali, jak v budou všechny národy a národnosti, malé i velké, v budoucí „demokratické“ republice pod osvíceným a moudrým vedením pohodlně a šťastně žít.

Bylo toho mnoho, co tito činovníci naslibovali světové veřejnosti, která se tvářila, jako že svatosvatě věří každému jejich slovu. Jinak tomu ani přeci být nemohlo, když se sám představitel USA, samotný Charles Crayn, zaručil za demokratickou budoucnost budoucího Československa. Zajisté, vždyť k tomu, aby zajistil „demokratické změny“ Ch. Crayn neměl slitování s nikým a s ničím. Dokonce poslal do Prahy své dva syny: Richard Crayn se stal velvyslancem USA v Československé republice a jeho mladší bratr John vedl Masarykovu prezidentskou kancelář. Dokonce ani zde však pevné příbuzenské vztahy mezi Masarykem a Craynem nekončily. Syn T. G. Masaryka Jan G. Masaryk pracoval již před Versailleskou smlouvou v aparátu prezidenta USA W. Wilsona. V té době nečekaně zahorel láskou k dceři pana Crayna, načež se stal velvyslancem Československé republiky v USA a následně ve Velké Británii. Při takovém rozložení politických figur byla další demokratická budoucnost Československa jednoznačně zabezpečena.

Především, jak pravili pražští vůdci, jejich nový stát se určitě stane „druhým Švýcarskem“, ostrovem blahobytu pro všechny národy, které mají to štěstí v něm žít. Jejich slovy: „Československo bude federativním státem“. Když byl stát založen a vyvstala otázka přijetí ústavy, Masaryk i Beneš najednou úplně zapomněli, co slibovali ve Versailles.

V souladu s ústavou, kterou protlačili v parlamentu, se tito dva politici – opět nikoli bez pomoci spolčené americké Craynovy rodiny – zasadili o to, že se Československo stalo unitárním státem, kde se

připomínání nějakých národních svobod rovnalo státní změně se všemi těžkými důsledky z toho vyplývajícími. Němci ani Poláci s Rusíny ani Slováci se přirozeně necítili být Čechy a proto, kde mohli, se bránili proti všem pokusům o asimilaci, tedy jejich převýchovu na Čechy. Zde bych rád poznamenal, že ani Češi – jako národ, nebyli jedineční. Moravané vždy zdůrazňovali své jazykové, psychologické a národnostní rozdíly od bohémských Čechů, kvůli tomu byl vytvořen protektorát Čechy a Morava. Československá státní hymna měla, jasně pauzou oddělené, dvě části – českou a slovenskou. O té pauze Moravané vždy říkali: „To je naše moravská hymna“. Tím jasně, i když humornou formou, dávali najevo, že nejsou ani Češi, ani Slováci. „Tvrdí“ liberáloví Masaryk a Beneš brzy pochopili, že vládnout tak složitému státu demokratickými metodami, bude dost těžké. Proto se rozhodli si, co možná nejvíc, tento úkol zjednodušit. Rychle v zemi zavedli zákazy všech stran a občanských organizací, které by v jakékoli míře zdůrazňovaly, nebo jen zmiňovaly, národní identitu. V této souvislosti je velmi zajímavým příkladem nejvlivnější politická síla na Slovensku po roce 1920 a to Slovenská lidová strana v čele s katolickým knězem Andrejem Hlinkou a profesorem bratislavské univerzity Vojtěchem Tukou. Tato politická organizace zvítězila ohromným rozdílem hlasů při volbách v roce 1927 nad všemi svými „demokratickými“ konkurenty. Po těchto volbách musel prezident Masaryk vzít do vlády i několik slovenských, národnostně „vyhraněných“ ministrů.

Ve své knize „Die Weltrevolution“ Masaryk přiznal, že 30. června 1918 byla v Pittsburghu (USA) podepsána smlouva mezi Čechy a Slováky. Podle tohoto dokumentu má Slovensko v novém Československu vlastní zemský sněm (parlament), administrativu i soudnictví, slovenský jazyk se stane druhým úředním jazykem, slovenští představitelé budou sami řešit všechny slovenské problémy spojené s ekonomikou a vnitřní politikou. Nicméně, nic z toho Slováci, v novém „demokratickém státu“ nedostali, což Masarym vysvětloval tím, že v Pittsburghu podepsal ne smlouvu, ale jen souhlas a ne se vším slovenským lidem, ale jen s několika bohatými Slováky z USA. Masaryk tedy chtěl uklidnit malou slovenskou frakci, která snila o bůhvíjaké samostatnosti. Mimochodem, součástí této „malé slovenské

frakce“ úspěšně vybral prostředky pro vytvoření nového státu (přesně jako v „Dvanácti křeslech“ Ilfa a Petrova hladový „velký kombinátor“ Ostap Bender vybíral peníze na boj s „bezprizorností“ mezi členy ilegální organizace „Meč a pluh“.

Vidíme tedy, že T. G. Masaryk byl politik mimořádně pružný. Proto jeho vlastní tolerantnost i tolerantnost jeho nejbližšího okolí skončila.

Profesor Vojtěch Tuka byl, po několika vystoupeních na shromážděních a v tisku, operativně vzat do vazby a bez dlouhých řečí dostal svých 15 let jako maďarský špion. (Mnozí naši „znalci historie“ se pohoršují, že v „totalitním SSSR“ v třicátých letech, dostávali špioni deset let a hle - v demokratickém Československu patnáct a všichni byli spokojeni. Nikdo dnes, kdoví proč, nestaví na pranýř hanby „krvavý Masarykův Řežim“.

Kněz Hlinka v ten samý čas nenadále zemřel a proto se do vězení nedostal i když k tomu měl, podle mínění pražských politiků, všechny předpoklady. Posuďte sami, otevřeně prohlašoval na stranických fórech i při mnoha kázáních v kostele: „Jsme ochotni pracovat 24 hodin denně pro to, aby se naše země změnila z vazala zednářského Československa na na svobodné bílé a křesťanské Slovensko.

Za panem Vojtěchem Tukou se, do „demokratických“ mučení, brzy v poutech a vyrovnaných řadách odebrali jako „separatisté a maďarští špioni“ téměř všichni straničtí funkcionáři – národovci – v čele s nedávno jmenovanými ministry. Ve „svobodném a demokratickém“ předválečném Československu byla Slovenská lidová strana“ vytěsněna z politiky tím nejprimitivnějším způsobem. Zakázat politickou stranu a vystavit její aktiv represi není složité a mnoho umu k tomu není zapotřebí. Vymazat z vědomí lidí některé politické situace však bývá o dost složitější. Masaryk s Benešem se však takovými hloupostmi nezabývali a energicky dále čistili slovenské země od separatistů.

Vlna zatýkání se přehnala všemi slovenskými městy i vesnicemi. Nevyhnula se ani bezprostředním sousedům Slováků – Rusínům. Vojenští soudci z Prahy je hromadně odhalovali jako „maďarské špiony“ jen kvůli tomu, že neuměli česky a krom svého rodného jazyka, kterému Češi špatně rozuměli, ovládali jen maďarštinu, které přivykli za posledních 300 let.

Oddíly československých žandarmů z českých regionů země regulérně pročesávaly předhoří Karpat a Tater, hledali úkryty zbraní a munice, bojovali s místními breathariány a plnili jimi místní žaláře.

Mimochodem i v socialistickém Československu byla situace Slováků dost divná. Dnes, kdovíproč, nikdo nemluví o tom, že když vstoupila vojska Varšavské smlouvy do Československa, první, co udělaly vládní orgány po naší prosbě, bylo to, že prohlásily Slovenskou socialistickou republiku v rámci Československé socialistické republiky. Do té doby byly na území Slovenska jen Východoslovenská a Západoslovenská autonomní oblast. Do vyhlášení Slovenské socialistické republiky se zde slovenština vyučovala jen na základních školách a to jen do pátého ročníku. Když chtěli slovenští rodiče, aby jejich děti studovali na gymnáziích a vysokých školách, museli své ratolesti dát do škol s vyučováním v češtině. Na Bratislavské univerzitě se přednášelo jen česky. V ozbrojených silách v tehdejší podivné době mohli sloužit slovenští důstojníci jen do hodnosti kapitána včetně. Pravda, v jednom druhu vojsk toto pravidlo neplatilo – ve vojenských vzdušných silách. Tam byli hlavně Slováci.

V československém vojenském letectvu létali a pracovali hlavně Slováci. Letecké učiliště sídlilo ve slovenských Košicích a jako kadeti sem nastupovali hlavně Slováci. Češi dávali přednost inženýrsko – technickým odbornostem (méně se riskuje na zemi, než ve vzduchu). Vojskům VVS i PVO tenkrát velel slovenský pilot, generálporučík Josef Remek, otec prvního a jediného československého kosmonauta – podplukovníka Vladimíra Remka., absolventa naší letecké Gagarinovy akademie v Monině. Po „sametové revoluci“ v Československu, stejně jako většina důstojníků – absolventů sovětských vysokých škol, musel opustit armádu a odejít do civilu. Vladimír Remek pak musel pracovat v Muzeu letectví a kosmonautiky ve Kbelích v Praze jako biletář a průvodce.

Když se objevila Slovenská socialistická republika, bylo trochu divné sledovat, jak probíhala prezence u jednotky ČLA. Když se ozvalo příjmení, pak dotyčný odpověděl „ZDE!“ (byl-li to Čech) a nebo „TU!“ (pokud to byl Slovák). Rozkazy se vydávaly česky nebo slovensky, podle národnosti velícího. To sem tam vedlo k mírným zmatkům

a nedorozuměním. Mohlo to způsobit i nebezpečné situace, když se dohadoval pilot s letovodem a oba byli jiné národnosti. Armádní noviny Obrana lidu se také tiskly originálním způsobem. Když byla první strana česky, druhá byla slovensky atd. Další vydání se tisklo naopak.

V této souvislosti nemohu nevzpomenout, jak začínal své projevy generální tajemník ÚV KSČ, Slovák, Gustáv Husák. Začínal omluvou za svou ne zcela správnou a spisovnou češtinu s tím, že se jí učil na Pankráci. Pankrác je čtvrt' i vězení v Praze. V tomto vězení strávil Gustáv Husák mnoho let jako „slovenský nacionalista“ za vlády generálního tajemníka ÚV KSČ, Čecha, Antonína Novotného.

Slováky pokládali jejich sousedé Češi za lidi s velmi nízkými intelektuálními možnostmi a Slováci, na revanš, Čechy také v úctě neměli. Mnohokrát jsem například slyšel od ředitelů státních statků: „Na sklizeň žita si navíc objednáme šest traktorů a patnáct Slováků.“

S objevením se Slovenské socialistické republiky začínaly v ČLA vznikat, pro příslušníky sovětských ozbrojených sil, divné problémy. Tak například jakéhosi umělce z kádrového oddělení ČLA napadla geniální myšlenka: jestli do teď sloužili Slováci do kapitána, pak nutno tuto nespravedlnost ihned zlikvidovat. To znamená, že musí okamžitě být ve všech důstojnických a generálských hodnostech polovina Čechů a polovina Slováků. Pokud velitel útvaru byl Čech, pak jeho zástupce musí být Slovák, kterých byl ovšem mezi vyššími důstojníky opravdový deficit (nebyli zde žádní).

Toto „povětrí“ vedlo k opravdu směšným příhodám. Představte si stranickou schůzi například na štábu jakési jednotky ČLA . Najednou se přihlásí o slovo jakýsi podplukovník v již dost podroušeném stavu, který nikdy neměl šanci získat další vojenskou hodnost, a nečekaně prohlásí, že celý svůj dlouhý život skrýval strašné tajemství a to, že se vždy cítil být Slovákem i když se dodnes vždy a všude prohlašoval za Čecha. Nyní se ukázalo, že jeho babička byla Slovenka a zde, mimochodem, je její dokument o svatém křtu v kostele Svaté panny Marie ve městě Prešov. Na základě tohoto dokumentu, nově objevený Slovák – ilegál prosí své soudruhy ve stranické organizaci, aby odeslali jeho hlášení na hlavní kádrovou správu ČLA , aby mohl od tohoto momentu být uznán Slovákem a to aby bylo zaneseno do jeho osobního spisu. Tak dostal nový Slovák reálnou možnost přeskočit své méně

iniciativní kolegy, kteří nemohli najít v příbuzenstvu takovou šikovnou babičku, a díky tomu dostat třetí velkou hvězdu na výložky.

Takže ani v buržoazním, ani v socialistickém Československu neuměla vládnoucí elita správně budovat vztahy ani mezi národnostmi ani mezi vyznáními, ani se tomuto složitému umění nikdy nenaučila. Toto neumětelství se nakonec stalo jednou z příčin rozpadu státu.

Nyní se vraťme k historii vzniku První československé republiky, přesněji jedné z jejích součástí – Československé armády.

Už jsem psal, že základem této armády byl Československý legion, zformovaný v Rusku z Čechů a Slováků, vojenských zajatců Rakousko-Uherské armády. Dodejme, že již při samém zrodu tohoto vojenského uskupení, mnozí ruští důstojníci a generálové vystupovali proti tomu, aby se vytvářely vojenské oddíly ze zajatců. Neměli jsme jednoduše takové tradice. Anglie, Francie i Německo je mělo, ale Rusko nikoliv. U nás trval názor, že kdo zradí a poruší vojenskou přísahu jednou, udělá to znovu a znovu a znovu. Nicméně pod nátlakem „spojenců“ bylo rozhodnutí o formování československých vojenských jednotek, přijato.

Nebudu se nyní rozepisovat o formování tohoto, v mnoha ohledech unikátního, vojenského uskupení. Jen bych rád poznamenal, že o jméno československého legionu, o jeho osudu i úkolech vedl ještě v roce 1917 rozhovory s vedením Antanty, nám již známý Slovensko-Francouzský generál, Milan Rastislav Štefánik. Pokud by si nejvyšší velení Antanty skutečně přálo rychle přeskupit více než 60 000 vycvičených a výborně vyzbrojených příslušníků Československých legií na Západní frontu, aby mohli bojovat proti Německu, bylo to možno jednoduše udělat dvěma jednoduchými cestami. Buď severní cestou přes Archandělsk a po moři do západní Evropy nebo jižní cestou přes Persii a po moři přes Suezský průplav do jižní Evropy. Cesta pro přeskupení Čechoslováků však byla vybrána ta nejdělsí a nejkomplicovanější vůbec a to přes Volhu, Ural, Sibiř do Vladivostoku a odtud přes všechny moře a oceány do Evropy. Vše bylo zorganizováno tak, aby Čechoslováci hustě obsadili jedinou transportní tepnu, spojující Dálný východ s centrem Ruska – Transsibiřskou magistrálu. Po této magistrále proudila po VŘSR do Ruska plným proudem vojska USA, Anglie (koloniální vojska

z Indie, Barmy a Nepálu), Japonska, polské pěchotní a jezdecké divize, prapory Srbů, Řeků a Italů a pod francouzskými zástavami koloniální jednotky zformované z různých vietnamských národností, aby všichni dohromady v Rusku nastolili demokracii. No a magistrálu drželi ve svých rukách Čechoslováci.

Když jsem studoval materiály o činnosti Čechoslováků na Rusi, nabyt jsem přesvědčení, že to, co nás svého času učili o Občanské válce v naší zemi neodpovídá skutečnosti. Samozřejmě, existovali „Rudí“ a „Bílí“, ale na straně Rudých bojovali lotyšští střelci (pět kompletních pěchotních divízií a několik samostatných pluků a praporů), estonská pěchotní divize, srbské a finské pluky a prapory, jednotky zformované z bývalých vojenských zajatců: Maďarů, Slovinců, Němců, Rakušanů, Rumunů, Chorvatů. Mezi nimi byli i čínské a korejské divize vytvořené z tehdejších „gastarbaiterů“, kterým naslibovali peníze a hlavně ruské občanství, když se zúčastní vojenských akcí.

Tak například, v Petrohradu bylo už koncem října 1917 založeno ruské oddělení německého generálního štábu v čele s německým generálem O. Raushem. Tato organizace pomohla zformovat a vyzbrojit 12 800 bývalých německých a rakouských vojáků a odeslat je na Sibiř s úkolem obsadit Transsibiřskou magistrálu (ta byla pro všechny naše přátele opravdovou mlsotou). Všem těmto „vojákům – internacionalistům – bylo slíbeno ruské občanství a bezplatné pozemky podél Transsibiřské magistrály, na kterých mohli hospodařit nebo dobývat nerosty. K obsazení magistrály směřovaly i akce A. Peckera, agenta generále Raushe. Ten se infiltroval do Svazu čínských občanů a verboval Číňany k tomu, aby pracovali v německém zájmu v Permu, Jekatěrinburku, Omsku, Irkutsku, Krasnojarsku a Vladivostoku. Nemohu si pomoci, ale vše mi to připomíná současné bojové akce v Libyi, Iráku, Sírii a Afghanistanu, kde „za svobodu“ těchto zemí bojují všichni za peníze USA a Anglie.

Vzpomeňme zde klasika anglické literatury, homosexuálního spisovatele Sommerseta Moema, kterého v roce 1917 poslalo jeho veličenstvo Jiří V. do Ruska, aby tam vedl rozvědnou a diverzní činnost. Ten svá dobrodružství v revolučním Rusku popsal ve sborníku čtrnácti novel „Ashenden or the British Agent“. V cestě do Moskvy pomáhali Ashendenovi (Moemovi) dva čeští agenti, s kterými ho

seznámil Masarik a Štefánik. Ti ho po jeho přistání ve Vladivostoku dopravili do Moskvy ve všim komfortu a pohodlí po Transsibiřské magistrále, kterou držely Československé legie. V Moskvě pak organizovali setkání s Kerenským, Savinkovem a ostatními představiteli Prozatímní vlády. Takže Čechoslováci na počátku rozpadu Ruského impéria, rozhodně nebyli – podle podání anglosasů – posledními hráči na ruské politické scéně.

Smutné je, že se činnost Československých legií v době Občanské války, u nás zamlčovala a když už se o ní hovořilo, tak jen velmi mlhavě. Zato dnes jsou v některých sibiřských a uralských městech a vesnicích budovány těmto „zvěstovatelům svobody a demokracie“ pomníky. Nedá mnoho práce na internetu najít nějaké informace o legionu. Vždy narazíte na tuto fotografii s textem: „Vojáci osmé roty sedmého československého pluku při obsazování Barnaulu.“

Zde si zvláště všimněme, ani ne tak oduševnělých výrazů legionářů, jako spíše názorné agitace, zkrášlující vagon, v kterém se pohybovali po teritoriu Ruska. Je to výjimečně symbolická názorná agitace, zvláště pro ty, kdo umí česky. Na obrázku na dveřích vagonu, s patosem

pobitých girlandou z chvojí je zobrazen jakýsi středověký velitel, který nabádá své bojovníky slovy: Bijte, zabijte, nikoho neživte!“ K tomuto svému historickému heslu by legionáři mohli klidně doplnit: „Berte vše, možné i nemožné! Ukradněte vše, co vám přijde pod ruku!“ To samozřejmě na své vagony nepsali, všechno, co v Rusku „nahospodařili“ si skladovali právě v těchto vagoncích. Baron Alexej Budberg, hlavní náčelník zásobování ve štábu admirála Kolčaka a později Ministr obrany v Kolčakově vládě napsal 10. srpna 1919 ve svém deníku: *„Příhoda na poště mi dala možnost seznámit se s jakýmsi tajemným účetnictvím mezi Čechy a Janinem (Maurice Janin – francouzský generál; 24. srpna 1918 byl jmenován velitelem vojsk Antanty v Rusku); dostala se ke mně obálka do nějaké české komise k Janinovi s urgentním výkazem průběžných dotací. Službukonající důstojník obálku otevřel a dal mi ji do pošty. Narazil jsem na tu obálku a podivil se, proč se dostala právě ke mě. Ze zvědavosti jsem obsah přečetl a za různými položkami vybavení uviděl k započtení kulatou částku 9 000 000 franků na „záchranu kaslinského závodu pro ruský národ“. (Kaslinský závod umělecko – architektonického slévačství byl založen v roce 1747. Jeho produkce byla v Evropě dobře známá a umělecké lití Kaslinců tradičně dostávalo ocenění na různých výstavách. Jednou z posledních bylo nejvyšší ocenění Grand Prix a velká zlatá medaile na Světové umělecké a průmyslové výstavě v Paříži v roce 1900. A hle, „spása“, téměř vše má být odvezeno, vybavení i, již v závodě vyrobené, unikátní kolekce.) Češi tedy nejen nahrabali stovky vagonů státního majetku a zbohatli na našem neštěstí, ale navíc dávají na jakýsi tajemný účet různé „záchrany“, spojené s jejich ozbrojeným bojem proti bolševikům. Předal jsem tyto poznatky, kam bylo třeba. Janinův štáb rozpoutal hotovou bouři. Požadoval okamžité přísné potrestání pro náčelníka polní poštovní úřadovny. Toto účetnictví očividně fungovalo, pokud byla utajena nabývání majetku Čechů a jejich obratného šéfa a nepodléhalo ohlášení do té doby, dokud nebude předložen, při náležité příležitosti, celkový účet za české služby.“*

Podle oficiálních českých zdrojů, bylo legionáři z Ruska vyvezeno: 8 884 tun rafinované mědi, 4 769 tun bavlny, 286 tun vlny, 23 tun velbloudí srsti, 334 tun kaučuku, 150 tun hovězích kůží, 2 400 tun

ledku, 650 tun dřeva sibiřské borovice, 540 tun lněného semínka, 10 tun pepře, za to vše „čestní“ legionáři platili těmi penězi, které jim za jejich práci a tedy díky jejich umu, pracovitosti, houževnatosti a obdivuhodným obchodním schopnostem, platila francouzská vláda (skuteční obchodníci velké Transsibiřské magistrály). Kromě tohoto zboží poslali (podle oficiálních pramenů) legionáři do mladého Československa spoustu maličkostí: 26 tun stříbra a 26 tun mědi za 40 000 000 korun. Tyto kovy odpovídají váze třech vagonů stříbrných mincí, které legionáři, nejspíš, získali od Samarské vlády za vydržování svého vojska (vojsko se nicméně nacházelo pod správou a zásobováním francouzské vlády a neexistoval proto žádný důvod, proč by jej měla Samarská vláda platit vagony stříbra a mědi.) Kromě toho odeslal legion do Česlovenska 69 445 zlatých rublů carské ražby, 3 010 zlatých mincí (21 pudů), které dostali od pomocníka atamana Jenisejského vojska A. P. Kuzněcova do úschovy. Tohle kozácké vojsko, jakoby dostalo od Čechů zboží, které nepřevyšovalo cenu stříbra.

Jednalo se o to, že legionáři ukořistili jako válečnou trofej všechny sklady strategických rezerv carské armády na Uralu a v povolžských městech, léky a obvazový materiál (cukr, kroupy, sůl, pepř, mouku, konzervy), střelivo, letní i zimní uniformy, potahy i postroje pro kavalerii, tažné koně, dělostřelecké zbraně i kulometry, sedla pro kavalerii, povozy, železniční vlakové soupravy, které pak rozmístili po Transsibiřské magistrále. Nic z toho, co jsem vyjmenoval, navíc nezahrnuje to, co legionáři „zrekvírovali“ v městech podél Transsibiřské magistrály. Očití svědci uváděli, že Češi sundávali měděná držadla u železničních vagonů, zrcadla, koberce a další a další věci.

Všechny tyto trofeje usilovně vláčeli s sebou po celé Sibíři a prodávali je ve Vladivostoku všem, kdo měl zájem: vojskům atamana Dutova a Semenova, v Mongolsku vojskům generála Ungerna. Číňanům, USÁkům, Japoncům atd. Jejich obchodní kanceláře pracovaly v potu tváře až do roku 1923 v Charbinu, Kjachťě, Pekingu i Tokiu, realizujíc vše, co s sebou přivlekli podnikaví legionáři a co nemohli odvézt s sebou na 42 zaoceánských lodích (část jich koupili a část pronajali v Japonsku). Trocký poslal telegram náčelníkovi

Vladivostocké celnice, podle kterého měli legionáři právo bezcelně vyvézt z Ruska všechno, co se jim zachtělo a to v jakýchkoliv množstvích.

Od května 1920 do dubna 1921 přibýlo na účet Legionbanky 42.364.240,-ČSK (Československých korun). Kromě zlata a stříbra byla do Československa poslána i sibiřská platina. Přesné množství tohoto drahého kovu není známo, protože všechno od legionářů skupili neméně podnikaví Francouzi.

V oficiálních dokumentech kdovíproč nefigurují mnohé závody, které Češi rozebrali a vyvezli s sebou. Například závod na výrobu trubek v Samaře.

Historie tohoto závodu je dosti unikátní. V roce 1906 imperátor car Mikuláš II. podepsal Výnos o výstavbě řady vojenských podniků na státní náklady. V dokumentu je jmenován i samarský závod na výrobu trubek, který se měl stát v Rusku největším dodavatelem rozbušek a zápalek do dělostřeleckých granátů.

O zakázku bojovalo několik zahraničních firem. Zemní práce prováděla francouzská „Kustodis“, hlavní dílenskou budovu stavěli specialisté italské firmy Messino. Na stavbě pracovaly německé firmy AO Vassidlo, Špan a další.

Stavba byla zahájena na začátku května 1910 na komisní cenu převyšující 5 000 000 rublů. Jen rozpočet na rok 1911 předpokládal proinvestování 2 826 000 rublů, což byla – na tu dobu – ohromná suma.

Závod na výrobu trubek byl oficiálně otevřen 14. září 1911. Na ceremonii se zúčastnil generální inspektor dělostřelectva velkokníže Sergej Michajlovič. Samarský závod na výrobu trubek se stal v Rusku druhým závodem tohoto typu. Druhý den, tedy 15. září 1911, byl všemi, kdo byli přítomní u otevření státního podniku, slavnostně otevřen Samarský Sergejevský (na počest velkoknížete Sergeje Michajloviče) závod na výrobu výbušnin. Závod postavili u železničního nádraží Ivaščenkovo (tzv. Ivaščenkovský závod, nyní město Čapajevsk) Samarsko-Zlatoustovské železnice 43 km od Samary. Spolu s druhým podnikem vytvořili komplex na výrobu dělostřeleckých granátů. Nyní by ekonomové nazvali rok 1911 rokem určení dělostřeleckého charakteru regionu (dva závody, vojenské útvary, železnice). Podle projektu měl závod produkovat 500 000 roznětek do dělostřeleckých

granátů a dalších součástí pro dělostřelecké náboje. Už v roce 1913 však normy překročil. Za roky První světové války v Samaře vyrobili 15 000 000 roznětek.

Nu a Čechoslováci přijeli zabrat tento závod jako svou válečnou trofej. Dělníci s lopatami a tyčemi v ruce je však strategicky cenné podnikové vybavení vydrancovat nenechali a pustili se s legionáři do boje. Podle vzpomínek očitých svědků (materiály jsou v archívech města Samary), na ulicích se bili ruku v ruce a „slavní legionáři“ utíkali. Později se ale vrátili s posilami – s kulomety a dělostřelectvem. Zúčtování bylo surové a strašlivé. V městečku zahynulo více než 1 000 dělníků a členů jejich rodin. Legionáři ukradli většinu vybavení unikátního podniku (demontovat všechny obráběcí stroje a výrobní linky nemohli fyzicky zvládnout, ale to nejcennější odvezli.)

Obnovit původní výrobu dělostřeleckých roznětek se po Občanské válce ukázalo být nemožným, ale kvalifikace inženýrů a dělníků umožnila začít zde vyrábět hodinky. Za Druhé světové války byly v tomto závodě vyrobeny první reaktivní granáty do legendárních „Kaťuší“.

Generálporučík K. V. Sacharov – aktivní účastník První světové války a Občanské války na Sibiři, vydal v roce 1930 v Berlíně zajímavou knihu „České legiony na Sibiři“. Svůj osobní vztah k československému legionu jasně vyjádřil jasně v epigrafu k tomuto dílu převzatému z Písma svatého Lukáš 8:30: „Jaké je tvé jméno? On řekl: „Legion“, protože mnoho běsů vstoupilo v něho“.

Generál Sacharov píše: „Při ústupu s sebou Češi táhli ohromné zásoby nakradeného ruského majetku, které chránili zesílenými hlídkami s puškami v rukách. Krátký seznam majetku vyvezeného Čechy v prvním období po ústupu od Volhy. Lup Čechů byl ohromující nejen svým množstvím, ale i různorodostí. Což by Češi neměli! Jejich sklady se dmuly ohromným množstvím oblečení, výzbroje, látek, potravinových zásob i obuvi. Češi se nespokojili s rekvírováním erárních skladů a majetku. Brali vše, co se jim dostalo pod ruce, ani v nejmenším se nestarajíc o to, komu majetek patřil. Kovy, různé suroviny, cenné stroje, ušlechtilí koně se stávali českou vojenskou kořistí. Léků zabrali za 40 000 000 zlatých rublů, gumy za 40 000 000 zlatých rublů, z Tjumeňského okresu bylo odvezeno ohromné množství

mědi atd. Češi se nestyděli vyhlásit za svou kořist ani knihovnu a laboratoře Permské univerzity. Přesné množství Čechy naloupeného majetku se nedá vyčíslit. Při skromném odhadu přišla tato svérázná kontribuce ruský národ na mnoho set milionů zlatých rublů a značně převýšila kontribuci uplatněnou Prusy proti poražené Francii v roce 1871.

Část této kořisti se stala předmětem otevřené koupě a prodeje a byla vržena na trh za vyšroubované ceny, část byla naložena na vagony a odeslána do Čech. Zkrátka, proslavený genius Čechů zaplál na Sibiři jasným světlem. Pravda, obchod takového druhu se spíše podobá otevřené krádeži nebo ozbrojené loupeži, ale Češi, jako praktický národ v této věci neměli předsudků.

K tomu dodávám, že Čechy bylo zabaveno a vyhlášeno jejich vlastnictvím ohromné množství parních lokomotiv a více než 20 000 vagonů. Samozřejmě, že taková dopravní kapacita nesloužila pro zásobování vojska, ale že byla určena pro odvoz a úschovu, v chudém Rusku, zabavené kontribuce.

A jak popsál činnost československého legionu na Sibiři Edvard Beneš ve své knize „Die Aufstand der nationen“, napsané německy a cílené tedy na západoevropské obyvatelstvo: „Zvláštní význam má hospodářská, finanční a kulturní práce naší sibiřské armády. V ní se ze všeho nejvíce projevil genius naší rasy. Mezi našimi vojáky se rychle ukázaly silné individuality, které uměly organizovat a zacílit práci: nicméně tato práce byla pochopena a podpořena spoluprací každého řadového vojáka. Nelze neocenit obecnou schopnost rychle a úspěšně postavit velké hospodářské podniky v době tvrdých bojů na Sibiři. Dále, tyto podniky vést, udržovat kontakty, obchod a spojení s Japonskem i západní Evropou, udržet při životě finanční ústavy a organizace, kulturní instituce, noviny, divadla, pěvecké sbory, orchestry, místa zábavy – celý kulturní aparát velmi vysoké úrovně. To vše nás charakterizuje jako národnost, naše sklony, schopnosti, přednosti a nedostatky.“

Přes ruské emigranty v Tokiu vydávali několik tiskovin – novin, brožur atd. V jedné z brožur, které název odkazoval na mýtus o Argonautech cestujících za zlatým rounem, můžeme nalézt zajímavý popis: „Československé oddíly, jak lze dokumentačně doložit,

konfiskovaly v irkutském finančním úřadu značnou část papírových pamětních bankovek značné hodnoty, kterou je velmi těžké přesně stanovit. Peníze byly zabaleny a ve speciálním nákladním vagonu odeslány na východ. Váha celého nákladu byla odhadnuta na několik desítek pudů (*Ipud je cca 16,4kg*). Rekvírovány byly hlavně 200 rublové výherní půjčky a 5000 rublové závazky finančního úřadu (*asi něco jako dluhopisy*). Velké množství těchto papírů se dostalo na charbinský peněžní trh, kde vyvolalo paniku na místní burze.

Kromě toho bylo v odzbrojeném obrněném vlaku generála Skipertova Čechy zkonfiskováno 8 000 000 rublů ve zlatě, které zabrali jako válečnou kořist. (*9.1.1920 byl obrněný vlak generála Skipertova znenadání z týlu napaden československými legionáři za podpory 30. amerického pluku. Tomuto banditskému útoku velel generál Maurice Janin. Obrněný vlak „Mstitel“, se vším vybavením, výzbrojí a municí, byl předán americkému velení, a všechny cennosti, které vezl, byly předány československým legionářům. Část mužstva byla pobita během útoku a druhá část byla postřílena, nebo se rozutekla po tajze. Těžce raněný hrdina První světové války vyznamenaný Řádem sv. Jiří IV. stupně a na německé frontě vyznamenaný zlatou hvězdou, generál Skipertov, byl vzat legionáři do zajetí (pozn. autora).*) Ochrana zlaté rezervy Čechy byla – po uvěznění vrchního vládcce – vlastní. Po příjezdu zlata do Irkutsku se ukázalo, že jeden vagon, naplněný bednami zlatých pětirublovek o celkové váze asi tisíce pudů, byl pod ochranou českých vojáků kompletně rozkraden.

Nominální hodnota ukradeného zlata byla více než 25 000 000 zlatých rublů. Kromě toho, když Češi dostali ukradené zlato Irkutsku, svěřili jej – proti potvzrnce – politickému centru. Tj. třem podvodníkům, jimi samými dosazeným k moci. Ti zlato přijali bez toho, že by je počítali.

Pád cen zlata a zlatých mincí v oblasti vyvlastněné Východočínské železnice je objasněn zvláště tou okolností, že se na trhu objevily v ohromných množstvích zlaté mince, které Češi rychle měnili za americkou a japonskou valutu. Čínští veksláci, kterými se hemžily speciální čtvrti čínských měst, byli nejdřív zmateni takovým nápoem zlata a dokonce jej nejdřív považovali za falešné mince. Potom, co je

ověřili a ujistili se, že jde o plnocenné zlato, se vrhli do nákupů za nízké ceny.

Zvláště bohatými se staly první české ešalony, kterými přijelo nejvyšší velení a političtí předáci, nejbližší Masarykovi a Benešovi spolupracovníci. U nich se nejvelkolepěji rozvinul onen „genius české rasy“ („Čeští argonauté na Sibiři“, Tokio 1921, s.12).

Mnozí ruští důstojníci a generálové, kteří prošli výhnní občanské války na Sibiři, ve svých pamětech ve zlém vzpomínali na československé „bratry v zbrani“. Tak například plukovník A. E. Kotomkin vydal v roce 1930 v Paříži knihu „O československých legionářích na Sibiři“, v které píše: „Evakuační vlaky vytvořily dlouhou stuhu mezi Omskem a Novo-Nikolajevskem. Tyto vlaky byly roztaženy na 150 verst (*versta je 1 066,8m*) na západ od Novo-Nikolajevska a stály. Dál se pohnout nemohly, protože železnice byla beznadějně ucpána. Nastaly kruté mrazy. Zezadu vše, ohnivou stěnou, válcovala Rudá armáda. Po stranách se rozprostírala nekonečná ledová sibiřská tajga, v které nebylo k nalezení ani stavení ani potrava. Mrznoucí běženci, každý jak mohl, vystupovali z vagonů a v neuspořádaných tlupách šli na východ, dokud mohli. Ranění, nemocní a matky s dětmi bez pomoci zůstávali na místě, kde je zabíjel mráz.“

Proč došlo k tomu, že hlavní dopravní tepna země – Transsibiřská magistrála – nemohla zabezpečit evakuaci z Omsku a desítky tisíce běženců a raněných zmrzlo v tajze? V novinách „Дело России“ („*Věc Ruska*“), č. 14 z roku 1920 je tato strašlivá historie popisována takto: „Postupně utichal život v těchto transportech smrti. Utichalo sténání umírajících, dětský pláč i vzlykání matek. Mlčky stály na kolejích červené vagony jako sarkofágy se svým strašným obsahem, kolem tiše šepotaly prastaré sibiřské sosny, jediní svědci tohoto dramatu a metelice s burany pěly své smuteční písně mrtvým a odívaly je bílým sněhovým rubášem. Hlavními (a možná jedinými) viníky této slovy nepopsatelné hrůzy byli Češi. Místo, aby klidně zůstali na místě a propustili transporty s běženci a sanitní vlaky, násilím jim odebírali lokomotivy, všechny odvezli na své úseky a zadržovali všechno, co jelo na západ. Díky tomuto samořízení Čechů se dostal celý západní úsek železnice do bezvýchodné situace. Více než polovina dopravní kapacity v rukách Čechů byla využita pro zásoby a zboží získané právem či neprávem

na Uralu, Volze a na Sibiři. Tisíce ruských občanů, žen a dětí bylo odsouzeno k smrti díky proklaté přepravě majetku Čechů.“

Kotomkin ve své knize zveřejnil i výzvu k souboji generálu Janu Syrovému, veliteli československých legií na Sibiři.

„Otevřený dopis generálovi Syrovému

Jako kapitán polských vojsk, slovanofil, zasvětivší svůj život myšlence slovanské jednoty, obracím se osobně na Vás generále s, pro mě jako Slovana, těžkým obviněním. Já, oficiální představitel, účastník rozhovorů s Vámi po přímé lince ze stanice Kljukvennaja, požaduji od Vás odpověď a beru si za svědky Vaší hanebné zrady, která leží jako nesmytelná skvrna na Vaší pověsti i Vaší novoučké československé uniformě, Vaše vojáky a celý svět. Krutě se mýlíte, generále, pokud si myslíte, že Vy, katan, Slovan, vlastníma rukama ve sněhu a kobkách Sibiře pohřbivší rodící se Ruskou armádu včetně trpícího důstojnického sboru, 5. polskou divizi i pluk Srbů a hanebný zrádce admirála Kolčaka, bez potrestání uprchnete ze Sibiře. Ne generále, armády zahynuly, ale slovanské Rusko, Polsko i Srbsko budou žít a proklínat ve Vás vraha rodící se slovanské věci.

Uvedu jen jeden případ Vaší zrady a ten jediný bude stačit jako důkaz Vašeho jidášství vůči Slovanům, důkaz vašeho charakteru. 9. ledna tohoto roku bylo, s vědomím představitelů cizích států, vydáno prohlášení našeho polského velení: „Pátá polská divize, vyčerpaná neustávajícími boji, dezorganizovaná nesmírně těžkou přepravou po železnici bez vody, uhlí i dřeva a nacházející se na pokraji smrti, Vás jménem humanity prosí, abyste propustil pět našich transportů (od čísla 56) s rodinami vojáků, ženami, dětmi, raněnými, nemocnými. Zavazuje se, všechny ostatní parovozy přejdou do Vaší dispozice a bude se nadále řídit bojovým řádem zadního voje a chránit Váš týl.“

Po dlouhém a únavném pětihodinovém čekání, jsme – generále – obdrželi Vaší odpověď, odpověď našeho bratra Slovana: „Divím se tónu Vašeho telegramu. V souladu s nařízením generála Janina jste povinni jít poslední. Na východ nemohu propustit ani jeden polský transport. Pohnout kupředu se můžete až po odchodu posledního československého transportu ze stanice Kljukvennaja. Další rozhovory a prosby na toto téma pokládám za bezpředmětné, protože otázka

je uzavřena.“ Tak zněla Vaše odpověď, generále, která dobila naši pátou divizi.

Ovšem, můžete namítnout, že bylo technicky nemožné splnit naše návrhy; proto Vám předem říkám, že tato vysvětlení, která jste předložil a předkládáte ostatním, jsou nejen nepřesvědčivá, ale i veskrze úmyslně lživá. Mě, členovi komise, živému svědkovi všeho, co se stalo, osobně sledující situaci na stanicích Kljukvennaja, Gromodskaja i Zaozernaja, Vy nebudete o této situaci lhát a dokazovat to, co jste dokazoval generálovi Janinovi. Kdybyste byl skutečný vojevůdce v čele svých vojsk a ne bezectný zbabělec, skrývající se v týlu, věděl byste, že hlavní trasa byla volná až do samého Nižne-Udinska a s propuštěním pěti našich transportů nemohl být vůbec žádný problém. Mám živé svědky, specialisty ve věci železniční přepravy, nikoliv Poláky, ale cizince, kteří byli 7, 8 a 9. ledna na stanici Kljukvennaja a kteří nesporně potvrdí má slova. Požaduji od Vás odpověď pro naše děti a ženy, Vámi odevzdané do veřejných domů a do „obecného použití“ „soudruhům“ nemluvě o vydávání ruských důstojníků na stanicích Tuluna, Zima, Polovina a Irkutsk s Vaším souhlasem přátelsky, před mýma očima, předaných k zastřelení do rukou „soudruhů“. Za všechny tyto umučené a zastřelené, rozhodně potřebuji odpověď moji bratři Slované, Rusové i Velká slovanská Rus. I já osobně od Vás žádám odpověď, byť jen za nás, Poláky. Ne já, ale nestranná historie zhodnotí všechna fakta a označí cejchem hanby, cejchem zrádce Vaše činy.

Já osobně jako Polák, důstojník a Slovan Vás generále vyzývám na souboj! Jinak jste podlý zbabělec, který si nezaslouží než být utracen ranou do týla.

Kapitán polských vojsk na Sibiři
Jasinský-Stachurek. 5. únor 1920

Jak je vidno, o československém legionu na Sibiři a jeho činnosti existují dva, vzájemně se vylučující, úhly pohledu.

Nebudu zde hodnotit činy československých legionářů. Tím ať se zabývají historici a právníci. Fakt ale zůstane faktem: z Rusi zachvácené plameny revoluce a občanské války vyvezli „podnikaví“ legionáři tolik cenností a materiálních statků, že kvůli tomu museli

v Praze založit svoji Legionbanku. Dnes můžete v Praze Na Příkopech vidět toto ohromné a pompézní stavení, v kterém je nyní Československá obchodní banka a ještě nedávno v něm byla Živnobanka. V prvním patře této banky postavené legionáři se nejprve nacházel ohromný koncertní sál s varhany. Jsem si jist, že nikdy před legionáři (pevně spojených potoky ruské krve) ani po nich, nikdy nikoho nenapadla tak „kreativní“ myšlenka, jako postavit koncertní sál v bance. Jednoduše nevěděli kam s tak ohromným množstvím peněz, kterého se jim z ničeho nic dostalo.

Nikdo ze známých Čechů mi nemohl smysluplně objasnit ten záhadný fakt, jak je to možné, že jedna z částí v První světové válce poraženého Rakouska-Uherska, kde vznikl samostaný stát, má valutu – Československou korunu – která byla až do roku 1938 jednou z nejstabilnějších měn světa.

(Všechny odpovědi na tuto otázku vedly k vždy k jednomu: „Tak se to stalo, Československu se to povedlo, padla mu karta.“) Československá koruna zaujímala čtvrté místo na světě po anglické libře, americkém dolaru a francouzském franku. Jakými zlatými zásobami byla zabezpečena tato valuta (v tu dobu ještě musela být každá měna podložena zlatem)? Pravda, celá zlatá zásoba První Československé republiky byla „spolehlivě“ uschována v Anglii, která ji po vzniku říšského protektorátu „Böhmen und Mähren“ klidně předala fašistickému Německu, jako „zákonnému nástupci“ Československa. Za toto zlato pak hitlerovské Německo získávalo z USA a Anglie strategické suroviny potřebné pro své ozbrojené síly: naftu a produkty z ní, trhaviny atd.

Za zrodu Československé republiky, dobré „vítězné državy“ podle rozhodnutí Versaileské konference (ještě jednou musí Češi uctivě a poníženež poděkovat američanovi Charlesu Craneovi, který znal smysl a cenu výzbroje) předaly československé straně, v rámci demilitarizace Německa, vybavení mnoha německých vojenských závodů v Oberndorf am Neckar, Württembergu, Berlin- Borzingvaldu (hlavní výrobce pistolí Parabellum), Sauer a Syn v Zule, Berlin Lubecker Maschinenfabrik v Lübecku, Feinmechanische Werke GvBH v Erfurtu, Gustoff-Werke ve Výmaru se najednou objevilo na území Československa.

Stroje, hydraulické lisy, laboratorní vybavení, šablony, nedokončená výroba 40 000 pušek Mauser se jakýmsi kouzlem dostala do Brněnské zbrojovky. Na východ od Prahy se v roce 1919 jako mávnutím kouzelné hůlky rozvinul komplex leteckých závodů a továren na výrobu motorů Letov, Avia, Aero, spojených do koncernu Aero Vodochody. Samozřejmě nelze v této souvislosti nezmínit koncern Škoda, který se stal největším vojensko-průmyslovým kombinátem ve východní Evropě zahrnujícím do sebe obrovské metalurgické závody, výrobu děl, kulometů, munice, tanků, nákladních automobilů i speciálních vozidel. Zajímavé bylo, že tento koncern ovládal metalurgické a vojenské závody nejen v Československu, ale i v Rumunsku, Polsku a Jugoslávii, kam byly po První světové válce také převezeny vojenské podniky z Německa, Rakouska a Turecka.

Nicméně byl tu ještě jeden dárek osudu, který měl značný vliv na rozvoj První republiky Československé. Myslím tím kvalifikované kádry, které se také najednou v republice objevily.

Ohromné množství ruských emigrantů, které ve dvacátých letech minulého století zaplavilo mladou republiku. V drtivé většině to byli vysoce vzdělaní lidé: důstojníci a generálové ruské armády (generál S. N. Vojcechovskij, absolvent Konstantinovského dělostřeleckého učiliště a Nikolajevské akademie generálního štábu se stal velitelem 1. československé armády), inženýři, lékaři, umělci i hudebníci.

V této souvislosti mi přichází na mysl interview s československým zpěvákem Karlem Gottem, ve kterém hovořil o tom, že jeho prvními učiteli hudby a zpěvu v Plzni byli profesoři z konzervatoří z Petrohradu a z Moskvy, kteří po revoluci emigrovali do Československa.

Více než 4000 donských a kubánských Kozáků, zvyklých na zemědělské práce, se na území Československa stalo „pomocníky“ u československých rolníků. Inženýři, důstojníci i generálové se vůlí osudu stali vysoce kvalifikovanými dělníky a inženýry, kteří stavěli železnice, silnice, mosty, vybudovali mnoho podniků vojensko-průmyslového komplexu, pracovali v uhelných a rudných dolech, jako řidiči tramvají i strjvůdci na železnici. Ruští gymnaziální profesoři, vysokoškolské učitelé, pedagogové z vojenských akademií a vojenských učilišť vytvořili základy vysokého, středního i vojenského vzdělávání v Československu.

Střediskem ruské emigrace se stal chrám Ruské pravoslavné církve svatého Mikuláše na Staroměstském náměstí v Praze. (V době Alexandra II byl chrám předán Ruské pravoslavné církvi, restaurovali ho ze sbírek z celého světa, peníze věnovali představitelé všech gubernií Rusi a car osobně daroval lustr v podobě ruské carské koruny. který je v chrámu doposud. Na počátku První světové války byly bohoslužby v chrámu zakázány a představený chrámu byl uvězněn. Potom byl chrám předán Československé husitské církvi českobratrské. Od roku 1919 do roku 1942 tam probíhaly pravoslavné bohoslužby a v roce 1945 byly opět zakázány. Nyní pravda pražský episkopát husitské církve za „určité prostředky“ povolil představitelům Ruské pravoslavné církve vést bohoslužby a procesí na pravoslavnou Paschu a Narození.)

Ruští emigranti byly v prvních etapách budování Československému státu velkou podporou. Přesto se tato země nestala jejich novou vlastí.

Jakmile se v třicátých letech 20. století vztyčil přízrak hospodářské krize, ruští emigranti se v Československé republice stali nežádoucími. K tomu již tito emigranti připravili první generaci českobratrských inženýrů, techniků i dělníků. Byli tvrdě postaveni před volbu mezi přijetím československého občanství (větší část měla jen nansenovské pasy, nebo pasy ruského impéria), nebo museli opustit zemi. Někteří dali přednost československému občanství a mnoho z nich opustilo zemi a odjelo do Francie, Latinské Ameriky nebo do Afriky.

V té době se Československo stalo jednou z ekonomicky nejrozvinutějších zemí Evropy. Produkci metalurgických i vojenských podniků mladé republiky vesele kupovali po celém světě. Československo se stalo světovou „kovárnou zbraní“. Export zbraní z Československa dosahoval v předválečném období 40% celosvětového exportu zbraní.

V Německu ale k moci přišli fašisté, kterých zrak se upřel na východ a Češi pochopili, že hitlerovci jim obsazení Sudet nikdy neodpustí a dříve či později si pro své země přijdou.

Jak jsem již psal, jak Čechoslováci, tak Poláci (přesněji, francouzští inženýři za československé a polské peníze) postavili na západních hranicích svých zemí analogii francouzské Maginotovy linie. Československá vláda, kromě toho, uzavřela dohody o vzájemné

pomoci s Anglií a Francií a 16. května 1935 i dohodu se Sovětským svazem.

Sovětská vláda přesně chápala s kým má tu čest, nicméně nehledě na to se snažila o reálnou pomoc Československu tak, aby mohlo důstojně čelit německým vojskům. Tuto pomoc bohužel dnes téměř nikdo nezmiňuje. Zbytečně, protože činy sovětské vlády tehdy názorně demonstrovaly její nezlomné přání udržet fašisty co možná nejdále od hranic své země.

V té době byla mezi našimi zeměmi praktikována výměna zpravodajských informací, uzavřena řada dohod o dodávkách zbraní, uskutečňovaly se návštěvy představitelů Ministerstva národní obrany Československa v SSSR.

Jen v roce 1938 se uskutečnilo několik důležitých setkání. Na začátku roku generální ředitel závodů „ŠKODA“ inženýr Hromádko podepsal souhlas se vzájemnými dodávkami zbraní. Uprostřed roku do Prahy přijela sovětská delegace, která se několikrát setkala s představiteli Ministerstva národní obrany Československa a prohlédla si pohraniční opevnění. Sověští fortifikační specialisté dali doporučení k jejich použití. Na konci července do Moskvy přijel československý letecký atašé Pekař, který se účastnil rozhovorů o stavu sovětského a československého letectva. V srpnu 1938 znovu navštívil pan Hromádko a uskutečnil spoustu rozhovorů o další spolupráci. V srpnu přijel do Moskvy – na pozvání sovětské strany – i velitel československých vzdušných sil generál Jaroslav Fajfr. V průběhu rozhovorů se projednával plán obrany Československa za pomoci Rudé armády.

Pojďme se podívat na vzájemný poměr sil Německa a Československa před Mnichovskou dohodou. V čitateli je uvedeno obecné množství mužstva a bojové techniky a ve jmenovateli invazní síly nebo síly odporu.

Vzájemný stav sil Německa a Československa k podzimu roku 1938

(Údaje jsou z knihy „Země střední a jihovýchodní Evropy za Druhé světové války“, vojensko-historická příručka M.: Воениздат, 19723, ц.218)

Země	Vztah			
	Živá síla	Divize	Tanky	Letadla
Německo	2 200 000/ 1 825 000	47 / 39	720 / 720	2 500 / 2 500
Československo	2 000 000/ 1 645 000	39 / 37	469 / 400	1 582 / 1 500

Jak je z tabulky vidět, lidské síly měly obě země prakticky stejné. Navíc, Němci by museli překonávat linie opevnění kde bylo možno jejich jednotky vysílit a zničit. V tancích měli Němci převahu o 320 kusů. Nicméně je třeba mít na zřeteli, že základ fašistických tankových divizí tvořily tanky, vyzbrojené výlučně kulomety. Ve Španělsku tyto tanky ukázaly svou neschopnost čelit republikánským protitankovým jednotkám vyzbrojeným ruskými tanky a ručními protitankovými zbraněmi. Českoslovenští tankisté měli ve výzbroji na svou dobu nejlepší tank na světě T35 TnhpS (ČKD), vyzbrojený 37mm dělem. Podobných tanků měli Němci jen 45 a 35 strojů mělo 75mm dělo. Všechna ostatní obrněná technika sestávala z tančíků s těžkými kulomety. Jejich pevné zavěšení a špatný výhled velmi zhoršovaly jejich bojové vlastnosti. Sovětsí vojenští specialisté se stědře dělili o své bohaté bojové zkušenosti s jejich ničením získané ve Španělsku.

Kromě toho bylo, před německým vpádem, v tankových závodech Škoda ještě sto tanků TNhpS (ČKD), vyrobených na zakázku Švýcarska, Peru, Afghánistánu a Litvy. Takže při těchto okolnostech způsobených vyšší mocí, bylo možno vrhnout do boje i tyto stroje.

Pokud jde o letectvo, pak i zde poskytl Sovětský svaz Československu ohromnou pomoc. V březnu 1938 dostalo Československo licenci na výrobu tehdy nejlepšího bombardéru

Tupolev SB-2, který vyvolával hrůzu u německých letců v době války ve Španělsku.

Krom toho dal Sovětský svaz k dispozici československým vzdušným silám 61 letadel SB-2, vyrobených v sovětských leteckých závodech. Ve třech československých leteckých továrnách bylo vyrobeno více než 160 kusů letadla CB-71 (licencovaný Tupolev CB-2). Na podzim 1938 bylo u leteckých jednotek již okolo 100 letadel tohoto typu. Sovětský svaz dále připravil k přesunu do Československa 548 posádek, včetně bojových strojů, které byly připraveny v plné bojové pohotovosti na letištích v Kyjevském a Běloruském vojenském okruhu (246 bombardérů a 302 stíhačů). Takže Československá armáda mohla nejen vysílit a pustit protivníkovi žilou, ale i jej reálně porazit. Proto bylo třeba přijmout, jak by se dnes řeklo, tvrdé politické rozhodnutí, které by se opíralo o jakýs takýs projev vůle národa. Reálně ale nebylo ani jedno ani druhé.

Šlo o to, že v roce 1938 ve funkci prezidenta skončil T. G. Masaryk a jeho místo zaujal ministr zahraničí Dr. E. Beneš. Benešovo místo na Ministerstvu zahraničí zaujal Jan Masaryk – syn T. G. Masaryka. Taková rodinná rošádička proběhla v Praze v předvečer Mnichovské dohody. Nebyla ale poslední. Bezprostředně před „Mnichovem“ se prezident Beneš nečekaně vzdal svých pravomocí, předal moc jakémusi přestárlému Emilovi Háchovi a uletěl do Londýna. Za ním se odebral téměř celý jeho kabinet v čele s Janem Masarykem (křeslo ministra zahraničí po něm přebíral František Chvalkovský – vyslanec Československa v Německu). Premiérem a současně i ministrem obrany se stal náš dobrý známý „hrdina sibiřského pochodu“, legionář a zakladatel „Legionbanky“ a současně i náčelník československého generálního štábu generál Jan Syrový.

Toto jmenování bylo, dle mého názoru, významné. To proto, že armádní generál Jan Syrový nebyl kádrový voják, neměl žádné vojenské vzdělání. Před první světovou válkou pracoval jako obchodní zástupce, tedy zástupce jakýchsi obchodních firem a domlouval se tedy s klienty a to tak, aby především sám nepřišel zkrátka.

Na frontě První světové války se dohodl s německým velením tak, aby mohl vyvést pluk legie, kterému velel (v legii bylo málo českých a slovenských důstojníků, proto na důstojnické a dokonce i generálské

hodnosti byli jmenováni lidé kdoví podle jakého principu.) do týlu, čímž vyrobil trhlinu v ruské linii. Pak se domlouval s představiteli Antanty, Ruské prozatímní vlády, potom s vládami v Samaře a Omsku, když posledně jmenovaným vydal admirála Kolčaka, čímž vyhandloval volný průjezd do Vladivostoku. S bolševiky se také dohadoval, ti mu zabezpečili svobodný odjezd ze země a vyvezení všeho, co legion „nahospodařil těžkou prací“. Domlouval se i s Američany a Japonci, kterým prodával to, co nemohli naložit na zaoceánské lodě, aby to odvezli do Československa.

Jedním slovem, jak by se dnes řeklo, to byl: „domlouvavší se pán“. Pravda, několikrát jej vyzývali na souboj (o jednom případě, kdy jej vyzval polský důstojník Jasinský-Stachurek, jsem již hovořil. Potom jej oficiálně vyzval i generál Vladimír Oskarovič Kappel) ale Syrový, samozřejmě, neuznal za možné takovou výzvu přijmout, protože pojem „důstojnická čest“ pro něj byl jen prázdný zvuk. Těsně před odplutím z Vladivostoku mu ruští důstojníci poslem poslali balíček, v kterém bylo 30 stříbrných a věnování „Českému Jidášovi“. Nicméně i v tomto případě, jak sdělili očití svědkové, byl generál Syrový absolutně nevzrušený: pečlivě mince přepočítal a uložil je do kufru. Za „projevený vojevůdcovský talent při vyvedení československé legie z Rusi“ předal tomuto rakousko-uherskému cestákovvi generál Janin, jako představitel Antanty, francouzský důstojnický Řád čestné legie.

Nyní před Syrovým stál úkol domluvit se s Hitlerem. Všechny snahy sovětského vedení vyburcovat Čechoslováky k boji s Hitlerem se ukázaly býti marnými. Například v rozhovoru s anglickým vyslancem se generál Syrový vyjádřil o možných společných operacích proti fašistům: „S Němci budeme bojovat sami, nebo s vámi či s Francouzi. Nechceme, aby zde byli Rusové.“ Je přirozené, že si bývalý legionář ani v nejstrašnějším snu nemohl představit, že Ruští vojáci někdy budou v Československu, protože pak by, jako veliteli a duchovnímu otci „vítězství československého legionu na Sibíři“, pravděpodobně začali klást velmi nepříjemné otázky.

Po několika důvěrných setkáních Hitlera s generálem Syrovým dal tento rozkaz vojákům Československé armády, opustit opevnění a jít domů. Neklást Němcům žádný odpor a všechny zbraně, výzbroj a munici předat nepoškozenou představitelům německého velení.

Po tomto hrdinském činu Syrový oficiálně oznámil, že se bude držet „osobní neutrality“ a odjel na svůj statek, který – úplnou náhodou – koupil po svém návratu z Ruska. Zde je třeba poznamenat, že před touto událostí byl z Československé armády propuštěn generál Vojtechovský spolu s několika dalšími ruskými generály a důstojníky, kteří vystupovali za nezbytnost účasti československých vojsk v bojových akcích proti Němcům. Nikdo si nemohl být jistý, co by mohli natropit tito nepředvídatelní Rusové a proto je prostě propustili ze služby a zakázali jim přístup k jednotkám, kde sloužili.

Po roce 1947 byl Syrový za spolupráci s fašistickými okupanty odsouzen na 20 let žaláře, prezident E. Beneš rozsudek potvrdil a poslal tak zasloužilého legionáře rovnou na pryčnu. Pravda, v roce 1960 byl omilostněn (ve skutečnosti znal mnoho a mnohé a něco zajímavého ze života i pověděl a to nejen o Sibíři) a tiše žil v Praze ze státní penze až do své smrti v roce 1971. O mnoho dramatictější věci se staly Syrového kolegům v poslední předválečné vládě – Háchovi a Chvalkovskému. Háchu také v roce 1947 soudili za kolaboraci, ale odsouzení se nedožil a zemřel ve vězeňské cele na infarkt (také toho mnoho věděl, ale mluvit začal příliš brzy).

Co se týče ministra Chvalkovského, ten se v květnu 1945 schovával (*některé prameny udávají datum smrti 25.2. 1945*) v Berlínském štábu vojsk SS, kde podle oficiálních údajů zahynul při náletu sovětského letectva (pravda, z nepochopitelných příčin, jeho příbuzní před pohřbem tvrdili, že pan ministr dostal kulku do zátylku, proto není zcela jasné, kdo ho vlastně zabil. I on však mohl znát příliš mnoho a držet jazyk za zuby on opravdu neuměl).

Za spolupráci s fašisty byl reálně soudem buržoazního Československa v roce 1947 odsouzen jen jeden člověk a to k trestu oběšením novinář Alois Křížík. Soudci rozhodli, že ve svých novinách až příliš aktivně vyzýval k ničení všech prokletých nepřátel říše – židů a komunistů.

Když tedy před Československou republikou vyvstalo dilema, zda bojovat nebo se vzdát, rozhodla elita země pro druhou variantu. Nevím, nakolik níže popsaná epizoda odpovídala realitám těch dní. Mě ji vyprávěl jeden starší, dostatečně informovaný Čech: Na jedno zasedání vlády, když se projednávala právě tato palčivá otázka, přišel

miliardář Baťa – majitel závodů na výrobu obuvi – a jménem československých průmyslníků udělal následující prohlášení. „Podívejte se (vytáhl z portmonky 1 000,- Kč), pokud pozveme Stalina na pomoc, budou Němci v konečném důsledku poraženi, ale toto (zamával tisícovkou nad hlavou) už nikdy mít nebudeme. Když ale přijdou Němci, budeme mít tohle (a pro názornost zamával nad hlavou pětitisícovkou).“

Mějme na paměti, že v té době základ ekonomiky Československa tvořily metalurgické a zbrojařské závody. Německý trh – orientovaný na velkou válku - tedy poskytoval ohromný a výhodný trh. Při takovém vývoji událostí nemohlo být ani řeči o nějakém patriotizmu. Proti začlenění do reichu nikdo neprotestoval. Akciový kapitál jen koncernu Škoda činil v roce 1920 220 000 000,- Čk a obecná suma rezerv 720 000 000 Čk. Tento koncern kontroloval mezinárodní koncern Schneider-Creusot (vzpomeňme si, jaké úsilí vynakládali „američtí finanční geniové“ na to, aby z ničeho z Československa vybudovali mezinárodní „kovárnu zbraní“). Najednou, po Mnichovské zradě, Schneider – Creusot svůj balík akcií prodal. Novým majitelem se stal německý koncern „Hermann Göring Werke, který se krátce před válkou změnil na největší monopolitický syndikát fašistického Německa, specializovaný na zpracování a výrobu zbraní, bojové techniky a munice.

Zde bych rád vzpomenu vystoupení prezidenta Háchy v tisku bezprostředně po tom, co do Československa vstoupila německá vojska: „ ...naše povinnost – přijmout tyto události s mužným klidem, ale i s poznáním důležitého úkolu – udělat vše pro to, abychom pro naše budoucí pokolení uchránili to, co zbylo z našeho dosti bohatého dědictví... Po dlouhém rozhovoru s říšským kancléřem Hitlerem, jsem po analýze situace přijal rozhodnutí vyhlásit, že předám osud Českého národa, s plnou důvěrou, do rukou vůdce německého národa.“

Všimněte si prosím slov o „dosti bohatém dědictví“. V tomto případě měl pan Hácha na sto procent pravdu. To čeho se do dědictví dostalo měrou vrchovatou a nebylo produktem práce a utrpení, potu a krve mnoha pokolení Československého lidu, mohlo být klidně předáno do jakýchkoliv cizích rukou.

Je to jako ruleta, jednou vyhraješ, jednou prohraješ. Fortuna je vrtkavá, ale hlavně, že jsi živ a můžeš si zase sednout k hracímu stolu a – možná – zase vyhrát. Nemoudrá filosofie to byla.

Proto, plně mobilizovaná, výborně vyzbrojená a vycvičená, téměř dvoumilionová armáda, když dostala hanebný rozkaz od starého legionářského cestáka generála Syrového „Bajonety do země!“, jej téměř bez námitek vyplnila a s klidným svědomím a pocitem dobře vykonané práce se rozešla do svých domovů a svými zbraněmi a municí naplnila německé arzenály. Jistý německý plukovník Iken se nadšeně děлил o zážitky s Českými tankovými důstojníky: „Češi nám dali k dispozici všechny informace o svých tancích. Čeští důstojníci si byli jisti, že jejich tanky plně vyhovují potřebám Wehrmachtu... Spolupráce s nimi byla velmi plodná a přátelská. Nikdy jsme se neseťkali se sabotážními nebo jinými akcemi odporu.“ (Д. Форти, Германская бронетехника во Второй мировой войне“. М.! АСТ, 2003).

Československé, na svou dobu nejlepší tanky na světě, vyzbrojené 37mm kanonem tvořily v roce 1941 čtvrtinu všech strojů tankových vojsk Wehrmachtu. Tyto tanky byli sovětští dělostřelci nuceni, za velkých ztrát, v roce 1941 zastavovat přímou palbou na přístupech blízko Moskvy. Na tom, že se Československo zatím tiše, bez výčitek svědomí rozpadlo a včlenilo do říše, nebylo vlastně nic zvláštního. Ve východní Evropě bylo mnoho válek a vojenských konfliktů trvajících od několika měsíců do sta let. Místní lidé tak přivykli být „non-kombatanty“, tedy personálem obsluhujícím bojující „kombatanty“. Kdo chce, ať bojuje, za peníze – je to jeho byznys. Velká část obyvatelstva prodávala plody své práce všem bojujícím stranám. Hlavně, když dobře platili a nedotýkali se jich. Takový názor se tvořil napříč stoletími a stal se obecným stanoviskem – přešel lidem do krve.

To u nás, jakýkoli útok na zemi, vždy vyvolal vlnu národního hněvu a jakákoli válka byla proto vždy válkou celého národa, kdy s okupanty bojovali muži i ženy, starci i děti. Nájemná armáda tedy u nás nikdy nebyla. Vše tu bylo jinak, protože mentalita obyvatelstva, jeho tradice včetně bojových byly úplně odlišné.

Říkáme-li, že obsluha vojenské mašinerie fašistického Německa byla výhodná pro České průmyslníky a podnikatele vůbec, musíme říci i to, že byla výhodná i pro prosté občany protektorátu Čechy a Morava.

Ne náhodou vydal říšský protektor Heydrich, hned po svém příjezdu do Prahy a jako svůj první počín v protektorátu vůbec, direktivu o zvýšení platů inženýrských a technických pracovníků v oborech vyrábějících vojenskou produkci a zavedl povinný šestidenní pracovní týden. Ještě větší, dalo by se říci, že přímo otcovskou starost, projevil o České pracující říšský ministr Josef Goebbels, který podepsal nařízení „O vytvoření dobré nálady u obyvatelstva protektorátu Čechy a Morava“ (no zkuste si představit něco podobného na okupovaném sovětském území). V tomto dokumentu bylo přesně stanoveno, kolik biografů, kaváren a restaurací, divadel, cirkusů i pivnic má být v každém městě i vesnici protektorátu v závislosti na počtu obyvatelstva. To proto, že jen dobře odpočinutí inženýři a dělníci budou tvrdě pracovat a vyrábět kvalitní vojenskou produkci. Velmi mě zaujal jeden z bodů tohoto dokumentu, kde se pravilo, že filmová studia Barrandov musí natáčet dvě hudební filmové komedie za týden.

A oni natáčeli, bez oddechu pracovali a veselili národ jak mohli. Na plátna se hrnuly hloupoučké komedie o mladé hraběnce, která regulérně nasazuje parohy svému hloupému, starému muži s bandou sousedů, trhovců, policajtů a mnichů, o milostných dobrodružstvích kadeřníka k neutahání atd. Všechny filmy měly povinně šťastný konec, všichni se vesele smáli a plesali až do úpadu. (Sám jsem zažil ty časy, kdy se tyto umělecké perly vysílaly v československé televizi v programu „Retro“).

Zmiňme i to, že filmová studia Barrandov patřila, před válkou i během ní, otcí posledního prezidenta ČSSR a prvního prezidenta České republiky Václava Havla. Patřily mu i domy „Lucerna“ v Praze. Turisté si tento komplex kin, koncertních sálů, kaváren a obchodů mohou prohlédnout v Praze přímo na Václavském náměstí. Po válce se Havel starší dostal do vězení za spolupráci s fašisty. Tam, z neznámých příčin zemřel (mnozí odsouzení za kolaboraci, kdovíproč, v demokratickém vězení dlouho nežili, podle všeho neuměli držet jazyk za zuby).

Po „sametové revoluci“ byl v Československu přijat restituční zákon. Nicméně ten se nevztahoval na vlastnictví lidí odsouzených za spolupráci s Němci. Na tom základě soudy odmítly vydat Václavovi Havlovi rodinné cennosti nahromaděné jeho rodiči, Barrandovská studia i komplex budov Lucerna. Nicméně, aby se pan prezident kvůli tomu nezhroutil, rozhodl, že je může získat za symbolickou cenu (pro své zásluhy v boji za demokracii).

Inspirovaní kinematografickou produkcí studia Barrandov, oddychnuvší si v hospodách a cirkusech pracovali čeští pracující ne ze strachu, ale s klidným svědomím, pro slávu germánské říše.

V brněnské zbrojovce se vyráběly kulometry MG-34, karabiny Mauser 38k, pistole „Parabellum“, samopaly MP-40 („šmajsery“), všechny druhy munice pro ruční zbraně, dělostřelectvo i minomety. V obrovských hutních provozech v Olomouci se vyráběla pancéřová ocel, která pak putovala do plzeňské Škodovky, kde se používala pro výrobu tanků Tigr, Panter, samohybných děl a dělostřeleckých systémů různého určení. Mladoboleslavská Škodovka vyráběla speciální kolovou techniku pro mechanizované jednotky Wehrmachtu, pontony, tahače a motocykly. Pracující v kopřivnické Tatrovce dělali obojživelné automobily pro fašistická výsadková vojska. Koncern Aero Vodochody byl přebudován na produkci německých letadel a prováděla se tam montáž stíhačů a bombardérů pro Luftwaffe. Hodinářský závod v Praze vyráběl roznětky pro letecké bomby a námořní miny. V závodech v Praze, Turnově a Hradci Králové se vyráběly protitankové a protipěchotní miny. Celá fašistická armáda bylo obuta do holínek firmy Baťa, jejíž závody byly ve Zlíně a na jeho předměstích. Textilní podniky napříč celou zemí vyráběly uniformy pro Wehrmacht.

Bylo opravdu velmi těžké najít takovou zbraň, bojovou techniku, střelivo nebo předmět týlového zabezpečení německé armády, který by nebyl vyroben v protektorátu Čechy a Morava. Ve všech těchto závodech však nepracovali zajatci, ale čeští dělníci a inženýři, kteří za svou tvrdou práci dostávali zvýšený plat a také prémie.

Jejich děti chodily spokojeně do škol. Po těžkém pracovním dni spokojeně odpočívali, veselili se, aby se následující den s novými silami a dobrou náladou opět postavili ke strojům, linkám a vysokým pecím.

Po celou dobu války nebyly zaznamenány žádné významné případy neplnění plánů ani diverze ve vojenských průmyslových podnicích. Nebyla ani žádná povstání, proč také, vždyť k nim nebyl důvod, nebyl důvod k nespokojenosti. Lidé měli dobrou práci, za kterou dostávali slušnou mzdu.

Kolem zuřila strašná válka provázená ničením, smrtí, hořem a strádáním, a v protektorátu – ticho a klid, na frontu nikdo nemusel (kromě sudetských Němců) – jen dobře pracuj, plň plán a bude ti dobře.

Čechoslováci nevzpomínají moc rádi na pracovní hrdinství svých otců, matek, dědů a babiček za doby protektorátu. Tento choulostivý moment se vždy pokoušejí obejít, utulat. Říkal jsem jim, že s pomocí produkce českých závodů, vyrobené rukami jejich dědů měla smrt vydatnou žeň na frontě i v týlu. Prakticky všichni naši mrtví či zmrzačení vojáci Rudé armády i civilisté na frontě či v týlu trpěli, v konečném důsledku, díky rukám inženýrů, techniků a dělníků vojenských závodů spolehlivě a správně vyrábějících v protektorátu Čechy a Morava. Odpověď byly vždy jednoduchá: „Pokud by naši rodiče pro fašisty pracovali špatně, zastřelili by je, Takhle zůstali naživu a díky těmto šťastným okolnostem jsme se mohli narodit my. Je to snad špatně? K Čechům je prostě osud milosrdnější, protože jsme šikovní a výjimečně pracovití lidé a respektujeme zákony.“

O jejich pracovitosti názorně svědčí i ten fakt, že se ve vojenských závodech protektorátu Čechy a Morava našlo po překvapivém útoku Rudé armády tolik vojenské techniky a munice, kterou Němci nestačili použít nebo evakuovat, že potom stačila na vyzbrojení šesti pěchotních a dvou tankových divizí izraelské armády. Ne, není to chyba, skutečně šlo o izraelskou armádu.

Na konci roku 1945 se na Rudou armádou osvobozeném území a ve shodě s vládou SSSR začaly připravovat kádry pro izraelskou armádu. Do země přijela židovská mládež ze všech zemí Evropy (náborů se uskutečňovaly cestou místních komunistických organizací), aby prošla vojenským výcvikem, který organizovali sovětsí instruktoři na ukořistěné německé bojové technice. V Košicích na Slovensku probíhal na místním letišti výcvik budoucích pilotů, šturmanů, inženýrů a techniků. Za rok z nich byly zformovány dva bombardovací a jeden stíhací letecký pluk. Na Moravě v Brně se připravovali důstojníci

pěchoty, dělostřelectva, tankisté spojaři i ženisté. V Martině na Slovensku se učili vojenští automobilisté a týloví specialisté. Následně v těchto učebních centrech, vytvořených sovětskými specialisty, vznikla československá vojenská učiliště a v Brně vševojsková vojenská akademie.

Budoucí izraelští vojáci byli přemístěni na „mandátní teritorium Palestiny“ (tak se do roku 1948 nazývalo území, na kterém vznikly státy Izrael a Palestina) sovětskými vojenskými loděmi včetně výzbroje, bojové techniky, munice a předmětů týlového zabezpečení.

Takže v době první arabsko – izraelské války v roce 1948, mladá izraelská armáda vyzbrojená německými zbraněmi ze sovětských trofejních skladů v Československu, které důstojníci a generálové (někteří z nich sloužili i v Rudé armádě a měli bohaté bojové zkušenosti) byli připraveni v učebních střediscích v témže Československu sovětskými instruktory a lektory, na hlavu porazila vojska Egypta, Sýrie, Iráku a Jordánska, vycvičená a vyzbrojená Velkou Británií a USA. Právě tehdy se izraelské armádě podařilo zabrat podstatnou část území Palestiny podle rozhodnutí OSN a tehdy také vznikl problém palestinských běženců, kteří žijí již několik pokolení v táborech mnoha arabských zemí.

To jsou některé z metamorfóz geopolitiky: arabské země, v té době ze všech sil podporovaly Spojené státy a Británie (první lord admirality W. Churchill dokonce přikázal potápnout transportní lodě, které převážely evropské emigranty do Palestiny a komanda britských vojenských plavidel tento příkaz poslušně plnila. Sasíci moc potřebovali arabskou naftu a „evropská otázka“ je tehdy vůbec nezajímala), a Izrael podporoval Sovětský svaz.

A co se týče buržoazního Československa té doby, nehledě na to, že se všechny myšlenky tehdejší vlády upíraly na Anglii (odkud se všichni po válce vrátili do Prahy, osvobozené Rudou armádou) – netrvalo dlouho a vláda se rozhodla, že poskytne své území pro výcviková centra, kde se bude připravovat jádro ozbrojených sil Izraele pro boj s Anglií a jejími satelity na Blízkém východě. Tady prostě už nic nenaděláš kamarádšoft je kamarádšoft, ale tabáček je tabáček.

Sovětský svaz byl v té době silný jako nikdy předtím. Dnes kde kdo pochybuje o výsledcích 2. světové války. V roce 1945 však měli kdovíproč všichni jasno v tom, kdo porazil obrovskou německou válečnou mašinu. To samozřejmě nebylo jen kolosální vítězství Rudé armády a Sovětského svazu, ale hlavně kolosální sovětské ekonomiky, sovětského státního a politického zřízení. Kromě toho bylo Benešovi i členům jeho vlády naprosto jasné, že se, při rozdělování zón vlivu mezi vítězné mocnosti na Jaltské konferenci, Československo dostalo do sféry vlivu Sovětského svazu a vystupovat, nebo se proti tomu bránit, by ho přišlo draho.

Československá vláda bez řečí přijala novou historickou realitu a začala aktivně pomáhat SSSR ve všech jeho počinech. V tomto případě rychle změnila vektor vnější politiky a naplnila přitom na své nedávné přátele – Angličany a Američany. Nic nového to nebylo, Benešova vláda se prostě otočila tam, kam ukázala politická korouhvička sledující směr větru politických změn v poválečné Evropě.

Nicméně nemysleme si, že vedení buržoazního Československa roku 1945 jen automaticky sledovalo, kam vane vítr politických změn. Vůbec ne, všechno bylo o mnoho složitější. Kdovíproč dnes nikdo nehovoří o velmi zajímavé, i když tehdy tragické, události, která se stala na samém konci Druhé světové války.

14. února 1945 se nad Prahou nenadále objevilo 60 těžkých bombardérů Vojenských vzdušných sil USA. Tyto letouny shodily na historické hustě obydlené čtvrti a čtvrti s vojenskými závody Prahy 152 zápalných bomb. Pražský fotograf Maršál, který tenkrát neúnavně pracoval v oddělení pro práci s mládeží protektorátu Čechy a Morava a měl tedy neomezený vstup do všech objektů, vyfotografoval následky náletu i ostatky a pohřby obětí tohoto leteckého náletu. Všechny fotografie jsou popsány a tak lze bez velké námahy možné určit bombardovaná místa. Snímky jsou veřejně dostupné v Pražském vojensko-historickém muzeu.

Tehdy zemřelo 701 lidí a zraněno bylo 1 184 obyvatel Prahy, zničeny byly desítky průmyslových objektů. Je třeba si uvědomit, kdy Američani tento nálet provedli.

11. února skončila Jaltská konference hlav států antihitlerovské koalice, na které byly s konečnou platností stanoveny okupační zóny

Německa a zóny vlivu jednotlivých vítězných mocností v Evropě. A co se nestalo? Už v noci z 12. na 13. února 1945 provedly anglo-americké bombardéry operaci „Úder hromu“. V jejím průběhu bylo zcela zničeno německé město Drážďany (v sovětské okupační zóně), které nemělo žádnou vojenskou infrastrukturu a v té době se k němu blížila vojska Rudé armády. Na město bylo svrženo 1 477,7 tříštivých a zápalných bomb (zde byl poprvé vyzkoušen napalm). Další den byla bombardována Praha. Američané pak prohlásili, že bombardování Prahy byla čistá náhoda, že všech 60 bombardérů udělalo navigační chybu a místo Drážďan shodily bomby na Prahu. Chybička stejná, malá se vloudila najednou do výpočtů šedesáti šturmanů. To je jako v té písničce o námořníkovi Železnákov: „... jel do Oděsy a vyjel v Chersonu...“ 25. dubna 1945, shodili Američani, už bez jakýchkoli vysvětlení a omluv, 638 bomb na komplex vojenských závodů „ŠKODA“ v Plzni (to proto, aby byly zničeny unikátní technologie a nedostaly se do rukou Sovětskému svazu).

V té situaci pochopili českoslovenští političtí činitelé, že jejich anglosaští přátelé nezaváhají ani okamžik a pokud jim to bude vhod, bez rozmýšlení a bez slitování zničí okamžitě nejen hlavní město Prahu, ale i je samé. Tehdy udělala vláda rozhodnutí, že – ať je to jakkoli paradoxní – jen pod ochranou Sovětského svazu si mohou zachránit život. A následně je třeba rychle změnit politické zbarvení.

Tak tedy nejen že vedení země dalo prostor a možnosti pro budování základů budoucí izraelské armády na svém území, ale začalo si i zahrávat s Komunistickou stranou Československa, které vystoupila z ilegality a získala přístup ke sdělovacím prostředkům. Lídři země začali sovětským kompetentním orgánům vydávat bývalé bělogvardějce a členy jejich rodin, kteří žili v Československu. I snažila se vláda buržoazního Československa a pracovala neúnavně. Tzv. prostí občané také nezaostávali za svými vůdci. Musel jsem prostudovat hory dokumentů našeho velvyslanectví z té doby. Čechoslováci psali všem a o všech.

Na seznamy „nespolehlivých“ se dostávali nejen bývalí ruští emigranti, jejich děti a vnuci, ale i jejich sousedé, spolužáci, učitelé, kteří měli to neštěstí učit děti emigrantů a ohromné množství těch,

kteří také psali udání na ty, kteří vyčnívali. Byla to taková obrovská „vlna odhalení“.

Pravda, v konečném důsledku českoslovenští komunisté, potom, co nabrali sílu a politicky se „opeřili“, v únoru 1948 provedli socialistickou revoluci bez krveprolití a poslali buržoazní vládu na smetiště dějin.

Pokud se pozorně podíváte na charakter všech „revolucí“ v Československu, pak zjistíte, že mají důležité společné rysy. Obě proběhly, aniž by byla prolita krev, „socialistická“ i „sametová“. Za bouřlivých potlesků obyvatelstva zaujímal postupně ministerská křesla tu jedni, tu druzí politici. Takže tyto revoluce byly bezprostředně a velmi těsně spojeny se Sovětským svazem.

V okamžiku, kdy byl Sovětský svaz na samém vrcholku své moci, proběhla v Československu socialistická revoluce. Národ najednou nečekaně prozřel a pochopil, že – jak říkal generální tajemník KSČ a budovatel socialistického Československa Klement Gottwald: „Se Sovětským svazem na věčné časy a nikdy jinak“. Vše v přátelském duchu. Jak kdysi pracovali pro fašistické Německo, tak nyní s vyhrnutými rukávy začali budovat socialismus. Když se pak naše země, pod vedením Gorbačova, začala rozpadat, přišla řada na „sametovou revoluci“. Všechn československý národ tehdy poznal, že – jak se ukazuje - nešel cestou pravou. A opět všichni, jako jeden muž, začali přesvědčovat celý svět (a hlavně samých sebe), že jediné vstoupí-li do NATO a vzdají se socialistické cesty, budou je čekat světlé zítřky a štěstí. I jali se všichni družně plivat na naše vojenské transporty, které podle rozhodnutí našeho vrchního velitele Ozbrojených sil SSSR Gorbačeva, odvážely vojáky Centrální skupiny vojsk zpět do vlasti.

Potom proběhlo rozdělení Československa na Českou a Slovenskou republiku a vstup obou zemí do NATO. Pravda, co se týče vstupu Slovenska do NATO, neobešlo se to bez podivností. Slovenská republika po svém vstupu nezačala po svém vstupu zavádět NATOvské standardy (za prvé: je to drahá legrace a za druhé: kdyby se to otočilo, nebude se muset nic měnit a zase utrácet). Nová země NATO si ponechala sovětskou (ruskou) výzbroj a bojovou techniku.

Jak mi vysvětlovali mí známí Slováci, jejich země byla přinucena do NATO vstoupit a to z jedné jediné příčiny. V té době již v NATO bylo sousední Maďarsko, které má vůči Slovensku velké územní požadavky. Takže, aby se tyto požadavky nerealizovaly v podobě obsazených území, bylo přijato rozhodnutí o vstupu do NATO (v souladu s ústavou organizace nesmí mít její členové vůči sobě teritoriální nároky. Byly pravda i výjimky v podobě sporu Turecka a Řecka o Kypr).

Prvního května 2004 vstoupily Čechy do EU. Tomu předcházelo referendum, v kterém rozhodlo více než 77% účastníků (jen 42,69% všech oprávněných voličů) ve prospěch vstupu do EU.

Byl jsem v tento historický okamžik se svou ženou v Praze. Mohli jsme tedy na vlastní oči pozorovat, jak mnohatisícový dav celou noc skanduje na Staroměstském náměstí: „Konečně jsme v Evropě!“ ...a kde jako byli do teď? V Africe?

Připojení k EU zemi rychle přineslo své plody. Plně byly likvidovány ocelárny, uhelné doly, sklářství, produkce křišťálu i porcelánu (místo obrovských průmyslových podniků zůstaly jen malinké dílny o pár lidech, které udržují staleté výrobní tradice). Lehký průmysl také nemohl konkurovat světovým značkám made in China a přišel na mizinu. Současně přišla vniveč příprava inženýrsko-technických specialistů i odpovídajících dělnických profesí. Evropská komise rozhodla, že se v Čechách nesmí téměř nikdo zabývat zemědělstvím. Nyní tam téměř není živočišná ani rostlinná výroba ani ovocnářství. Všechno se vozí z Itálie, Francie, Německa, Izraele a samozřejmě z Číny. Dovoleno je, v omezeném množství pěstovat řepku olejku, která se používá na výrobu oleje. Na polích pak stojí dlouhé řady slunečních kolektorů, kterými chtějí Češi (zatím bez zvláštního efektu) vyrábět elektrickou energii pro své domy.

Pravda je, že Češi moho nyní bez problémů pracovat v zemích „staré Evropy“ jako uklízeči pláží nebo číšníci v Řecku nebo Itálii, sezonní pracovníci při sklizni úrody zeleniny a ovoce ve Francii a Španělsku a komu se opravdu zadaří, může dostat stálou práci v Irsku, kde je teď pasení prasat na vzestupu.

Po vstupu do NATO odjeli čeští vojáci podporovat američany v Afghánistánu při operaci „Nezlomná svoboda“ (Sasíci dávají často

svým vojenským operacím zvučná jména. Pravda, na výsledcích se to nijak neprojevuje). Češi ovšem také posílili natovskou skupinu v Afghánistánu svými 188 vojáky, kteří chránili americkou základnu BBC v Bagramu, nicméně, když v horách rychle ztratili pět hrdinů, všichni ostatní „veteráni bojových akcí“ se ihned vrátili domů, ale česká vláda má už nyní důvody být hrdá na to, že i Češi přinesli svůj vklad a prolili svou krev v boji za demokracii v Afghánistánu.

Zde ovšem natovská aktivita České republiky nekončí. Země v záchvatu neudržitelné lásky ke svobodě a nezávislosti rozhodla řešit nařízení spolu s Polskem poskytnout své území pro rozmístění částí americké PVO v Evropě jakoby proti iránským jaderným raketám, i když všichni přesně věděli, proti komu je reálně určen tento systém. V českých sdělovacích prostředcích si se zvláštním gustem smlsi na tom, že by měl pro tyto prostředky PVO být určen bývalý polygon sovětských vojsk a povídali, jak je to symbolické a do české země přijdou skuteční osvoboditelé a ochránci českého národa.

Dětičky ve školách v městečkách, která sousedila s polygonem, se rychle učily básničky v angličtině a v nejlepších staveních se rychle budovaly strip-bary, kam se angažovaly nejlepší striptérky ze všech koutů země. Jedním slovem, dělalo se všechno pro to, aby se nepadlo tváří do bahna před příjezdem dlouho očekávaných hostů do země a ukázalo se sama sebe v tom nejlepším světle. Ve sdělovacích prostředcích s radostí hodnotili, jaké dividendy přinese zemi, potažmo občanům, přítomnost amerických vojáků v Čechách. Tak, jak byl projekt plánován na dlouhou dobu, tak ani nezačal a vinu za to nesli – jak jinak – Rusové. Tedy přesněji Rusko, kterého vláda prohlásila, že pokud bude v Polsku a Čechách rozmístěn americký systém PVO, budou v Kaliningradu rozmístěny nejnovější raketové komplexy „Iskander“, schopné během několika minut smazat z povrchu země nejen komponenty PVO, ale vše živé v okruhu několika desítek kilometrů. Tyto raketové komplexy jsou schopné nést nejen konvenční, ale i jaderné hlavice a mohou efektivně ničit cíle na vzdálenost více než 2 000 km. To znamená, že z Kaliningradu mohou „Iskandery“ úspěšně zničit nejen komponenty PVO v Evropě, ale i štáby NATO v Bruselu (1 450 km) a ani Londýn za kanálem už nebude v bezpečí (1 768 km). To ale byla jen jedna stránka problému (Češi výborně znali bojové

možnosti nejen našich zbraní, ale i mužstva ruských Ozbrojených sil). Druhou stranou byla naplněnost státní kasy. Rusko mohlo zcela reálně, ve velmi krátkém čase, zastavit proud svých turistů do Čech a to by způsobilo skutečný kolaps.

Čechy měly díky „reformám EU“ prakticky zničené těžké strojírenství, lehký průmysl, zemědělství a tak se hlavním zdrojem příjmů do rozpočtu stala turistika. Nejvíce turistů sem přijíždí z Ruska. Germáni a „různí jiní švédí“ sem téměř nejezdí a i když, tak jsou oproti Rusům lakomí a skoupi.) Kolik by svobodmilovní Češi napovídali pohádek o tom, jak se jim špatně žilo v „totalitním socialistickém společenství“. Pořád je však potřeba něco jíst a penízky nyní vozí zvláště ruští turisté. Proto nyní v Praze nenejdete velký ani malý restaurant, který by neměl menu v ruštině. V Karlových Varech v centru téměř češtinu neuslyšíte. Všichni hovoří výlučně rusky a ruštinu teď na nesčíslné prosby rodičů začali opět učit ve školách. Dospělí, kteří pracují v cestovním ruchu a neměli to štěstí naučit se rusky na základních a středních školách, to rychle dohánějí samostatně a učí se „великий и могучий“ u soukromých učitelů a v kurzech, které rostou jako houby po dešti po celé zemi.

Olšanské hřbitovy, kde je pochováno 12 000 sovětských vojáků, nečekaně dali do pořádku, na státní úrovni se tam začaly konat pietní akce ke Dni vítězství. Velké množství památníků na území Čech opravili a lidé začali pokládat květy k mohylám našich vojáků. V zemi se zrodily historické kluby, které vyhledávají rodiny vojáků Rudé armády, zahynuvších při osvobození jejich měst a vesnic.

Jedním slovem, vše se vrací tam, kde to má být a proto nastává čas položit si otázku: Postupoval Sovětský svaz správně, když zorganizoval vstup vojsk Varšavské smlouvy do Československa 21. srpna 1968?

Proč je třeba opložit tuto otázku právě nyní? Protože to, co je velké je nejlépe pozorovat z dálky. I po uplynutí 45 let od této události je možné s jistotou říci, že vstup vojsk Varšavské smlouvy do Československa byl plně oprávněný. Vláda Sovětského svazu si uvědomovala, že její země za to ztratí reputaci a že se mnozí naši upřímní přátelé budou cítit zrazeni a ukřivděni. Nehledě na to tam však vojska vstoupila a zůstala po dlouhou dobu. Historie nás mnohému naučila.

V roce 1812 byla Vlastenecká válka, kdy bojovala ruská armáda proti Velké armádě Napoleona, v řadách které byly pluky a divize poskládané, bez výjimky, ze všech národů Evropy. Prakticky to byla první světová válka, v které ruská armáda nejen, že zničila agresorovu armádu, ale i úspěšně osvobodila všechny tehdejší státy Evropy od francouzské okupace. Velká Británie v důsledku této války dostala francouzskou Kanadu v Severní Americe, všechny francouzské kolonie v Indii a ostrov Il de France jako strategicky důležitý bod v Indickém oceánu na cestě do Indie, ostrov Maltu, odkud mohla kontrolovat Středoziemní moře a dokonce si přisvojila celou sumu reparací, kterou poražená Francie zaplatila (peníze šly jakoby na náklady okupační armády – přirozeně - anglické). Na této válce se přizivilo i Prusko s Rakouskem, Neapolské království se Švýcarskem i Sardinské království a Švédsko. A Rusko, které všechny osvobozovalo? Po dlouhých intrikách a hádkách v době Vídeňského kongresu (trval více než rok), když se dělilo dědictví po Napoleonovi „od francouzské okupace osvobozené světové společnosti“ rozhodlo, že Rusko si přisvojí jen část Polska a jeho hlavní část pod názvem Velké poznaňské knížectví bylo začleněno do Pruska.

Přešlo více než 40 let a všechny tyto země, které byly osvobozeny ruskou armádou od okupace Napoleona, společně zvedly své armády a námořnictvo proti Rusku. V Anglii nazvaly tuto válku Východní a my jí dali jméno Krymská, třebaže se boje vedly nejen na Krymu, ale i na Kavkaze, pod Petrohradem, v Petropavlovsku-Kamčatském, na Solovkách. Armády i námořnictvo všech evropských zemí se pokoušely sevřít Rusko do obklíčení, odříznout je od Černého, Baltského a Bílého moře i Tichého oceánu. Pak přišla válka, které se oficiálně říkalo První světová. Největší tíha bojových akcí opět dopadla na ruskou armádu a její námořnictvo. A když už bylo vítězství blízko a Rusko nakonec muselo získat, tak potřebný, přístup ke světovému oceánu přes Středoziemní moře na západě vytvořit nutný „bezpečnostní pás“ proběhly v zemi revoluce a Občanská válka, která vrhla rozvinuté hospodářství desítky let dozadu.

Až po Velké vlastenecké válce nakonec vyřešila naše země dva velké globálně politické úkoly: vytvořit na svých hranicích „bezpečnostní pás“, „předpolí“ ze zemí socialistického společenství

a dostat se do světového oceánu přes Středozemní moře. Na Jadranu byly ve dvou zálivech vytvořeny námořní ponorková základna, základna hladinových plavidel a letecká základna protilodních vrtulníků a těžkých bombardérů Tu-16. Z této základny kontrolovali sovětští námořníci a letci celé jižní křídlo paktu NATO a drželi v zaměřovači americké základny v Itálii, Turecku a Řecku. Koráby naší černomořské flotily patrolující ve Středním moři dostaly také možnost kotvit v jugoslávské Boce Kotorské (Černá Hora).

Co se týče základen v Jugoslávii a Albánii, ty byly přesunuty na území SSSR díky „moudrému“ politice generálního tajemníka ÚV KSSS Chruščeva (o tom, že díky jeho snaze byla odvelena sovětská vojska z Rakouska, jsem již hovořil). Pak tedy chránil naše území jen „bezpečnostní pás“ ze zemí socialistického společenství.

Naši geopolitičtí „partneři“ dělali vše, aby tuto stěnu prorazili, převrátili ve svůj prospěch výsledky Druhé světové války, rozbili „bezpečnostní pás“, který se podařilo vystavět Stalinovi jako výsledek těžkého vítězství nad fašistickým Německem. Za toto vítězství zaplatil Sovětský svaz strašlivou cenu – 26 600 000 našich lidí zemřelo v této válce. Sovětská vojska se ve východní Evropě, a v Československu také, nacházela naprosto v souladu se zákonem a chránila nejen bezpečnost Sovětského svazu, ale celé Evropy.

V Evropě byly dislokovány i americké a anglické vojenské základny, ale ani jedna nebyla zrušena po tom, co Sovětská vojska odešla. Všechny bývalé země socialistického společenství se navíc staly členy NATO, nicméně americké a anglické základny stojí tak, jak stály na svých místech v Německu, Řecku, Itálii, Španělsku, Turecku, na Kypru i Maltě. Navíc se údernickým tempem staví nové základny v Rumunsku a Bulharsku. Svět však na toto nebezpečí nijak nereaguje.

Přijímající svého času těžké rozhodnutí o vstupu vojsk Varšavské smlouvy do Československa, sovětská vláda brala v úvahu i ten fakt, na který by se nemělo zapomínat, a to že jen v minulém století přinesli českoslovenští vojáci do naší země válku, smrt a strašnou zkázu a to hned dvakrát. Myslím na činy československého legionu v Povolží a na Sibiři v době Občanské války a také účast československých občanů – sudetských Němců a Slováků v bojích na území Sovětského svazu v jednotkách Wehrmachtu. Jen zajatců bylo kolem 70 000

(mnoho z nich vstoupilo do armádního sboru Ludvíka Svobody). Reálně proti Rudé armádě bojovalo kolem 200 000 lidí z protektorátu Čechy a Morava a 3 pěchotní divize a 1 divizi SS (černokošiláčů) z „nezávislého“ Slovenska.

Obecně se Čechoslováci za války ukázali býti unikátními vojáky. Však to už bylo něco, dojít s hitlerovci pod Moskvu a s Rudou armádou opačným směrem z Buzuluku do Prahy s armádním sborem generála Svobody. A to ani nehovořím o pracovních úspěších obyvatelstva protektorátu Čechy a Morava na poli posilování bojového potenciálu germánského Wehrmachtu.

Dnes je možné s úplnou jistotou prohlásit, že Pražské jaro 1968 – 1969 bylo obyčejnou politickou provokací s použitím, jak bychom dnes řekli, „barevných“ technologií. Vzpouru na lodi socialistického společenství zadávalo rychle a dostatečně efektivně sovětské vedení. Kdyby k tomu nedošlo, pak by všechny hrůzy, které dopadly na naši zemi, rozpad velikého státu i jeho hospodářství, válka na Kavkaze, vymírání našeho obyvatelstva, začaly ne v devadesátých letech, ale nejméně o 20 let dříve a v tom případě by se nám vůbec nemuselo podařit dostat se z této pasti, do které nás aktivně dostali naši politici „partneři“.

Vše bylo uděláno správně a operativně, jen za Pražským jarem nikdo – bohužel – neudělal konečnou tečku. Myslím tím, že nebylo jednoznačně veřejně (ne v tajných dokumentech) sděleno, proč jsme – skutečně – přišli do Československa.

Místo toho, aby byla přesně a jasně zformulována teze o tom, že jsme v roce 1968 vstoupili do Československa proto, aby nepřišly vniveč obrovské oběti, které náš národ přinesl v boji s fašismem, abychom zamezili možnosti opětovného napadení naší země a vržení jejích národů do propasti zničující války, jsme - jako nějaké mantry - opakovali Čechům a Slovákům teze o proletářském internacionalismu, o tom, že naši otcové a dědové osvobodili jejich zemi od krutých německých – fašistických okupantů. Nikdo nezkoumal, jestli toto osvobození lidé chtěli a potřebovali. „Nu, což. Osvobodili jste, teď nám pomáhejte budovat socialismus s lidskou tváří a na váš účet.“

Tato historie mi připomíná staré podobenství o štěněti a kotěti. Štěně přemýšlí o svém hospodáři: „On mě krmí, napájí, venčí a češe... to musí být Bůh.“ Kotě přemýšlí o svém hospodáři: „On mě krmí, napájí, uklízí po mě, nosí mě na rukách ... já musím být Bůh.“ Čechoslováci přemýšleli přesně jako to kotě. Pro nikoho nebylo velkým tajemstvím, že životní úroveň v Československu byla znatelně vyšší než v Sovětském svazu a byla tak uměle udržována po dlouhou dobu.

Když už Sovětský svaz vůči Československu žádné nároky nevznášel ani za akce legionu ani za aktivní pomoc fašistickému Německu, navíc – tu stavěl nové metalurgické kombináty, poskytoval místním závodům státní zakázky, dodával suroviny, zadarmo ve svých vysokých školách vzdělával československé studenty, dalo by se předpokládat, že se Čechoslováci budou cítit býti něco dlužnými. To je ale omyl, Čechoslováci cítili, že tím dlužníkem je Rusko. Proto se hned našli aktivní popularizátoři této, jak pomeranč, prosté myšlenky – místní inteligence, nebo jak dnes říkáme: „kreativní třídy“. Tím spíš, že představitelé této „kreativní třídy“ dobře věděli, že jim za to nic nehrozí. (západní granty a další prebendy hojně dostávané z NSR, USA a Anglie nepočítám).

Nyní žijeme ve velice dynamické době, kdy se nám přímo před očima mění složení ekonomických a politických uskupení ve světě. Cožpak by si před nějakými deseti lety někdo mohl představit, že se americký dolar otřese a začnou vznikat nové rezervní valuty, jednotlivé státy postaví otázku o ekonomickém a finančním vystoupení z USA, Skotsko z Velké Británie a Katalánsko ze Španělska? Cožpak by tenkrát někoho napadlo, že se Čína nejen vyrovná USA, ale že je, v mnoha ohledech, předhoní? Nikdo nemohl předpokládat, že Rusko překoná politické a ekonomické krize a opět zaujme jednu z vedoucích pozic ve světě a začne kolem sebe sjednocovat po rozpadu SSSR odtržené části ruské civilizace. V této souvislosti, jistě ne bez důvodu, prezident Ruska Vladimír Vladimirovič Putin, při příležitosti sjednocení Krymu s Ruskem, prohlásil, že ruský národ je dnes nejrozdělenějším národem světa, ale to že dlouho trvat nebude. Svět se nám tedy rychle mění přímo před očima.

Nicméně zároveň zůstávají na světové politické scéně stále jedni a titíž hráči: Velká Británie, USA, Rusko, Německo, Francie a nyní

i Čína. Všechny ostatní země tvoří jen „zóny vlivu“ hlavních geopolitických hráčů.

Vůbec by mě tedy nepřekvapilo, kdyby se v dohledné době rozpadla „jednotná“ Evropa tak, jako se ve své době rozpadlo Římské impérium germánského národa a do nicoty se propadla i říše německých fašistů a rozpadl se i Sovětský svaz). Politické a – hlavně – ekonomické předpoklady k tomu v současnosti již reálně existují.

Pojďme se podívat, čím se zabývá „jednotná“ Evropa. Především vysáváním zdrojů z nově vstupujících krajin. Tyto zdroje jsou dále rozdělovány a to v první řadě do Anglie a do USA, v druhé řadě do Německa a Francie a v třetí řadě mezi všechny ostatní země „staré Evropy“. Až úplně nakonec se poslední drobečky rozhazují mezi zbylé státy „mladé Evropy“. Taková situace nemůže trvat dlouho, protože libovolné geopolitické uskupení může existovat jen do té doby, pokud může zabezpečovat odpovídající vyvážený a stabilní dostatek zdrojů pro své obyvatelstvo. To se v Evropě již dávno neděje. Ekonomické a finanční krize se tam stávají každodenní realitou, životní úroveň obyvatelstva většiny zemí rychle padá, což zákonitě vede k rozpadu „jednotné“ Evropy. Zákonitě pak vzniknou nová geopolitická a ekonomická uskupení. Do zóny vlivu Ruska pak nutně opět vstoupí ty samé země, které tvořily bývalé socialistické společenství („Geografie – to je osud“, jak říkal již Napoleon Bonaparte a to byl člověk velmi pragmatický a nikdy nemluvil do větru).

Pak bude nutné zapracovat na minulých chybách sovětské vlády a jednoznačně určit další roli a místo naší země v nových společenstvích. V té roli již nebude místo pro takové termíny jako „účelnost“ nebo „politická korektnost“ (v sovětském pojetí smyslu toho slova). To neznamena, že bude třeba dodržovat pozici „bílý pán – černý sluha“, to vůbec ne. Bude třeba korektně a přesně vymezit a dodržovat odstup mezi různými částmi nového geopolitického rozdělení. Nebude to proto, že bychom byli mstiví, ale je třeba ukázat všem zainteresovaným osobám, organizacím i zemím: Bůh nás paměti nezbavil a úroky ze starých dluhů umíme vybírat spravedlivě.

Jen v tom případě dostane všechno, co jsme, dle svých sil a možností, udělali v roce 1968 a 1969 a před tím naši otcové, v letech 1941 – 1945, správný, absolutně logický a historicky konečný smysl.

OBSAH:

Předmluva	1
Vojenský institut cizích jazyků	8
Vstup vojsk do Československa	30
Kuře není slepicí, Milovice není zahraničí	64
„Devátá vlna“ revoluce v Československu	113